

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Милош Б. Тасић

Метонимија у британском новинском

дискурсу

докторска дисертација

Београд, 2018.

University of Belgrade

Faculty of Philology

Miloš B. Tasić

Metonymy in British newspaper discourse

doctoral dissertation

Belgrade, 2018

Белградский университет
Филологический факультет

Милош Б. Тасич

Метонимия в британском журнальном
дискурсе

докторская диссертация

Белград, 2018

Ментор:

др Катарина Расулић, ванредни професор
Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Чланови комисије за оцену и одбрану докторске дисертације:

др Ивана Трбојевић Милошевић, ванредни професор
Филолошки факултет, Универзитет у Београду

др Владан Павловић, ванредни професор
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

Датум одбране: _____. _____. 2018. године

ЗАХВАЛНОСТ

Желео бих да искористим ову прилику да искажем своју захвалност особама које су ми пружиле велику подршку при изради дисертације. На првом месту, захваљујем својој менторки, др Катарини Расулић, ванредном професору Филолошког факултета у Београду, на свесрдној помоћи и увек корисним и конструктивним сугестијама и коментарима. Захваљујем и члановима комисије за оцену и одбрану дисертације, др Ивани Трбојевић Милошевић, ванредном професору Филолошког факултета у Београду, и др Владану Павловићу, ванредном професору Филозофског факултета у Нишу, на одвојеном времену и уложеном труду. Дугујем немерљиву захвалност и мајци Србијанки, брату Стојану, мом старом другу Дулету, колегама са Катедре за друштвене науке, као и Деканату Машинског факултета у Нишу. Коначно, и мојој Милици, на безрезервној подршци и бесконачном стрпљењу.

Метонимија у британском новинском дискурсу

Резиме

Предмет ове дисертације јесте утврђивање, класификација и анализа метонимијских образаца у политичким новинским текстовима на енглеском језику, при чему се метонимија сагледава као средство концептуализације са становишта когнитивнолингвистичке теорије појмовне метонимије. Дисертација има један примарни и два секундарна циља. Примарни циљ се тиче корпусне анализе новинске грађе из два реномирана британска дневна листа супротних политичких оријентација, *Гардијан* и *Телеграф*, на основу које се у раду утврђују метонимијски преносници и обрасци, који касније бивају класификовани и анализирани квантитативним и квалитативним методама. Што се секундарних циљева дисертације тиче, први од њих је посвећен примени одређених елемената критичке анализе дискурса на резултате когнитивносемантичких испитивања везаних за примарни циљ, док се други секундарни циљ односи на визуелну и мултимодалну анализу појмовне метонимије у фотографском и графичком материјалу из истих дневних листова.

У првом делу рада, посвећеном постављању теоријског оквира истраживања, након кратког прегледа традиционалних тумачења метонимије, као и њених проучавања у домаћој лингвистици, пажња се усмерава ка когнитивистичкој теорији метонимије, са посебним освртом на Раденову и Кевечешову (1999) типологију, Персманов и Херартсов (2006) прототипски модел и студију Беатрис Ворен (2006) о референцијалној метонимији, који скупа чине основу спроведених когнитивносемантичких анализа у раду. По завршетку постављања теоријског оквира, у наредном делу дисертације разматрају се методолошки поступци примењени у овом истраживању, од начина прикупљања грађе за два новинска корпуса од укупно 100 000 речи, преко Бјернацкине (2013) процедуре за идентификацију метонимије у дискурсу употребљене у истраживању, па све до метода критичке анализе дискурса и анализе невербалних метонимија.

У следећем, најобимнијем делу дисертације, представљени су добијени резултати, праћени дискусијом најважнијих налаза, подељених у четири велика потпоглавља. У квантитативној когнитивносемантичкој анализи утврђено је да у *Гардијановом* корпусу има 34,7 метонимија на 1000 речи, док је тај број нешто већи у *Телеграфовом* корпусу и износи 36 метонимија. Поред тога, идентификовано је укупно 507 различитих метонимијских преносника и 146 метонимијских образаца, уз неколико специјалних случајева који су засебно разматрани у квалитативној анализи, првенствено посвећеној класификацији установљених образаца метонимијског преноса по прототипском моделу Персмана и Херартса (2006). У овом делу рада, нарочита пажња посвећена је топонимима као најчесталијим метонимијским преносницима у анализираним новинским корпусима, а један од најзначајнијих доприноса ове дисертације јесте дефинисање обрасца МЕСТО (ГЕОГРАФСКИ/АДМИНИСТРАТИВНИ ЕНТИТЕТ) ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ, који се као такав раније није помињао у литератури.

Када су у питању секундарни циљеви ове дисертације, код првог су примењени одређени елементи критичке анализе дискурса на утврђене метонимијске преноснике и обрасце, како би се испитало понашање метонимије као средства деперсонализације главних актера у дискурсу и сагледала функција топонима као метонимијских изворних појмова у дискурзивној стратегији *просторизације*. Указано је на различите узроке и последице овакве употребе метонимије, при чему је нарочито вођено рачуна о супротним политичким оријентацијама двају британских дневних листова из којих је прикупљена грађа за критичку обраду.

С друге стране, код секундарног циља дисертације који се односио на анализу невербалних метонимија, формиран је мали узорак примера састављен од фотографија, новинских стрипова и карикатура из *Гардијана* и *Телеграфа*. Прво је направљена разлика између чисто визуелних манифестација овог феномена, код којих се метонимијска пресликавања одвијају искључиво унутар једног модалитета комуникације, и мултимодалних, односно, у нашем случају, вербално-визуелних метонимија, где се метонимијски преноси остварују кроз различите односе између

вербалног и визуелног канала, у којима, поред подједнаког учешћа и једног и другог, метонимијски преноси могу да буду остварени и уз доминантнију улогу или текста или слике.

Коначно, резултати свих обављених анализа сумирани су у последњем поглављу, посвећеном закључним разматрањима, након чега су на самом крају дефинисани и даљи правци истраживања који се надовезују на предмет проучавања и налазе ове дисертације.

Кључне речи: метонимија, новински дискурс, когнитивна лингвистика, когнитивна семантика, корпусна лингвистика, критичка анализа дискурса, визуелна комуникација, мултимодалност.

Научна област: наука о језику

Ужа научна област: англистика, когнитивна лингвистика, анализа дискурса

УДК:

Metonymy in British newspaper discourse

Summary

The subject of this dissertation is the identification, classification and analysis of metonymic patterns in political newspaper articles in English, with metonymy being observed as a means of conceptualisation from the standpoint of cognitivist conceptual metonymy theory. The dissertation has one primary and two secondary goals. The primary goal is related to the corpus analysis of newspaper material from two renowned British daily newspapers with opposing political orientations, *The Guardian* and *The Telegraph*, in which metonymic vehicles and patterns are first determined and then classified and analysed using quantitative and qualitative methods. As far as the secondary goals are concerned, the first deals with the application of certain elements of critical discourse analysis to the results of the cognitive semantic examination performed as part of the primary goal, while the second comprises the visual and multimodal analysis of conceptual metonymy in photographs and graphics found in the same daily newspapers.

The first part of the dissertation, dedicated to establishing the theoretical framework of the research, following a short review of traditional interpretation of metonymy, as well as its studies in domestic linguistics, focuses on the cognitivist theory of metonymy, with a particular insight into Radden and Kövecses's (1999) typology, the prototypical model proposed by Peirsman and Geeraerts (2006), and Beatrice Warren's (2006) study of referential metonymy, which together form the basis of the conducted cognitive semantic analyses in the dissertation. After establishing the theoretical framework, the next part of the thesis moves on to the methodological procedures employed in this research, from the manner in which material was collected for two newspaper corpuses with the total of 100,000 words, through Biernacka's (2013) procedure for metonymy identification in discourse used in the research, to the methods of critical discourse analysis and investigation of non-verbal metonymy.

The next, largest part of the dissertation presents the obtained results, followed by the discussion of most important findings, divided into four major subchapters. The quantitative cognitive semantic analysis shows that there are 34.7 metonymies per 1000 words in the *Guardian* corpus, while this number is slightly bigger in the *Telegraph* corpus, amounting to 36 metonymies per 1000 words. Furthermore, the total of 507 different metonymic vehicles and 146 metonymic patterns are found in the corpuses, with several special cases investigated separately in the qualitative analysis, which primarily deals with the classification of the identified patterns of metonymic conceptual mappings in line with the prototypical model introduced by Peirsman and Geeraerts (2006). In this part of the dissertation, particular attention is paid to toponyms as the most frequently used metonymic vehicles in the analysed newspaper corpuses, with one of the most important contributions of this dissertation being the definition of the pattern PLACE (GEOGRAPHICAL/ADMINISTRATIVE ENTITY) FOR POLITICAL ENTITY, which has not been previously identified as such in the literature.

When it comes to the secondary goals of this dissertation, the first sees the application of certain elements of critical discourse analysis to the identified metonymic vehicles and patterns, with the aim of examining the behaviour of metonymy as a means of depersonalisation of main agents in discourse and the function of toponyms as metonymic conceptual sources in the discursive strategy of *spatialisation*. This part of the thesis points to various causes and effects of such uses of metonymy, with an emphasis on the opposed political orientations of the two British daily newspapers from which material was collected for critical analysis.

For the purposes of the other secondary goal that relates to the examination of non-verbal metonymy, a small sample of examples is formed comprising photographs, newspaper cartoons and caricatures from *The Guardian* and *The Telegraph*. First, a distinction is drawn between purely visual manifestations of this phenomenon, in which metonymic mappings occur exclusively within a single mode of communication, and multimodal instances, that is, in our case, verbo-visual metonymies, where metonymic mappings take place through different relations between the verbal and the visual channel, which can be characterized by

equal participation of both modes, on the one hand, or a more dominant role of either text or image, on the other.

Lastly, the results of all performed analyses are summarized in the final chapter, which contains concluding remarks, along with the proposed future research directions that build on the subject and findings of this dissertation.

Key words: metonymy, newspaper discourse, cognitive linguistics, cognitive semantics, corpus linguistics, critical discourse analysis, visual communication, multimodality.

Scientific field: linguistics

Specialized scientific field: English linguistics, cognitive linguistics, discourse analysis

UDC:

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	1
2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР.....	8
2.1. Увод.....	8
2.2. Појам метонимије.....	9
2.3. Преткогнитивистичке теорије метонимије.....	12
2.4. Проучавања метонимије у домаћој лингвистици.....	24
2.5. Теорија метонимије у светлу когнитивне лингвистике.....	35
2.5.1. Раденова и Кевечешова типологија метонимије.....	56
2.5.2. Прототипски модел Персмана и Херартса.....	66
2.5.3. Референцијална метонимија.....	72
2.5.4. Савремена кретања у теорији појмовне метонимије.....	76
2.6. Однос између метонимије и метафоре: појам метафтонимије.....	79
2.7. Метонимија и синегдоха.....	82
2.8. Корпусна проучавања метонимије.....	86
2.9. Метонимија у дискурсу.....	90
2.10. Критичка анализа дискурса и метонимија.....	93
2.11. Невербална метонимија.....	102
3. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР.....	108
3.1. Увод.....	108
3.2. Корпусна грађа.....	108
3.3. Когнитивносемантичка анализа.....	110
3.4. Критичка анализа дискурса.....	114
3.5. Визуелна и мултимодална анализа.....	116
4. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА.....	118
4.1. Увод.....	118
4.2. Квантитативна анализа резултата.....	120
4.2.1. Метонимијски преносници.....	122
4.2.2. Дистрибуција метонимијских преносника по чланцима.....	130
4.2.3. Метонимијски обрасци.....	139

4.3. Квалитативна анализа резултата.....	162
4.3.1. Класификација метонимијских образаца.....	164
4.3.1.1. Просторни и материјални домен.....	165
4.3.1.2. Временски домен.....	169
4.3.1.3. Домен радњи/догађаја/процеса.....	171
4.3.1.4. Домен склопова и скупова.....	176
4.3.1.5. Метонимијско уланчавање.....	179
4.3.2. Топоними.....	186
4.3.3. Дихотомије <i>remain/leave, in/out</i> и <i>yes/no</i>	192
4.3.3.1. <i>Remain/leave</i>	193
4.3.3.2. <i>In/out</i>	195
4.3.3.3. <i>Yes/no</i>	197
4.3.4. Метонимијско проширење значења лексеме <i>vote</i>	198
4.3.5. Таутологије <i>Brexit means Brexit, out is out</i> и <i>a win is a win</i>	202
4.4. Критичка анализа метонимије у новинском дискурсу.....	206
4.4.1. Метонимија као средство деперсонализације.....	207
4.4.2. <i>Просторизација</i>	216
4.5. Анализа невербалних метонимија.....	224
4.5.1. Визуелна метонимија.....	226
4.5.2. Мултимодална метонимија.....	233
5. ЗАКЉУЧАК.....	241
ЛИТЕРАТУРА.....	252
Новински чланци.....	269
Фотографска и графичка грађа.....	280
Консултовани речници.....	281
ПРИЛОГ.....	282
БИОГРАФИЈА АУТОРА.....	292

СПИСАК ТАБЕЛА

Табела 1	
Основни квантитативни подаци анализе новинских корпуса.....	123
Табела 2	
Топоними као метонимијски преносници у обрађеним корпусима.....	126
Табела 3	
Однос између примарног и метонимијског значења топонима <i>Britain, the UK и Europe</i>	128
Табела 4	
Преглед дужине обрађених чланака и дистрибуције метонимијских преносника у њима.....	132
Табела 5	
Упоредни приказ метонимијских образаца у <i>Гардијановом</i> и <i>Телеграфовом</i> корпусу са бројем реализација и илустративним примерима.....	145
Табела 6	
Метонимијски обрасци у просторном и материјалном домену.....	167
Табела 7	
Метонимијски обрасци у временском домену.....	170
Табела 8	
Метонимијски обрасци у домену радњи/догађаја/процеса.....	173
Табела 9	
Метонимијски обрасци у домену склопова и скупова.....	177

ПРИЛОГ

Упоредни приказ метонимијских преносника у <i>Гардијановом</i> и <i>Телеграфовом</i> корпусу (са посебно назначеним придевским преносницима).....	282
---	-----

СПИСАК СЛИКА

Слика 1

Метонимијски обрасци у просторном и материјалном домену (Peirsman & Geeraerts, 2006: 285)..... 70

Слика 2

Конкорданција лексеме *Berlin* у програму *AntConc*..... 113

Слика 3

Метонимијски односи између преносника *vote* и његових циљних значења у анализираним новинским корпусима..... 201

Слика 4

Заставе као падобрани. Извор: Bell, 2016 (*The Guardian*, 25 October 2016)..... 227

Слика 5

Застава ЕУ и Биг Бен. Извор: Leal-Olivas, 2016 (*The Guardian*, 4 August 2016).....228

Слика 6

Борис Џонсон на путу ка Даунинг стриту. Извор: Adams, 2016 (*The Telegraph*, 6 May 2016)..... 229

Слика 7

Славље присталица опције *Leave*. Извор: Melville, 2016 (*The Guardian*, 24 June 2016)..... 231

Слика 8

Туга присталица опције *Remain*. Извор: Stothard, 2016 (*The Guardian*, 24 June 2016)..... 231

Слика 9

Коначни исход референдума. Извор: EU referendum: full results and analysis (*The Guardian*, 23 June 2016)..... 232

Слика 10

Тереза Меј на путу ка изласку из ЕУ. Извор: Moran, 2016 (*The Telegraph*, 24 July 2016)..... 234

Слика 11

Гласачка кутија. Извор: Vieira, 2016 (*The Guardian*, 19 June 2016).....235

Слика 12

Европски Ролс-Ројс. Извор: Williams, 2016 (*The Guardian*, 3 March 2016).....236

Слика 13

Брегзит шоље. Извор: Kitwood, 2016 (*The Telegraph*, 20 June 2016)..... 237

Слика 14

Излаз. Извор: Adams, 2016 (*The Telegraph*, 18 October 2016).....238

1. УВОД

Ово истраживање има за предмет утврђивање, класификацију и анализу метонимијских образаца у политичким новинским текстовима на енглеском језику, при чему се метонимија сагледава са когнитивнолингвистичког становишта као један од централних механизма концептуализације. Истраживање ће се бавити проучавањем различитих облика метонимијских појмовних пресликавања и начинима њихове реализације у британском новинском дискурсу. За постављање теоријског оквира узета је когнитивнолингвистичка теорија појмовне метонимије, чији ће основни постулати бити примењени у квантитативној и квалитативној анализи прикупљеног материјала. С обзиром да се ради о метонимијским обрасцима који се налазе у специфичном, новинском дискурсу, у истраживању ће бити примењени и елементи критичке анализе дискурса, како би се установило да ли и какву идеолошку позадину са собом носи употреба одређених образаца, нарочито имајући у виду разлике између чланака у два обрађена корпуса засноване на супротним политичким оријентацијама уредништава анализираних дневних листова. Уз то, у истраживању ће бити размотрени и примери невербалних (визуелних и мултимодалних) метонимија, с намером да се примена основних поставки теорије појмовне метонимије прошири и на друге видове комуникације.

Истраживање ће бити спроведено на основу два новинска корпуса састављена од чланака политичке садржине из електронских архива два репрезентативна британска дневна листа различите политичке оријентације, *Гардијана* (*The Guardian*) и *Телеграфа* (*The Telegraph*). Поред ових текстуалних корпуса, у раду ће бити коришћена и визуелна и мултимодална грађа из двају наведених дневних листова, која ће послужити за спровођење анализе невербалних манифестација појмовне метонимије у британском новинском дискурсу. Коначно, истраживање ће бити ограничено на инстанце референцијалне метонимије, нпр. МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (*Брисел* за институције Европске уније) или СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА (*књига оптужује* за особу која је написала књигу).

Значај оваквог предмета и приступа истраживању у оквиру докторске дисертације јесте вишеструк. На првом месту, метонимија као појмовни механизам далеко је мање проучаванији феномен од метафоре у когнитивнолингвистичкој литератури, а нарочито је мало случајева где су метонимијски обрасци анализирани на корпусу састављеном од већ постојећег материјала, а не помоћу интуитивних примера смишљених за потребе саме студије. Друго, у складу са принципима анализе вођене корпусом (*corpus-driven*), односно, индуктивног приступа у обради неког језичког корпуса, чија је примена у когнитивнолингвистичким истраживањима метонимије још увек слабо заступљена, дисертација ће представљати један од првих покушаја да се анализа датог корпуса спроведе без унапред наметнутих ограничења, како би се јасно видело какви се метонимијски обрасци и колико често јављају у свакодневној употреби језика у специфичном дискурсу, након чега ће такви резултати бити сагледани у светлу критичке анализе дискурса. Коначно, истраживање ће бити обogaћено и квалитативном анализом визуелног материјала (састављеног од новинских стрипова, карикатура и фотографија), која ће се бавити визуелним и мултимодалним (вербално-визуелним) манифестацијама појмовне метонимије, што представља новину у досадашњим проучавањима.

Имајући све горенаведено у виду, ово истраживање има четири главна циља. Први циљ је постављање адекватног теоријског и методолошког оквира за проучавање феномена метонимије са когнитивнолингвистичког, или ближе, когнитивносемантичког становишта. Иако је први пут поменуто у контексту теорије концептуализације кад и метафора, почетком осамдесетих година прошлог века, метонимија се и даље налази у донекле подређеном положају у односу на метафору. Стога ће овај део истраживања, под претпоставком да метонимија заиста има веома значајну улогу у људском мишљењу и језику као један од основних појмовних механизма, имати за циљ да понуди детаљан опис традиционалних семантичких и актуелних когнитивистичких проучавања везаних за метонимију, укаже на специфичан однос између метонимије и метафоре, пружи увид у проблем

дефинисања метонимије у односу на синегдоху, али и размотри функцију метонимије као својеврсног механизма полисемије. Уз то, теоријски оквир ове дисертације биће обogaћен и представљањем специфичног односа између критичке анализе дискурса и когнитивне лингвистике, као и прегледом досадашњих истраживања у области мултимодалности и могућности њихове примене у когнитивносемантичкој анализи вербално-визуелног материјала.

Други циљ истраживања је емпиријски и односи се на претрагу паралелних новинских корпуса састављених од чланака из два већ поменута британска дневна листа, а ради проналажења, класификације и анализе метонимијских образаца у енглеском језику. Новински/медијски дискурс обилује метонимијом (што се може видети већ по новинским насловима који, на пример, често садрже топониме са метонимијском функцијом), те као такав представља плодно тло за овакву врсту истраживања. Ова ће претрага обухватити искључиво политичке текстове из следећих разлога: 1) због претпоставке да су такви текстови богати метонимијом, 2) ради касније примене елемената критичке анализе дискурса у истраживању и 3) како би се ограничио корпус. Ваља напоменути да овде није намера да се дође до коначне класификације и систематизације метонимијских образаца (јер то из садашње визуре и због природе саме метонимије делује неизводљиво), већ да се евентуално употпуне постојеће типологије и сакупи довољно материјала за анализу пронађених образаца, која би се, између осталог, тичала фреквентности употребе појединих образаца у енглеском језику, прототипичних метонимијских инстанци унутар засебних образаца, евентуалних разлика које потичу од другачијих политичких оријентација и идеологија, итд. За очекивати је да се у анализи оваквог корпуса највећи број образаца метонимијског преноса односи управо на оне случајеве у којима се различити изворни појмови користе да би се приступило човеку као циљном појму, уз претпоставку да ће у анализираним корпусима једну од најдоминантнијих улога имати они изворни појмови који су везани за неки географски или други просторни ентитет.

Трећи циљ уводи у истраживање одређене елементе критичке анализе дискурса како би се јасније указало на употребу језика у жељене идеолошке сврхе. Треба нагласити да у овде не постоји намера да рад садржи свеобухватну и исцрпну критичку анализу добијених резултата (или чак читавих корпуса), већ да је замисао да се овим секундарним циљем употпуни примарна когнитивносемантичка анализа. Разлог за укључивање критичке анализе дискурса у ово истраживање лежи у чињеници да је у последње време приметна појава студија у којима аутори заснивају своју анализу на комбинацији когнитивне лингвистике и критичке анализе дискурса, верујући да се ове две дисциплине конструктивно допуњују, тиме омогућавајући подробнију и квалитетнију анализу текстова. Тако ће и ово истраживање покушати да објасни употребу одређених метонимијских образаца у конкретним политичким контекстима са становишта критичке анализе дискурса, како би се препознале, на први поглед, прикривене идеолошке намере текстописаца/новинара. Новинарство и новински текстови чине одличну подлогу за такво истраживање јер се информације из политичких говора, парламентарних дебата, извештаја владе и сл., углавном преузимају путем новина (штампаних или електронских верзија) или телевизије, па одређени дневни листови имају свој финансијски интерес, који диктира њихово читалаштво, када се ради о преношењу тих чињеница на њима својствен начин (Hart 2010: 17). Трећи циљ је, стога, покушај да се покаже како одређени метонимијски обрасци утичу на „осветљавање“ жељених семантичких садржаја или „потискивање“ оних нежељених у семантичку позадину, а све у сврху промовисања дате политичке идеологије.

Коначно, четврти циљ представља новину у оваквим истраживањима, а тиче се визуелних и мултимодалних (вербално-визуелних) реализација појмовних метонимија које се могу наћи у новинском стрипу и другом визуелном или мултимодалном материјалу. С обзиром да се у великој већини претходних студија везаних за појмовну метонимију радило искључиво о њеним вербалним манифестацијама, потврђивање претпоставке о једнакости између вербалног, с једне, и визуелног и мултимодалног израза, с друге стране, допринело би тврдњама теорије појмовне метонимије да овај

феномен заиста функционише на појмовном нивоу, а да су његове вербалне реализације само један од могућих видова исказивања метонимијског садржаја у људској комуникацији. Као и у проучавањима чисто вербалног модалитета, и на овом плану је метафора далеко проучаванија од метонимије, па тако овај задатак има посебно значајан карактер у оквиру целокупног рада.

Испуњавање управо описаних циљева овог истраживања требало би да допринесе следећем:

- утврђивању, категоризацији и систематизацији метонимијских образаца у политичким новинским текстовима на енглеском језику,
- провери и проширивању постојећих класификација метонимијских образаца,
- дефинисању улоге метонимије у новинском дискурсу,
- анализи квантитативних аспеката употребе метонимије, са нарочитим освртом на фреквентност и дистрибуцију метонимија (нпр. појаву метонимијских скупина – *clusters*),
- уочавању разлика у метонимијским преносницима зависно од политичке и друштвено-идеолошке перспективе, и коришћењу елемената критичке анализе дискурса како би се указало на (зло)употребу истих за остваривање одређених идеолошких наума и контроле путем текстова у новинском дискурсу, и
- препознавању и тумачењу визуелних и мултимодалних манифестација појмовне метонимије на примеру новинских стрипова, карикатура и фотографија објављених у анализираним дневним листовима, односно, на њиховим интернет страницама, уз покушај извођења одређених законитости.

Како би све намеравано и било адекватно спроведено у дело, овај рад је структуриран на следећи начин. Након увода, први део истраживања (друго поглавље) садржаће преглед традиционалних и савремених кретања у лингвистичким теоријама метонимије, који ће послужити за постављање теоријског оквира самог истраживања. Већи део овог поглавља биће посвећен дефинисању појма метонимије, са посебним освртом на владајуће

ставове у проучавању овог феномена у когнитивнолингвистичкој литератури и нека проблематична питања (однос метонимије и синегдохе, веза између метонимије и метафоре, проучавања метонимије у корпусу и дискурсу, итд.). Затим следи кратки резиме основних поставки критичке анализе дискурса, као и њихове интеракције са когнитивистичким проучавањима метонимије и оним приступима унутар ових широких парадигми који ће бити од нарочите користи за дато истраживање. На самом крају овог поглавља биће представљена досадашња истраживања у области визуелне и мултимодалне метонимије, са могућностима примене у анализама заснованим на теорији појмовне метонимије.

Други део истраживања (треће поглавље) има за циљ одређивање одговарајућих методолошких поступака, на основу којих ће бити спроведене анализе у овом раду. Поред увида у начин прикупљања корпусне грађе за даљу обраду, у овом поглављу ће редом бити представљене методе коришћене у квантитативној и квалитативној когнитивносемантичкој анализи, критичкој анализи идентификованих метонимија у новинском дискурсу и анализи примера невербалних метонимија преузетих из два поменута дневна листа.

Трећи део истраживања (четврто поглавље) чини систематско емпиријско истраживање мономодалних и мултимодалних метонимијских образаца који се јављају у новинском корпусу на енглеском језику, уз критичку анализу употребе утврђених образаца у овом медијском дискурсу. Тако ће се први део овог поглавља бавити проналажењем и класификацијом метонимијских образаца у два новинска корпуса, првом састављеном од чланака из једног умерено лево оријентисаног дневног листа, а другом од чланака из једног умерено десно оријентисаног листа на енглеском језику, односно, већ поменутих *Гардијана* и *Телеграфа*. Други део овог поглавља имаће за циљ да утврђене метонимијске обрасце сагледа у светлу политичке оријентисаности самих дневних листова и покаже да ли и како се метонимијски преноси унутар тих образаца користе за промовисање одређених политичких идеологија. Задатак трећег, и последњег, дела овог поглавља биће да представи налазе анализе визуелних и мултимодалних

метонимија у стриповима, карикатурама и фотографској грађи прикупљеној из истих дневних листова.

По окончању четвртог поглавља, у којем ће резултати спроведених анализа бити приказани уз одговарајућу дискусију, завршно, пето поглавље сумира све налазе овог истраживања и даје предлоге за даље правце проучавања метонимије. Овим завршавамо представљање предмета и циљева истраживања, као и оквирне структуре рада, и прелазимо на дефинисање теоријског оквира унутар којег ће се кретати анализе које следе.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

2.1. Увод

Главни циљ овог поглавља јесте постављање теоријског оквира за проучавање метонимије у новинском дискурсу. Као што је већ раније речено, метонимија ће у овом раду бити сагледана са становишта когнитивне лингвистике и њене теорије појмовне метонимије. Међутим, како бисмо стекли потпунији увид у сам предмет истраживања, а позовемо ли се на констатацију Бригите Нерлих (Nerlich) и Дејвида Кларка (Clarke) с почетка овог века да су до тога тренутка метонимију реторичари проучавали већ најмање две хиљаде, историјски семантичари барем двеста, а когнитивни лингвисти тек десетак година (Nerlich and Clarke, 2001: 245), покушаћемо да адекватно укажемо на континуитет у изучавању ове појаве, које данас кулминира у когнитивнолингвистичким студијама. Поред тога, један део овог поглавља биће посвећен представљању фундаменталних начела критичке анализе дискурса, имајући у виду да се метонимија у овом раду проучава у специфичном новинском дискурсу, односно, на корпусу састављеном од политичких чланака из два британска дневна листа, што би требало додатно да укаже на значај који истраживања везана за метонимију имају како на формално-језичком тако и на контекстуалном (прагматичком) плану. Коначно, с обзиром да ће се наше истраживање бавити и невербалним (тачније, визуелним и мултимодалним) манифестацијама појмовне метонимије, још један од кључних задатака теоријског оквира биће да у складу с тиме пружи и основу за проучавање таквих примера из корпуса.

Ово поглавље је подељено на следећи начин. Након кратког увода, следи представљање самог појма метонимије са освртом на класичне дефиниције овог феномена (одељак 2.2). Затим долази приказ преткогнитивистичких теорија метонимије (одељак 2.3), које су имале велики утицај на формирање теорије појмовне метонимије, праћен прегледом најзначајнијих проучавања метонимије у домаћој литератури изван когнитивистичке парадигме (одељак 2.4). Највећи део теоријског

оквира посвећен је истраживањима метонимије у светлу когнитивне лингвистике (одељак 2.5), при чему је посебна пажња посвећена једној од најобимнијих типологија метонимије (одељак 2.5.1), затим прототипском моделу класификације метонимије (одељак 2.5.2), референцијалној метонимији као врсти која ће бити проучавана у овом раду (одељак 2.5.3), као и најновијим кретањима и достигнућима у теорији појмовне метонимије (одељак 2.5.4). Након овога, у разматрање ће бити узети односи између метонимије и метафоре, с једне (одељак 2.6), и метонимије и синегдохе, с друге стране (одељак 2.7), јер ће и они бити од значаја за ово истраживање. Наредни одељак (2.8) бави се корпусним анализама метонимије, а прати га преглед истраживања метонимије у дискурсу (одељак 2.9), након чега следи кратки приказ основних принципа критичке анализе дискурса (одељак 2.10), који ће касније бити примењени у анализи формираног метонимијског корпуса. Поглавље се завршава делом посвећеним невербалним манифестацијама појмовне метонимије, односно, у датом случају, визуелним и мултимодалним метонимијама (одељак 2.11).

2.2. Појам метонимије

Термин метонимија потиче од грчке речи *μετωνῶμια*, где *μετά-* као префикс који значи: са-, уз-, међу-, за-, по-, итд., подразумева неку промену, док *-ωνῶμια* представља наставак за стилске фигуре изведен од речи *ὄνῶμα* што значи *име*. Тако се метонимија, у свом првобитном значењу, односи на промену имена или називање ствари другачијим именом. Метонимија се као стилска фигура или троп проучава још од античких времена, а Ал-Шарафи (Al-Sharafi, 2004: 13) наводи да се вероватно прва помињања налазе у делима Херодота и касније Платона, премда се они њоме нису бавили као таквом. У то време се, како Хаусхолдер (Householder, 1995: 93) тврди, појављује и једна од првих дефиниција метонимије коју Демокрит даје када о њој говори као о једном од четири аргумента који иду у корист ставу да се речи у грчком језику произвољно користе за одређене појмове, иако то вероватно није био случај од самог почетка процеса именовања ствари и појмова. Уз *хомонимију*

или *полисемију*, *полиномију* или *изорофију* и *нонимију*, метонимија је трећи у низу Демокритових аргумената, који одсликава чињеницу да се речи и значења мењају.

Међутим, по Пантеру и Радену (Panther and Radden, 1999: 1), тек код Аристотела, иако се метонимија нигде експлицитно не помиње у његовим списима, можемо да препознамо оно што данас називамо метонимијом, а што је, заједно са синегдохом, он сврставао у једну од четири категорије метафоре. Додуше, управо у тој аристотелској подређености метонимијских преноса ширем појму метафоре, лежи разлог због којег метонимија, све до појаве Јакобсоновог (Jakobson, 1956) текста о постојању два супротна пола језичког континуума на којима се налазе метафора и метонимија, бива скрајнута у други план у односу на метафору. Наиме, позивајући се на Лоџа (Lodge, 1977), Ал-Шарафи (Al-Sharafi, 2004: 13–14) указује на велики утицај који је Аристотелова дефиниција метафоре имала у историји реторике, упркос чињеници да је Аристотел био свестан улоге метонимије као језичког феномена, али и као когнитивног механизма заснованог на појму *суседности* (*блискости*). Уз то је са свођењем реторике на критичку анализу писаних текстова, Аристотелова идеја о процесу сећања, унутар које се као један од три односа помиње и суседност, а коју је по Ал-Шарафију могуће повезати са оним што данас називамо когнитивном науком уопште, нестала из теорије реторике заједно са представом о „когнитивној“ димензији метонимије.

Када причамо о различитим функцијама које метонимија (и метафора) остварује у језику, Ковачевић (2000: 43–46) указује на то да се свест о овоме јавља већ код Цицерона и Квинтилијана, где с једне стране имамо функцију поетског „украса“ или стилског средства, а с друге, функцију номинације или именованја нових појава и предмета. Цицерон је сматрао да метонимија подразумева оне изразе код којих се нека реч за један предмет мења неком другом речи која се односи на неки други предмет који је са првим у блиској вези, док је Квинтилијан описивао метонимију као замену једног нечим другим, тј. једне речи другом. Тако препозната двострука природа метонимије временом је и довела до пребацивања фокуса са метонимије као

поетског апарата на метонимију као својеврсног ствараоца лексичке полисемије. Ипак, било је потребно много времена да то тога коначно и дође.

Ал-Шарафи (2004: 11) сматра да се узрок вишевековном занемаривању метонимије, нарочито у односу на метафору, може наћи у чињеници да су реторичари и филозофи, превасходно заинтересовани за поетску употребу језика, метонимију стављали у други план јер она није симболичка и не повезује два ентитета кроз пренос на семантичкој равни. Метонимија, за разлику од метафоре, по њима није доприносила креативности оратора или песника, па тиме није ни завређивала више пажње, а када се и дискутовало о метонимији, углавном се радило о врло фрагментираној и сведеној расправи. У свом опширном прегледу арапских реторичких традиција, Ал-Шарафи (2004: 20–34) указује на то да је ситуација с метонимијом, или оним што је у арапском свету тога времена највише личило на западњачки концепт метонимије, била потпуно иста као и у Античкој Грчкој и Риму, јер су се и тамошњи научници примарно бавили поетским језиком. С тиме у виду, Ал-Шарафи закључује да постоје два пресудна разлога због којих се о метонимији није ранило говорило на начин на који се она данас проучава. Први се односи на *теоријски редуccionизам*, којим је овај троп сведен на једноставну замену речи, без адекватног увида у његове когнитивне и прагматичке могућности, а други на *практични редуccionизам*, чиме се метонимија ограничава на ниво лексичке супституције, док се њен потенцијал за деловање на нивоу текста (додали бисмо, и дискурса) у потпуности занемарује (Al-Sharafi, 2004: 5). Ваља поменути да Ал-Шарафи (2004: 19–20), поред изношења овакве тврдње, указује и на то да су неки реторичари, од Аристотела наовамо, ипак тумачили метонимију не само као замену једне речи другом, већ и као замену једне ствари другом, а има чак и оних који су се метонимијом бавили и као процесом означавања. Оно на шта Ал-Шарафи у ствари жели да скрене пажњу јесте чињеница да све ове студије никада нису чиниле једну кохерентну целину, те да напредак на једном пољу није јасно доводио до свеукупног помака у проучавању метонимије. Након одређених јасних теоријских корака унапред, обично је следио период стагнације, а неретко и

назадовања. Без представе о метонимији као нечему дубљем од стилске фигуре чија једина улога лежи у улепшавању језика, годинама је ауторе који су се њоме бавили заобилазила идеја о њеном когнитивном потенцијалу, што ће полако почети да се мења тек у двадесетом веку.

2.3. Преткогнитивистичке теорије метонимије

Као што смо видели, од античких времена до заснивања когнитивне лингвистике метонимија је проучавана на, како Рајна Драгићевић (2010: 160) дефинише, лексичком и поетском нивоу, тј. као језички механизам и стилска фигура. Може се рећи да је метонимија у том периоду донекле била маргинализовани троп, који тек са развојем когнитивнолингвистичке парадигме почиње полако да заузима централно место у језичким проучавањима.¹ Наиме, као инстанци фигуративног језика, а под великим утицајем тврдњи Томаса Хобса (Hobbs) и Џона Лока (Locke) да такав језик представља варљиву и збуњујућу употребу речи која је далеко од правог значења и истине (према Rasulić, 2010: 49), метонимији се дуго није признавало поседовање сазнајног и искуственог садржаја, упркос чињеници да су јој се приписивала одређена полисемијска својства. Иако је претерано рећи да је когнитивна лингвистика искључиво заслужна за позицију у којој се данас налази метонимија, неоспорно је да највећу заслугу за „довођење“ метонимије у фокус свеобухватних лингвистичких истраживања, без ограничења на горенаведене устаљене нивое, треба приписати управо њој.

Међутим, кључни моменат у којем започиње реевалација значаја метонимије и њено коначно излагање из сенке метафоре јесте рад Романа Јакобсона под називом *Two aspects of language and two types of aphasic disturbances* (1956), који оставља далекосежне последице на каснија

¹ Међутим, било је и другачијих ставова, уп. Burke (1941: 421): „Мислим на метафору, метонимију, синегдоху и иронију. Моје примарно интересовање за њих овде није везано за њихову чисто фигуративну употребу, већ за њихову улогу у откривању и описивању ‘истине’.“ [„I refer to metaphor, metonymy, synecdoche, and irony. And my primary concern with them here will be not with their purely figurative usage, but with their role in the discovery and description of ‘the truth’.“]

истраживања.² Полазећи од разматрања афазичких сметњи и тврдећи да је такве проблеме у говору потребно изучавати уз помоћ лингвиста, Јакобсон врло брзо указује на две основне категорије ових сметњи и повезује их са двоструким карактером језика. Наиме, по Јакобсону (1956: 58), говор подразумева *селекцију* (одабир) одређених језичких ентитета и њихово *комбиновање* (слагање) у сложеније језичке јединице, при чему је неопходно да два саговорника користе заједнички код како би један говорни догађај уопште могао да буде ефикасан. Осврћући се на Сосирову (Saussure, 1959: 122) идеју да постоје две врсте односа између речи, први који се тичу дискурса и прате линеарну природу језика, тј. синтагматски односи, и други који се налазе изван дискурса, где су речи које имају нешто заједничко повезане у памћењу, тј. асоцијативни односи, касније названи парадигматским, Јакобсон указује на то да било који језички знак садржи управо два горенаведена принципа уређења. Тако комбинацијом долазимо до тога да свака језичка јединица истовремено представља шири контекст за простије јединице, али се и сама налази у контексту сложеније јединице, па овај принцип заправо чине два аспекта – слагање и контекстуирање. С друге стране, селекција представља бирање између више алтернатива које неминовно води до замене једне опције другом с којом је ова прва донекле и слична и различита. Односно, избор и супституирање јесу два аспекта једне те исте операције. Иако се то у тексту не наводи, јасно се може закључити да селекција одговара парадигматској или вертикалној оси језика, док се комбинација подудара са синтагматском или хоризонталном осом језика.

Повлачећи даље паралеле између Сосировог и свог поимања природе језика, Јакобсон (1956: 61) долази до закључка да се саставни делови једног контекста налазе у статусу *контигвитета* (суседности или блискости), док су чланови једног супституционог скупа повезани различитим степеном *сличности*. И овде долазимо до увођења метафоре и метонимије у расправу, где у духу структуралистичке традиције, како наводе Дирвен и Перингс

² Значај Јакобсоновог рада за упоредно проучавање метафоре и метонимије унутар когнитивне лингвистике потврђује и објављивање последњег поглавља овог текста на почетку зборника радова *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* који уређују Дирвен и Перингс (Dirven & Pörings, 2003).

(Dirven & Pörings, 2003: 4), Јакобсон повезује метафору са парадигматском осом, имајући у виду да метафора пружа различите концептуализације једне те исте појаве, а метонимију смешта на синтагматску осу јер она повезује одређене појаве које су на неки начин суседне или блиске једна другој. Јакобсон метафору и метонимију назива супротним половима и на тај начин поставља основу за њихово даље проучавање као два екстремна случаја језичког континуума, редукујући тако све класичне фигуре на само две (Al-Sharafi, 2004: 37), од чега ће најзначајније за даљи текст овог рада бити то да овим потезом Јакобсон подводи синегдоху под метонимију.

Јакобсонов рад садржи још једну, за нас тренутно јако значајну, идеју. Наиме, повезујући метафору са поетским, а метонимију са прозним изразом, Јакобсон (1956: 78) проширује своју теорију са уобичајеног књижевног на сликовни, па чак и домен филма. С обзиром да ће добар део овог истраживања бити посвећен визуелној (сликовној) и мултимодалној метонимији, веома је интересантно да се још Јакобсон занимао за ова питања, у конкретном случају наводећи да је кубизам уско повезан са метонимијским изразом, а надреализам са метафором. Он такође тврди да је филм као медиј у својој основи метонимичан, те да промена угла, перспективе и фокуса кадра представља посебну врсту метонимијског преноса (под којим Јакобсон подразумева и инстанце синегдохе). Касније ћемо већ видети како се и у којој мери визуелни материјал из нашег корпуса уклапа у ове констатације.

На крају, Јакобсон покушава да пружи и објашњење због чега је метонимија тако дуго била занемаривана у односу на метафору, иако и сама игра кључну, подједнако важну улогу у изучавању било каквог симболичког понашања и сметњи у њему, нарочито када се ради о вербалном понашању. По Јакобсону (1956: 81), метафору је могуће проучавати уз помоћ хомогенијих средстава од оних која су на располагању при истраживању метонимије, коју је тешко интерпретирати с обзиром да се заснива на другачијим принципима. Сличност, као основни покретач метафоре, омогућава лакше тумачење овог тропа, док суседност, као нешто што Јакобсон заправо и не дефинише прецизно, наводи овог аутора на помисао да

је управо због ње теже проникнути у метонимијске односе, што коначно, уз уобичајено веће интересовање за поетски израз, и представља главни разлог огромне диспропорције у студијама посвећеним метафори, с једне, и метонимији, с друге стране.

Уз Јакобсона, Стивен Улман (Ullmann) представља другог аутора који је умногоме допринео настанку когнитивносемантичке теорије метонимије. У свом раду на постављању основних принципа семантике, Улман (1967, 1972) сагледава метонимију као један од базичних механизма семантичке промене који је заснован на односима другачијим од сличности, тј. на асоцијацијама створеним на основу већ раније поменутог контигвитета, попут преноса имена проналазача на проналазак или места у којем је неки производ направљен на сам тај производ. Улман тврди (1967) да је ове асоцијације могуће поделити у две групе, где се прве тичу суседности или блискости значења, а друге суседности или блискости имена. Рецимо, када је први тип асоцијација у питању, Улман (1972: 226) даје пример једне од употреба која се паралелно развијала у многим језицима, а тиче се управо речи *језик*, односно, употребе лексеме 'језик' у значењу орган говора за језик као систем комуникације. Као илустрацију асоцијација заснованих на блискости између два имена, Улман даје пример речи *private* изведене од именичке синтагме *private soldier*, где се елипсом добија ново значење прве лексеме. Важност *елиптирања* у метонимијским процесима детаљније ћемо размотрити када будемо говорили о раду Милоша Ковачевића (одељак 2.4), али је овде потребно рећи да сам Улман долази у дилему када треба повући црту између семантичких промена које настају метонимијом и оних које настају елипсом (коју другачије назива *контигвитетом имена*). Улман каже (1972: 223) да постоје многе семантичке промене које се на први поглед уклапају и у једну и другу категорију, наводећи примере *Picasso* за '*a painting by Picasso*' и *burgundy* за '*wine from Burgundy*'. Улманов закључак гласи да је можда најједноставније сагледати овакве случајеве као примере *композитних* промена насталих услед интеракције између два различита типа асоцијација.

Улман на метонимију гледа такође и као на извор мотивације за повезивање одређених речи са одређеним значењима, с тиме што је таква мотивација „релативна“, тј. она омогућава анализирање једне речи до нивоа њених елемената, али не може да пружи адекватна објашњења за саме елементе. Он наводи три типа мотивације, фонетску, морфолошку и семантичку, где метонимија јасно припада трећем типу унутар којег функционише на основу неке спољашње везе (1972: 91–92), чиме Улман свакако доприноси каснијим тврдњама да метонимија није само произвољни механизам већ да јој мотивисаност њених преноса даје значајнију улогу од раније утврђених стилских, па и лексичких функција. Како би поткрепио своје тврдње, Улман даје примере употребе одређених одевних предмета или материјала уместо људи који их носе, односно, *cloth* за *the clergy* или *silk* за *Queen's Counsel*. Уз то, Улман показује да није само метафора та која доводи до појаве полисемије, већ и да метонимија игра важну улогу у том процесу, о чему ће више речи бити касније. Укратко, наводећи пример именице *surgery* која може да означава и умеће хирурга и просторију у којој се пацијенти примају и лече, Улман (1972: 164) илуструје и ову функцију метонимије у језику.

Међутим, Улманов је и став да је метонимија интринзички мање интересантна од метафоре јер не открива никакве нове односе већ се јавља искључиво између речи које су на неки начин повезане од раније. Он ипак ублажава овакву позицију тврдећи да метонимија, као што смо већ видели на примерима горе, представља значајан фактор у семантичкој промени, па иако не делује да може много да пружи стилистици, њена улога у језику није за потпуно занемаривање. Улман даље наводи да је метонимије најлакше класификовати на основу асоцијација које се налазе у њиховој позадини. Тако имамо *просторне* односе (француска реч за ‘штрајк’, *grève*, потиче од *Place de Grève*, односно места на којем су се париски радници окупљали када су остајали без посла), *временске* односе (реч *миса* која потиче од латинског глагола *mittere*, у значењу *послати*, *распустити*, који се користио на крају религијских служби да означи њихов завршетак: ‘*Ite, missa est (contio)*’, а временом попримио значење читавог догађаја), па односе за које Улман каже

да су толико битни да се често називају засебним именом (наравно, ради се о синегдохи, тј. односима *pars pro toto*). Улман не залази дубље у остале метонимијске односе, тврдећи да су они толико прости и познати да нема потребе описивати их детаљније (на пример, пренос личних имена на основне СИ јединице попут *ампера*, *ома* или *волта*).

Коначно, Улман (1972: 220) уочава да метонимија, за разлику од метафоре, поседује једну веома занимљиву особину. Наиме, метонимија конкретизује значење апстрактних речи тиме што се, рецимо, име неке радње користи уместо њеног исхода или име неке карактеристике уместо особе или предмета који показује ту карактеристику. Улман констатује да се овде ради о такозваном „згушњавању значења“ (*thickening of meaning*), које може да доведе и до драстичне промене у значењу неких речи, попут француске речи *addition* која не означава само чин сабирања и његов коначан резултат, тј. збир, већ и рачун у ресторану. Овим последњим примером заокружимо Улманов преглед метонимије, коју он још назива и *контигвитетом значења* (*contiguity of senses*), термином који ће, како ћемо касније видети, имати централну улогу у когнитивносемантичким разматрањима основних принципа по којима овај феномен функционише у језику, али и у мишљењу.

Усвајајући, између осталог, и управо поменути Улманов принцип контигвитета, Дејвид Лоџ (1977) првенствено заснива своје разматрање метафоре и метонимије у књижевности на раду Романа Јакобсона. Он потврђује Јакобсонове претпоставке о метафори и метонимији као о два супротна пола, и даје примере својеврсног дискурзивног спектра који, како сам Лоџ каже, обухвата и некњижевност као превасходно метонимијски текст и књижевност као њему супротан метафорички текст (Lodge, 1977: 93–103). Лоџови примери у овом спектру крећу се од једног енциклопедијског уноса везаног за град Бирмингем, па све до Елиотове (Eliot) *Пусте земље*. Лоџ се слаже са Јакобсоном да метонимија представља основу прозног текста, а метафора поезије, али наглашава да је таква подела релативна, упркос чињеници да ће свака прозна нарација у односу на једну лирску песму засигурно пре бити организована метонимијски. Лоџ се такође осврће и на

Јакобсонове тврдње везане за друге облике уметничког изражавања, попут позоришта и филма, и показује како је позориште у основи метафорички, а филм метонимијски медиј. За нас је овде свакако од већег интересовања онај облик уметности који је ближе повезан са метонимијом, а Лоџ (1977: 84) каже да по својој природи филм поседује метонимијски карактер, те да гледање филма изазива чулно искуство засновано на принципу контигвитета. Кадар и сцена, као основне јединице филма, по Лоџу се заснивају се на истом принципу блискости и комбинације, а различите врсте кадрова, попут крупног плана, јасно показују своју метонимијску, тј. синегдохску структуру.

Разматрајући даље Јакобсонове тврдње које се тичу разлике између метафоре и метонимије, Лоџ (1977: 76–77) се осврће и на следећу поделу. Као што смо већ видели, Јакобсон супротставља принципе селекције и комбинације, односно, супституције и контекстуирања. Међутим, Лоџ каже да контекстуирање не представља факултативну операцију попут супституције, већ да се заправо ради о језичкој законитости. С тиме у виду, Лоџ предлаже *брисање* (*deletion*) као еквивалентан термин за супституцију, тј. да је брисање за комбинацију оно што је супституција за селекцију, а да метонимија и синегдоха представљају *сажимање* (*condensation*) контекстуирања. На сада већ добро познатом примеру, *The keels ploughed the deep*, Лоџ показује да и синегдоха *keels* од *the keels of the ships*, с једне, и метонимија *the deep* од *the deep sea*, с друге стране, функционишу по принципу брисања, или како ћемо нешто касније видети код Ковачевића (одељак 2.4), елиптирања шире синтагме. Лоџ такође уочава да се овде ради о *нелогичном* брисању, јер *ships* у првој и *sea* у другој синтагми не делују као очигледни кандидати за брисање, с обзиром да представљају њихове најприродније делове.

Ипак, посматрано са становишта прагматике, по Лоџу је метонимију свакако могуће сагледати и као процес супституције, без обзира на Јакобсоново везивање овог појма за метафоричке преносе. Код метафоре долази до супституције лексема искључиво на основу језичког кода, а не поруке која се преноси, јер је било која од тих лексема довољна да би се

порука пренела. Код метонимије, с друге стране, услед њене заснованости на комбинацији, ентитети бивају повезани и у складу са језичким кодом и у складу са поруком коју треба да пренесу (или само са поруком). Без свесног залажења у експанзију и брисање, Лоџ тврди да је могуће посматрати један метонимијски пренос и као инстанцу супституције, не негирајући основне принципе метонимије како их Јакобсон замишља, простом заменом речи *ships* у неком тексту њој блиској речи *keels*. Но, остаје чињеница да контигвитет успостављен између *keels* и *ships*, односно, *deer* и *sea*, у мноштву различитих могућих исказа и самом језичком коду јасно указује на њихову конкретну блискост у стварном свету, тј. ономе што се у лингвистици назива контекстом.

Својим описом односа између метафоре и метонимије у књижевној и некњижевној нарави, као и тврдњом да без континуитета метонимије метафора не може да представља основу једног кохерентног текста (Lodge, 1977: 111), Лоџ као да наслућује рад једног од првих аутора који износи претпоставку да се метонимија можда чешће може срести у језику од метафоре, упркос чињеници да је од исте много мање проучавана. Наиме, незадовољан постојећим дефиницијама метонимије, критикујући их као преопште и у основи применљиве на било који троп, Хју Бредин (Bredin, 1984) покушава да се удаљи од претходних покушаја набрајања различитих инстанци метонимијских преноса и приближи односима који се налазе у основи ове фигуре. Разматрајући с једне стране дефиниције засноване на идеји замене једног имена неким другим (попут оних које дају Квинтилијан, Беда или Дојл) и оне које се односе на чињеницу да се код метонимије ради о преносу између два предмета који се налазе у блиској вези (попут Цицеронове, Абрамсове или Премингерове, па и у случају Јакобсоновог контигвитета), Бредин (1984: 46–47) показује да је управо однос између два предмета у питању најпроблематичнија област, заслужна за непостојање, по њему, адекватне дефиниције метонимије. Бредин се у свом раду између осталог бави и разликом између метонимије и синегдохе као два врло слична тропа, али тај ћемо део овом приликом оставити за каснији одељак (2.7), у којем ћемо расправљати о односу између ова два тропа и различитим

решењима која нуде различити аутори, од већ поменутог Јакобсоновог става да синегдоха представља само један од облика метонимије до тврдње Групе ми (Group *μ*, 1981) да су и метонимија и метафора заправо изведене из синегдохе.

У покушају да разреши поменуте проблеме, Бредин креће од чињенице да се понекад мисли да тропи укључују пренос или промену значења, што он сматра нетачним, тврдећи да оно што се дешава унутар једног тропа није промена значења речи већ промена референта те речи. С тиме у виду, поменуте дефиниције метонимије које углавном садрже идеју о преносу имена неке ствари на неку другу ствар, по Бредину, може да се користи за било који троп, што доводи до тога да тако дефинисана фигура не поседује никакве специфичне карактеристике које би је одвојиле од других фигура. Стога Бредин покушава да пронађе нешто што би метонимију приближније дефинисало и на тај начин омогућило да јој се лакше приступи, а за коначни исход имало и повећање интересовања за овај троп. У супротном, како он каже, метонимија бива сведена на све оне инстанце фигуративног језика које не потпадају ни под коју другу категорију.

Брединов предлог за појашњење ситуације полази од претпоставке да су односи који постоје између два предмета у одређеној интеракцији, било да се ради о принципу сличности код метафоре или принципу супротности код ироније, најважнији за успостављање довољних услова за диференцијацију између два различита тропа. Један од начина на који Бредин покушава да дође до коначног решења јесте састављање листе метонимијских односа како би се видело да ли они скупа, на једном месту, могу да пруже јаснији увид у некакав јединствени принцип који се налази у основи свих тих разноликих односа. Уз тврдњу да су метонимијски односи двосмерни, Бредин (1984: 48) даје табелу са следећих 11 различитих односа (илустрованих помоћу 22 примера, овде пренесена у оригиналу):

- 1) узрок–последика (cause–effect)
 - а) *War is sad.*
 - б) *She is my pride and joy.*

- 2) проналазач–проналазак (inventor–invented)
 - a) *She was reading Virgil.*
 - б) *An enterprising scheme.*
- 3) корисник–средство (user–instrument)
 - a) *A walking stick.*
 - б) *A hired gun.*
- 4) вршилац радње–радња (doer–thing done)
 - a) *That car is a lovely driver.*
 - б) *Crime must be punished.*
- 5) страст–предмет страсти (passion–object of passion)
 - a) *She is my true love.*
 - б) *She is a slave to wealth.*
- 6) садржатељ–садржај (container–contained)
 - a) *A boiling kettle.*
 - б) *Milks, sugars (for milk-jugs and sugar-bowls).*
- 7) место–предмет на месту (place–object in place)
 - a) *Wall Street panicked.*
 - б) *I take my holidays at the seaside.*
- 8) време–предмет у времену (place–object in time)
 - a) *A warlike century.*
 - б) *The age of science.*
- 9) поседник–поседовано тј. посесор–посесум (possessor–possessed)
 - a) *The violinist broke a string.*
 - б) *The smart money is in computer software.*
- 10) знак–означено (sign–signified)
 - a) *Crown (for monarchy).*
 - б) *Give me a Scotland (to a seller of rosettes at a football stadium).*
- 11) конкретно–апстрактно (concrete–abstract)
 - a) *The soldier is the enemy of mankind.*
 - б) *Youth is giddy and irresponsible.*

Сагледавајући све ове различите односе, Бредин у први мах констатује да делује просто немогуће сврстати их све под један троп, али да је то ипак изводљиво.

Осврћући се на рад Групе ми (1981) и њихову тврдњу да метонимија представља замену једног вербалног израза неким другим унутар мреже конотативних асоцијација (референцијалних и концептуалних), Бредин указује да таква дефиниција не пружа много конкретних информација о метонимијским односима, осим чињенице да се у том случају ради о односима између вербалних израза, а не између самих предмета. Бредин своје запажање поткрепљује примерима који показују да једна мрежа конотативних веза истовремено представља и превелику и претерано разнолику основу за метонимијски пренос, што резултира чињеницом да нису све везе унутар једне такве мреже способне да генеришу метонимију. Он наводи пример 'инфлације' и 'економије' као два повезана појма која никако не могу да стоје у метонимијском односу јер замена једног другим не би била ни фигуративна ни разумљива (1984: 50). Стога Бредин сматра да дефиниција Групе ми није довољно специфична и да подела конотација на семантичке или референцијалне не води јаснијем разумевању метонимијских односа. Овде Бредин такође одбацује и идеју Албера Анрија (Henry, 1971) да су семска поља која представљају скуп саставних појмова једне речи, заједно чинећи појмовни ентитет који та реч заправо одређује, такође недовољно прецизна да опишу метонимијске односе, тј. да је могуће унутар једног семског поља наћи и оне односе који свакако нису метонимијски.

Како би све ово коначно разрешио, Бредин предлаже да се метонимијски односи посматрају као односи између ствари, а не речи, с обзиром да се различити типови метонимије при опису јасно тичу ствари, а не речи. *Релација* или *однос*, по Бредину (1984: 53), представља један од фундаменталних концепата, попут *постојања* или *инференције*, који није могуће објаснити простијим терминима. Када се ради о тропима, Бредин односе који се њима исказују између два ентитета дели на *структуралне* и *екстринзичне*. Структурални односи су односи унутар ствари, док

екстринзични односи представљају односе између ствари. Касније ћемо се детаљније вратити на ову поделу и видети да Бредин сматра да се први налазе у основи синегдохе, а други у основи метонимије. Међутим, тренутно нам је важно да видимо каква је то врста екстринзичних односа заслужна за метонимијске преносе. Наиме, Бредин даље дели екстринзичне односе на *просте* и *зависне*. У зависне екстринзичне односе, као оне у којима су објекти повезани услед поседовања неке заједничке особине, Бредин убраја и сличност, па консеквентно томе тврди да су они одговорни за метафору. С друге стране, метонимија је последица простих екстринзичних односа, које Бредин једноставно описује као оне који нису сложени, наводећи пример узрока и последице као два предмета у простој вези без икаквих заједничких својстава. Коначно, Бредин повлачи паралелу између структуралних и аналитичких, с једне, и екстринзичних и синтетичких односа, с друге стране, констатујући да се односи унутар ствари могу посматрати кроз аналитичку свест, а они између ствари кроз синтетичку.

Упркос одређеном доприносу теорији метонимије и покушају враћања исте у центар језичких истраживања, Брединови закључци откривају нарасе негативан став према овом тропу у погледу његовог концептуалног и креативног потенцијала. Улогу метонимије у језику и мишљењу Бредин види у артикулисању подухвата везаног за комбиновање предмета наших мисли у веће целине, али имајући у виду да се овде ради о простим односима, њима као таквим недостају појмовне везе и спонтаност интуиције којима се одликује метафора (1984: 57). Метонимија, како Бредин тврди, никада не може да створи однос између два предмета јер га по својој природи увек претпоставља унапред, па је самим тиме неизбежно конвенционална. И не само то. Бредин тврди да је метонимија подложна језичким и културним рестрикцијама, и да сваки покушај састављања таксономије типова метонимије пати од одређене дозе произвољности, што Бредина на крају наводи да констатује како, упркос чињеници да метонимија изражава наше вредности и предрасуде, она ипак не може да игра значајну улогу у класификацији дискурса.

Ове се Брединове завршне мисли дубоко косе са једном од основних хипотеза овог рада, а то је да метонимија заправо није произвољни троп, већ да као индексни знак, по Персовој (Peirce, 1902/1955) семиотичкој подели, има јасно мотивисану употребу како у језику тако и у другим облицима комуникације. Као што ћемо видети у трећем делу истраживања, везаном за визуелне манифестације овог феномена (одељак 4.5.1), метонимијски су односи увек мотивисани, чак и када се ради о таквим графичким елементима који готово да и не садрже никакво инхерентно значење (вид. Forceville, 2011; Tasić & Stamenković, 2017). Иако је најчешће реч о, како Бредин каже, претпостављеним односима између *преносника* и његовог *циља*, сам одабир и једног и другог захтева и одређену дозу креативности, али и јасну мотивацију која стоји иза таквог избора. Никада није нити случајно нити произвољно један преносник употребљен као оно што Ланакер (Langacker, 1993) назива *референтном тачком*. Намера нам је да резултатима овог дела истраживања то и потврдимо. А, на крају крајева, верујемо да ћемо у делу у којем ћемо покушати да применимо основне поставке критичке анализе дискурса на наш језички корпус (одељак 4.4), показати како метонимија може да послужи и као идеолошко оруђе у осветљавању и замрачивању одређених аспеката једног ентитета, што указује на то да је метонимија ипак нешто више од конвенционалне и „беживотне“ говорне фигуре.

2.4. Проучавања метонимије у домаћој лингвистици

У постављању теоријског оквира за проучавање метонимије у овом раду, позабавићемо се и неким од аутора са нашег поднебља који су се на различите начине, а изван оквира когнитивне лингвистике, бавили метонимијом. Преглед почињемо радом Милоша Ковачевића (2000), који се метонимијом првенствено бави са становишта стилистике, чиме метонимију сагледава као једну од мноштва поетских фигура. Ковачевић тврди да је теоријски неограничени број метонимијских преноса могуће свести на пет општих типова логичке везе који омогућавају метонимију, а које он детаљно разматра у свом раду. Други аутор заступљен у овом делу јесте Даринка

Гортан-Премк (2004), која се бави истраживањем принципа полисемије у српском језику. Гортан-Премкова посматра метонимију као један од фундаменталних механизма полисемије, и као такву је сврстава међу основне врсте полисемантичких индукција, које поред метонимије чине платисемија (широкозначност), синегдоха и метафора. На крају, лексиколошка истраживања Рајне Драгићевић (2010) представљају неку врсте споне између традиционално оријентисаног и когнитивистичког поимања метонимије, јер за разлику од друга два аутора у овом одељку, Драгићевићева разматра и достигнућа когнитивне лингвистике на пољу метонимијских односа, и укључује и трећи ниво разумевања ове појаве. Тако, поред поетског нивоа на којем метонимија функционише као стилска фигура код Ковачевића, и лексичког нивоа на којем метонимија има улогу језичког механизма код Гортан-Премкове, Драгићевићева се између осталог бави и најдубљим, појмовним нивоом на којем метонимија представља механизам мишљења. Па тако, како бисмо направили адекватан увод у когнитивнолингвистичка истраживања метонимије, крећемо „обрнутим“ редом од поетског преко језичког ка појмовном нивоу.

Ковачевић (2000: 41) тврди да је метонимија, уз метафору и синегдоху,³ основни троп у језику, односно, темељна стилска или реторичка фигура, и то не само зато што представља једну од најчешће употребљаваних фигура, већ и зато што представља суштину структурирања и употребе самог језика. Дајући преглед овде већ помињаних теорија метонимије од Аристотела па све до Јакобсона и Групе ми, Ковачевић закључује да се основ метонимијског преношења не налази у самим знацима већ у појмовима или предметима на које се ти знаци односе. Ковачевић констатује постојање истраживања метафоре која се тичу њене лексичке функције у језику, тзв. *катахресе*, али и чињеницу да између таквих истраживања и стилистичко-поетолошких студија постоји битна разлика, која се огледа у томе да се прва тичу искључиво оног дела метонимије у којем се уочава систематски начин ширења лексичке полисемантичности, док ове друге обухватају анализу и

³ Више ће речи о Ковачевићевом ставу по питању односа између метонимије и синегдохе бити у делу рада посвећеном управо тој проблематици (одељак 2.7).

таквих, катахрезичких, али и оних некатахрезичких примера метонимијског преношења, што коначно и представља циљ његовог рада на проучавању метонимије.

Ковачевић даје следећу дефиницију метонимије (2000: 45):

Метонимија је употреба једнога знака (имена) умјесто другог знака за предмете или појаве који су повезани неким логичким изванјезичким односом.

Овим Ковачевић подразумева да у метонимијском преносу долази до супституције једног знака другим, без постојања икакве значењске повезаности, где се такав пренос остварује искључиво захваљујући логичкој вези између денотата знакова, што је донекле подударно са Брединовом теоријом о простим екстринзичним односима који руководе метонимијом. Таква се логичка веза између денотата знакова може тумачити на више начина, а Ковачевић у свом раду дају четири могућа приступа. Први је *психолошки приступ*, који је заснован на процесима који условљавају асоцијације и доводе до повезаности појмова услед њихове међусобне суседности или блискости. Други приступ јесте *логички*, где долази до повезивања семантике промене именовања са формално-логичким односом *интерсекције* међу појавама. Трећи приступ који Ковачевић наводи јесте *семиотички приступ*, унутар којег се метонимија разматра као *индексни знак*. Коначно, последњи у овом низу приступа Ковачевић назива *лингвистичким приступом*, односно, разматрањем метонимије првенствено кроз примену семске или компоненцијалне анализе, чији ћемо пример убрзо и видети код Гортан-Премкове. Све у свему, оно што Ковачевић уочава као заједничко свим овим приступима јесте то да, без обзира на различита методолошка полазишта, сви они долазе до истог закључка који се своди на то да је блискост предмета или појава повезаних метонимијским преношењем основа за функционалност и ефикасност метонимије.

Даље, осврћући се кратко на компоненцијалну анализу метонимије, Ковачевић (2000: 47–48) констатује да при метонимијском преносу, архисема

основног значења једне лексеме, тј. њена најопштија семантичка компонента, прелази у пренесено значење са свим осталима семама основних значења, на тај начин обогаћујући пренесено значење основне лексеме новом архисемом везаном управо за то ново, пренесено значење. Међутим, с обзиром да таква архисема нема упориште у семама основног значења, метонимијски су се типови кроз историју проучавања овог тропа, како Ковачевић сопштава, увек заснивали на логичкој вези између предмета и појава, тј. денотата, на које се лексеме у метонимијској вези у ствари односе. С тиме у виду, Ковачевић даје својих пет општих типова логичке везе која омогућава метонимију, наглашавајући да су четврти и пети тип његов допринос типологији: а) локална (просторна) веза, б) темпорална (временска) веза, в) каузална (узрочно-последична) веза, г) посесивна веза и д) партитивна веза. Засноване на оваквим типовима везе, по Ковачевићу (2000: 48–58), метонимије у језику могу бити:⁴

- ПРОСТОРНЕ: Овде имамо два основна модела преноса, тј. „простор → оно што се налази у/на том простору“ (пр. Шта је ово има неко доба / те су наше *горе* [→ *људи у горама*] умучале) и „лексема непросторног значења → мјесто реализације онога што она означава“ (пр. Стражари су потрчали *према излазу* [→ *према мјесту излаза*]), праћена са десет подтипова.
- ВРЕМЕНСКЕ: Без поделе на основне моделе, Ковачевић даје примере за пет подтипова попут „назив временског периода → изазивач дешавања у том периоду“ (пр. *Субота* [→ *сунце у суботу*] греје ко усијана руда) или „назив радње или стање → вријеме радње или стања“ (пр. Он је погинуо за *једне провале* [→ *за вријеме једне провале*], убио га јачи од њега).
- КАУЗАЛНЕ (УЗРОЧНО-ПОСЛЕДИЧНЕ): Овај тип метонимије садржи два основна типа, где се код првог лексемом за узрок обележава последица (пр. *Метак* [→ *смрт*] нису дуго чекали), а код другог

⁴ Треба напоменути да Ковачевић све типове и подтипове метонимијских преноса у свом раду, с обзиром да је надасве заинтересован за метонимију као стилску фигуру, илуструје примерима из домаће књижевности. Неки од њих дати су у овом прегледу метонимијских веза које Ковачевић наводи у свом раду.

лексемом за последицу обележава узрок (пр. А кад на трећи бункер наступила / *смрт* [→ *меци/палба*] је шикнула из тамна гнијезда). Ковачевић затим наводи 11 подтипова који су заправо варијације на ова два основна типа.

- ПОСЕСИВНЕ: Правећи разлику између отуђиве и неотуђиве посесивности, тј. припадности, где се прва односи на метонимијске а друга на преносе индуковане синегдохом, Ковачевић наводи да посесивна метонимија настаје или преко оних синтагми код којих се поседник налази у подређеном члану синтагме у односу на поседовано, нпр. „име аутора → дјело тог аутора“ (пр. Волела сам *Андрића* [→ *дела Ива Андрића*]. Целог), или где је поседовано у подређеном члану синтагме у односу на надређену позицију поседника, нпр. „назив дјела одеће [...] → човјек у тој одјећи [...]“ (пр. *Сукње* [→ *жене*], не мешајте се у мушке бриге). По Ковачевићу постоје само три подтипа посесивне метонимије.
- ПАРТИТИВНЕ: Овај тип метонимије има само два подтипа, и то: „назив предмета-садржиоца → садржај тог предмета“ (пр. *Прву чашу* [→ *пиће из чаше / чашу пића*] испија нагло) и „назив количине/мјере материје → материја“ (пр. *Мона зором подрани на њиву да ужање који сноп* [→ *жито количине снопа / сноп жита*] више).

На крају, Ковачевић указује на чињеницу да метонимија као стилска фигура која подразумева специфичан тип одступања, неизбежно настаје елиптирањем,⁵ односно, метонимијска лексема увек представља подређеног члана једне синтагме, који настаје елиптирањем надређеног члана (нпр. *људи у кући* → *кућа*), с тиме што тај подређени члан на себе преузима све типичне граматичке везе надређеног члана, док му се остали чланови реченице адекватно прилагођавају. Ковачевић овде прави и следећу опсервацију: с обзиром да је метонимија увек „фигура у једној речи“, твдрњу с којом се, рецимо, Џенет Литлмор (Littlemore, 2015) дубоко не слаже, контекст има пресудан значај у њеном ефикасном функционисању јер је

⁵ Ковачевић у свом раду прави разлику између *елиптирања* као процеса на којем се заснива одступање код метонимије и *елипсе* као фигуре (2000: 59).

потребно да у реченичном окружењу постоји барем још једна реч која ће указати на метонимијско значење елиптираног члана синтагме. Без контекста, закључује Ковачевић, метонимију није могуће ни препознати ни анализирати.

С друге стране, применом компоненцијалне анализе, Даринка Гортан-Премк (2004) покушава да прецизније одреди метонимију као један од механизма полисемије у језику. Њу метонимија првенствено интересује на лексичком плану, и Гортан-Премкова показује како није свака метонимија и лексичка метонимија, већ да су лексичке само оне код којих увек долази до нове семантичке реализације у одређеној семантичкој позицији. Такве су реализације метонимије, како Гортан-Премкова констатује, експресивно немаркиране, а тип семантичке позиције у којем долази до реализација зависи од архисеме. Позивајући се на Ирену Грицкат (1967) и њено прављење разлике између фигуративног значења речи и њене фигуративне употребе, Гортан-Премкова покушава да у свом раду потврди да метонимијско померање које не излази из оквира једне речи доводи до стварања новог значења те речи, односно, представља лексичку метонимију, док друга врста померања која захвата шири контекст у којем се нека реч налази, у ствари, јесте „само“ фигуративна употреба те речи на основу њеног већ постојећег значења.

Као и код Ковачевића, и код Даринке Гортан-Премк (2004: 67) архисема, тј. заједничка, интегрална сема свих лексема једне лексичко-семантичке групе, представља полазну тачку метонимијских трансформација, које се као такве одвијају на исти начин код свих лексема из једне групе, а што овакав механизам полисемије чини регуларним. Као примере регуларне полисемије Гортан-Премкова наводи метонимијске обрасце попут *организација – зграда или смештајни простор, насељени пункт – становници насељеног пункта или превозно средство – они који су у превозном средству*. Оно што по овој ауторки лежи у основи оваквих примера јесте прагматички принцип који условљава употребу одређених преносника за одређене циљеве. Ово се коси са Брединовом представом о метонимији као произвољном тропу, и потврђује претпоставку да је метонимија

мотивисана, без обзира на разлог те мотивације, те да се сваки метонимијски преносник бира како би омогућио што бржи и тачнији приступ својем циљу. На пример, ауторка наводи случај речи које означавају неку организацију, али које нису архитектонски везане за целу зграду, већ заузимају само неки њен део, и тврди да такве речи немају могућност семантичког ширења регуларном полисемијом, иако у одређеним случајевима, услед семантичке компресије као последице елипсе, оне могу бити употребљене метонимијски.

У даљем тексту свог рада, Гортан-Премкова наводи још неколико примера регуларне полисемије настале метонимијским преносом, односно, оне случајеве у којима долази до мутирања архисеме када један од њених пратећих елемената замењује основни елемент, а то су, између осталог: *посуда, направа – количина која стаје у ту посуду, направу; део људског тела – површина, висина или ширина коју тај део заузима;*⁶ *просторија – намештај у тој просторији; место – онај који се налази у томе месту*, и др. Занимљиво је да ауторка даје и примере вишеструких метонимијских преноса, попут речи *кухиња*, из чијег се семантичког садржаја, који и представља главни предуслов метонимијских трансформација, даље развијају нова значеља: првенствено се ради о просторији, затим о начину припремања хране у њој, па све до самог јела. Након овога, Гортан-Премкова наводи још мноштво специфичних примера метонимијских преноса, али нема потребе да овде улазимо у сваки од њих понаособ, већ ћемо навести оне најинтересантније који приближније указују на начин функционисања овог лексичког механизма.

Тако при опису метонимијског преношења код воћа и поврћа, ауторка констатује да архисема представља чињеницу лексичког система и да није нужно да се она поклапа са другим класификацијама. На примеру *лубеница* и *диња*, она показује да се упркос томе што у ботаници лубенице и диње потпадају под поврће, оне у језику понашају исто онако како их заправо већина људи и види, тј. као воће. Иако Даринка Гортан-Премк у свом раду нигде не консултује достигнућа когнитивне лингвистике, верујемо да се на

⁶ И Гортан-Премкова, попут Ковачевића, прави јасну разлику између метонимије и синегдохе, па се код овог метонимијског преноса не ради о неотуђивој припадности.

овом примеру јасно види како би постојање искуствене утемељености могло да оправда потпадање ових лексема под архисему *воће*, јер се заиста чини да се таква лексичка реализација заснива на чулном доживљају плода ових биљака (воће је слатког укуса, а не поврће).

Даље, Гортан-Премкова (2004: 74) наводи и примере у којима долази до промене категорије речи, најпре именица, а затим и придева, где у својем основном значењу такве именице припадају апстрактним именицама и реализују се само у једнини, а у секундарном значењу припадају заједничким именицама и реализују се и у једнини и у множини, попут *љубазности*, *драгоцености* или *глупости* када је реч о преносу *особина*, *својство* или *стање* – *оно чиме се изражава такво својство*. Што се придева тиче, такви се примери могу наћи код метонимијског преноса *који има какву особину* – *који одражава, показује такву особину*, попут *љубазан*, *глуп* или *весео*. А, навођење различитих примера „метонимијске дисперзије“, ауторка завршава транзитивним глаголима који означавају трансформацију или модификацију неког објекта, попут *копати* (*земљу* али и *руду*), *закључати* (*врата* али и *собу*) или *лечити* (*болест* али и *болесника*).

По Даринки Гортан-Премк (2004: 75):

Теоријско објашњење метонимијске дисперзије видимо у мутацији, трансформацији архисеме полазног семантичког садржаја која се састоји у измени ранга њеног основног и пратећег елемента; пратећи елемент архисеме из полазног садржаја у циљном постаје основни.

Овде не долази до мутације и сема нижега ранга, нити се за разлику од Ковачевићевих тврдњи јавља нова архисема лексеме, већ је довољно да бар једна од тих диференцијалних сема учествује у преносу уз архисему, док остале бивају мање-више десемантизоване. Такође, иако све лексеме које припадају једној лексичко-семантичкој групи имају могућност развијања регуларне полисемије, како смо и видели на почетку прегледа овог рада, то не значи да ће све оне тај потенцијал у пракси и реализовати. Када се, на пример, ради о посудама или направама у којима се нешто држи, *шоља* и

кашика регуларно развијају и секундарно значење везано за количину која њима може да се захвати, што није случај са лексемама *шерпа* и *лонац*. Код првих лексема, како Гортан-Премкова закључује, имамо семантичку реализацију јер је поред трансформисане архисеме присутна и сема која се односи на количину, док је код других у сличним примерима просто реч о ситуационој метонимији без новог значења.

Трећи и последњи у овом низу аутора јесте Рајна Драгићевић, која се у својој *Лексикологији српског језика* (2010) на свеобухватан начин бави појмом метонимије. Како смо већ напоменули на почетку овог одељка, Драгићевићева у свом раду укључује и достигнућа когнитивне лингвистике у области теорије појмовне метафоре и метонимије, и наводи да постоје многи постулати ове лингвистичке гране који су значајни за лексикологију и проучавање апстрактних значења речи. То се и види у чињеници да највећи део поглавља о метонимији ова ауторка посвећује управо појмовној метонимији. О томе овде неће бити речи јер у наредном поглављу следи детаљан преглед теоријских налаза везаних за метонимију у оквирима когнитивнолингвистичке парадигме. Међутим, важно је напоменути да иако се ауторка слаже и усваја многе од тих постулата у својим истраживањима (2010: 162, фн. 18), она ипак критикује став когнитивиста према традиционалнијим семантичким школама и њихово ниподаштавање осталих грана семантике.⁷

Као што је већ речено, Рајна Драгићевић (2010: 160) указује на постојање три нивоа метонимије, где је најдубљи ниво везан за појмовну метонимију као механизам мишљења, средњи за лексичку метонимију као механизам полисемије и крајњи за поетску метонимију као стилску фигуру. Што се тиче поетске и лексичке метонимије, Драгићевићева се између осталог позива и на овде већ приказане ставове Гортан-Премкове и Ковачевића, па се на томе нећемо много задржавати. Рајна Драгићевић (2010: 133) потврђује чињеницу да се када је реч о метонимијском развоју значења речи ради о системској појави базираној на принципу блискости, тј. да сви

⁷ За исцрпан преглед достигнућа различитих семантичких школа кроз историју ове науке, вид. Geeraerts, 2010.

чланови једне тематске групе имају потенцијал да се мењају по одређеној формули, невезано за то да ли ће тај потенцијал и остварити. Она у томе и види велики значај метонимије, јер се за разлику од метафоре која је најчешће индивидуална, метонимија јавља у виду модела унутар којег све лексеме са истом архисемом имају могућност остваривања метонимијског преноса, односно, ради се о феномену регуларне полисемије. Тако метонимија представља један од лексичких механизма за развијање потенцијалних значења лексема, које поред реализованих значења, по Рајни Драгићевић, представљају „важан ресурс за лексичко богаћење“ (2010: 180). Метонимија игра и важну улогу у олакшавању комуникације применом закона језичке економије, али и апроксимативним одређивањем онога што није одређено.

Када смо већ поменули архисему као извориште метонимијског преношења, Драгићевићева следи тврдње Даринке Гортан-Премк у вези са трансформацијом архисеме лексема једне лексичко-семантичке групе и прелазу значења са основног нивоа на неку од нижих сема, чиме и експлицитно не прихвата мишљење Ковачевића да семска структура метонимијске лексеме увек укључује нову архисему, али се с њиме пак слаже у погледу настанка метонимијских преноса елиптирањем синтагми. У светлу ових констатација, Драгићевићева даје следећу дефиницију лексичке метонимије (2010: 167):

Лексичка метонимија је способност многих чланова једне тематске групе лексема да по истом моделу преносе своја имена на друге појмове из истог домена стварности на основу неке логичке везе међу њима.

Иако се ради о дефиницији која је по много чему блиска гореописаним проучавањима, интересантно је напоменути да се из употребе термина *домен* јасно може видети и утицај когнитивносемантичке парадигме на рад Рајне Драгићевић.

Такође занимљиво је и разматрање глаголске и придевске метонимије (2010: 171–173), за које ауторка каже да су далеко мање проучаваније од именичке метонимије, из разлога што се ради о теже уочљивијим и често неухватљивим метонимијским преносима. Заснивајући свој осврт на ова два подтипа на раду Апресјана (Апресјан, 1995), Драгићевићева показује како је глаголску метонимију могуће поделити на *месну*, *временску* и *узрочну*, и како свака од њих даље садржи различите типове. Као пример ових метонимија, Драгићевићева, рецимо, наводи ДЕФОРМИСАТИ ОДРЕЂЕНИМ ДЕЛОВАЊЕМ – УЗРОКОВАТИ ТИМ ДЕЛОВАЊЕМ (*копати земљу – копати јаму*) или ОБРАЂИВАТИ ОДРЕЂЕНИМ ДЕЛОВАЊЕМ – ИЗВЛАЧИТИ ТИМ ДЕЛОВАЊЕМ (*исцедити лимун – исцедити сок из лимуна*). С друге стране, придевска метонимија се дели на узрочну, циљну и параметарску, уз још једну групу у којој се издвајају посебна значења. Примери придевских метонимија датих у раду Рајне Драгићевић јесу, између осталог, КОЈИ ИМА СВОЈСТВО *x* – КОЈИ ИЗАЗИВА СВОЈСТВО *x*: *смртна* (*агонија – рана*) или КОЈИ ИЗРАЖАВА *x* – КОЈИ ИЗАЗИВА *x*: *досадан* (*изглед – пејзаж*). Најважније од свега у вези са овим јесте закључак ове ауторке који се тиче чињенице да је код глагола и придева, као несамосталних речи, тешко раздвојити два метонимијска значења, јер су они под константним утицајем семантике именица на које се односе, те да не ваља примењивати исте семантичке параметре у објашњавању развоја значења свих ових различитих врста речи.

Рајна Драгићевић у свом раду подробно разматра још два важна питања директно везана за феномен метонимије. Прво се тиче узајамног односа између метонимије и метафоре, тј. појаве метафтонимије, а друго сличности и разлика између метонимије и синегдохе. О оба ова питања биће више речи у наредним поглављима која ће се конкретно бавити том тематиком (одељци 2.6. и 2.7). Можемо само да напоменемо да је Драгићевићева веома заинтересована за метафтонимију и да у њој препознаје велики значај и потребу за даљим семантичким истраживањима, а да када је реч о односу између метонимије и синегдохе, ауторка стаје на страну традиционално оријентисане семантике, показујући да постоје довољни услови да се синегдоха сматра засебном фигуром, а не подтипом

метонимије, какав је иначе став велике већине когнитивних лингвиста. Све у свему, када је реч о позицији коју Рајна Драгићевић заузима у свом разматрању метонимије, треба нагласити да се ради о једном, за наше поднебље, веома вредном примеру који обједињује мноштво различитих семантичких школа, пружајући на тај начин заокружену слику о досадашњим достигнућима у проучавању метонимије.

2.5. Теорија метонимије у светлу когнитивне лингвистике

Когнитивнолингвистичка дефиниција метонимије, између осталог, дугује много и доприносу Романа Јакобсона (1956) и Стивена Улмана (1967, 1972) у разјашњавању функционисања метонимијских преноса, указивању на инхерентност метонимије у језику, и увођењу појма контигвитета (*contiguity*), тј. суседности или блискости, као базичног принципа метонимије, наспрот сличности (*similarity*) која лежи у основи метафоре. Узимајући ове и сличне ставове за темељ својих истраживања, когнитивисти проширују феномен метонимије на појмовно-значењски механизам који нам омогућава структурирање и језика и мишљења, и који функционише као централни апарат у процесу концептуализације. Тако је и дошло до увођења термина појмовне метонимије (*conceptual metonymy*), заснованог на искуствено-сазнајној бази, чије су вербалне манифестације само један од могућих облика изражавања. Гинтер Раден и Золтан Кевечеш (Radden & Kövecses, 1999: 21)⁸ дају следећу дефиницију појмовне метонимије:

Метонимија је когнитивни процес у којем један појмовни ентитет, преносник, омогућава ментални приступ другом појмовном ентитету, циљу, унутар истог идеализованог когнитивног модела (ИКМ).⁹

⁸ Превод друге, незнатно измењене верзије овог рада из 2007. године налази се у хрестоматији из когнитивне лингвистике *Језик и сазнање*, коју су приредиле Катарина Расулић и Душка Кликовац (2014: поглавље IX).

⁹ "Metonymy is a cognitive process in which one conceptual entity, the vehicle, provides mental access to another conceptual entity, the target, within the idealized cognitive model (ICM)" (Radden & Kövecses, 1999: 21). Кевечеш касније сам проширује ову дефиницију тиме што поред

Дакле, за разлику од метафоре која функционише као пренос са једног (изворног) на други (циљни) домен, метонимија по Радену и Кевечешу делује унутар једног *идеализованог когнитивног модела*, који по Лејкофу (Lakoff, 1987a) представља структурирани скуп веровања и очекивања која усмеравају когнитивну обраду, укључујући и употребу језика. Иначе, по већ увреженој склоности когнитивних лингвиста да једној мање-више истој ствари свако надене другачије име, и овде наилазимо на различита решења у литератури када је у питању простор унутар којег функционише појмовна метонимија. Тврдећи да је могуће да и метонимија, попут метафоре, означава пренос из једног домена у неки други, Крофт (Croft, 1993) се одлучује за термин *доменска матрица (domain matrix)* уместо домена, како би тиме обухватио све метонимијске обрасце. С друге стране, Фоконије (Fauconnier, 1985) користи појам *менталних простора (mental spaces)*, Пантер и Торнбургова (Panther & Thornburg, 1999) преузимају термин *оквир (frame)* од Филмора (Fillmore, 1976, 1982, 1985), док Персман и Херартс (Peirsman and Geeraerts, 2006) указују на прототипску основу метонимије, о чему ће бити више речи у одељку 2.5.2 јер ће нам њихов модел послужити као основа за класификацију идентификованих метонимијских образаца у анализираном корпусу.¹⁰ Но, пре него се послужимо Раденовом и Кевечешовом класификацијом метонимијских образаца, вратимо се на почетак когнитивистичких проучавања метонимије, како бисмо видели како је текао развој интересовања за овај феномен унутар когнитивне лингвистике.

Продубљивање улоге коју метонимија има у људској концептуализацији и препознавање њеног значаја на појмовном нивоу, тј. на нивоу на којем метонимија, као што смо већ рекли, делује првенствено као механизам мишљења, чије су језичке манифестације у лексичким и поетским метонимијама само један од облика изражавања, помиње се још на самом почетку когнитивистичких истраживања код Џорџа Лејкофа и Марка Џонсона (Lakoff & Johnson, 1980). Ови су аутори увидели одређене сличности

идеализованог когнитивног модела као простора унутар којег долази до метонимијског преноса додаје и *домен* као другачију опцију (Kövecses, 2002: 145).

¹⁰ За преглед сличности и разлика између осталих наведених конструката, вид. Cienki, 2007.

између метафоре, као главног предмета свог проучавања, и метонимије, указујући на велику вредност метонимије као механизма који нам помаже у поимању света у којем живимо и наглашавајући њену улогу како у језику тако и у самом мишљењу.

Лејкоф и Џонсон (1980: 35–36) кажу да при метонимијском преносу употребљавамо један ентитет за неки други који је повезан са њим, убрајајући у такве случајеве и примере синегдохе. С обзиром да користимо један ентитет уместо неког другог на који се овим првим позивамо, примарна се функција метонимије тако огледа у референцијалности. Међутим, метонимија нема само референцијалну функцију, већ нам омогућава и разумевање циљног ентитета, јер одабир преносника није произвољан већ је с разлогом ту, како би нам указао на одређену особину циља, коју и покушавамо да нагласимо самим избором преносника. Метонимија, дакле, није насумична појава, чије примере треба сагледавати као изоловане инстанце, већ се ради о систематском феномену, који поред тога што функционише на нивоу самог језика, представља и саставни део нашег уобичајеног, свакодневног начина размишљања и понашања. Метонимијски концепти нам помажу да концептуализујемо једну ствар на основу њеног односа са неком другом ствари. Како Лејкоф и Џонсон (1980: 39) закључују, метонимијски односи структурирају наше мисли, ставове, дела, па и говор. Они су дубоко укоренењени у нашем искуству, чак дубље и од метафоричких односа, јер углавном подразумевају директне физичке или узрочно-последичне асоцијације.

У својим каснијим делима (нпр. Lakoff, 1987a, 1987b; Lakoff & Johnson, 1999; Lakoff & Turner, 1989), Џорџ Лејкоф се враћа на метонимију у покушају да подробније објасни метонимијске моделе и покаже како они функционишу у нашем уму, подвлачећи да се метонимијско пресликавање одвија унутар само једног појмовног домена, најчешће са референцијалном функцијом, где један ентитет неке схеме може да стоји за други ентитет те исте схеме или за целу ту схему (Lakoff & Turner, 1989: 103). Међутим, за нас је тренутно од највећег значаја повезивање метонимије са појмом идеализованих когнитивних модела или ИКМ, што ће касније, како смо већ

видели, послужити Радену и Кевечешу при постављању дефиниције појмовне метонимије. Како Лејкоф (1987а) каже, надовезујући се на свој рад у којем је почетну верзију овог конструкта називао *лингвистичким гешталтом* (Lakoff, 1977), идеализовани когнитивни модели представљају скупове веровања и очекивања који управљају нашом когнитивном обрадом, под коју потпада и употреба језика, с обзиром да је познавање језика уско везано за наша општа сазнања о свету у којем живимо. Услед тога, овакви су когнитивни модели идеализовани јер се ради о стварима које су субјективно изображене у свести људи, тј. зато што не садрже (и није могуће да садрже) све елементе једног сегмента реалности, већ чине његову апстраховану представу. Рецимо, на примеру ИКМ седмице (Lakoff, 1987а: 69), видимо како је било који дан у недељи могуће разумети једино у контексту једног идеализованог модела који садржи природни циклус повезан са кретањем сунца, стандардизовану границу између краја претходног и почетка наредног дана и већи седмодневни календарски циклус, тј. једну седмицу, пошто седмице као такве не постоје објективно у природи, већ се ради о искључиво људској творевини.

Метонимија, као једна од основних карактеристика когниције, по Лејкофу функционише унутар једног идеализованог когнитивног модела. Наиме, општи принципи по којима метонимијски обрасци повезују преноснике и циљеве, иако они могу да варирају од језика до језика, подразумевају потенцијално постојање мноштва различитих примера, односно, што би Даринка Гортан-Премк рекла, сви чланови једне лексичко-семантичке групе имају могућност да развију метонимијске преносе уколико им то омогућава природа њихове архисеме.¹¹ Код Лејкофа такви принципи делују на следећи начин. Уколико узмемо један ИКМ који садржи некакав предуслов, нпр. институције се налазе у одређеним местима, у њему постоји својеврсни однос између два елемента *А* и *Б*, у којем елемент *Б* може да „стоји за“ елемент *А*, где би у овом случају елемент *Б* представљао место, а елемент

¹¹ Ваља напоменути да и Лејкоф и Џонсон (1999: 499) сматрају да је већина лексема полисемична, а да је њихова полисемија дефинисана систематским појмовним односима попут метафоре и метонимије.

А представљао институцију. Такве ИКМ Лејкоф назива *метонимијским моделима*. Један метонимијски модел има следеће особине (Lakoff, 1987a: 84):¹²

- Постоји „циљни“ појам А који треба разумети из неког разлога у неком контексту.
- Постоји појмовна структура која садржи и појам А и неки други појам Б.
- Б је или део А или блиско повезан са њим унутар те појмовне структуре, и типично га одређује.
- У поређењу са А, Б је или лакше разумети, упамтити или препознати, или је у датом тренутку и контексту кориснији од А.
- Метонимијски модел јесте онај модел који показује како су А и Б повезани унутар појмовне структуре, а тај однос је одређен функцијом од Б ка А.

Имајући све ово у виду, Лејкоф тврди да у једном богатом појмовном систему постоје многи метонимијски модели, а као примере оних код којих један члан или поткатегорија стоје за целу категорију, Лејкоф наводи моделе попут друштвених стереотипа (нпр. ИКМ нежење), типичних примера (нпр. јабуке и поморанџе су типично воће), идеалних случајева (нпр. идеална породица, идеални партнер), еталона (нпр. кадилак међу усисивачима), генератора (нпр. једноцифрени бројеви генеришу читаву категорију природних бројева), подмодела (нпр. седам смртних грехова) и изразитих примера (нпр. земљотреси као примери природних непогода). Сви ови модели представљају метонимијске изворе ефеката прототипа, односно, ради се о случајевима у којима је најизразитији члан једне категорије метонимијски повезан са целом категоријом. Касније ће Раден и Кевечеш (1999: 18) довести до крајности Лејкофову тврдњу да су многе категорије метонимијски структуриране, закључујући да заправо све категорије имају метонимијску структуру.

¹² Превод Лејкофовог рада из 1987. године који се такође бави когнитивним моделима и теоријом прототипа (Lakoff, 1987b) налази се у хрестоматији из когнитивне лингвистике *Језик и сазнање* (Расулић & Кликовац, 2014: поглавље IV).

Но, пре него пређемо на Радена и Кевечеша и детаљније се позабавимо њиховим предлогом за теорију метонимије, размотрићемо допринос још неколицине аутора који су се пре њиховог покушаја значајније бавили овом проблематиком у оквирима когнитивнолингвистичке парадигме.

Први од њих јесте Роналд Ланакер (1993), који се у свом раду на тему појма референтне тачке осврће и на метонимију као једну од конструкција заснованих на том принципу. Референтна тачка представља онај ентитет на основу којег успостављамо менталну везу са неким другим ентитетом у случајевима када током когнитивне обраде не долази до успостављања директне везе са тим другим ентитетом. Као примере оваквих конструкција, Ланакер, између осталог, наводи присвојне конструкције, реченичне теме и односне заменице. Све ове граматичке конструкције представљају синтагматске односе између елемената једне реченице. За разлику од њих, референтне тачке могу да се јаве и у парадигматској равни, а примарна манифестација таквих појава, по Ланакеру (1993: 29), јесте метонимија, у којој се неки израз који обично описује један ентитет јавља како њиме био описан неки други ентитет.

Ланакер каже да је метонимију могуће дефинисати као појаву која се јавља када се један израз који се уобичајено користи за означавање неког ентитета употреби за означавање неког другог, повезаног ентитета. Наше непроблематично разумевање таквих конструкција Ланакер објашњава управо постојањем референтних тачака. Наиме, ентитет који један метонимијски израз обично означава служи као референтна тачка која нам омогућава приступ жељеном циљу, а до забуне не долази јер на такву референтну тачку гледамо као на нешто што поседује могућност да призове тај циљ. Метонимија тако поседује корисну когнитивну и комуникативну функцију, помажући нам да будемо прецизни и концизни у комуникацији, и да употребом истакнутих ентитета лако приступамо циљним ентитетима који су нам или од мањег значаја у датом тренутку или их је теже именовати. Како би метонимија функционисала као конструкција са референтном тачком, потребно је да одређени принципи когнитивне истакнутости буду

испоштовани (нпр. људско пре него не-људско, целина пре него део, конкретно пре него апстрактно, видљиво пре него невидљиво, итд.).

Позивајући се на свој рад о *активним зонама* (Langacker, 1984), Ланакер повезује метонимију са овим појмом, који у основи представља оне делове једног ентитета помоћу којих тај ентитет на најдиректнији и најзначајнији начин учествује у неком односу. На пример, у реченици *The dog bit the cat* (Langacker, 1987: 31), активну зону пса у односу на радњу уједања првенствено чине његови зуби, а секундарно могу бити присутни и ентитети попут вилице, одређених мишића и слично. У оваквим је случајевима нормално да дође до неслагања између профилисаних ентитета који представљају експлицитно кодирани учеснике односа и активних зона тих ентитета везаних за профилисани однос. Ланакер назива овај феномен *неслагањем између активне зоне и профила* (*active-zone/profile discrepancy*) и наводи да за њега такво неслагање представља природну и очекивану, а не паталoшку појаву, а све то управо јер се ради о конструкцији са референтном тачком, у којој профилисани учесник има улогу референтне тачке којом је могуће призвати ентитете који се налазе у профилисаном односу. Оваква се неслагања врло често дешавају у говору услед тензије која постоји између потребе да будемо прецизни у комуникацији и наше тенденције да посвећујемо посебну пажњу оним ентитетима који нас највише интересује. Ланакер тврди да је помоћу референтних тачака могуће пребродити то неслагање и задовољити оба комуникативна принципа.

По Ланакеру (1993: 32), метонимијски односи играју централну улогу у синтагматском аспекту граматике, јер се неслагања између активних зона и профила јављају чак и кад активне зоне нису део профилисаног учесника, већ се само наслућују из општег или контекстулног знања. На пример, у реченици *I'm in the phone book*, не налази се сâм говорник у телефонском именику већ само графички приказ његовог или њеног имена, адресе и броја телефона. Ово показује да активна зона неког ентитета није неопходно и његов део, већ је довољно да само потпада под његов домен. Тиме је омогућено да се неслагања између активне зоне и профила јављају у широком пољу различитих конструкција, попут случајева где се активна

зона једне ствари у вези са неким односом остварује као други однос у којем учествује (нпр. *Zelda began a novel*, где је активна зона романа неки процес у којем он фигурира – читање, писање или уређивање, и да је оно што Зелда започиње управо тај процес а не роман сам по себи). Ланакерови налази везани за активне зоне, профилисање домена и метонимију као конструкцију са референтном тачком, имали су великог утицаја на каснија истраживања у области метонимије (вид. Panther, Thornburg, & Barcelona, 2009).

Као што смо видели нешто раније, дефиниција метонимије коју дају Раден и Кевечеш заснива се на идеализованим когнитивним моделима као просторима унутар којих долази до метонимијских преноса. Још један сличан појам који може да послужи као оквир за ове трансформације, а који Кевечеш у својој ревидираној дефиницији и помиње, јесте *домен*. Заснивајући своје истраживање на раду Ланакера (1984, 1987), Вилијам Крофт (Croft, 1993) уводи домене у игру у покушају да пружи адекватнију основу за тумачење речи укључених у метонимијске преносе. Домени представљају концепте који су уско везани за наше сазнање или појмовну представу о неком делу стварности. Имајући у виду да је когнитивна семантика утемељена у енциклопедијском значењу речи (Croft, 1993: 336–337), у основи не постоји суштинска разлика између семантичке и сазнајне представе, тј. између проучавања језичке семантике и здраворазумског људског искуства, те стога делује да је наше енциклопедијско знање организовано у искуствене домене. Иако домени нису јасно раздвојени у уму, може се релативно лако показати како они структурирају наше знање.

Како би објаснио појам домена, Крофт (1993: 338) нуди Ланакеров пример једног лука или дела неке кружне линије. Сам лук представља *профил* који претпоставља круг као своју базу. Свака база може да има више профила, односно, више различитих појмова који је претпостављају, што је чини доменом. Један домен попут круга сам припада неком ширем домену, у овом случају, домену дводимензионалног простора, па тако видимо да једна семантичка структура може да функционише и као домен, али и као профил неког ширег домена. Међутим, постоје и они домени за које се чини да их усвајамо директно из сопственог искуства, и да они сами не профилишу

ниједан шири домен. Такав је случај са доменом простора, а такви се домени називају *основним доменима*. С друге стране, велика већина осталих домена, који могу да служе и као профил и као база, назива се *апстрактним доменима*. Уз то, домени могу да буду огранизовани и у матрице. Наиме, ако један појам истовремено претпоставља неколико различитих домена, тј. ако игра улогу профила за више засебних база, тада се таква комбинација домена назива *доменском матрицом*, која може да буде веома сложена.

Када је реч о метонимији, она функционише унутар једног домена или шире доменске матрице. Крофт (1993: 348) описује метонимијске преносе као *осветљавање домена*. За разлику од *пресликавања* које се јавља код метафоре, где два домена између којих метафора успоставља везу не припадају истој матрици, у случају метонимијског осветљавања долази до преношења референце са једног домена на неки други који је, као и први, део исте матрице, тј. метонимија чини примарним онај домен који је у дословном значењу секундаран. Сâм Крофт налази да осветљавање домена и није можда најбоље решење за опис метонимијског процеса, и да оно представља потребан, али не и довољан услов за метонимију, која такође укључује померање референције (уп. мутацију архисеме и прелаз са основног на једно од секундарних значења које носе семе нижег ранга). Заправо, понекад код метонимије не долази до преласка значења са једног домена на други унутар матрице, нарочито у случајевима односа ДЕО-ЦЕЛИНА, када један део као профил има сопствену целину за базу, и самим тим делује да не долази ни до какве селекције домена приликом преноса референције. Додуше, враћајући се на идеју о енциклопедијском значењу речи, Крофт (1993: 350) покушава да покаже да и у таквим случајевима доменске матрице представљају основу за метонимијске преносе, премда коначно закључује да је боље пронаћи неки адекватнији термин којим би се описало прилагођавање домена у случају метонимије (1993: 364).

Крофтов допринос пољу проучавања метонимије лежи и у сагледавању овог феномена у оквиру енциклопедијске теорије значења. Супротстављајући се Нанберговој (Nunberg, 1979) идеји да полисемичне речи имају само једну „основну“ денотацију, с чиме смо се већ раније срели код

лингвиста који не припадају когнитивистичкој школи, Крофт тврди да у енциклопедијском приступу, за разлику од речничког којем су склонији традиционалнији семантичари, речи немају „основна“ значења. Сва метонимијска значења једне речи присутна су у њеној енциклопедијској семантичкој представи, укључујући чак и фонолошки ентитет којим је симболизована. Имајући ову претпоставку у виду, могуће је објаснити и следећи, за Нанберга проблематичан, пример (Croft, 1993: 361):

- (1) **Cædmon**, who was the first Anglo-Saxon poet, fills only a couple of pages in this book of poetry. (пренесено из Nunberg, 1979: 167)

Уколико усвојимо Нанбергову идеју о постојању основног и изведених значења, јавља се проблем када се и основно и неко изведено значење једне речи истовремено везују за једну те исту инстанцу. Овај проблем, међутим, нестаје уколико применимо енциклопедијски приступ метонимијским преносима. С обзиром да се оба ова домена, и домен *Кедмона* као аутора и домен његових дела, налазе унутар једне матрице, могуће је осветлити оне делове који су нам потребни да бисмо адекватно схватили ову реченицу. Односно, *Кедмон* представља аутономну предикацију везану за две различите зависне предикације, где под аутономном предикацијом подразумевамо структуру која има функцију разраде неке истакнуте структуре унутар зависне предикације, која, пак, зависи од оне аутономне. Примера ради, осветљавање домена се јавља код аутономних предикација, док се пресликавање домена јавља код зависних предикација. Тако метонимија настаје када једну аутономну предикацију, у овом случају *Кедмона*, осветли нека зависна предикација која се ослања на њу, било сâм *Кедмон* као песник или *Кедмон* који стоји за своје песме. А све је ово омогућено управо кроз енциклопедијско значење речи, које дозвољава слушаоцу да разуме и овакве исказе у складу са Грајсовим (Grice, 1975) принципом кооперативности. За крај, можемо још да нагласимо и да Крофт (1993: 354) тврди да енциклопедијско поимање значења указује на то да се метонимија јавља као последица колокације именице и предикта, тј.

семантичког састава ова два члана. Метонимијско тумачење се увек налази у комбинацији именице и предикта, с тиме што је до таквог фигуративног, али и сваког дословног, тумачења могуће доћи из контекста реченице, а не из њених елемената самих по себи.

Рејмонд Гибс (Gibbs) је наредни аутор од значаја за нас у овом поглављу. У свом проучавању метонимије, заснованом на психолингвистичким истраживањима, Гибс (1994, 1999) поред већ устаљених тврдњи везаних за ову појаву уводи у разматрање и примере попут колоквијалних таутологија и индиректних говорних чинова, што представља новину о односу на досад размотрена дела. Као и претходни аутори, Гибс сматра да метонимија представља фундаментални део нашег појмовног система. Путем разнолоких преноса, метонимија нам омогућава да разумемо један ентитет на основу неког другог, на како Гибс (1994: 320) каже, мотивисан начин који нам открива опште когнитивне принципе метонимије. Гибс се у свом раду осврће на разлику између метонимије и метафоре, долазећи до сличних закључака као и раније наведени аутори. Насупрот томе, Гибс ипак покушава да направи конкретну разлику између метонимије и синегдохе, констатујући да код синегдохе долази до замене целине једним њеним делом, док метонимија представља суптилнији и продуктивнији феномен код којег један конкретни представник неког типа стоји за тај тип (*token for type*) (Gibbs, 1994: 323). Иако, на први поглед, ова подела делује чисто, Гибс наводи да постоје многи гранични примери где је тешко разлучити о којем се од ова два типа преноса ради, и да је, у ствари, све питање перспективе, као код примера који у потпуности не испуњавају нити један од два горенаведена принципа. Овде треба имати у виду и Гибсову тврдњу да постоје ограничења када је у питању референцијална улога метонимије, и да сваки члан једне категорије аутоматски не остварује метонимијски пренос, нпр. није баш могуће приступити сваком производу путем особе која га је направила (Gibbs, 1994: 325).

У свом раду, Гибс наводи неколико психолошких експеримената који показују како заправо метонимија функционише у нашем уму. Од експеримената везаних за категорије и ефекте прототипа, с којима смо се већ

срели код Лејкофа, преко експеримената на основу којих можемо да видимо да људи поседују способност за закључивање која им омогућава да на основу мало истакнутих информација доносе закључке о читавим догађајима, као у случају *скрипта*, или скупа сценарија који структурирају неку добро познату ситуацију из свакодневног живота, где слушаоци прво закључују који је скрипт од значаја за дату ситуацију и како га треба модификовати (Gibbs, 1994: 329). Психолошки експерименти везани за језичку обраду засновану на скриптурама, које Гибс цитира у свом раду, указују на још једну занимљиву чињеницу. Наиме, разумевање једног пасуса у којем се од слушалаца очекује да уложи одређени когнитивни напор како би дошли до прагматичких закључака, захтева више времена него када се информацијама датим у таквом пасусу придода још неки део који раније активира одређени скрипт. Овде можемо укратко да поменемо да и Гибс (1994: 331–333) указује на значај метонимије у другим аспектима комуникације, попут гестова, или пак опште присутности метонимијских преноса у позоришту и филму, проширујући на тај начин значај овог феномена изван граница традиционалних лексичких разматрања.

Гибс (1994: 337) констатује да постоје два општа начина на које људи стварају нова значења приликом обраде метонимијских израза. Први начин се назива моделом повратка грешке (*error recovery model*), и он претпоставља да слушаоци почињу да креирају ново значење неке речи тек након што утврде да конвенционално значење те речи представља грешку у датом контексту. Односно, фигуративно значење се јавља као решење такве ситуације тек након што установимо да је дошло до кршења принципа истинитости. Насупрот томе, теорија о моделу паралелне обраде (*concurrent processing model*) тврди да се у нашем уму стварање и бирање значења одвија истовремено, и да на неки начин долази до надметања ова два процеса при утврђивању трополошког значења. Експериментално је установљено да код слушалаца највероватније долази до паралелне обраде значења, јер не долази до било каквих конкретнијих разлика у времену при читању текстова који су били подешени да одговарају или једном или другом моделу. Ипак,

остаје нејасно како тачно процеси бирања и стварања значења заједно функционишу при тумачењу метонимијских фраза.

Коначно, Гибс (1999: 72–73) разматра и веома занимљиву улогу коју метонимија игра у индиректним говорним чиновима и колоквијалним таутологијама. Индиректни говорни чин представља неки исказ којим се говорник не обраћа слушаоцу на непосредан начин већ, сматрајући да може да дође до појаве неких препрека у добијању жељене информације или радње, планира ту друштвену трансакцију на начин којим ће најлакше заобићи тако очекивану препреку и доћи до онога што у ствари лежи у позадини таквог исказа. Гибс (1999: 72) наводи примере различитих захтева:

- 1) *Can you shut the door?*
- 2) *I'd like the door shut.*
- 3) *Would you mind shutting the door?*
- 4) *How about shutting the door?*
- 5) *It's getting cold in here.*

Као што можемо да видимо, сви се ови захтеви односе на једноставну радњу затварања врата, али с обзиром да говорник претпоставља нешто што може да доведе до неиспуњавања њеног или његовог захтева, она или он сходно томе прилагођавају свој захтев у складу са предвиђеном препреком. С обзиром да код индиректних говорних чинова, говорник употребљава један исказ да би наглашавањем одређених истакнутих аспеката указао слушаоцу на шта заправо мисли. Од слушаоца се даље очекује да захваљујући својој способности метонимијског закључивања разуме на шта тачно говорник мисли и на крају комплетира жељену трансакцију. Као и у ранијим примерима, и овде Гибс даје емпиријску потврду исказаних претпоставки.

Последња инстанца метонимијских преноса коју Гибс сагледава у свом раду јесте питање колоквијалних таутологија, тј. реченица попут *Boys will be boys* (Gibbs, 1999: 73), које на први поглед не дају никакве нове информације јер представљају номиналне таутологије које су просто тачне захваљујући својем логичком облику, о чему ће конкретно бити речи и у нашој анализи (одељак 4.3.5). Међутим, када говорник у разговору слушаоцу саопшти један овакав исказ, слушалац без проблема закључује да у основи ове наизглед

непродуктивне синтагме стоји метонимија, помоћу које општу категорију *boys* разумемо као преносник који нас води до метонимијског циља, тј. одређеног истакнутог дела или атрибута те опште категорије, тј. *unruly behaviour*. На тај начин, тумачење колоквијалних таутологија захтева метонимијско закључивање, а експерименти показују да и у овом случају слушаоци немају никакве проблеме при разумевању. Додуше, како неки други аутори показују, није сигурно да је ове колоквијалне таутологије могуће разумети служећи се Грајсовим максимама, како то Гибс покушава, нарочито јер су оне специфичне за енглески језик, док их у француском, немачком или руском нема (Gibbs, 1994: 346). На пример, за разлику од овог прагматичког приступа, Вјежбицка (Wierzbicka, 1987) примењује семантички приступ решавању овог проблема, на основу којег се значења колоквијалних таутологија могу тумачити искључиво имајући у виду одговарајуће семантичке представе различитих фраза у различитим језицима. Гибс наводи и постојање трећег, хибридног приступа, који комбинацијом претходна два покушава да разреши проблематику колоквијалних таутологија. Аргументе за став да тумачење метонимијских преноса на основу Грајсовог принципа кооперативности, али и целокупне когнитивносемантичке парадигме, није баш најбоље решење, оставићемо за сам крај овог поглавља. Пре тога ћемо се још накратко позабавити проучавањем метонимије у оквирима теорије *појмовног обједињавања* (*conceptual integration*), познатог и као *стапање* (*blending*).

Појмовно обједињавање (вид. Fauconnier & Turner, 1994, 1996, 1998,¹³ 2002; Turner & Fauconnier, 1995) представља основну менталну операцију која функционише у менталним просторима, појмовним склоповима мањим и специфичнијим од домена, који настају у процесу мишљења и говора ради локалног разумевања и делања (Fauconnier, 1985). Појмовно обједињавање води до настанка својеврсног појмовног амалгама, у којем се два или више менталних простора стапају у један нови простор. Тако за разлику од „простог“ пресликавања из једног домена у други, као у теорији појмовне

¹³ Превод овог рада такође се налази у књизи *Језик и сазнање*, коју су уредиле Катарина Расулић и Душка Кликовац (2014: поглавље X).

метафоре, код појмовног обједињавања добијамо нови, стопљени простор унутар којег долази до фузије елемената из два или више улазних простора. Како Тарнер (2007: 378) експлицира, појмовно обједињавање се одвија у следећим корацима: (1) Парцијална међупросторна пресликавања повезују елементе који су парњаци унутар њих; (2) Постоји генерички ментални простор који се пресликава на сваки од улазних простора и садржи оно што је заједничко свим улазима; (3) Долази до настајања новог простора, својеврсног менталног амалгама; (4) Наступа селективна пројекција елемената улазних простора у стопљени простор, при чему у тај нови простор прелазе само они парњаци и односи који су на почетку процеса повезани пресликавањима, а не сви елементи датих улазних простора. Такав ментални амалгам садржи специфичну новонасталу структуру која га коначно чини различитим од улазних простора.

Мреже појмовног обједињавања регулишу принципи оптималности. Фоконије и Тарнер (1999: 84–85) наводе шест различитих принципа, и то: *обједињавање*, по којем се појмовним амалгамом може баратати као јединственом целином; *сплет веза*, на основу којег амалгам лако задржава сплет одговарајућих веза са улазним просторима; *распакивање*, могућност сагледавања структуре других простора и међупросторних пресликавања у мрежи обједињавања; *топологија*, по којем односи у амалгаму одговарају односима упарених елемената у другим просторима; *добар разлог*, којим се ствара притисак проналажења значаја елемената у амалгаму; и *ограничење метонимијске пројекције*, код којег долази до сажимања раздаљине између метонимијски повезаних елемената пројектованих у амалгаму. У каснијем раду (Fauconnier & Turner, 2002), аутори прилагођавају називе неких од принципа, па принцип доброг разлога постаје принцип *релеванције*,¹⁴ како би био у складу са прагматичком теоријом Спербера и Вилсонове, док принцип ограничења метонимијске пројекције постаје принцип *сажимања*. Уз то, Фоконије и Тарнер (2002) наводе и десетак *пресудно важних односа* које

¹⁴ Иако је тако првенствено и назван у Fauconnier & Turner, 1998.

говорници изнова употребљавају како би повезали садржаје два или више менталних простора.

Метонимија игра важну улогу у појмовним амалгамима, нарочито у случајевима када долази до комбиновања елемената који нису парњаци путем метонимијских веза унутар улазних простора. Фоконије и Тарнер (1999: 83–84) илуструју овај процес популарном представом смрти као косача, познатијег као *The Grim Reaper*. У овом се примеру ради о комплексном стапању, у којем се елементи који нису парњаци у улазним просторима, попут *костура* и *косача*, *костура* и *убице*, или *костура* и *смрти*, комбинују управо захваљујући метонимијским преносима који постоје између ових елемената, нпр. веза између смрти као узрока и костура као последице. Метонимија омогућава функционисање сложених амалгама, које би у супротном било тешко описати. Такође, једна од важнијих предности ове теорије, по њеним пропонентима (Coulson & Oakley, 2003: 58), лежи и у томе што она омогућава паралелно одвијање разноврсних појмовних пресликавања у процесу стварања значења.

Узимајући представљене принципе у разматрање, Коулсонова и Оукли (2003: 61) констатују да метонимија игра важну улогу у сажимању и распакивању садржаја амалгама. Конвенционалне метонимије помажу говорницима да распакују пресликавања од амалгама ка различитим елементима улазних простора унутар једне мреже обједињавања. Присуство метонимијских веза у амалгаму остварује пресудну функцију одржавања мреже менталних простора, потребних за разматрање одређених тема. Метонимијска пресликавања утичу на односе између принципа оптималности, често их доводећи у сукоб, рецимо, попут односа између принципа обједињавања и топологије (Coulson & Oakley, 2003: 65). Ова су запажања доследна основним поставкама теорије релеванције, јер до кршења одређених принципа оптималности долази управо ради постизања максималног когнитивног ефекта уз минималан когнитивни напор. Како Коулсонова и Оукли (2003: 78) закључују, постојање метонимијских веза унутар једне мреже појмовног обједињавања омогућава њено одржавање и

функционисање, а разумевање улоге метонимије у том процесу јесте кључно за разумевање начина на које људи стварају значење.

Као што смо раније најавили, након теорије појмовног обједињавања, последњи аутор чијим ћемо се радом позабавити у овом одељку јесте Ана Папафрагу (Papafragou), која са становишта управо поменуте теорије релеванције (Sperber & Wilson, 1986) критикује дотадашња достигнућа когнитивне лингвистике у проучавању метонимије. Међутим, пре него кренемо на сам преглед најзначајнијих налаза ове ауторке, морамо да нагласимо да се овде ради о критици која долази изван оквира когнитивне лингвистике, и да је као такву треба одмах јасно разграничити од њеног предмета. С таквог полазишта, Папафрагу (1995, 1996), наиме, доводи све претходне покушаје дефинисања метонимије у питање, тврдећи да ниједан од њих не задовољава све критеријуме њеног настајања и разумевања. Проблем заправо лежи у, како га Папафрагу назива, „асоцијационистичком“ погледу који представља основу и класичног и когнитивнолингвистичког и Грајсовог приступа метонимији. Класични, реторички приступ метонимији као стилској фигури, по Папафрагу, нема довољно сазнајно-експланаторног потенцијала, и као такав, у најбољем случају, може да садржи одређену таксономску вредност, али недостатак апаратуре којом би се објаснила мотивисаност и истрајност метонимије чини овај приступ незадовољавајућим. Насупрот томе, прагматички приступ тумачењу метонимијских преноса који налазимо у когнитивној лингвистици, а који је заснован на постојању емпиријских (искуствених и културних) веза између два предмета у метонимијском односу, занемарује постојање снажне урођене могућности људи да формирају апстрактне категорије. Коначно, Папафрагу тврди да ни приступ укорењен у Грајсовом принципу кооперативности није ништа боље опремљен за решавање свих постојећих проблема у теорији метонимије, нарочито оног везаног за начин разумевања једног метонимијског исказа који по правилу мора да крши Грајсове максиме. Но, вратимо се критици Папафрагу усмереној ка когнитивној лингвистици, јер је то од најпречег значаја за наш рад.

За полазну тачку своје дискусије о адекватности когнитивистичког приступа проучавању метонимије, Папафрагу наводи неке од првих озбиљнијих студија на дату тему (Fauconnier, 1985; Lakoff, 1987a; Nunberg, 1978, 1979). Након излагања основних резултата ових истраживања, Папафрагу (1996: 173–177) наводи своје замерке на приступ заснован на постојању асоцијација које се јављају као последица екстерних, искуствених и културних, фактора. Позивајући се на критику Џекендофа и Арона (Jackendoff & Aaron, 1991), Папафрагу креће од саме идеје метонимијске концептуализације, где, као што смо малопре навели, главни проблем налази у непостојању адекватног когнитивног апарата којим би се одређени „стајати за“ односи разумевали без претходног искуства, које се налази у основи когнитивнолингвистичке теорије. Папафрагу тврди да способност људских бића да доносе закључке о појмовима попут ДЕЛА, ЦЕЛИНЕ, САДРЖАТЕЉА, САДРЖАЈА, УЗРОКА, ПОСЛЕДИЦЕ И ДРУГИХ, али и метонимијских односа какав је модел ДЕО-ЦЕЛИНА, мора да добије одређени когнитивни приоритет, јер се ради о принципима које није могуће научити, нити их као такве срести у природи. Упркос чињеници да аутори когнитивнолингвистичких студија стално понављају тврдњу да метонимија представља основни људски појмовни капацитет, наводећи примере већ овде представљених радова (Gibbs, 1994; Lakoff, 1987a; Langacker, 1993), Папафрагу закључује да при практичном тумачењу метонимијских израза све те идеје бивају одмах запостављене у корист догме асоцијационизма.

Друга се примедба тиче метонимијских појмова. Папафрагу тврди да све инстанце једног појма не формирају увек природну класу. Наводећи примере преноса са коришћеног предмета на корисника, Папафрагу заузима позицију да се класификацијом свих сличних инстанци под једну заједничку врсту преноса губи на креативности различитих чланова такве класе. Такође, ако постоји асоцијација која даје метонимијски образац КОРИШЋЕНИ ПРЕДМЕТ-КОРИСНИК, зашто не би постојала и асоцијација која омогућава дефинисање обрасца ВОЗИЛО-ВОЗАЧ, итд. Међутим, иако су могућности творбе различитих метонимијских образаца практично бескрајне, што Папафрагу (1995) наводи на став да заправо нема потребе за давањем било каквих класификација

имајући у виду неку врсту континуума од конвенционалних до креативних (*ad hoc*) метонимија, ипак се не може оповргнути тврдња Катарине Расулић да овакво стање ствари „не умањује дескриптивни значај таквих образаца, будући да они представљају корисну основу за утврђивање мотивисаности метонимијских преноса, пре свега оних који су уписани у језичку структуру“ (Rasulić, 2010: 66).

Даље, Папафрагу критикује појам контекста, како се он јавља у когнитивној лингвистици када је реч о метонимији, тврдећи да контекст посматран као „систем веровања“ није психолошки прихватљив,¹⁵ јер занемарује богатство позадинских претпоставки и везује веровања за групу појединаца на крут и нефлексибилан начин. Контекст као такав не постоји пре почетка датог комуникацијског чина, већ представља део процеса закључивања приликом тумачења исказа. Уз то, прагматички проблеми, попут немогућности тумачења веома креативних, уникатних метонимија, указују Ани Папафрагу на наводну немогућност когнитивнолингвистичког приступа метонимији да предвиди који ће метонимијски преноси у којем контексту бити могући.

Како Папафрагу каже, сама природа оваквог приступа, која се огледа у пресликавању метонимије са једног појма на други, ограничава њену повезаност за спољашњим светом, свдећи је на прости пренос са изворног на циљни појам. Оно што, по Папафрагу, овде недостаје јесте прецизнији опис разумевања метонимијских преноса, тј. начина на који слушалац извучи импликације из сличних употреба, јер метонимија није заправо пресликавање између нека два појма већ нова концептуализација неког спољашњег ентитета на основу његових истакнутих атрибута. А управо су начини пресликавања који су у когнитивној лингвистици повезани било са метонимијом или метафором, последњи у овом низу примедби, јер Папафрагу налази да јасна подела ових пресликавања, какву су у том тренутку давали одређени аутори унутар когнитивистичке парадигме, није увек одржива.

¹⁵ Треба имати на уму да Папафрагу (1996: 170) за свој приступ проучавању метонимије, заснован на принципу релеванције, управо каже да је психолошки прихватљив.

Као решење за све горенаведене проблеме, Папафрагу нуди свој приступ проучавању метонимије, који је заснован на теорији релеванције (Sperber & Wilson, 1986). Основне поставке ове теорије казују да наша обрада информација тежи успостављању оптималне равнотеже између утрошеног менталног напора и оствареног когнитивног ефекта из датог стимулуса, односно, максималном увећању релеванције (Papafragou, 1996: 178). Из овога следи да су релевантније оне информације које повећавају когнитивни ефекат, а смањују напор потребан за њихову обраду. Односно, комуницирати значи употребити одређени стимулус (нпр. неки исказ) за који сматрамо да је релевантан слушаоцима, тј. да је вредан њихове пажње. Принцип релеванције тако предвиђа да сваки исказ са собом носи претпоставку сопствене оптималне релеванције. У светлу овога, употреба одређеног метонимијског преносника заправо представља најбољи могући приступ жељеном циљном домену, јер говорник увек има намеру да ка слушаоцу пошаље најрелевантнију информацију. По Папафрагу, ова чињеница нема везе ни са контекстом као одређеним системом веровања ни са спољашњим искуственим и културним факторима. Она је предтеоријска и дубоко усађена у наш механизам концептуализације. Тиме је, у ствари, како Папафрагу констатује, могуће оправдати све различите врсте метонимијских преноса, без икакве потребе да се прибегава разним класификацијама.

Метонимија у терминологији теорије релеванције има интерпретативну за разлику од дескриптивне употребе, што значи да се метонимија не користи да би описала некакво стање ствари већ да премости пут од једног појма ка другом чији је први појам заправо најистакнутији аспект. Као таква, метонимија представља дословну интерпретацију мисли коју покушава да искаже, док је сама та мисао сложена јер садржи интерпретативни материјал. У оваквим случајевима, слушалац има два задатка. Први се односи на препознавање интерпретативне употребе као такве, а други на прагматичко распакивање интерпретативног материјала у експлицитну представу референције, а самим тиме и разумевање саме мисли са почетка целог овог процеса (Papafragou, 1996: 182). Изложени поступак метонимијског функционисања искључује произвољност тумачења

метонимијског садржаја, којем је, по Папафрагу, подложна когнитивнолингвистичка теорија. У већ поменутом континууму од веома креативних до дубоко конвенционализованих метонимија, једино ограничење са којим један метонимијски израз може да се сретне јесте очекивано разумевање од стране слушаоца, другим речима, метонимија постаје немогућа једино када пренос референције крши Принцип релеванције, што резултира неразумевашем између говорника и слушаоца услед губитка оптималног баланса између когнитивног ефекта и уложеног напора.

Папафрагу (1996: 185) тврди да њен приступ не потпада под принципе дословности или истиности. То значи да приликом тумачења једног метонимијског израза не долази прво до одбацивања дословног тумачења, па тек онда до разматрања могућих фигуративних решења, већ да се енциклопедијско знање укључује у тај процес још за време трајања исказивања дате информације. Насупрот томе, не мора да значи ни да је дословна, тј. дескриптивна, референција она која се обрађује пре недескриптивне, иако је то у већини случајева вероватно тачно. Могуће је, како Папафрагу каже, да у специјализованим контекстима, попут стручне терминологије, управо метонимијска интерпретација јесте она којој се прво приступа.

За сам крај остаје и тврдња која ће за нас касније бити значајна, а то је да овакав приступ Папафрагу у проучавању метонимије, захваљујући својој заснованости на принципима теорије релеванције, може да објасни и мноштво другачијих ефеката које метонимијски преноси могу да остварују у говору. Овде Папафрагу (1996: 188) првенствено мисли на афективне ефекте метонимије, чија се примарна сврха не огледа у произвођењу заједничког знања већ у изазивању заједничких утисака. Идеолошка употреба различитих метонимијских образаца, којом ћемо се детаљно бавити у овом истраживању, јасно показује да се метонимија у одређеним специјализованим дискурсима користи како би се постигли управо овакви афективни ефекти, без много бриге за истиност исказаних тврдњи.

Иако се ово истраживање заснива на теоријским поставкама које Ана Папафрагу критикује у свом раду, неки од њених овде изнесених ставова ипак ће бити узети у разматрање у анализи која следи. Поред управо наведене тврдње о афективним ефектима метонимије, од значаја за наш рад биће и констатација да у одређеним специјализованим контекстима метонимијска интерпретација игра важнију улогу од дословног значења неке лексеме, попут преносника *Britain* који се у нашој анализи најчешће јавља у значењу политичког ентитета (одељак 4.2.1). Такође, идеја о креативности метонимијских преноса, упркос чињеници да у овом истраживању она неће, као код Папафрагу, да кулминира потпуним одбацивањем покушаја класификације метонимијских образаца, условиће нашу одлуку да учестале и стабилне подтипове преноса, попут обрасца ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЉУДЕ, засебно наведемо у коначној типологији (одељак 4.2.3). А, видећемо и како се различити истакнути аспекти лексеме *vote* користе по потреби у обрађеним корпусима, зависно од тога шта се аутору текста у датом тренутку чини најрелевантнијим за читаоце (одељак 4.3.4). Све у свему, верујемо да комбинација одређених принципа теорије релеванције са основним начелима теорије појмовне метонимије свакако може да допринесе јаснијем и подробнијем разумевању функционисања метонимијских преноса.

2.5.1. Раденова и Кевечешова типологија метонимије

Један од кључних момената у изучавању метонимије унутар когнитивносемантичке парадигме представља појављивање тематског зборника *Метонимија у језику и мишљењу (Metonymy in language and thought)*, који 1999. године уређују Клаус-Уве Пантер и Гинтер Раден. Након скоро двадесет година од појављивања Лејкофове и Џонсонове (1980) књиге, у којој се метонимија, заједно са метафором, сврстава међу основне појмовне механизме, коначно се сусрећемо са једним обимнијим подухватом на плану проучавања овог, до тог тренутка у когнитивистичким круговима, ипак запостављеног појмовног механизма. Међутим, ствари се драстично мењају

са објављивањем горепоменутог зборника, а врло брзо након њега уследиле су још неке значајне публикације, које су помогле да се метонимија постави у фокус когнитивистичких истраживања (Barcelona, 2000a; Dirven & Pörings, 2003; Panther & Thornburg, 2003b; Radden & Panther, 2004). За нас најзначајнији рад у овом зборнику јесте уводна студија, у којој Раден и Кевечеш (1999) покушавају да поставе теоријски оквир за проучавање метонимије и пруже исцрпну типологију метонимијских односа који се срећу у језику и мишљењу.¹⁶ Но, пре него посветимо највећи део овог прегледа самој типологији, погледајмо шта то по овим ауторима метонимију чини специфичним појмовним механизмом.

Раден и Кевечеш (1999: 17) почињу своје излагање предлогом везаним за дефинисање појмовног оквира метонимије као когнитивног процеса. У том духу, они констатују следеће:

- 1) Метонимија је појмовни феномен;
- 2) Метонимија је когнитивни процес;
- 3) Метонимија делује унутар идеализованог когнитивног модела.

На основу ова три принципа, Раден и Кевечеш дају своју дефиницију метонимије, коју смо већ видели на почетку овог поглавља посвећеног когнитивистичком погледу на метонимију. За оквир унутар којег метонимија функционише, Раден и Кевечеш бирају идеализовани когнитивни модел, и њихова се цела типологија касније и заснива на различитим типовима ИКМ. Такође, ови аутори себи задају циљ да одговоре на следећа питања везана за метонимију (1999: 22–23):

- 1) У којим се онтолошким подручјима јавља метонимија?
- 2) Који типови односа производе метонимију?
- 3) Да ли постоје појмовни ентитети који боље усмеравају пажњу на жељени циљ?

¹⁶ Друга верзија рада, у нешто измењеној форми, појавиће се неколико година касније (Radden & Kövecses, 2007). Једна од важних измена тиче се типа метонимије КАТЕГОРИЈА ЗА ДЕФИНИШУЋЕ СВОЈСТВО, о чему ће бити више речи приликом навођења целокупне типологије коју су Раден и Кевечеш дали у свом раду. Овде ћемо се послужити оригиналним текстом, док се превод друге верзије рада, као што смо већ напоменули, може наћи у хрестоматији из когнитивне лингвистике коју су приредиле Катарина Расулић и Душка Кликовац (2014).

- 4) Да ли постоје надвлађујући принципи који доводе до „нестандардних“ случајева метонимије?

Одговор на прво и друго питање следи нешто касније, када будемо прешли на представљање типологије, а сада ћемо се врло кратко позабавити трећим и четвртим теоријским питањем у вези са метонимијом које Раден и Кевечеш постављају сами себи.

За разлику од метафоричких пресликавања која су, по Радену и Кевечешу (1999: 22), углавном једносмерна, метонимијски преноси функционишу у оба смера. Питање које треба поставити у вези са тим јесте да ли постоје преферирани преносници и који их принципи одређују. Позивајући се на Ланакера (1993) и Купера и Роса (Cooper & Ross, 1975), Раден и Кевечеш наводе когнитивне принципе који управљају нашим избором одређеног преносника и циља, делећи их на оне везане за људско искуство, селективност опажања и културне преференције. У прву групу спадају следећи принципи: ЉУДСКО ПРЕ НЕГО НЕ-ЉУДСКО, СУБЈЕКТИВНО ПРЕ НЕГО ОБЈЕКТИВНО, КОНКРЕТНО ПРЕ НЕГО АПСТРАКТНО, ИНТЕРАКТИВНО ПРЕ НЕГО НЕИНТЕРАКТИВНО И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕ НЕГО НЕФУНКЦИОНАЛНО. Наредну групу принципа, које је могуће повезати са селективним опажањем код људи, чине: НЕПОСРЕДНО ПРЕ НЕГО ПОСРЕДНО, ПОСТОЈЕЋЕ ПРЕ НЕГО НЕПОСТОЈЕЋЕ, ВИШЕ ПРЕ НЕГО МАЊЕ, ДОМИНАНТНО ПРЕ НЕГО МАЊЕ ДОМИНАНТНО, ДОБАР ГЕШТАЛТ ПРЕ НЕГО ЛОШ ГЕШТАЛТ, ОГРАНИЧЕНО ПРЕ НЕГО НЕОГРАНИЧЕНО И СПЕЦИФИЧНО ПРЕ НЕГО ГЕНЕРИЧКО. Коначно, трећој групи когнитивних принципа којима се водимо приликом одабира одговарајућег метонимијском преносника, припадају принципи који проистичу из наших културних преференција. То су: СТЕРЕОТИПНО ПРЕ НЕГО НЕСТЕРЕОТИПНО, ИДЕАЛНО ПРЕ НЕГО НЕИДЕАЛНО, ТИПИЧНО ПРЕ НЕГО НЕТИПИЧНО, ЦЕНТРАЛНО ПРЕ НЕГО ПЕРИФЕРНО, ПОЧЕТНО ИЛИ ЗАВРШНО ПРЕ НЕГО СРЕДИШЊЕ, ОСНОВНО ПРЕ НЕГО НЕОСНОВНО, ВАЖНО ПРЕ НЕГО МАЊЕ ВАЖНО, УОБИЧАЈЕНО ПРЕ НЕГО МАЊЕ УОБИЧАЈЕНО И РЕТКО ПРЕ НЕГО МАЊЕ РЕТКО.

Уз све ове когнитивне принципе, Раден и Кевечеш (1999: 50–51) наводе и следеће комуникативне принципе, који такође играју важну улогу у одређивању стандардног избора метонимијског преносника: Грајсов (1975) принцип јасноће, који у виду преференције формулишу као ЈАСНО ПРЕ НЕГО

НЕЈАСНО, и принцип релеванције Спербера и Вилсонове (1986), који формулишу као РЕЛЕВАНТНО ПРЕ НЕГО НЕРЕЛЕВАНТНО. Имајући све горенаведено у виду, Раден и Кевечеш закључују да учешће већег броја принципа повећава когнитивну мотивацију метонимије, и обрнуто. Већина метонимијских преноса није потпуно мотивисана, тј. не учествују сви принципи у њеној реализацији, већ се у пракси срећемо са својеврсним континуумом, на чијем се једном крају налазе потпуно мотивисане стандардне метонимије, а на другом, слабо мотивисане или немотивисане нестандартне метонимије. Штавише, ови се принципи неретко и сукобљавају у метонимијским преносима, па у примеру попут *Аутобуси штрајкују* за „возачи аутобуса штрајкују“, имамо метонимију која је мотивисана принципима ИНТЕРАКТИВНО ПРЕ НЕГО НЕИНТЕРАКТИВНО и РЕЛЕВАНТНО ПРЕ НЕГО НЕРЕЛЕВАНТНО, али се коси са принципом ЛЉДСКО ПРЕ НЕГО НЕ-ЉДСКО.

Што се, пак, тиче надвлађујућих фактора који могу да проузрокују избор нестандартног преносника од стране говорника, Раден и Кевечеш (1999: 52–53) наводе два специфична случаја у којима долази до оваквих исхода. Први се тиче експресивних потреба говорника, у којима она или он покушавају да постигну одговарајуће реторичке ефекте намерним кршењем једног или више когнитивних принципа метонимије, а такви се примери најчешће срећу у хумору, жаргону, књижевности, убеђивању и сличним контекстима. Други је случај везан за специфичне социо-комуникативне ефекте, који се најчешће постижу кршењем комуникативног принципа ЈАСНО ПРЕ НЕГО НЕЈАСНО, а најупечатљивији примери овакве употребе метонимије јесу еуфемизми. Све у свему, с обзиром да долази до намерног кршења когнитивних и комуникативних принципа који леже у основи метонимијских преноса, резултирајуће метонимије се углавном доживљавају као нестандартне или фигуративне. Вратимо се сада на одговоре на прва два питања која Раден и Кевечеш постављају себи као централне теоријске проблеме у проучавању метонимије.

Због своје важности, као најобимније постојеће типологије могућих метонимијских образаца у когнитивној лингвистици, а и чињенице да ћемо се у овом истраживању често враћати на примере наведене у њој, Раденову и

Кевечешову (1999) типологију преносимо у целини.¹⁷ Први се овде наведени метонимијски односи тичу одговора на питање у којим то онтолошким подручјима долази до појаве метонимије, а Раден и Кевечеш као полазну тачку наводе следећа три подручја: подручје „појмова“, подручје „форми“ и подручје „догађаја“ или „ствари“ (1999: 23). Узимајући у обзир ова три почетна подручја, метонимија може да се јави у односу између појма и форме, дајући тако ИКМ знака (*Sign ICM*), затим између догађаја или ствари, с једне, и знака, форме или појма, с друге стране, дајући ИКМ референције (*Reference ICM*), док однос између двају појмова, везаних за форме, даје ИКМ појма (*Concept ICM*). Примери ових почетних образаца, где се први односи на ИКМ знака (1), наредна три на ИКМ референције (2, 3, 4), а последња четири на ИКМ појма (5, 6, 7, 8), јесу:

- ИКМ знака (*Sign ICM*):
 - 1) ФОРМА ЗА ПОЈАМ (FORM FOR CONCEPT): *dollar* за ‘money’
- ИКМ референције (*Reference ICM*):
 - 2) ФОРМА-ПОЈАМ ЗА СТВАР/ДОГАЂАЈ (FORM-CONCEPT FOR THING/EVENT): реч *cow* за стварну краву
 - 3) ПОЈАМ ЗА СТВАР/ДОГАЂАЈ (CONCEPT FOR THING/EVENT): појам ‘*cow*’ за стварну краву
 - 4) ФОРМА ЗА СТВАР/ДОГАЂАЈ (FORM FOR THING/EVENT): језичка форма *cow* за стварну краву
- ИКМ појма (*Concept ICM*):
 - 5) ФОРМАА-ПОЈАМА ЗА ФОРМУБ-ПОЈАМБ (FORMA-CONCEPTA FOR FORMB-CONCEPTB): *bus-‘bus’* за *bus drivers-‘bus drivers’*

¹⁷ Сви примери су пренесени у оригиналу, на енглеском језику, како би се избегло губљење смисла појединих образаца при преводу на српски. Само су називи идеализованих когнитивних модела и односа који се јављају унутар њих преведени. Најпроблематичнији од свих класификованих образаца јесу они који потпадају под категорију ИКМ радње, јер у српском језику није могуће променити врсту речи а задржати исти облик, као што је случај са бројним примерима у Раденовој и Кевечешовој класификацији у којима именице прелазе у глаголе и тако метонимијски описују радњу, нпр. *to ski*, где скија као средство за обављање радње скијања метонимијски стоји за читаву радњу. За приближне српске еквиваленте примера из ове типологије, видети превод текста *Ка теорији метонимије* у Расулић & Кликовац, 2014: 307–336.

- 6) ФОРМА-ПОЈАМА ЗА ПОЈАМБ (FORM-CONCEPTA FOR CONCEPTB): *mother*-‘mother’ за ‘housewife-mother’
- 7) ФОРМАА-ПОЈАМА ЗА ФОРМУА-ПОЈАМБ (FORMA-CONCEPTA FOR FORMA-CONCEPTB): *White House*-‘place’ за *White House*-‘institution’
- 8) ФОРМАА-ПОЈАМА ЗА ФОРМУБ-ПОЈАМА (FORMA-CONCEPTA FOR FORMA-CONCEPTB): *UN* за *United Nations*

Раден и Кевечеш све остале обрасце, које називају *односима коју стварају метонимију*, првенствено деле у две групе: 1) метонимије помоћу којих приступамо делу једног ИКМ преко његове целине, тзв. ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) метонимије, или целини једног ИКМ преко неког његовог дела, тј. ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ (PART FOR WHOLE) метонимије, и 2) метонимије помоћу којих приступамо једном делу неког ИКМ преко неког другог дела истог ИКМ (нпр. ПРОИЗВОЂАЧ – ПРОИЗВОД). Почевши од ове основне поделе, у даљем тексту ћемо видети како се Раденова и Кевечешова типологија метонимије разгранана. Прво следе обрасци који потпадају под ширу категорију везану за односе између целине и дела једног ИКМ:

- ИКМ ствари и њеног дела (*Thing-and-Part ICM*):¹⁸
 - 9) (а) ЦЕЛА СТВАР ЗА ДЕО СТВАРИ (WHOLE THING FOR A PART OF THE THING): *America* за ‘United States’
 - (б) ДЕО СТВАРИ ЗА ЦЕЛУ СТВАР (PART OF A THING FOR THE WHOLE THING): *England* за ‘Great Britain’
- ИКМ скале (*Scale ICM*):
 - 10) (а) ЦЕЛА СКАЛА ЗА ГОРЊИ ДЕО СКАЛЕ (WHOLE SCALE FOR UPPER END OF THE SCALE): *Henry is speeding again* за ‘Henry is going too fast’
 - (б) ГОРЊИ ДЕО СКАЛЕ ЗА ЦЕЛУ СКАЛУ (UPPER END OF A SCALE FOR WHOLE SCALE): *How old are you?* за ‘What is your age?’
- ИКМ састава (*Constitution ICM*):
 - 11) (а) ПРЕДМЕТ ЗА МАТЕРИЈАЛ ОД КОЈЕГ ЈЕ САЧИЊЕН ПРЕДМЕТ (OBJECT FOR MATERIAL CONSTITUTING THE OBJECT): *I smell skunk*.

¹⁸ Како сами Раден и Кевечеш наводе, ствар овде треба тумачити у њеном најширем, схематском значењу, онако како је Ланакер интерпретира (Radden & Kövecses, 1999: 30).

(б) МАТЕРИЈАЛ ОД КОЈЕГ ЈЕ САЧИЊЕН ПРЕДМЕТ ЗА ПРЕДМЕТ (MATERIAL CONSTITUTING THE OBJECT FOR THE OBJECT): *wood* за '*forest*'

- ИКМ догађаја (*Event ICM*):

12) (а) ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ (WHOLE EVENT FOR SUBEVENT): *Bill smoked marijuana.*

(б) ПОДДОГАЂАЈ ЗА ЦЕО ДОГАЂАЈ (SUBEVENT FOR WHOLE EVENT): *Mary speaks Spanish.*

13) САДАШЊОСТ ЗА УОБИЧАЈЕНО (PRESENT FOR HABITUAL): *Mary speaks Spanish.*

14) САДАШЊОСТ ЗА БУДУЋНОСТ (PRESENT FOR FUTURE): *I am off* за 'I will be off'

15) (а) СТВАРНО ЗА ПОТЕНЦИЈАЛНО (ACTUAL FOR POTENTIAL): *He's an angry person* за 'He can be angry'

(б) ПОТЕНЦИЈАЛНО ЗА СТВАРНО (POTENTIAL FOR ACTUAL): *I can see your point* за 'I see your point'

- ИКМ категорије и члана (*Category-and-Member ICM*):

16) (а) КАТЕГОРИЈА ЗА ЧЛАНА КАТЕГОРИЈЕ (CATEGORY FOR A MEMBER OF THE CATEGORY): *the pill* за 'birth control pill'

(б) ЧЛАН КАТЕГОРИЈЕ ЗА КАТЕГОРИЈУ (MEMBER OF A CATEGORY FOR THE CATEGORY): *aspirin* за 'any pain-relieving tablet'

17) (а) ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО (GENERIC FOR SPECIFIC): *Boys don't cry.*

(б) СПЕЦИФИЧНО ЗА ГЕНЕРИЧКО (SPECIFIC FOR GENERIC): *The/A spider has eight legs.*

- ИКМ категорије и својства (*Category-and-Property ICM*):

18)¹⁹ (а) КАТЕГОРИЈА ЗА ДЕФИНИШУЋЕ СВОЈСТВО (CATEGORY FOR DEFINING PROPERTY): *jerk* за 'stupidity'

¹⁹ Једина промена у Раденовој и Кевечешовој типологији између прве (1999) и друге верзије рада (2007) огледа се у преименовању овог типа. Наиме, као што видимо овде, Раден и Кевечеш су се у оригиналном тексту одлучили за термин „дефинишуће својство“, али су касније променили назив овог типа у КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО, избацујући из рада сваки помен на „дефинишућа својства“, чиме су у другој верзији заправо добили два типа са истим називом, (18) и (19). Како Џенет Литлмор (2015: 24) примећује, примена овога типа метонимије на људе има нарочито увредљиве реперкусије, јер може да послужи вештачком стварању категорије људи у којој би сви они који случајно деле неку особину били

(б) ДЕФИНИШУЋЕ СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ (DEFINING PROPERTY FOR CATEGORY): *blacks* за 'black people'

19) (а) КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО (CATEGORY FOR SALIENT PROPERTY):
Boys will be boys за 'unruly'

(б) ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ (SALIENT PROPERTY FOR CATEGORY):
How do I find Mr. Right?

- ИКМ скраћења (*Reduction ICM*):

20) ДЕО ФОРМЕ ЗА ЦЕЛУ ФОРМУ (PART OF A FORM FOR THE WHOLE FORM): *crude*
за *crude oil*

Након образаца везаних за односе између целине и дела неког ИКМ, долазе обрасци који потпадају под односе између два или више делова једног истог ИКМ:

- ИКМ радње (*Action ICM*):

21) (а) ВРШИЛАЦ ЗА РАДЊУ (AGENT FOR ACTION): *to author* a new book; *to butcher* the cow

(б) РАДЊА ЗА ВРШИОЦА (ACTION FOR AGENT): *writer*; *driver*

22) (а) СРЕДСТВО ЗА РАДЊУ (INSTRUMENT FOR ACTION): *to ski*; *to hammer*

(б) РАДЊА ЗА СРЕДСТВО (ACTION FOR INSTRUMENT): *pencil sharpener*; *screwdriver*

23) (а) ПРЕДМЕТ НА КОЈЕМ СЕ ВРШИ РАДЊА ЗА РАДЊУ (OBJECT FOR ACTION): *to blanket* the bed; *to dust* the room

(б) РАДЊА ЗА ПРЕДМЕТ НА КОЈЕМ СЕ ВРШИ РАДЊА (ACTION FOR OBJECT): *the best bites*; *the flight* is waiting to depart

24) (а) ИСХОД ЗА РАДЊУ (RESULT FOR ACTION): *to landscape* the garden

(б) РАДЊА ЗА ИСХОД (ACTION FOR RESULT): *the production*; *the product*

25) НАЧИН ЗА РАДЊУ (MANNER FOR ACTION): *to tiptoe* into the room

26) ОКАЗИОНАЛНО СРЕДСТВО ЗА РАДЊУ (MEANS FOR ACTION): *He sneezed* the tissue of the table.

27) ВРЕМЕ ЗА РАДЊУ (TIME FOR ACTION): *to summer* in Paris

обележени и другим имплицитним, најчешће негативним, атрибутима. Верујемо да у овоме и лежи разлог за дату промену.

- 28) ОДРЕДИШТЕ ЗА КРЕТАЊЕ (DESTINATION FOR MOTION): *to porch the newspaper*
- 29) СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА (INSTRUMENT FOR AGENT): *the pen* за 'writer'
- ИКМ опажања (*Perception ICM*):
- 30) (а) ОПАЖЕНА СТВАР ЗА ОПАЖАЊЕ (THING PERCEIVED FOR PERCEPTION): *There goes my knee* за 'there goes the pain in my knee'
- (б) ОПАЖАЊЕ ЗА ОПАЖЕНУ СТВАР (PERCEPTION FOR THING PERCEIVED): *sight* за 'thing seen'
- ИКМ узрочности (*Causation ICM*):
- 31) (а) УЗРОК ЗА ПОСЛЕДИЦУ (CAUSE FOR EFFECT): *healthy complexion* за 'the good state of health bringing about the effect of healthy complexion'
- (б) ПОСЛЕДИЦА ЗА УЗРОК (EFFECT FOR CAUSE): *slow road* за 'slow traffic resulting from the poor state of the road'
- 32) СТАЊЕ/ДОГАЂАЈ ЗА СТВАР/ОСОБУ/СТАЊЕ КОЈЕ ГА ПРОУЗРОКУЈЕ (STATE/EVENT FOR THING/PERSON/STATE CAUSING IT): *She was my ruin.*
- 33) ОСЕЋАЊЕ ЗА УЗРОК ОСЕЋАЊА (EMOTION FOR CAUSE OF EMOTION): *She's my joy* 'she makes me be happy'
- 34) ПСИХИЧКО/ФИЗИЧКО СТАЊЕ ЗА ПРЕДМЕТ/ОСОБУ КОЈА ГА ПРОУЗРОКУЈЕ (MENTAL/PHYSICAL STATE FOR OBJECT/PERSON CAUSING IT): *You are a pain in the neck* 'you give me pain'
- 35) ФИЗИЧКА ПОСЛЕДИЦА/ПОСЛЕДИЦА У ПОНАШАЊУ ЗА ОСЕЋАЊЕ КОЈЕ ГА ПРОУЗРОКУЈЕ (PHYSICAL/BEHAVIORAL EFFECT FOR EMOTION CAUSING IT): *She was upset* 'something made her upset'
- 36) ЗВУК ЗА ДОГАЂАЈ КОЈИ ГА ПРОУЗРОКУЈЕ (SOUND FOR EVENT CAUSING IT): *The car screeched to a halt.*
- 37) (а) ГЛЕДАТИ ДА СЕ НЕШТО ДЕСИЛО ЗА ОСИГУРАТИ ДА СЕ НЕШТО ДЕСИ (SEEING SOMETHING DONE FOR MAKING SURE THAT IT IS DONE): *See that he gets his money.*
- (б) ЧИН СТВАРАЊА ЧУЛНОГ ДОЖИВЉАЈА ЗА ЧУЛНИ ДОЖИВЉАЈ (ACT OF FORMING A PERCEPT FOR PERCEPT): *to take a look*

- ИКМ производње (*Production ICM*):
 - 38) ПРОИЗВОЂАЧ ЗА ПРОИЗВОД (PRODUCER FOR PRODUCT): I've got a *Ford* за 'car'
 - 39) (а) СРЕДСТВО ЗА ПРОИЗВОД (INSTRUMENT FOR PRODUCT): Did you hear *the whistle?* за 'its sound'
(б) ПРОИЗВОД ЗА СРЕДСТВО (PRODUCT FOR INSTRUMENT): to turn up *the heat* за 'the radiator'
 - 40) МЕСТО ЗА ПРОИЗВОД КОЈИ ЈЕ ТАМО НАПРАВЉЕН (PLACE FOR PRODUCT MADE THERE): *china, mocha, camembert*
- ИКМ контроле (*Control ICM*):
 - 41) (а) КОНТРОЛОП ЗА КОНТРОЛИСАНО (CONTROLLER FOR CONTROLLED): *Schwarzkopf* defeated Iraq.
(б) КОНТРОЛИСАНО ЗА КОНТРОЛОРА (CONTROLLED FOR CONTROLLER): *The Mercedes* has arrived.
- ИКМ поседовања (*Possession ICM*):
 - 42) (а) ПОСЕДНИК ЗА ПОСЕДОВАНО (POSSESSOR FOR POSSESSED): *That's me* за 'my bus'
(б) ПОСЕДОВАНО ЗА ПОСЕДНИКА (POSSESSED FOR POSSESSOR): *He married money* за 'person with money'
- ИКМ садржавања (*Containment ICM*):
 - 43) (а) САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ (CONTAINER FOR CONTENTS): *The bottle is sour* за 'milk'
(б) САДРЖАЈ ЗА САДРЖАТЕЉА (CONTENTS FOR CONTAINER): *The milk tipped over* за 'the milk container tipped over'
- ИКМ места (*Location ICMs*):
 - 44) (а) МЕСТО ЗА СТАНОВНИКЕ (PLACE FOR INHABITANTS): *The whole town showed up* за 'the people'
(б) СТАНОВНИЦИ ЗА МЕСТО (INHABITANTS FOR PLACE): *The French hosted the World Cup Soccer Games* за 'France'
 - 45) (а) МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (PLACE FOR INSTITUTION): *Cambridge won't publish the book* за 'Cambridge University Press'

(б) ИНСТИТУЦИЈА ЗА МЕСТО (INSTITUTION FOR PLACE): *I live close to the university.*

46) (а) МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ (PLACE FOR EVENT): *Waterloo* за 'battle at Waterloo'

(б) ДОГАЂАЈ ЗА МЕСТО (EVENT FOR PLACE): *Battle*, name of the village in East Sussex where the Battle of Hastings was fought

- ИКМ знака и референције (*Sign and Reference ICMs*):

47) РЕЧИ ЗА ПОЈАМ КОЈИ ИЗРАЖАВАЈУ (WORDS FOR THE CONCEPTS THEY EXPRESS):
a self-contradictory utterance

- ИКМ измене (*Modification ICM*):

48) ИЗМЕЊЕНА ФОРМА ЗА ИЗВОРНУ ФОРМУ (MODIFIED FORM FOR ORIGINAL FORM):
effing за *fucking*

49) ЗАМЕЊУЈУЋА ФОРМА ЗА ИЗВОРНУ ФОРМУ (SUBSTITUTE FORM FOR ORIGINAL FORM): *Do you still love me? – Yes, I do.*

Иако несавршена (а јасно је да типологије феномена попут појмовне метонимије то никада и не могу да буду, нити сами аутори то тврде), Раденова и Кевечешова таксономија представља одличну полазну тачку за даља допуњавања, па чак и значајније промене. У овом ће истраживању она и послужити као таква.

2.5.2. Прототипски модел Персмана и Херартса

Као што смо управо видели, типологије појмовне метонимије засноване на ИКМ или доменима, односно, доменским матрицама, код којих се у случају метонимијског преноса подразумева померање значења унутар једног домена или доменске матрице, пружају добар шаблон за даље одређивање образаца таквог преноса. Међутим, показује се и да сам појам домена као основе за посматрање метонимијских преноса није у потпуности адекватан јер не поседује задовољавајуће висок ниво одређености, што често доводи до ситуације где неке метонимијске преносе једноставно није могуће објаснити оваквом дефиницијом метонимије. С тиме у виду, Ив Персман и Дирк Херартс (2006) покушавају да разреше овај проблем враћајући се на

предструктуралистичко поимање концепта контигвитета, који је пре когнитивне лингвистике и увођења појмова домена и доменске матрице, и представљао основну одлику метонимијског проширења значења. Како би овај појам прилагодили савременим истраживањима унутар оквира когнитивне лингвистике, и избегли унитарне дефиниције које се нису показале као сасвим одговарајуће када је у питању описивање и класификација разноврсних метонимијских преноса, Персман и Херартс (2006: 270) у своју дефиницију уводе и прототипски модел категоризације, чиме покушавају да покрију широко поље различитих метонимијских образаца, те пруже модел који по сопственој природи омогућава једноставно уклапање како конвенционалних тако и креативних метонимија. У ту сврху, свом моделу аутори додељују три димензије ширења метонимијског значења од центра ка периферији категорија, а то су: „јачина контакта“ (*strength of contact*), „ограниченост“ (*boundedness*) и „домен“ (*domain*).²⁰ Сада ћемо укратко објаснити сваку од ове три димензије.

За полазну тачку у свом приступу и централни део прототипског модела метонимије, Персман и Херартс узимају однос ДЕО & ЦЕЛИНА (употреба амперсанда указује на двосмерност преноса између два ентитета), а своје излагање започињу објашњавањем метонимијских преноса унутар просторног домена. Ако кренемо од просторног дела и целине као прототипског центра контигвитета, попут примера *Енглеска* за *Уједињено Краљевство* у случају преноса ДЕО–ЦЕЛИНА или *Америка* за *Сједињене Државе* у случају преноса ЦЕЛИНА–ДЕО, горенаведене димензије нам омогућавају да пратимо кретање различитих врсти контигвитета од центра категорије ка периферији. Прва од ових димензија представља јачину контакта између два ентитета,²¹ која на једном, централном крају, има већ поменути однос између дела и целине, док се на другом налази *супостављеност* (*adjacency*) која

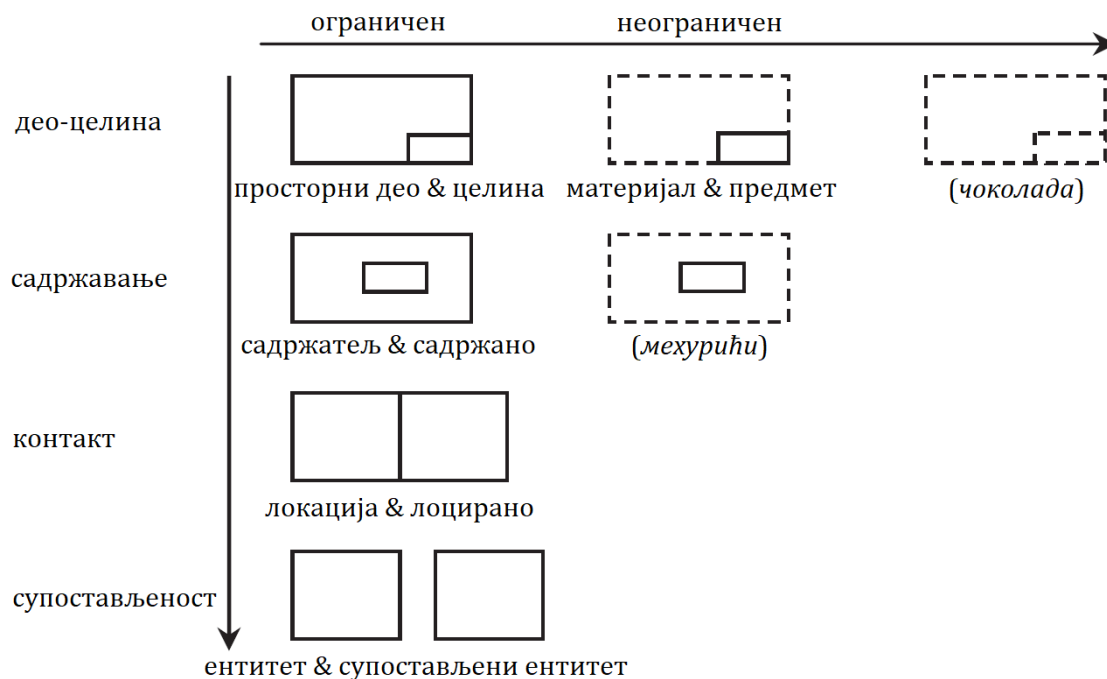
²⁰ Треба имати на уму да се „домен“ код Персмана и Херартса (2006: 312) односи на четири појмовне области помоћу којих описују метонимијске преносе (простор, време, радња/догађај/процес и категорија), а не на „домен“ у значењу с каквим смо се до сада сретали у овом раду, нарочито код Крофта.

²¹ Овде треба водити рачуна о томе да би овај модел, по његовим ауторима (2006: 310), требало да буде применљив и на друге врсте метонимија поред референцијалне, наравно уз одговарајућа подешавања. Аутори верују да би се предикационе, пропозиционе или илокуционе метонимије такође без много проблема уклопиле у њихов прототипски модел.

подразумева непостојање директног контакта између два ентитета, или веома слабу и специфичну врсту контакта, која без обзира на то држи та два ентитета у јасној метонимијској вези. Између ова два краја континуума просторног контигвитета, налазе се још и *садржавање* као однос ближи односу између дела и целине, и *контакт* као однос ближи просторној супостављености. Примера ради, као што смо већ видели за прототипски центар ове категорије, под образац садржавања потпадају све оне инстанце односа између садржатеља и садржаја, које одликује нешто слабија јачина контакта од обрасца део и целина, првенствено захваљујући чињеници да је садржај могуће лако уклонити из садржатеља (пр. *чаша* за *садржај те чаше*). Када је реч о контакту, Персман и Херартс (2006: 281–282) овај образац илуструју метонимијским преносом између локације и онога што се на њој налази, тврдећи да такав пренос лежи на пола пута између садржавања и супостављености. На примеру попут *цела кућа се тргла из сна*, аутори показују да овакав однос има и одлике садржавања, јер се људи налазе у кући, али и одлике супостављености јер се ради о два ентитета који се налазе један близу другог. Чињеница да овакви преноси имају карактеристике и обрасца садржавања и обрасца супостављености, као и да их није могуће једноставно подвести под један или други, наводи ауторе да их подведу под „међуобразац“ контакта. Коначно, као најслабију просторну везу између два ентитета, аутори наводе већ поменути супостављеност, коју описују односима попут ДЕО ОДЕЋЕ ЗА ОСОБУ или примерима попут *округлог стола* који се не односи само на део намештаја већ и на људе који седе за њим.

Друга од наведених димензија, ограниченост, наметнула се Персману и Херартсу приликом разматрања метонимијског преноса са неког материјала на предмет који је од тог материјала направљен. Иако аутори (2006: 283–284) констатују да се овакав однос у литератури карактерише као метонимијски образац ДЕО–ЦЕЛИНА, јасно је да постоји разлика између просторног дела и целине, где имамо два ограничена ентитета, и материјала и предмета, код којих предмет може да представља један ограничени ентитет, али се материјал као такав одликује својеврсном неограниченошћу, примера ради, иако се на гвожђе може гледати као на део једног мача ипак

постоји јасна разлика између дршке и оштрице као делова мача и гвожђа као неограниченог материјала од којег је мач направљен (Peirsmann and Geeraerts, 2006: 284). С тиме у виду, аутори уводе ограниченост као другу, хоризонталну димензију, како би направили разлику у односу на јачину контакта која се креће по вертикалној оси. Када је у питању померање по хоризонтали унутар прототипског модела, Персман и Херартс показују да аналогно ограниченом просторном односу између дела и целине, постоје и две врсте неограничених односа између материјала и предмета начињеног од тог материјала, где у првом случају имамо неограничени материјал и ограничени предмет (нпр. *гвожђе* за *предмет направљен од гвожђа*), а у другом неограничене и материјал и сам предмет (нпр. *чоколада* у значењу и супстанце и топлог пића које се од ње прави). Персман и Херартс даље покушавају да генерализују овај принцип „индивидуације“, при којем се од неограничене супстанце добијају мање ограничене количине, али успевају да га прихватљиво пренесу само на наредни степен јачине контакта, тј. садржавање. Служећи се примером из холандског језика у којем се шампањац неформално може назвати и мехурићима, при чему су мехурићи као ограничени, бројиви ентитети садржани у неограниченој маси шампањца, аутори показују да је и на овом нивоу могућа комбинација двају димензија, али и да њихова даља интеракција не води ка новим обрасцима, иако се аутори јасно ограђују од тврдње да је њихов модел коначан, дозвољавајући алтернативне начине анализе структуре категорије. Уз то, што ће и за нас овде бити од интересовања, прототипски модел омогућава оно што аутори називају „вишеструком мотивацијом“ (*multiple motivation*), где је засебне примере метонимијског преноса могуће повезати са неколико општих типова истовремено. Пре преласка на трећу димензију овог модела, преносимо графички приказ размотреног просторног и материјалног домена из студије ових аутора, ради лакшег прегледа прототипске структуре у њему описаних метонимијских образаца.

Слика 1. Метонимијски обрасци у просторном и материјалном домену
(Peirsman & Geeraerts, 2006: 285)

Овим долазимо и до треће димензије, односно, онога што Персман и Херартс називају доменом, која укључује померања са просторног домена на временски, просторно-временски и домен категорија. Наиме, узимајући просторни домен као полазну тачку у креирању њиховог прототипског модела метонимије, као што је већ наглашено, Персман и Херартс користе тај основни конструкт како би уклопили и друге домене у свој модел. Констатујући да је наша концептуализација времена уско повезана за поимањем простора (2006: 286), аутори прилагођавају структуру просторне категорије како би описали односе унутар временског и других домена у њиховом раду. Ово практично значи да се однос између временског дела и целине, аналогно сличном просторном односу, узима за централни део ове категорије на који се даље, вертикалним и хоризонталним померањима, надовезују остали временски метонимијски односи. Тако однос између временског дела и целине аутори илуструју примером употребе речи *дан* за читав период од 24 часа укључујући и ноћ, однос садржавања примером преноса између времена и неког ентитета попут датума *9-11* за догађај који

се тада десио, и однос између два временска ентитета у којем један претходи другом, а који одговара просторном обрасцу контакта, примером *поднева* које се у јужној Немачкој односи на слеподне. Просторни образац супостављености не налази се у временском домену, или барем аутори нису успели да открију адекватан пандан везан за временске ентитете. Такође, у временском домену нема димензије ограничености. Вођени истим принципом, Персман и Херартс даље пресликавају структуру просторног домена на просторно-временски домен, који укључује различите односе између радњи, догађаја или процеса, с једне стране, и углавном просторним учесницима у тим радњама, догађајима или процесима, с друге. Аутори (2006: 289–290) показују да је овај домен најпродуктивнији од свих управо из разлога јер, поред тога што, за разлику од временског домена, садржи све врсте контакта из просторног домена, омогућава и све комбинације између димензија јачине контакта и ограничености, па у њему налазимо и примере неограничености ентитета у обрасцима контакта (у односима између узрока и последице, нпр. *милостиња* за *малу своту новца*) и супостављености (у односима између два учесника, нпр. *china* у значењу порцелана), чега нема у полазном просторном домену. Коначно, последње померање између домена везано је за пренос структуре просторног домена на домен категорија, у којем Персман и Херартс (2006: 301–302) праве разлику између таксономских и партономских односа (о чему ће бити више речи у одељку 2.7. који се бави метонимијом и синегдохом), сагледавајући карактеристике контигвитета унутар *склопова* (*assemblies*) и *скупова* (*collections*), где за пример склопа узимају људско тело састављено од изузетно различитих делова – руку, ногу, ушију, очију, итд., а као пример скупа наводе рој пчела састављен од скоро идентичних чинилаца. Овај домен, услед своје специфичне природе, поседује редуковану прототипску структуру, па у њему налазимо само обрасце део-целина и садржавање, али и присуство димензије неограничености у оба случаја.

Кроз мноштво конкретних примера, од којих смо овде навели само мали део, а на које ћемо се касније детаљније позивати приликом класификације метонимијских образаца идентификованих у нашим

новинским корпусима (одељак 4.3.1), Персман и Херартс показују да овако постављен модел заиста функционише (што ћемо и видети касније на конкретним примерима већ спроведених корпусних истраживања у одељку 2.9.), и да представља одличну основу за сагледавање и тумачење различитих облика метонимијског преноса. Као што смо већ напоменули приликом представљања Раденове и Кевечешове типологије, она ће нам бити од користи при одређивању метонимијских образаца, али ће кључну улогу у коначној класификацији тако идентификованих образаца играти управо представљени прототипски модел који нам се, у сваком погледу, чини као адекватнији за разматрање једног феномена какав је метонимија. А, с обзиром да ће наш метонимијски корпус садржати само примере референцијалне метонимије, којој је и иначе у овом моделу посвећена највећа пажња, у наредном делу представљања теоријских поставки на којима је ово истраживање засновано, позабавићемо се овом, најучесталијом врстом метонимијског преноса у језику.

2.5.3. Референцијална метонимија

Истраживање у нашем раду, уз одређене изузетке, биће везано за *референцијалну метонимију*, односно, оне метонимијске односе који повезују један ентитет са неким другим. Референцијална употреба метонимије јесте најчешћа, иако постоје и други метонимијски односи који нису конкретно везани са преношење референције. Како бисмо поставили теоријски оквир којим ћемо усмерити наше истраживање, послужићемо се истраживањима Беатрис Ворен (Warren, 1999, 2006), у којима она дефинише и детаљно разматра референцијалну метонимију, изнад свега у односу на другу врсту метонимијских односа који повезује две пропозиције – *пропозициона метонимија*, нпр. *It won't happen while I still breathe*, где *disати* у ствари стоји за *живети*. Подела метонимије Беатрис Ворен на референцијалну и пропозициону само је један од неколико модела које налазимо унутар когнитивносемантичке парадигме. Између осталог, Пантер и Торнбургова (Panther & Thornburg, 1998) метонимију деле на пропозициону и илокуциону,

где се први тип даље грана на референцијалну и предикациону метонимију, Руиз де Мендоза Ибањез и Диез Веласко (Ruiz de Mendoza Ibáñez & Díez Velasco, 2003) говоре о подели метонимије на оне код којих је „извор у циљу“, с једне, и на оне код којих је „циљ у извору“, с друге стране, а већ смо видели како је постављен Персманов и Херартсов модел променљиве јачине контигвитета (Peirsmann and Geeraerts, 2006). За потребе нашег истраживања, овде дајемо и преглед модела Беатрис Ворен, са посебним освртом на референцијалну метонимију.

Као што смо видели горе, на једном од примера пропозиционе метонимије које Воренова (2006) даје у својој студији, пропозициона метонимија функционише тако што једна пропозиција, у овом случају „да неко дише“, стоји за и призива другу пропозицију, тј. „да је неко жив“. Основу за овакав пренос налазимо у принципу блискости или контигвитета између двају пропозиција, где није потребно да се ради о апсолутном или узрочном односу условљавања једне пропозиције неком другом, већ је довољно да су те две пропозиције на неки начин усаглашене. Уз то, по Вореновој, принцип релеванције такође игра важну улогу у овом типу метонимије, јер је потребно да сам контекст начини једну пропозицију релевантнијом од неке друге на коју се она односи, или да јој барем на неки начин учврсти значај у датом тренутку говора.

Насупрот томе, референцијална метонимија представља метонимијски однос између два ентита у којем, како смо већ раније видели, долази до преноса референције са једног ентитета на други. Референцијална метонимија крши принципе истиности (нпр. није могуће дословно читати особу, већ се мисли на дело које је та особа написала), док тога нема код пропозиционе метонимије. Такође, како Воренова примећује, разлика између ова два типа лежи и у чињеници да код референцијалне метонимије, за разлику од пропозиционе, није уобичајено да се имплицитни и експлицитни појмови повезују тзв. *if-then* односима. Референцијална метонимија је увек намерна и оно што се подразумева преносником увек бива схваћено од стране слушаоца, односно, говорник верује да ће помињањем одређеног истакнутог атрибута неког ентитета успети да натера слушаоца да препозна

жељени ентитет. За разлику од пропозиционе метонимије, која често проузрокује промену значења глагола, именица, придева и прилога, како Воренова тврди, референцијална метонимија је, у великој већини случајева, ограничена на именице, управо зато што се ентитети у језику најчешће исказују именичким синтагмама. Коначно, да бисмо једну инстанцу референцијалне метонимије могли да назовемо тим именом, потребно је да она испуњава следеће услове (Warren, 1999: 123):

- 1) треба да има референта,
- 2) намеравани референт се не наводи експлицитно већ се до њега долази закључивањем,
- 3) закључивање је могуће услед постојања везе између наведеног референта (окидача) и имплицираног референта (циља) која је толико позната да у датом контексту први референт аутоматски подразумева други.

Као таква, референцијална метонимија (Warren, 2006) поседује одређену синтаксу, по којој имплицитни елемент представља главног члана синтагме и оног на којег се метонимија односи, док је експлицитни елемент, у ствари, део модификатора главног члана синтагме. Тај се експлицитни елемент у самом метонимијском изразу јавља као нови главни члан синтагме, па је и предикат реченице онда усклађен с њим, што доводи до појаве површинске недоследности. Воренова тврди да је важно да на референцијалну метонимију гледамо као на нешто што не укључује супституцију, онако како се она налази у њеним традиционалним дефиницијама. Експлицитни елемент не замењује имплицирани елемент, већ стоји са њим у комплементарном односу. Како Воренова илуструје (Warren, 1999: 128), када кажемо да волимо Моцарта, наш референт није сама „музику“ већ „музика коју је компоновао Моцарт“, односно, када кажемо да се када прелива, референт те метонимије није „вода“ већ „вода у кади“. Ако се вратимо на раније већ изложено, у тумачењу метонимијских односа које даје Беатрис Ворен, назиремо Улманову и Ковачевићеву *елипсу* или *Лоцово брисање*. Ипак, Воренова (2006) подвлачи да се не ради само о простом скраћивању именичких синтагми већ померање фокуса са једне реченичне теме

(имплицитног елемента) на другу (експлицитног модификатора) даје метонимији посебну „чар“.

По Вореновој, контекст игра важну улогу у тумачењу референцијалне метонимије, а само су лексикализовани случајеви метонимије „имуни“ на његов утицај. Семантичке информације које носе лексеме унутар једног метонимијског преноса усмеравају тумачење истих, али нису и од пресудног значаја. Уколико анализирамо реченицу *Сто бр. 13 се буну* (пример који Воренова преузима из Dirven, 1999: 275), видећемо да чисто језички трагови који наводе слушаоца на тачно тумачење израза обухватају чињеницу да на основу глагола можемо да закључимо да је имплицитни елемент људско биће, те да постоји нека просторна веза између експлицитног и имплицитног елемента. За све остало је задужен контекст и наше енциклопедијско знање, а Воренова сматра да слушаоци подједнако консултују и контекст и одређене апстрактне семантичке образце при тумачењу метонимијских преноса. Активација језичког, контекстуалног и општег знања, иначе, престаје оног тренутка када слушалац адекватно протумачи дату ситуацију, што је у складу са основним принципима теорије релеванције.

Да резимирамо, према Беатрис Ворен (2006), референцијалне метонимије су номиналне конструкције које садрже најчешће два, а понекад и три елемента (у случајевима дупле метонимије, нпр. АУТОР ЗА ДЕЛО ЗА ФОРМАТ – *Шекспир* се налази на горњој полици), од којих је само један експлицитан. Тај елемент је углавном именица, али може да буде и придев, а сама референцијална метонимија увек представља аргумент глагола, с којим се често семантички не слаже. Имплицитни елемент се тада јавља као продужетак експлицитног елемента како би се исправила настала аномалија и израз протумачио на релевантан начин. Референцијална метонимија се у језику не користи само због омогућавања ефикасног приступа жељеном референту, већ и зато што врло често представља природну конструкцију у случајевима када се догађај или стање које говорник покушава да саопшти првенствено тичу неког атрибута једног ентитета, иако се заправо логички односе на читав ентитет. У таквим се приликама глагол који очигледно није семантички компатибилан са експлицитним елементом ипак прихвата као

одговарајући јер приликом тумачења слушалац призива намеравани имплицитни елемент и тако једну референцијалну метонимију чини разумљивом и, надасве, функционалном.

2.5.4. Савремена кретања у теорији појмовне метонимије

Пре него пређемо на наредни део овог поглавља, у којем ћемо размотрити односе између метонимије и њој блиских фигура метофоре и синегдохе, покушаћемо да дамо кратак преглед за нас важнијих истраживања везаних за метонимију, која су се појавила након Раденовог и Кевечешовог зборника. Као што смо већ рекли, у 21. веку се број когнитивнолингвистичких проучавања метонимије вишеструко увећао, а многи су аутори посветили читаве студије изучавању овог феномена. Овде наводимо неке од њих.

Антонио Барселона (Barcelona 2000a, 2000b, 2003a, 2003b, 2013, и као коуредник у Benczes, Barcelona, & Ruiz de Mendoza Ibáñez, 2011) један је од најпреданијих истраживача метонимије унутар когнитивне лингвистике. Највише је радио на осветљавању односа између метонимије и метафоре, као и на свеприсутности метонимије у мишљењу, која се у језику исказује не само на лексичком, већ и на граматичком и дискурзивном нивоу. Као што ћемо видети нешто касније, једна од главних тврдњи Барселоне (2000b) јесте да метонимија представља структурно дубљи феномен од метафоре и да је метафора заправо мотивисана метонимијом. Поред тога, Барселона је разматрао и питања везана за односе између ентитета и домена, пресликавања унутар једног или између два домена, као и проблеме активације, централности поддомена и референцијалности. У свом раду, Барселона (2003b) предлаже и поделу на четири ускоповезане основне врсте метонимије: „схематске“, „прототипичне“, „типичне“ и „конвенционалне“ метонимије, између којих варира степен метонимичности.

Када је реч о оповргавању тврдњи да метонимија, за разлику од метафоре, не игра велику улогу у граматички, ова тема представља један од главних задатака које је разматрао Руиз де Мендоза Ибањез са својим

сарадницима (Ruiz de Mendoza Ibáñez, 2000; Ruiz de Mendoza Ibáñez & Díez Velasco, 2003, 2004; Ruiz de Mendoza Ibáñez & Pérez Hernández, 2001, 2003). Поред указивања на важност метонимијских процеса у граматички, Руиз де Мендоза Ибањез се бавио и комбиновањем когнитивистичког приступа метафори и метонимији са основним постулатима теорије релеванције како би указао на прагматичке импликације метафоричких и метонимијских пресликавања. Штавише, ваља истаћи и да су се раније помињани Клаус-Уве Пантер и Линда Торнбург такође бавили улогом метонимије у граматички, разматрајући случајеве у којима се различите граматичке конструкције налазе под утицајем специфичних тумачења индукованих метонимијом (Panther & Thornburg, 2000, 2003a, 2007, 2009). У првом од овде наведених радова, Пантер и Торнбургова (2000) разматрају две врсте метонимије ПОСЛЕДИЦА ЗА УЗРОК, од којих једна битно утиче на граматичку структуру, док је друга само појмовно значајне. Користећи метонимијски образац ИСХОД ЗА РАДЊУ као пример прве врсте ових преноса, аутори показују како стања и догађаји могу да се јаве у конструкцијама везаним за неку радњу уколико се протумаче као резултат те радње, тј. како долази до систематске граматикализације таквих лексема. Поред овога, Пантер и Торнбургова (2003a) показују и како метонимија, уз метафору, функционише као механизам полисемије на примеру именских речи које се у енглеском језику завршавају суфиксом *-er*, а које настају једним од најпродуктивнијих процеса творбе речи. Посматрајући овај феномен кроз прегршт илустрација, аутори разматрају низ семантичких улога и типова референције именских речи са суфиксом *-er*, невезано за синтактичку категорију њихове основе. Коначно, њихов уводник за тематски зборник *Метонимија и метафора у граматички* (Panther & Thornburg, 2009) пружа доказе у корист њиховој тврдњи да фигуративно мишљење, упркос, како они сами наводе, увреженим ставовима већине лингвиста, може да утиче на граматичку, при чему развијају својеврсни референтни оквир за анализу односа између фигуративности и граматике. Све у свему, на основу њиховог укупног рада на сагледавању улоге метонимије у стварању значења, као и њене функције у прагматичком закључивању (између осталог у: Panther & Thornburg, 1998, 2003b, 2004),

можемо слободно рећи да Пантер и Торнбургова представљају једне од најважнијих истраживача метонимије унутар когнитивнолингвистичке парадигме.

Донекле се тематски надовезујући на рад горенаведених аутора, значајан допринос проучавању појмовне метонимије дали су и Марио Брдар и Рита Брдар-Сабо (Brdar, 2007a, 2007b; Brdar & Brdar-Szabó, 2003, 2009, 2017; Brdar-Szabó, 2009; Brdar-Szabó & Brdar, 2004, 2012), који су се између осталог исцрпно бавили међујезичким разликама у метонимијским преносима. Узимајући за предмет свог истраживања разноврсне феномене, попут назива насеља (Brdar & Brdar-Szabó, 2009), индиректних говорних чинова (Brdar-Szabó, 2009) или придева који се налазе у функцији предикатног атрибута (Brdar-Szabó & Brdar, 2004), ови аутори упоређују мотивисаност употребе метонимијских конструкција у енглеском, немачком, мађарском и хрватском језику.

У домаћој су лингвистици случајеви сагледавања метонимије кроз призму когнитивне семантике изузетно ретки. Поред већ поменутих радова Рајне Драгићевић (2005, 2010), постоји још свега неколико студија у којима се метонимија, додуше представљена у различитим лингвистичким контекстима, сагледава и као појмовни механизам (нпр. Ћирић, 2016; Ћирић & Ђурић, 2017; Ђурић & Ћирић, 2014; Filipović-Kovačević, 2013; Халас Поповић, 2017; Stojičić & Stamenković, 2018). А, свакако треба истаћи и рад Ирене Алексић (2014) који има додирних тачака са овом студијом, и у којем се испитује заступљеност појмовне метонимије у српском новинском дискурсу на корпусу од око 20 хиљада речи. У њему ауторка закључује да су најфреквентнији метонимијски односи институција–одговорни људи у тој институцији, ЗЕМЉА–ВЛАДА/ОДГОВОРНИ ЉУДИ ТЕ ЗЕМЉЕ и ГЛАВНИ ГРАД–ОДГОВОРНИ ЉУДИ ТЕ ЗЕМЉЕ, указујући такође и на социолингвистичке разлоге који условљавају употребу одређених преносника.

Ипак, оно што би овде требало посебно нагласити јесте рад Катарине Расулић (између осталог у: Rasulić, 2006, 2008, 2010, 2015, 2017), која се најподробније бавила појмовном метонимијом на нашим просторима, покривајући различите теме, од приближавања основних постулата теорије

појмовне метонимије домаћој публици, до контрастивне анализе метонимијских образаца у енглеском и српском језику. Поред ових достигнућа, за нас је овде од нарочитог значаја њен рад на проучавању метонимије у дискурсу (2008, 2015), који се директно надовезује на наше истраживање, имајућу у виду да се и оно бави концептуализацијом Европске уније у политичком новинском дискурсу који је анализиран у њему (вид. одељак 2.9). Уз то, увођење принципа теорије релеванције и критичке анализе дискурса у проучавање метонимије, посебно по питању топонима као метонимијских преносника, чини рад Катарине Расулић релевантним и корисним за наше истраживање.

Коначно, неки од најновијих приступа проучавању метонимије додатно проширују њено поље примене везујући се за семиотички приступ текстуалној метонимији (Al-Sharafi, 2004), варијације у употреби фигуративног говора у различитим жанровима и регистрима (Deignan, Littlemore, & Semino, 2013), разматрање могућих биолошких и неуролошких разлога за присуство метонимије у свим аспектима језика (Bierwiaszonek, 2013), однос између простора и времена (Moore 2014), тумачење метонимијских образаца у другим видовима људске комуникације мимо језика (Littlemore 2015), па све до успостављања нове теорије метонимије (Denroche 2015). Тиме заокружујемо преглед релевантне литературе везане за истраживање вербалних манифестација појмовне метонимије, и у наредна два одељка прелазимо на тумачење односа између метонимије и метафоре, с једне, и метонимије и синегдохе, с друге стране.

2.6. Однос између метонимије и метафоре: појам метафтонимије

Упркос повећаном интересовању и тврдњама да метонимија заузима централну позицију у нашем појмовном апарату, централнију чак и од саме метафоре (вид. Barcelona, 2000b; Goossens, 1990; Pauwels, 1999), она је и даље донекле скрајнута и стављена у други план у поређењу са метафором као далеко проучаванијем когнитивном феномену (Tasić & Stamenković, 2014). Можда је најбоље пратити кретање метонимије од периферије ка центру

когнитивнолингвистичких проучавања управо кроз специфичан однос између ње и метафоре, и кроз промене којима је тај однос био изложен од почетка осамдесетих година двадесетог века до данас. Наиме, од првог помињања метонимије у строго когнитивистичком контексту, у већ поменутом делу Лејкофа и Џонсона (1980), где она заузима само један мали део у односу на много детаљније размотрени феномен појмовне метафоре, временом се дошло до тврдњи попут оне коју износи Антонио Барселона (Barcelona, 2000b: 31), када у свом раду каже да су све метафоре базиране на метонимији, сматрајући да циљ или извор метафоре мора бити метонимијски како би она уопште могла бити могућа.²² Штавише, ако доведемо Раденов и Кевечешов (1999) ИКМ референције до крајности, како и сами аутори то предлажу, сав језик у основи постаје метонимијски, па све што се њиме изражава мора бити метонимијско по својој природи. Наравно, овако радикалне констатације не би требало да се узимају здраво за готово, али је ипак јасно да је дошло до драстичне промене у поимању метонимије и њеног значаја за функционисање нашег когнитивног апарата. У порасту је број студија на тему специфичног односа између метонимије и метафоре, о чему говоре и многе монографије и зборници радова који се баве управо овим проблемом, свакако једним од занимљивијих питања у когнитивној лингвистици данас (између осталог у: Allan, 2008; Barcelona, 2000a; Dancygier & Sweetser, 2014; Díaz-Vera, 2015; Dirven & Pörings, 2003; Panther, Thornburg, & Barcelona, 2009; Polzenhagen, Kövecses, Vogelbacher, & Kleinke, 2014).

Ипак, најзанимљивији и даље остаје рад Луиса Хосенса (Goossens) из 1990. године, вероватно због увођења новог појма којим је успео да обједини заједничко деловање појмовне метафоре и метонимије – метафтонимија. С обзиром да је Рајна Драгићевић (2005) већ исцрпно размотрила овај

²² Душка Кликовац (2000: 409) даје следеће тумачење овог проблема: „Међутим, чак и ако све метафоре нису у основи метонимије, можда би се могло рећи да у *корену метафоре као појаве стоји метонимија*. Наиме, ентитети који стоје у метонимијској вези могу бити различити по врсти: један може бити конкретан, други апстрактан. А ако принцип повезивања конкретног и апстрактног може да важи у случају њихове егзистенцијалне повезаности, могуће га је применити и у случају кад такве повезаности нема – и ето метафоре! Тако би се могло рећи да је метафора настала по обрасцу једног специфичног случаја метонимије, и у том смислу би се ова друга заиста могла сматрати основнијим когнитивним процесом.“

проблем, између осталог налазећи и адекватне пандане у српском језику за Хосенсове оригиналне примере, ми ћемо се овом приликом послужити њеним радом како бисмо приближили Хосенсове идеје о интеракцији између појмовне метонимије и метафоре.

Хосенс наводи четири различита типа међусобног односа метонимије и метафоре при заједничком деловању, а то су: метафора из метонимије, метонимија унутар метафоре, метафора унутар метонимије и деметонимизација унутар метафоре. Први тип, метафору из метонимије, Хосенс објашњава примером *These changes will be applauded*, што Рајна Драгићевић преводи као *Ове промене ће бити дочекане аплаузом*, где аплауз као звук метонимијски представља одобравање, на којем се заснива метафоричка слика помоћу које овакав аплауз концептуализујемо слично аплаузу одобравања у позоришту или биоскопу, те тако заправо разумемо позитивно прихватање наведених промена.

Као пример за метонимију унутар метафоре Хосенс даје фразеологизам *Shoot one's mouth off*, који Драгићевићева преводи буквално као *испалити из уста* или блаже као *излетело му је из уста*. Овде метафоричну улогу има слика испаливања нечега из уста што се пореди са употребом каквог ватреног оружја које понекад може имати озбиљне или чак смртоносне последице, те тако и непромишљено изношење ставова може имати негативне или кобне консеквенце. Метонимија која се налази унутар ове метафоре односи се на везу између уста и способности говора.

Следећи тип је метафора унутар метонимије за коју Хосенс даје пример *be/get up on one's hind legs*, преведен у раду Рајне Драгићевић као *пропињати се на задње ноге*, где Хосенс проналази метонимију у вези између упињања и дословног устајања приликом неког јавног говора. Сличност човека који се упиње да нешто каже са животињом у пропињању омогућава, по Хосенсу, метафору и емоционални набој који прати обе слике, тј. и изворни и циљни домен.

На крају, под деметонимизацијом унутар метафоре Хосенс подразумева нешто што је могуће описати помоћу примера *pay lip service to*,

што значи подржати неког само на речима, где имамо плаћање као метафору, а везу између усана и способности говора поново као метонимију.

Хосенс закључује да постоје два основна типа метафтонимије и то: интегрисана метафтонимија (у коју спадају метонимија унутар метафоре и метафора унутар метонимије) и кумулативна метафтонимија (у коју спадају метафора из метонимије и врло ретка метонимија из метафоре). Као два најпродуктивнија типа он наводи метафору из метонимије и метонимију унутар метафоре.

Иако критички настројена према одређеним недостацима Хосенсовог рада, попут нејасно дефинисаних типова метафтонимије због којих није увек лако раздвојити посебне врсте ове појаве, Рајна Драгићевић ипак признаје допринос који је Хосенсов рад имао на даља проучавања односа између метонимије и метафоре у когнитивној семантици, а и шире, јер је управо осмишљавањем новог термина Хосенс показао да се ради о јединственом процесу деловања метонимије и метафоре, и о дубокој повезаности ова два кључна појмовна механизма. А, за сам крај овог одељка, имајући у виду да се наше истраживање бави и визуелним и мултимодалним (вербално-визуелним) манифестацијама појмовних метонимија, треба скренути пажњу и на чињеницу да су у последње време неки истраживачи почели да се баве и проучавањем метафтонимије у визуелној комуникацији, и да резултати њихових студија указују на значајно присуство оваквих комбинација метонимије и метафоре у рекламама (Pérez-Sobrino, 2016; Qiu, 2013) и новинском стрипу (Negro Alousque, 2014; Zhao & Feng, 2017).

2.7. Метонимија и синегдоха

У овом делу постављања теоријског оквира за проучавање вербалних манифестација појмовне метонимије, позабавићемо се проблемом диференцирања између метонимије и синегдохе. Ако се о односу између метонимије и метафоре у оквирима когнитивне семантике може говорити као о нечему што се стално мења, бива подвргнуто честим преиспитивањима и чини плодно тло за доказивање или оповргавања разних хипотеза, онда

однос између метонимије и, њој сродне појаве, синегдохе представља сушту супротност. Оно у чему се когнитивни лингвисти листом слажу, највероватније под утицајем строге Јакобсонове редукције фигура на само две – метафору и метонимију, и Улмановог укључивања *pars pro toto* односа у метонимијске преносе, јесте подразумевање синегдохе као једне врсте метонимије, чак до те мере да у когнитивнолингвистичкој литератури посвећеној метонимији најчешће нема ни помена синегдохе, а камоли неког озбиљнијег разматрања сличности и разлика између њих. Просто речено, у покушају да се нове когнитивне теорије генерализују и универзализују, почев од Лејкофа и Џонсона (1980: 36), сви могући обрасци везани за однос између неке целине и њеног дела потпадају под метонимију. Међутим, упркос чињеници да ће се у овом раду, у духу когнитивносемантичких истраживања, као део метонимијских преноса разматрати и примери онога што би се традиционално сматрало синегдохом, верујемо да је питање диференцијације између метонимије и синегдохе занимљивије него што се испрва може чинити и да свакако завређује више пажње, без обзира на коначан одговор (ако је до њега уопште и могуће доћи).²³

Дакле, као што смо видели, с једне стране имамо Јакобсона који своди све инстанце фигуративног језика на две врсте, или како он каже два језичка пола, метафору и метонимију, где се синегдоха скоро па и не помиње. С друге стране, међутим, имамо рад Групе ми (1981) у којем аутори, вођени принципима структурализма и компоненцијалне анализе лексичких јединица, долазе до закључка да синегдоха представља базичну, централну фигуру, а да су метафора и метонимија заправо сложене фигуре које представљају различите комбинације типова синегдохе. Негде између њих, налази се Бредин (1984) са својом поделом на структуралне и екстринзичне односе, о којима је већ било речи, а које, између осталог, и Беатрис Ворен²⁴

²³ У класичној реторици постоји још једна фигура која би могла да буде подведена под метонимијске преносе. Наиме, ради се о антономазији, коју Ковачевић (2000: 77) дефинише као „употреб[у] личног имена намјесто и у значењу заједничког, као и употреб[у] заједничког имена или перифразе намјесто и у вриједности личног имена.“ Примери овог тропа би били *Одисеј* → *луталица*, за прву врсту односа, или *отац поезије* → *Хомер*, за другу.

²⁴ Иако Воренова говори о проблему отуђивости (*alienable and inalienable possession*), који ћемо подробније објаснити у приказу Ковачевићеве поделе, она ипак заступа ставове већине

користи у свом раду о референцијалној метонимији како би указала на конкретне разлике између метонимије и синегдохе. Да се подсетимо: Бредин (1984: 53–54) указује на две врсте односа између преносника и циља. У првој се ради о структуралним односима који представљају односе унутар ствари, док је код друге врсте реч о екстринзичним, тј. спољашњим односима између двају ствари. Прва врста односа тако укључује односе између неког предмета и делова или материјала од којих је тај предмет састављен, или односе између два појма када екстензија једног садржи екстензију другог, нпр. однос између људских бића и њихове смртности. По Бредину, структуралне односе налазимо унутар синегдохе, која одражава нашу способност анализе, тј. сагледавања целине и њених делова, док екстринзичне односе налазимо у метонимији, која одражава нашу способност синтезе, тј. могућност комбиновања различитих ентитета у једну целину.

Као што смо већ рекли, ретки су покушаји прављења неке значајније разлике између метонимије и синегдохе унутар когнитивнолингвистичке литературе, али овде свакако морамо да поменемо један од њих. Ради се о тексту Кенићија Сета (Seto, 1999) из већ више пута помињаног зборника Пантера и Радена, а који је, како му и сам наслов *Distinguishing metonymy from synecdoche* каже, имао за циљ да коначно реши овај компликовани проблем. Сето тако предлаже да синегдоху треба доиста разликовати од метонимије, а да се та разлика огледа у чињеници да синегдоха представља пренос између две категорије или К-релацију [*C(ategory)-related transfer* или *C-relation*], док је метонимија пренос између два ентитета или Е-релација [*E(ntity)-related transfer* или *E-relation*]. Шире, Сето каже да је метонимија референцијални пренос заснован на просторно-временском контигвитету између два ентитета у стварном свету, док синегдоха представља концептуални пренос базиран на семантичком укључивању између неке шире и уже категорије (Seto, 1999: 91–92). Овим Сето, наизглед, решава проблем дефиниције „целине“ и „дела“ као проблематичних појмова у покушају диференцирања између синегдохе и метонимије, те партономске односе (где је нешто део

когнитивних лингвиста да синегдоху, као троп који полако нестаје са сцене, треба уврстити под метонимију.

нечега другог) приписује метонимији, а таксономске (где је нешто врста нечега другог) синегдохи. Примери којима Сето коначно ставља тачку на своју тврдњу јесу следећи: *јела* је врста *дрвећа*, самим тим *јела* и *дрвеће* стоје у таксономском односу, тј. ради се о синегдохи, док с друге стране *рука* представља део *тела*, самим тим се *рука* и *тело* налазе у партономском односу, тј. ради се о метонимији.

Ако узмемо у обзир да је рад Кенићија Сета један од до сада изузетно ретких когнитивистичких покушаја да се озбиљно позабави темом која је иначе одавно гурнута у други план када је когнитивна семантика у питању, можда и не би требало да нас чуди што су закључци до којих Сето долази у потпуности супротни са тврдњама везаним за однос између метонимије и синегдохе које налазимо изван оквира когнитивне семантике. У намери да на другачији начин осветлимо однос између ове две појаве, напустићемо накратко когнитивнолингвистичку парадигму, како бисмо се послужили малим амалгамом већ приказаних радова Милоша Ковачевића (2000) и Рајне Драгићевић (2010).

Оно у чему се оба аутора слажу (иако, као што смо већ напоменули, Ковачевић уопште не узима у обзир достигнућа когнитивне семантике у свом раду) јесте то да метонимија и синегдоха заиста представљају два засебна процеса. Метонимија по Ковачевићу (2000: 45) представља употребу једног знака (имена) уместо неког другог знака за предмете или појаве повезане логичким изванјезичким односом, док је синегдоха (2000: 61) стилска фигура код које се лексемом која означава део именује целина и обрнуто или, по Рајни Драгићевић (2010: 175), „синегдоха је пренос имена с једног појма на други на основу логичке везе део – целина.“ Иако оба процеса подразумевају постојање блискости или контигвитета између денотата супститутивних лексема, како тврди Ковачевић, сама се близина битно разликује код синегдохе и метонимије. Када је синегдоха у питању, а потпуно супротно ономе што Кенићи Сето констатује, однос блискости увек подразумева укључивање или инклузију, тј. ради се о неотуђивом делу неке целине (нпр. лице за особу), док код метонимије тај однос подразумева искључивање или ексклузију денотираних предмета и појава (Ковачевић,

2000: 61). Овоме можемо још да додамо и тврдњу Рајне Драгићевић (2010: 179) да се метонимија и синегдоха разликују и по томе што је метонимија скоро увек регуларна, док је са синегдохом то редак случај, тј. само одређени хипоними могу послужити као замена за неки хипероним, те тако човека или жену можемо назвати главом или душом, али их скоро никада нећемо назвати прстом или лактом. Остаје само да се види да ли ће у будућности унутар когнитивнолингвистичке парадигме доћи до преиспитивања ставова по питању односа између метонимије и синегдохе. За потребе овог истраживања, а у духу управо поменуте парадигме на којој је оно засновано, као и у складу са моделима метонимије на које ћемо се позивати приликом класификације идентификованих метонимијских образаца, синегдоху ћемо третирати као један од облика метонимијског преноса, те о њој као о засебној фигури више неће бити речи.

2.8. Корпусно проучавање метонимије

Емпиријска истраживања метонимије заснована на аутентичним подацима из говорног језика организованим у корпусе нису тако чест случај у оквирима когнитивне лингвистике. Велика већина досадашњих студија била је заснована на интуитивним примерима или инстанцама пронађеним у речницима, без значајнијег увида у то како се метонимијски преноси понашају у реалним ситуацијама. С обзиром да ће ово истраживање бити засновано на обради два корпуса састављена од чланака из два британска дневна листа, и да ће за циљ имати и увид у дистрибуцију метонимијских образаца у тексту, као и поређење између дословних и фигуративних употреба одређених лексема, неопходно је да наш теоријски оквир употпунимо и представљањем досадашњих достигнућа на овом плану, на којима ће касније наш рад и бити заснован.

Као што је и иначе случај када су метофора и метонимија у питању, и у корпусној анализи ових феномена метафора је далеко проучаванија (вид. Cameron & Deignan, 2003; Charteris-Black, 2004; Deignan, 2005; Pragglejaz group, 2007; Semino, 2008; Stefanowitsch, 2005). Ипак, без обзира на релативно

скроман број истраживања метонимије у различитим корпусима, начињен је значајан помак у проучавању метонимије у њеном „природном“ окружењу. Но, пре него се позабавимо неким од њих, осврнућемо се на уводни текст Анатола Стефановича (Stefanowitsch, 2006) из тематског зборника који су уредили управо Стефанович и Штефан Грис (Stefanowitsch & Gries, 2006), а који даје исцрпан преглед различитих приступа проучавањима метафоре и метонимије заснованим на употреби језичког корпуса.

У свом уводнику, Стефанович указује на важност метода заснованих на анализи корпуса за даље потврђивање основних поставки теорије појмовних пресликавања, наводећи да је само путем анализе корпуса, и утврђивањем одређених образаца у којима се метафора и метонимија јављају у њима, могуће доћи до неких универзалних тврдњи о природи ових феномена и њиховом стварном функционисању у језику. Стефанович (2006: 2–6) наводи да постоји неколико метода помоћу којих истраживачи могу да из текстова извлаче језичке изразе којима се манифестују појмовна пресликавања, зависно од тога да ли је корпус претходно семантички аотиран или не. Уколико корпус није аотиран (што је најчешће и случај), циљне изразе је могуће извући: *ручном претрагом, тражењем вокабулара изворног домена, тражењем вокабулара циљног домена, тражењем реченица које садрже лексичке јединице и из изворног и из циљног домена и тражењем метафора на основу „маркера метафоре“*. Ако је, пак, корпус унапред семантички аотиран, постоје две врсте аотације које олакшавају посао екстраховања жељених израза: *екстракција из корпуса аотираног за семантичка поља/домене и екстракција из корпуса аотираног за појмовна пресликавања*. Као што ћемо видети касније, у овом ће истраживању анализа корпуса бити спроведена употребом методе ручне претраге, с обзиром да наш корпус није унапред аотиран, а имајући такође на уму да ће обрада података бити заснована на индуктивном (*corpus-driven*), а не дедуктивном (*corpus-based*) приступу,²⁵ односно, радиће се о покушају приступања анализи датог

²⁵ *Corpus-based* или приступ заснован на корпусу подразумева одабир језичких јединица за анализу корпуса који се врши пре почетка саме анализе, где истраживачи унапред знају шта ће тражити у корпусу, при чему он служи као скупина примера на основу којих се тестирају

корпуса без унапред наметнутих ограничења, како би се јасно видело какви се метонимијски обрасци и колико често јављају у свакодневној употреби језика.

Када је реч о конкретним примерима проучавања метонимије у корпусу, радови Катје Маркерт и Малвине Нисим (Markert & Nissim, 2002, 2003, 2006, 2009; као и у Markert & Hahn, 2002) представљају прве покушаје систематског емпиријског проучавања употребе метонимије у свакодневном језику, заснованог на анализи Британског националног корпуса. Маркертова и Нисимова развијају специфичну шему анотације за две групе метонимија, имена локација и имена организација, за које даље утврђују различите обрасце употребе. Базирана на принципима рачунарске лингвистике, истраживања ових ауторки укључују употребу различитих софтверских пакета за претраживање великих корпуса и извлачење жељених израза. Таква претрага омогућава поуздану анотацију метонимијских преноса, на основу које је даље могуће утврдити дистрибуцију метонимија и фреквентност њихове употребе у различитим текстовима, али и наставити рад на усавршавању програма за аутоматско препознавање недоследне употребе речи. За наше је истраживање од нарочитог значаја рад ових ауторки у вези са постављањем златног стандарда за метонимијску употребу топонима, о чему ће више речи бити у самој анализи метонимијских образаца идентификованих у нашим новинским корпусима (одељак 4.3.2).

У већ поменутом зборнику, налази се и рад Мартина Хилперта (Hilpert, 2006), у којем се овај аутор бави утврђивањем карактеристичних образаца у којима се метонимијски преноси јављају у језику, што је свакако немогуће утврдити на основу интуитивног приступа. Проучавајући метонимијске преносе везане за делове људског тела, Хилперт (2006: 124) наводи пример појмовне метонимије СРЦЕ ЗА ОСОБУ, изражен кроз фразу *set all hearts on fire*, и служећи се анализом корпуса показује како се фигуративна проширења одређене лексеме слажу са устаљеним или полуустаљеним образцима попут

задате теоријске претпоставке, док при примени *corpus-driven* или приступа вођеног корпусом, истраживачи дозвољавају да сам корпус покаже шта је и у коликој мери присутно, а самим тим и значајно, у анализираном корпусу, при чему је тек након спроведене анализе могуће доносити теоријске закључке (Biernacka, 2013: 45–46; Tognini-Bonelli, 2001: 10–11).

QUANTIFIER hearts. Ово значи да уколико се у једној реченици ова лексема нађе у множини након неког квантификатора, њено је значење скоро увек фигуративно, односно, ради се о метонимији. До оваквих је закључака могуће доћи једино анализом корпуса и упоређивањем свих инстанци циљног вокабулара. Хилперт (2006: 125) такође наглашава и важност *микрoкoнтeкстa* за доношење било каквих конкретних судова везаних за фигуративне изразе. Микрoкoнтeкст, по Хилперту, представља и *колокацију*, тј. суседност одређених лексичких јединица, али и *колигацију*, тј. суседност одређених врста речи. И горепоменути рад Маркертове и Нисимове узима у обзир ова Хилпертова запажања. Један од значајнијих Хилпертових (2006: 146) закључака тиче се чињенице да је мало вероватно да при тумачењу јако устаљених образаца попут *under the eye of NP* слушаоци прво одбацују дословна тумачења датих лексема, па тек онда прибегавају фигуративним опцијама. Управо је микрoкoнтeкст тај, како Хилперт тврди, који нам омогућава да директно разумемо намеравано фигуративно значење.

На крају овог поглавља, поменућемо и студију Сандре Хандл (Handl, 2011) која се бави конвенционалношћу фигуративног језика, са посебним освртом на метонимију у корпусу, при чему ауторка показује како су структура категорија и истакнутост (онтолошка и когнитивна) два главна фактора у процесу прихватања метонимије и метафоре као конвенционалних средстава изражавања и комуникације. Како би проверила своје претпоставке, Хандлова спроводи анализу одређених лексема из циљног домена користећи материјал из Британског националног корпуса (*British National Corpus*), на основу које утврђује степен конвенционалности одређених метонимијских значења. Што је тај степен већи, то се дато значење може сматрати конвенционалнијим, и обрнуто, а по Хандловој, конвенционалност метонимије зависи управо од истакнутости циљног појма у самом преноснику. У наредном делу рада, видећемо како је могуће повезати корпусно проучавање метонимије са одређеним дискурсом који прожима анализирани корпус, што ће бити један од основних задатака нашег рада.

2.9. Метонимија у дискурсу

У новије време, проучавања метонимије у корпусу унутар когнитивнолингвистичких студија почињу да се везују за одређене врсте дискурса, какав је случај и у нашем истраживању. Таквим удаљавањем од интуитивног приступа метонимији и њеном функционисању у језику и мишљењу, придаје се све већи значај анализи аутентичног језика и полако иде ка ономе што Анатоли Стефанович (2011) предлаже као следећи корак у покушају да се когнитивна лингвистика подигне на виши ниво и приближи централним когнитивним наукама, психологији и неурологији, а то је повећано комбиновање њених теоријских постулата са емпиријским приступом језичким подацима.

Једно од истраживања на ову тему јесте рад Халверсонове и Енгенеа (Halverson & Engene, 2010), који се тиче употребе топонима Шенген и Мастрихт у норвешкој дневној штампи. Њихова анализа корпуса, између осталог, узима у разматрање и прототипску структуру метонимије, по Персмановом и Херартсовом моделу (2006), и сагледава пронађене примере метонимије кроз четири нивоа јачине контакта: део-целина, садржавање, контакт и супостављеност. Тиме аутори показују да при анализи метонимијског преношења није увек довољно посматрати само пресликавања унутар домена, већ да други теоријски приступи, попут сагледавања прототипске структуре, могу да допринесу прецизнијем тумачењу резултата, нарочито када се ради о феноменима попут метонимијске неодређености (*indeterminacy*) и уланчавања (*chaining*). Коришћењем како синхронијског тако и дијахронијског корпуса, аутори (2010: 13) указују на разлике у употреби ова два термина, где се Мастрихт и даље доминантно користи у дословном значењу, док је Шенген у датим корпусима скоро у потпуности добио фигуративно значење. Сандра Халверсон (2012) примењује сличне методолошке принципе и у раду у којем разматра проблем метонимијског проширења значења и неодређености на примеру употребе топонима Шенген и Кјото у норвешком новинском дискурсу. Ауторка закључује да у њеној анализи није било много примера

неодређености (тек у свега десетак процената метонимија), али да се таква неодређеност јавља као последица случајева када се нова значења успостављају на основу употребе конвенционалних метонимијских образаца и знања о доменима. Уз то, још једном се потврђује да Персманов и Херартсов модел представљају одличну полазну тачку за праћење метонимијског проширења значења и семантичког развој током времена, указујући на претпоставку да ће неодређеност бити присутнија на централнијим нивоима нових категорија, односно, на перифернијим нивоима старих категорија (Halverson, 2012: 305).

Овде треба поменути и, за сада необјављену, докторску дисертацију Еве Бјернацке (Biernacka, 2013), која представља први озбиљнији покушај да се установи и примени теоријски и методолошки поступак за препознавање метонимије у дискурсу, базиран на раду групе Праглејаз (Pragglejaz group, 2007), у којем је изложен сличан поступак идентификовања метафоре у дискурсу. Бјернацкина дисертација пружа и прве резултате везане за учесталост и густину метонимије у језику, кроз њено праћење помоћу теоријског оквира динамике дискурса (према Cameron, 2010). Ова дисертација је од изузетног значаја за наше истраживање, с обзиром да смо у њему користили процедуру за идентификацију метонимије коју Бјернацка представља у свом раду, а која ће бити детаљно описана у поглављу посвећеном методолошком оквиру овог истраживања (одељак 3.3). Пратећи динамику дискурса кроз конверзацију једне фокус групе на тему тероризма, Бјернацка успева да дође до значајних резултата, попут квантификације дистрибуције метонимије у целом корпусу и праћења стварања тзв. метонимијских скупина, разматрања учесталих граничних случајева метонимије, тј. метонимијске употребе заменица, као и међусобног односа између метонимије и метафоре.

Сада ћемо се вратити и на већ поменуте радове Катарине Расулић (2008, 2015), у којима такође долази до комбиновања корпусне анализе и анализе дискурса. У првом од ова два рада (Rasulić, 2008), ауторка се бави метафоричком и метонимијском концептуализацијом Европске уније на основу примера из корпуса састављеног од званичних докумената и

политичких дебата везаних за евроинтеграције. Поред неколицине метафоричких појмовних пресликавања, Катарина Расулић (2008: 320–323) узима у разматрање и два метонимијска преноса идентификована у анализираном политичком дискурсу: БРИСЕЛ ЗА ДОНОСИОЦЕ ОДЛУКА У ЕВРОПској УНИЈИ и ЕВРОПА ЗА ЕВРОПСКУ УНИЈУ, који у великој мери фигурирају и у нашем истраживању. Код прве од ове две метонимије, ауторка указује на чињеницу да се Брисел као седиште најважнијих институција Европске уније, иако заправо не представља главни град ЕУ, на сличан начин користи у дебатама и новинским извештајима, али не и у званичним извештајима, у функцији преносника који води ка жељеним циљним ентитетима, тј. институцијама ЕУ и људима који у њима раде. С друге стране, као изузетно значајан за концептуализацију ЕУ, ауторка наводи метонимијски пренос заснован на образцу ЦЕЛИНА ЗА ДЕО, у којем Европа као примарно географски појам стоји за ЕУ као политичку институцију. Како се у раду наводи, оваква употреба метонимије (често у спрези са метафором) резултира својеврсним појмовним преуоквиравањем, које значајно утиче на свест о европском идентитету у јавном дискурсу с обе стране граница ЕУ, што се у тексту поткрепљује подацима да преко половине анкетираних испитаника у Србији себе или не сматра Европљанима или на то питање одговара са „и да и не“. Налази нашег истраживања додатно потврђују закључке изнесене у овом раду.

Тема другог рада јесте анализа недословних употреба топонима Болоња у дискурсу везаном за текући процес високошколске реформе, праћеном кроз корпус састављен од текстова писаних на различитим варијететима енглеског језика и са различитим степеном формалности. Катарина Расулић овде сагледава и метонимијску и метафоричку употребу топонима Болоња, као и њихову интеракцију, али за нас је свакако значајније какви се метонимијски преноси јављају у овако специфичном дискурсу. Ауторка (2015: 42) закључује да је распон различитих метонимијских преноса далеко већи од стандардних образаца које је могуће наћи у литератури, али и да се врло често циљни појмови не могу јасно одредити, па тако овај топоним представља свеобухватни метонимијски преносник са недовољно одређеним значењем. Као такав, он указује на обрнуту улогу

метонимије у дискурсу, у којем она више не представља својеврсну појмовну и језичку пречицу, услед недовољно јасне метонимијске употребе (2015: 47). Уз то, овај метонимијски појам у анализираном дискурсу прераста и у метафорички циљ, указујући на значај међусобног односа између метонимије и метафоре у активацији метафоричког циљног домена. Коначно, ауторка на основу својих налаза закључује да метонимија „дефинитивно заслужује више пажње у интердисциплинарном дијалогу између когнитивне лингвистике, (критичке) анализе дискурса и теорије релеванције“ (Rasulić, 2015: 48).²⁶

Као што ћемо већ видети у представљању квантитативних и квалитативних резултата у четвртом поглављу, наше истраживање је у блиској вези са овде изложеним налазима. Од употребе Бјернацкине процедуре за идентификацију метонимије у дискурсу, преко Персмановог и Херартсовог модела који Халверсонова и Енгене користе у својим анализама, па све до комбинације различитих теоријских оквира у приказаним радовима Катарине Расулић, сви су ови поступци примењени и у нашем истраживању, па је стога и било важно детаљно указати на њих. У наредном одељку теоријског дела овог рада, позабавићемо се основним постулатима критичке анализе дискурса, који ће нам касније помоћи да установимо да ли и какву идеолошку позадину са собом носи употреба одређених метонимијских образаца.

2.10. Критичка анализа дискурса и метонимија

Други истраживачки циљ ове дисертације бавиће се применом емпиријских инструмената критичке анализе дискурса на сакупљени корпус метонимијских примера. У складу са тим, овај одељак теоријског оквира тицаће се основних поставки критичке анализе дискурса, а нарочито рада оних аутора који су у својим студијама комбиновали достигнућа когнитивне

²⁶ „Thereby metonymy [...] definitely merits more attention in the interdisciplinary dialogue between cognitive linguistics, (critical) discourse analysis and relevance theory“ (Rasulić, 2015: 48).

лингвистике и критичке анализе дискурса, како би унапредили постојеће аналитичке методе.

Како Питер Стоквел (Stockwell, 2001) објашњава, критичка анализа дискурса има за циљ да покаже начине на које хегемонистичке институције покушавају да структуришу конвенционално мишљење и пружи средства за критички отпор повећавајући свест о контроли. Критичка анализа дискурса се углавном ослања на Халидејеву (Halliday, 1985) системско-функционалну лингвистику у настојањима да испита и протумачи реторику и идеологију институција, попут медија, владе, политичара, регулаторних органа, итд. Ова истраживачка парадигма је у тесној вези са критичком лингвистиком, чији се утицаји могу наћи још у раду Франкфуртске школе (вид. Arato & Gebhardt, 1982), а данас се термин критичка анализа дискурса користи како би означио управо теорију која је раније била позната као критичка лингвистика (за детаљнија објашњења, вид. Wodak, 2001a). Ради се о разноликом, интердисциплинарном истраживачком подухвату, у којем је могуће препознати четири основна приступа (дато према: Hart, 2010: 14):

- 1) Критичка лингвистика (Fowler, 1991, 1996; Fowler et al., 1979; Kress, 1985; Kress & Hodge, 1979);
- 2) Социо-семиотички приступ (Fairclough, 1989, 1992, 1995a, 1995b);
- 3) Дискурзивно-историјски приступ (Reisigl & Wodak, 2001; Wodak, 1996, 2001b);
- 4) Социо-когнитивни приступ (van Dijk, 1995, 1998, 2002).

Тако, на пример, Ферклафова (Fairclough, 1995a) анализа истиче одговорност академске праксе према разоткривању латентних идеологија хегемонистичких институција, засновану на 1) анализи говорног и писаног текста, 2) анализи дискурзивних пракси производње и интерпретације и 3) политички базираној анализи друштвене праксе, што ће свакако бити од значаја за ово истраживање. Критичка анализа дискурса је везана за текст у ширем значењу као основну јединицу анализе. У овом смислу, текст, како Ферклаф (1995a: 4) објашњава, није само писани документ, већ може да буде и инстанца говорног језика, попут неке конверзације, али и једна мулти-семиотичка целина, попут телевизијског програма који укључује и визуелни

и звучни аспект саопштеног садржаја. Такође, по Ферклафу, критичка анализа дискурса треба да укључује и анализу *текстуре*, односно, форме и организације текста, а не само његов садржај. Како би један текст био анализиран на адекватан начин, неопходно је узети у разматрање и *садржај текстуре*, или садржај форме текста, како то Ферклаф назива (1995а: 5).

Једна од великих предности квалитетне текстуалне анализе лежи у уочавању и тумачењу онога што се не налази у тексту (Fairclough, 1995а: 5–6). Јасно је да таква анализа може да укаже и разјасни оне ствари које се налазе у самом тексту, али је врло често суштина у ономе што је из неког разлога изостављено из текста. Такође, и оно што је дато у самом тексту, може да буде експлицитно или имплицитно, при чему се такав имплицитни садржај може наћи у форми пресупозиције, условљене контекстом, и импликатуре, до које долазимо на основу ванјезичког контекста и знања (Levinson, 1983). Управо анализа имплицитног садржаја може да доведе до закључака на тему онога што је дато као општепознато у тексту, с тиме да се на тај начин омогућава и идеолошка анализа, јер и саме идеологије, како Ферклаф констатује, представљају обично имплицитне претпоставке.

Унутар критичке анализе дискурса, текст представља друштвени простор у којем долази до сазнавања и представљања света, али и друштвене интеракције. Ферклаф (1995а: 7) такође каже да је у овом оквиру *дискурс* потребно разумети не само као употребу језика изнад нивоа реченице, већ као облик друштвене праксе, који функционише на основу сопствених специфичних принципа, док је задатак критичке анализе дискурса да проникне у функционисање текстова у друштвено-културној пракси. Таква анализа захтева разматрања свих нивоа текста, од фонолошког до виших нивоа текстуалне организације. Ствараоци текстова немају друго оруђе осим постојећих језичких конвенција да изразе своје садржаје, али зато прибегавају употреби датих ресурса на другачије, инвентивне начине како би произвели нове конфигурације жанрова и дискурса. Тако Ферклаф (1995а: 9) закључује да тумачење текстова представља дијалектички процес који произлази из различитих интерпретативних ресурса, с једне, и самих својстава текста, с друге стране, односно, да анализа текстова не сме да буде

вештачки изолована од анализе институционалних и дискурзивних пракси у којима се текстови заправо налазе, што, рецимо, није случај код Фаулера и његових сарадника (Fowler et al., 1979).

Даље, служећи се Фукоовим (Foucault, 1981) термином *поредак дискурса*, који се односи на уређени скуп дискурзивних пракси везаних за одређени друштвени домен или институцију, Ферклаф (1995а: 11) констатује како је потребно посветити посебну пажњу историчности дискурзивних догађаја указивањем на њихов континуитет са прошлошћу (њихову зависност од датих поредака дискурса), али и на њихову улогу у стварању историје (поновно успостављање поредака дискурса). Саставни део тих поредака дискурса јесу текст, жанр и сам дискурс. Ваља напоменути да је појам жанра овде најдискутабилнији, а да га Ферклаф (1995а: 14) дефинише као „друштвено утврђени начин употребе језика у вези са одређеном врстом друштвене активности (нпр. интервју, нарација, експозиција),“²⁷ а текстови представљају развијене и конвенционализоване конфигурације жанрова за одређене категорије активности у одређеним социјалним ситуацијама. Коначно, један дискурзивни догађај, који функционише по принципима горенаведених саставних делова неког поретка дискурса, треба анализирати на објективан начин. При указивању на то да такав дискурзивни догађај има одређену идеолошку функцију, не треба тврдити да је он самим тиме и нетачан, или, пак, заузимати привилеговани положај с којег би се доносили судови о истинитости или неистинитости, већ је задатак аналитичара да укаже на то да он доприноси репродукцији односа моћи, иако критичка анализа дискурса не сме да остане индиферентна по питању истине (Fairclough, 1995а: 18).

У свом раду унутар дискурзивно-историјског приступа критичкој анализи дискурса, Рут Водак (између осталог у: Reisigl & Wodak, 2001; Wodak, 1996, 2001b, 2011; Wodak & Meyer, 2001, 2016) посвећује пажњу метонимијским преносима и указује на то како метонимија омогућава говорницима да из дискурса уклоне одговорне, укључене или погођене

²⁷ „[A] socially ratified way of using language in connection with a particular type of social activity (e.g. interview, narrative, exposition)“ (Fairclough, 1995а: 14).

актере, или да их намерно задрже у семантичкој позадини (Reisigl & Wodak, 2001: 58). Водакова прави разлику између метонимије и синегдохе, и примере везане за односе *pars pro toto* и *totum pro parte* приписује синегдохи, наводећи да ова два феномена, заједно са метафором, представљају основна средства категоризације помоћу којих се друштвени актери конструишу и представљају, рецимо, у случају стварања тзв. унутрашњих (*in-groups*) и спољашњих група (*out-groups*) (Wodak, 2011: 40–42). Употреба метонимије у овакве сврхе, нарочито ради деперсонализације главних актера, тумачи се као *референцијална* или *номинациона стратегија*, која представља један од пет различитих типова стратегије стварања позитивне сопствене представе и негативне представе других.²⁸ Метонимија се тако појављује као језичко средство у следећим стратегијама (према Reisigl & Wodak, 2001: 48–52):

- *Просторизација (Spatialisation)* – топоними као метонимије;
- *Соматизација (Somatisation)* – геронтоними (стари, млади, омладина);
- *Културализација (Culturalisation)* – примитивизација кроз употребу метонимијских антропонима (босоноги, невешти);
- *Економизација (Economisation)* – професионализација кроз употребу метонимијских професионима (радна снага, радник, запослени);
- *Политизација (Politicisation)* – класификација кроз употребу метонимијских класонима (високо друштво).

Уз ово бисмо још могли навести и називе политичких партија, за које Рајзигл и Водакова кажу да су углавном засновани на метафори и синегдохи (црвени = социјалисти, зелени = странке засноване на еколошком, и слично). Све се ове стратегије остварују кроз разновразне метонимијске замене, попут замене узрока производом, корисника предмета предметом, особе местом, итд. (Reisigl & Wodak, 2001: 57–58).

²⁸ Поред референцијалних, Водакова (2011: 42) наводи и следеће типове стратегија: *предикационе стратегије*, које се реализују кроз евалуационо приписивање негативних и позитивних особина у језичкој форми имплицитних или експлицитних предиката; *аргументационе стратегије*, којима се оправдавају позитивни и негативни атрибути; *перспективизација*, *уоквиравање* или *представљање у дискурсу*, помоћу којих говорници исказују своје учешће у дискурсу; и *стратегије појачавања и ублажавања*, којима се мења епистемички статус пропозиције појачавањем или ублажавањем илокутивне снаге исказа.

Надовезујући се на горенаведено, Џон Ричардсон (Richardson, 2007: 68) тврди да значај метонимије, из перспективе анализе дискурса, не лежи у самом њеном присуству у тексту већ у начинима на које се метонимија у њему употребљава. Користећи пример наслова из дневног листа *Индипендент*, који гласи *Truck crashes into UK embassy*, Ричардсон анализира разлоге за употребу метонимије КОРИШЋЕНИ ПРЕДМЕТ-КОРИСНИК и закључује да разлог делимично може да буде чињеница да је поента ударања камионом у амбасаду нестала са смрћу возача, али и да је уредницима просто био потребан звучнији наслов. Поред тога, Ричардсон (2007: 201–202) наводи и пример скривања починиоца неког дела, који илуструје новинским насловима у којима предмети попут пројектила и граната метонимијски стоје за своје кориснике, чиме се избегава директно повезивање одговорних особа и чиновна ратног уништења. Како Ричардсон примећује у својој анализи британске штампе, а у складу са тврдњама Водакове везаним за позитивне представе самих себе и негативне представе других, када је потребно прикрити сопствена лоша дела употребљавају се деперсонализујуће метонимије, док у супротном случају, ради стварања негативне слике о другима, врло често долази до номинализације и истицања актера датог дискурзивног догађаја.

Услед постојања одређених додирних тачака између критичке анализе дискурса и когнитивне лингвистике, различити аутори су покушавали да их приближе или обједине у својим истраживањима, а један од првих таквих покушаја јесте рад Питера Стоквела (Stockwell, 2001) под називом *Ка критичкој когнитивној лингвистици?* При поређењу критичке анализе дискурса и когнитивне лингвистике, Стоквел уочава да се и једна и друга дисциплина баве питањима дубоких структура које се манифестују у лингвистичким изразима. По њему, когнитивна лингвистика указује на појмовне метафоре које се налазе у свакодневnoj употреби, док се критичка анализа дискурса, као што смо већ поменули, бави покушајем структурирања конвенционалне мисли од стране хегемонистичких институција. Оба ова поља модерне лингвистике су анти-објективистичка и искуствена у својим приступима, мада се, по Стоквелу, критичка анализа дискурса одликује

динамичнијим и интерактивнијим погледом на искуство, јер укључује и социјални аспект. Тако саму срж поређења критичке анализе дискурса и когнитивне лингвистике чине свест о идеологији и статус лингвистичке анализе као научне методе или критичког ангажмана.

Најважнију тачку размимолажења између критичке анализе дискурса и когнитивне лингвистике, како Стоквел (2001: 517) тврди, представља чињеница да се практична анализа у когнитивној лингвистици врши над низовима засебних реченица (често осмишљеним специјално за потребе анализе) постављеним у шему појмовних метафора, док се критичка анализа дискурса бави анализом стварног језика и то углавном целих текстова. Такође, Стоквел наглашава и да су искуствене вредности садржаја, знања и веровања у критичкој анализи дискурса, насупротив когнитивној лингвистици, употпуњене двема додатним димензијама: релацијским вредностима друштвених односа и изражајним вредностима процене и субјективности, чиме се у разматрање уводе и стилистички важне одлике попут формалности и модалности.

Ипак, и поред ових размимоилажења, постоји практична тачка контакта која се може уочити на примеру анализе лингвистичког приказа Заливског рата коју дају Лејкоф (1992) и Ферклаф (1995b). Лејкоф указује на метафорички приказ рата као бајке путем различитих сценарија, попут сценарија спашавања или самоодбране, а Ферклаф на конгруентне или метафоричке конфигурације дискурса. Иако Ферклаф даје детаљнији лингвистички опис, док се Лејкоф више бави основним појмовним метафорама, Стоквел констатује да су на практичном нивоу критичка анализа дискурса и когнитивна лингвистика веома сличне, барем када се баве анализом дискурса разматраног управо због свог идеолошког или политичког статуса.

Све у свему, сагледавајући у целини разматране дисциплине, Стоквел (2001: 525) закључује да је главна особина коју когнитивна лингвистика може да преузме од критичке анализе дискурса дубља саморефлексиивност, односно, повећање друштвене свести. С друге стране, модели когнитивне лингвистике могу да пруже критичкој анализи дискурса шири методолошки

оквир и средство за изучавање метафоричких приказа, предњег и задњег плана, друштвених и конвенционалних категорија и фокуса, као што ћемо видети у даљем тексту у раду Кристофера Харта (Hart). Имајући све то у виду, Стоквел верује да критичка анализа дискурса може више да пружи когнитивној лингвистици него обрнуто, па стога у свом раду и говори о критичкој когнитивној лингвистици, а не о когнитивној критичкој анализи дискурса.

На крају, овде треба поменути и рад Кристофера Харта (Hart, 2005, 2008, 2010, 2011; Hart & Lukeš, 2010) на комбиновању когнитивне семантике и елемената критичке анализе дискурса, који је првенствено окренут проучавању метафоре, али се, веома битно, осврће и на тумачење одређених метонимијских образаца и њихово семантичко профилисање, односно, повлачење у позадину, зависно од идеолошког становишта говорника или писца. Задатак је стручњака који раде у оквирима парадигме критичке анализе дискурса, како Харт (2010: 5) каже, да препознају манипулацију и идеологију које се у тексту налазе испод нивоа на којем их је лако приметити, те да их својом анализом подигну на ниво просечног читаоца, опремајући их тако новом критичком свешћу.

Харт препознаје предности критичке анализе дискурса, али указује и на одређене мањкавости, које по њему потичу од недостатка адекватне лингвистичко-теоријске основе на којој би анализа дискурса била постављена. Харт предлаже да когнитивна лингвистика, а нарочито теорија појмовне метафоре и, још боље, теорија појмовног обједињавања, представљају одличну полазну тачку за спровођење критичке анализе дискурса, што се огледа у новијем правцу унутар ње, названом критичка анализа метафоре. Харт (2010) такође указује и на то да је, поред когнитивне лингвистике, еволуциона психологија још један од приступа који могу да унапреде критичку анализу дискурса. Ипак, и један и други приступ, још увек обитавају на маргинама истраживања унутар ове области. У свом раду, Харт покушава да прошири теоријску основу критичке анализе дискурса систематским увођењем широког, али кохерентног когнитивног оквира.

Када је реч о улози медија, нарочито новина, у стварању текстова, а имајућу у виду да је то од највећег значаја за наше истраживање, позивајући се на Веронику Колер (Koller, 2004), Харт (2010: 17) каже да је новински дискурс веома важан јер се у њему *примарни* текстови преносе јавности кроз *секундарне* текстове, који праћени новинарским коментарима бивају не само реифицирани већ често и реконтекстуализовани, нпр. кроз намерну употребу метафоре и метонимије у сврху еуфемизације.²⁹ Тако два дневна листа различитих политичких оријентација могу лако од једног примарног текста да направе два сукобљена секундарна текста. Однос између такве штампе и њеног читалаштва јесте двосмеран и динамичан (Gabrielatos & Baker; 2008: 9). С једне стране, новине покушавају да се прилагоде својим потрошачима и рефлектују њихове ставове и погледе, док с друге стране, управо одређеним избором, обимом и начином извештавања, саме новине креирају ставове и погледе својих читалаца. Харт закључује да значај новинског дискурса као специфичног жанра донекле лежи и у дистрибутивној моћи штампе, али и у моћи новина да контролишу оно што се објављује и начин на који се то ради, што Фаулер назива *селекцијом*, односно, *трансформацијом* (према Hart 2010).

Метонимија може лако на себе да преузме важну улогу у секундарним текстовима, а Харт (2010: 28–29) то показује на примеру којим оправдава своју употребу когнитивне граматике као основе за критичку анализу дискурса. Наиме, у реченици:

(2) **An amendment to the Immigration and Asylum Bill going through Parliament** will exempt such people from the 1948 National Assistance Act. (*The Daily Mail*, 11 June 2002),

метонимија СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА уклања сваку референцију на вршиоца радње. Свакако, до вршиоца је могуће је доћи, али је за то потребно нешто

²⁹ Упоредити са радом Џерарда Стена (Steen, 2006, 2011, 2013) на мултидисциплинарној теорији намерне метафоре, која за циљ има проширење постојеће теорије појмовне метафоре укључивањем комуникационе димензије и применом инструмената друштвених наука.

више од експлицитних информација датих у тексту, што често измиче обичним читаоцима који не обраћају пажњу на такве ствари. Стављање одговорних актера у семантичку позадину употребом оваквог метонимијског преноса профилише средство, остављајући вршиоца изван фокуса, деперсонализујући доношење одлука и „скривајући“ на тај начин вршиоце радње од одговорности. Уз то, метонимија може врло често да игра и улогу у стварању друштвених стереотипа (Chilton, 1996: 268), када један подтип категорије стоји за читаву категорију, где идеолошке идеализације утичу на одређене метонимијске преносе који се јављају у дискурсу. Овим заокружујемо преглед основних поставки критичке анализе дискурса, а за сам крај постављања теоријског оквира овог истраживања остаје још да размотримо појам невербалне метонимије, чија анализа у нашем раду представља последњи предвиђени емпиријски задатак.

2.11. Невербална метонимија

Као што смо већ видели, још је Роман Јакобсон (1956) констатовао да се метонимија може наћи и у другим, невербалним облицима комуникације, попут филма или позоришта, односно, да метонимија као феномен није ограничена на вербалне језике. С обзиром да ће се наш рад, између осталог, бавити и визуелним (сликовним) и мултимодалним манифестацијама метонимијских преноса, првенствено у новинском стрипу и карикатурама, потребно је да укратко представимо досадашња теоријска и емпиријска достигнућа на овом пољу. Иако на први поглед можда не делује тако, истраживање метонимије у другим видовима комуникације представља кључни елемент у доказивању основних постулата теорије појмовне метонимије. Једноставно говорећи, уколико узмемо као тачну тврдњу да је појмовна метонимија, као један од кључних механизма концептуализације, дубоко укорењена у нашем свакодневном искуству и принципу утеловљености, онда је неопходно да докажемо да су вербалне манифестације појмовне метонимије само један од могућих канала исказивања метонимијског садржаја. И, заиста, као што ћемо покушати да

покажемо у овом поглављу, визуелне и мултимодалне метонимије стоје раме уз раме са својим вербалним панданима, каткад откривајући и нове метонимијске преносе које није могуће исказати само речима.

Прва су се истраживања визуелних и мултимодалних манифестација ових појмовних механизма, заснована на постулатима когнитивне лингвистике, тичала претежно метафоре. Основне тврдње унутар тих истраживања сводиле су се на ставове неких аутора (нпр. Carroll, 1996) да визуелну метафору можемо наћи само у случајевима где долази до визуелне фузије елемената из две одвојене области у један просторно ограничени ентитет. Међутим, временом је постало јасно да већина визуелних метафора не садржи фузију два одвојена елемента у један, већ да се заправо више ради о имплицитнијим формама, тј. да преносник и референт често нису заједно приказани (El Refaie, 2003: 79). Такође, неке од првих дефиниција визуелне метафоре, попут оне коју Чарлс Форсвил (Forceville) даје у својим раним радовима на тему визуелне, или како је он тада називао, сликовне метафоре у рекламама (Forceville, 1994, 1995, 1996), а у којој постулира да визуелна метафора представља замену очекиваног визуелног елемента неочекиваним елементом, више не стоје. С обзиром да није могуће применити ову дефиницију на све типове визуелне метафоре, можда је најбоље позвати се на Кенедија и његове сараднике (Kennedy, Green, & Vervaeke, 1993: 244) који кажу да се на један визуелни приказ може гледати као на метафору уколико постоји јасна намера да се помоћу њега искаже једна метафорична мисао. Свакако, овде долазимо до проблема како утврдити када је једна мисао метафорична, а када дословна, те је можда најбоље фокусирати се на процес којим визуелна метафора постепено може да буде прихваћена као „природни“ начин изражавања одређеног значења (El Refaie, 2003: 83).

Што се метонимије тиче, као и у другим областима, и овде је проучавање њених визуелних и мултимодалних манифестација у почетку заостајало за метафором (поготово када је у питању политички новински стрип, као у: Bounegru & Forceville, 2011; Lin & Chiang, 2015; Marín-Arrese, 2008). Но, временом је уследио и тај, како Форсвил (2009: 56) каже, „наредни логични корак“, и аутори су све више почели да се окрећу проучавању

метонимије у визуелном и другим невербалним дискурсима, нарочито имајући у виду да се управо метонимијски преноси налазе у основи многих сликовних и мултимодалних метафора. Заснивајући свој рад на основним поставкама когнитивне лингвистике, али и других теоријских оквира попут теорије релеванције Спербера и Вилсонове, Форсвил (2009: 58) даје следећу дефиницију метонимије, обликујући је тако да је могуће применити је и на невербалне или мултимодалне инстанце:

- 1) Метонимија се састоји од изворног појма или структуре, који је у једном модалитету комуникације (језик, визуелна комуникација, музика, звук, гестови...) обележен тако да омогућава ономе коме је метонимија упућена да закључи о којем се циљном појму или структури ради.
- 2) Извор и циљ су, у датом контексту, део истог појмовног домена.
- 3) Избор метонимијског извора истиче један или више аспеката циља који у супротном не би био уочљив, или не довољно уочљив, чиме се омогућава приступ циљу из одређене перспективе. Наглашени аспект често поседује евалуациону димензију.

Форсвил (2009: 59) илуструје своја запажања разрађујући толико пута цитирани пример *The ham sandwich is waiting for his check*. Наиме, уколико човек који једе тај сендвич са шунком истовремено и свира неку мелодију на усној хармоници, постоји могућност да једна конобарица другој скрену пажњу на муштерију тиме што ће одзвиздати првих пар нота те песмице и рећи да та особа чека рачун. На тај начин, служећи се звучном метонимијом, или неким другим невербалним преносником, прва конобарица указује на најистакнутији аспект жељеног циљног ентитета, али и додаје одређене слабе имплицатуре свом изразу управо кроз избор одређеног метонимијског извора.

Када смо говорили о Брединовом погледу на метонимију, и његовом негирању постојања било какве врсте мотивације у основи метонимијских преноса, поменули смо још једну веома важну карактеристику овог феномена, која нарочито долази до изражаја код визуелних метонимија. Наиме, по већ поменутој Персовој подели знакова на иконе, индексе и

симболе, иконички знак физички сличи означеном (нпр. фотографија неког предмета), индексни стоји у некој узрочно-последичној вези са означеним (нпр. облаци који наговештавају кишу), док симболички представља крајње конвенционализован, арбитраран избор (нпр. слова или бројеви). Иако по правилу подразумевамо да су визуелне слике иконички знаци (Feng, 2017), метонимија у визуелној комуникацији има и индексни карактер, јер је могуће доказати њену мотивисаност перцепцијским или телесним искуством. Чак и у оним инстанцама када се ради о графичким декорацијама које скоро да немају никакво инхерентно значење (нарочито честа појава у стрипу, што је за нас овде и од највећег значаја), углавном је избор преносника јасно мотивисан, а таква мотивација врло често може да буде и специфична за одређену културу (вид. Cohn, 2013; Forceville, 2011; Shinohara & Matsunaka, 2009; Tasić & Stamenković, 2017). Како Фенг (2017: 442) показује, метонимијски односи делују изведени из семиотичког принципа индексикалности, укључујући ту односе попут узрочности, припадности, садржавања и слично. Иако примарно иконичне, слике попут оних које срећемо у рекламама, филму или стрипу, за разлику од математичких симбола и сличних визуелних представа, садрже и индексна својства, и то из два разлога. Први је тај да такве слике нису егзактне реплике стварних предмета, већ само њихове делимичне представе, а други да визуелне представе невидљивих апстрактних појмова, попут емоција, могу бити приказане само кроз видљиве предмете који се налазе у некој метонимијској вези са њима (Feng & O'Halloran, 2012: 2068–2069). Илустрације ради, Фенг (2017: 452–453) говори о томе да је приказивање емоција у визуелним сликама могуће једино коришћењем метонимијских преноса у којима улогу преносника имају или изазивајући услови (као узрок) или реакције у понашању (као последица), а такви се преноси веома често јављају и у статичним и у покретним сликама. Као што ћемо касније да видимо, наш визуелни корпус садржи пар примера оваквих метонимија (одељак 4.4.1).

Када је реч о мултимодалној метонимији, наше ће истраживање бити засновано на ширем пољу проучавања мултимодалности у комуникацији и дискурсу (вид. Bateman, Wildfeuer, & Hiipala, 2017; Forceville & Urios-Aparisi,

2009; Jewitt, 2009; Jewitt, Bezemer, & O'Halloran, 2016; Kress, 2010; O'Halloran, 2004; Page, 2010). Мултимодалношћу је могуће окарактерисати оне комуникативне ситуације чија учинковитост зависи од комбинације различитих форми комуникације, попут телевизијских емисија у којима се употребљавају говор, слика и текст, или разговора у ресторану који спајају говор са разноликим облицима држања тела и покретима (Bateman et al., 2017: 7). У намери да дође до одговарајуће дефиниције модалитета, Крес (Kress 2010: 79) каже да он представља друштвено обликовано и културно задато средство за креирање значења, чији су примери у представљању и комуникацији, између осталог, слика, писање, покрет, говор, звучна подлога, итд. Међутим, врло је тешко прецисно дефинисати један модалитет комуникације, а нарочито га успешно разграничити од осталих модалитета. Џуит и сарадници (Jewitt et al., 2016: 12) констатују да постоје многе варијације у значењима која се приписују одређеним модалитетима, где је могуће рећи да слика и писање представљају посебне модалитете, али је и питање да ли је то случај са бојом или изгледом стране. Форсвил (2006: 382), пак, покушава да повеже различите модалитете са пет људских чула, тако да добија: (1) сликовни или визуелни модалитет; (2) слушни или звучни модалитет; (3) олфакторни модалитет; (4) густативни модалитет; и (5) тактилни модалитет. Ипак, након додатних разматрања, Форсвил закључује да је тренутно немогуће дати задовољавајућу дефиницију или саставити исцрпну листу модалитета.

Без обзира на ове потешкоће, проучавање мултимодалности и анализа мултимодалног дискурса представљају кључни фактор у бољем разумевању основних законитости и принципа људске комуникације, управо зато што је у већини случајева таква комуникација мултимодална. Истраживачи који се баве мултимодалношћу имају првенствено за циљ да сагледају дискурс у целини, и ураде супротно од онога што многе научне дисциплине, попут лингвистике, историје уметности, графичког дизајна и сличних, чине, а то је да разбију мултимодалну комуникацију и анализирају њене компоненте. Како Бејтман и сарадници указују (Bateman et al., 2017: 8), није више довољно фокусирати се на засебне форме израза у некој комуникативној ситуацији,

као да се оне дешавају независно од својег природног окружења, у којем су праћене другим сродним формама, попут говорног језика којег прати говор тела. Интердисциплинарна основа проучавања мултимодалности омогућава истраживачима да проникну у то шта се дешава када се различити облици комуникације комбинују како би креирали значење, али без занемаривања већ постојећих дисциплинарних оријентација (Bateman et al., 2017: 9).

Као што је већ речено, у овом раду ће, поред визуелних инстанци појмовне метонимије, бити разматрани и мултимодални примери, тј. они метонимијски преноси који се остварују кроз више канала комуникације. У литератури, такве примере метонимије налазимо у комбинацији слике и речи у штампаном оглашавању (Hidalgo Downing & Kraljevic Mujic, 2011; Kraljevic Mujic, 2009; Pérez Sobrino, 2017) или у комбинацији слике, речи и звука у телевизијским рекламама (Forceville, 2008; Urios-Aparisi, 2009; Yu, 2009). Што се тиче мултимодалних метонимија у овом истраживању, ради се о вербално-визуелним метонимијама израженим у новинском стрипу, у којима се метонимијски садржај преноси кроз комбинацију текста и слике у променљивом међусобном односу.

Овим кратким прегледом досадашњих проучавања невербалне метонимије завршавамо постављање теоријског оквира за наше истраживање. У наредном делу рада детаљно ћемо представити методолошке поступке коришћене у формирању метонимијских корпуса и каснијој анализи прикупљеног материјала.

3. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

3.1. Увод

Основни циљ овог поглавља јесте дефинисање одговарајућег методолошког оквира за адекватно проучавање метонимије у контексту датог истраживања. Методолошки посматрано, наше истраживање је састављено од три засебна задатка, а методе коришћене унутар сваког од њих биће представљене у посебним потпоглављима која следе. Прво ће бити описан примарни задатак везан за спровођење когнитивносемантичке анализе оформљених новинских корпуса (одељак 3.3), након чега следе секундарни задаци који се, с једне стране, односе на примену метода критичке анализе дискурса на идентификоване метонимијске преноснике и обрасце (одељак 3.4), а с друге, на анализу одређених примера невербалних метонимија преузетих из два дневна листа чији су чланци коришћени у примарном задатку (одељак 3.5). Но, пре него представимо методолошку подлогу ових задатака, потребно је да покажемо како су формиран корпуси на основу којих су спроведене све касније анализе у овом истраживању.

3.2. Корпусна грађа

За потребе овог истраживања формирана су два мала специјализована новинска корпуса са око 100 000 речи заједно. Корпуси су састављени од чланака из електронских архива британских дневних листова *Гардијан* и *Телеграф*, одабраних првенствено због њиховог реномеа и квалитета текстова које објављују. Када је *Гардијан* у питању, ради се и о најчитанијем нетаблоидном лево оријентисаном британском листу, док је *Телеграф*, између осталог, одабран и зато што је реч о новини са политичком оријентацијом супротном од оне коју заступа уредништво *Гардијана*. Оба корпуса садрже по нешто више од 50 000 речи, односно, формиран су тако што је одабир чланака завршаван одмах пошто би укупни збир речи у њима премашио минимум од унапред одређених 50 000 лексема. Како је, по Сузан

Ханстон (Hunston, 2002:14), главни циљ једног специјализованог корпуса да представља репрезентативни узорак датог типа текста, који треба да буде искоришћен у сврху испитивања одређене врсте језика, а имајући у виду и постојање општег консензуса о томе да мали специјализовани корпуси не треба да прелазе 250 000 речи (Koester, 2010: 67), сматрали смо да би укупан збир од 100 000 речи у потпуности испунио горенаведене захтеве.

Тематски, сви текстови су се односили на могућност изласка Уједињеног Краљевства из Европске уније, популарно названог *Брегзит* (*Brexit*), а ова тема је изабрана из два разлога. Први је њена актуелност и изузетни, надасве, геополитички и економски значај, како за Велику Британију тако и за остатак Европе, а други велика заступљеност у новинском дискурсу. Одабрани чланци су покривали период од отприлике годину и по дана, од 28. маја 2015. године када је први пут представљен указ о референдуму на којем је требало да се одлучи о останку у ЕУ, преко дешавања око 23. јуна 2016. године, када је референдум и одржан, па све до пар месеци након окончања референдума, отприлике до краја октобра 2016. године, када су анализирани дневни листови, услед коначног исхода референдума и директних реперкусија истог, обиловали материјалом везаним за ову тематику. У просеку су бирања два до три чланка месечно, осим у периоду непосредно пре и после одржавања референдума, када је због велике количине текстова на дату тему у корпусе ушло по 14 чланака из месеца јуна 2016. године. Од самог почетка планирања истраживања, намера је била да оба новинска корпуса покрију што је више могуће истих кључних догађаја у датом периоду, како би се олакшала каснија критичка анализа утврђених метонимијских образаца. С тиме у виду, корпуси садрже 52 пара чланака, који практично обрађују исте догађаје, уз додатак од девет чланака накнадно прикључених *Телеграфовом* корпусу како би укупан збир речи у њему прешао број од 50 000. Овако формиран корпуси подвргнути су даљим анализама, чије ће методолошке основе бити представљене у наредним деловима овог поглавља.

3.3. Когнитивносемантичка анализа

Пре почетка когнитивносемантичке анализе, сви чланци су пребачени у текстуални формат (.txt) ради лакше обраде података. Из чланака су избацивани сви сувишни делови, попут реклама или натписа испод слика, како би укупан број лексичких јединица касније био прецизно срачунат. Задржавани су једино наслови чланака, који због своје концизности по обичају често садрже метонимију. Поред засебних текстуалних датотека за сваки чланак из корпуса, направљена је и по једна текстуална датотека за све чланке из оба новинска корпуса. Овим поступком је омогућено лакше израчунавање процентуалних вредности при квантитативној анализи. Након припреме материјала за обраду, прешло се на ишчитавање чланака и идентификацију метонимијских преноса.

Тако је почетни задатак когнитивносемантичке анализе прикупљене корпусне грађе био одређивање адекватне методе за идентификацију метонимије у дискурсу. Као што је већ раније напоменуто (одељак 2.9), за утврђивање метонимијских образаца у анализираним новинским корпусима употребљена је процедура развијена и примењена у докторској дисертацији Еве Бјернацке (2013). Ова процедура се састоји из четири корака, и то: 1) читања читавог текста, 2) одређивања лексичких јединица, 3) одлучивања о метонимичности сваке лексичке јединице (у три поткорака) и 4) означавања лексичке јединице или више њих као метонимијски преносник. За одлучивање о метонимичности одређене лексичке јединице (трећи корак) потребно је установити њено значење у контексту и видети да ли дата јединица има неко основније савремено значење. У нашем истраживању овај поступак је спровођен у дело коришћењем речничке грађе која се састојала од три интернет верзије речника познатих издавача, консултованих у наведеном редоследу: *Oxford Dictionaries*, *Cambridge Dictionary* и *Collins English Dictionary*. Ради што јаснијег увида у примењену методу идентификације метонимије, Бјернацкину процедуру овде преносимо у целости (Biernacka 2013: 117):

Процедура за идентификацију метонимије

1. Прочитати читав текст како би се стекла општа слика о целокупном значењу.
2. Одредити лексичке јединице.
3. Донети одлуку о метонимичности сваке лексичке јединице:
 - а. Установити контекстуално значење за сваку лексичку јединицу – узимајући у обзир како се оно односи на ентитет у ситуацији коју активира текст, али и ко-текст (тј. текст у окружењу; оно што је речено пре и после испитиваног израза).
 - б. Одредити да ли свака лексичка јединица има основније савремено значење у другим контекстима од значења у датом контексту.
 - в. Уколико лексичка јединица има основније савремено значење у другим контекстима од датог контекста, и ако је контекстуално значење другачије од основног, одредити да ли су она повезана контигвитетом, дефинисаним као однос суседности или блискости који обухвата не само просторни контакт већ и временску непосредност, узрочне односе и односе између дела и целине.
4. Уколико се у кораку 3в установи веза заснована на контигвитету: проверити унапред и уназад како би се утврдило да ли још нека лексичка јединица семантички припада испитиваној јединици, утврђујући тако опсег метонимијског преносника; и означити такву лексичку јединицу (или лексичке јединице које припадају заједно) као метонимијског преносника.

Илуструјмо процедуру идентификације метонимијских преносника помоћу следећег примера:

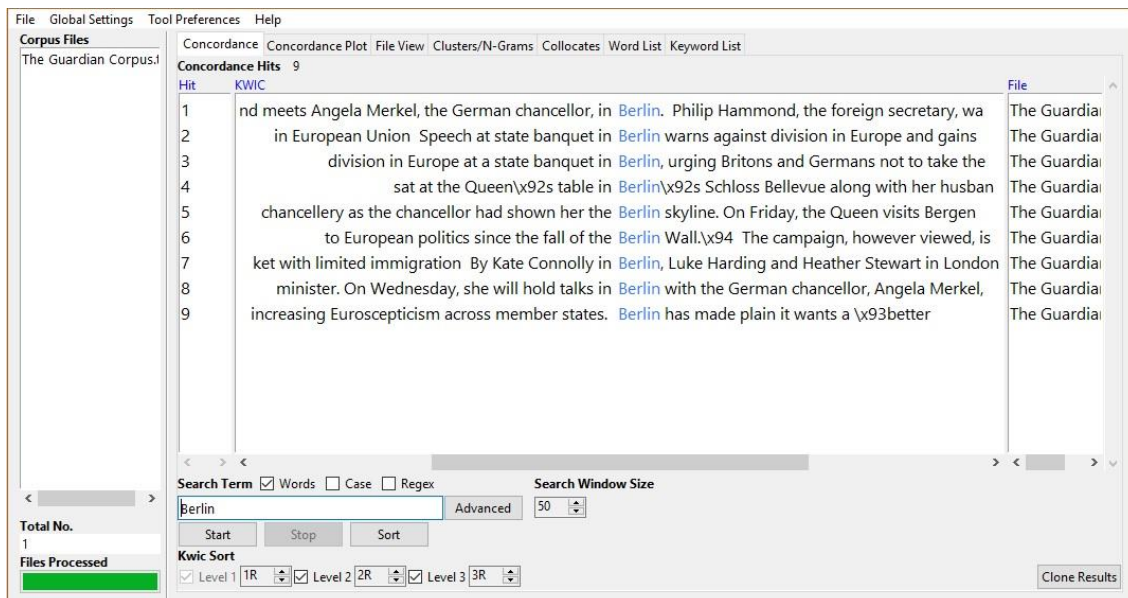
- (3) **Brussels** will moan, but I suspect the peoples of Europe will be pleased.
(*The Telegraph*, 15 May 2016)

Након ишчитавања целог текста (корак 1) и одређивања лексичких јединица (корак 2), при доношењу одлуке о метонимичности лексеме *Brussels* у наведеном примеру, прво је установљено да је контекстуално значење ове речи везано за особе које се налазе у том граду, јер се глагол *moan* може

односити само на људска бића (корак 3а). Из ширег контекста је даље било могуће закључити да се не ради о било којим становницима овог града већ о члановима Европске комисије, извршног органа Европске уније, чије се седиште налази у Бриселу. Консултовањем речника утврђено је да је основно савремено значење ове лексеме главни град Белгије, с тиме што сва три речника истовремено наводе и да се у Бриселу налази седиште Европске комисије (корак 3б). Упоредивањем контекстуалног и основног значења ове речи, закључујемо да се ради о различитим значењима, која су повезана својеврсним односом контигвитета између локације и институције која се на њој налази, односно, институције и њених чланова (корак 3в). Проверавањем текста испред и иза ове лексеме, констатујемо да се ради о преноснику који се састоји од само једне лексичке јединице, па обележавањем речи *Brussels* завршавамо процедуру идентификације овог метонимијског преносника (корак 4).

У складу са горенаведеном процедуром, детаљно ишчитавање чланака праћено је аотирањем метонимија у тексту, а као што је већ раније речено (одељак 2.5.3), у разматрање су узимане само инстанце референцијалне метонимије. С обзиром да је у овом истраживању примењен приступ анализе вођене корпусом (*corpus-driven*), није било никаквих других унапред задатих ограничења за идентификацију одређених преносника или изворних домена. Тако је по препознавању метонимијског преносника на основу принципа објашњеног у трећем кораку Бјернацкине процедуре, такав преносник означавањем дуплом анотацијом, нпр. у случајевима када се топоним *Britain* односио на своје становништво, додељивана му је ознака *met-Britain* за назив преносника (*met* – скраћено од *metonymy*) и *pat-place for population* за назив обрасца метонимијског преноса (*pat* – скраћено од *pattern*). Овим путем је олакшавана каснија претрага преносника и образаца, чиме је омогућено једноставније сагледавање важнијих аспеката употребе метонимије попут фреквентности и дистрибуције образаца. У ту сврху, коришћен је бесплатни програм за текстуалну анализу и конкорданцију речи *AntConc*, верзија 3.4.4. (Anthony, 2016), који је компатибилан са текстуалним датотекама у .txt формату. Овај програм је првенствено служио за лакше пребројавање и

израчунавање процената означених преносника и образаца, као и упоређивање различитих микроконтекста у којем се дати преносници налазе, што можемо да видимо на примеру лексеме *Berlin* у Гардијановом корпусу, који овде наводимо као илустрацију:

Слика 2. Конкорданција лексеме *Berlin* у програму *AntConc*

Именовање идентификованих образаца обављано је првенствено у складу са Раденовом и Кевечешовом типологијом представљеном у одељку 2.5.1. Уколико консултовање ове типологије не би уродило плодом, образци су даље именовани по узору на друге типологије из литературе, да би коначно, у случају где слични преноси раније нису забележени од стране других аутора, барем колико је нама у датом тренутку то било познато, таквим инстанцама била давана нова имена на основу специфичних веза између њихових изворних и циљних појмова. При томе је одлучено да се одређени подтипови метонимијских преноса посебно именују и наведу у листи свих метонимијских образаца због изузетног значаја тих подтипова за анализирани дискурс, који се првенствено огледа у великом броју њихових реализација у обрађеним корпусима. По завршетку идентификације и именовања метонимијских преносника и образаца у два анализирана корпуса, приступљено је квантитативној анализи података, која се састојала

од пребројавања засебних преносника и образаца, срачунавања њихових збирних и процентуалних вредности и међусобног упоређивања између самих корпуса, што је све, уз додатна објашњења, представљено у одељку 4.2.

Када је реч о квалитативној анализи добијених резултата, за класификацију идентификованих образаца одабран је Персманов и Херартсов прототипски модел, представљен у одељку 2.5.2, на основу којег је извршена категоризација метонимијских образаца реализованих у два новинска корпуса. У оквиру ове класификације, размотрени су и примери метонимијског уланчавања, при којем долази до вишеструког преноса између примарног преносника и коначног циљног појма, односно, својеврсног спајања два или више метонимијских образаца. Након тога је посебна пажња обрађена на топониме у функцији метонимијских преносника, а идентификовани топонимски обрасци упоређени су са примерима из типологије Маркертове и Нисимове (2003). Из ове класификације, а због своје специфичности, изузети су били неуобичајени преносници који су уско повезани са темом одабраном за формирање корпуса, као и три забележене таутологије, што ћемо имати прилике да детаљније размотримо у одељцима 4.3.3, 4.3.4. и 4.3.5. Сви ови изузеци анализирани су на основу општих поставки теорије појмовне метонимије, које су већ детаљно описане при дефинисању теоријског оквира овог истраживања. Овим исцрпљујемо приказ метода коришћених у когнитивносемантичкој анализи корпусне грађе у нашем истраживању и прелазимо на методолошку позадину критичке анализе дискурса примењене на резултате управо описане анализе.

3.4. Критичка анализа дискурса

По окончању когнитивносемантичке анализе резултата, на ред су дошли секундарни задаци, уз напомену да је основна идеја била да се критичка анализа дискурса и анализа невербалних метонимије спроведу у илустративне сврхе, и представе као даљи потенцијални правци проучавања метонимије у одређеном дискурсу, што је резултирало одлуком да се

квантитативним аспектима ових анализа не посвећује нарочита пажња, јер они нису били од пресудног значаја за спровођене ових задатака у дело. Када је у питању примена метода критичке анализе дискурса на прикупљени материјал и идентификоване преноснике, у овом раду проучавање метонимије с те тачке гледишта засновано је на два референцијалним стратегијама, подробније објашњеним у одељку 2.10. Прва од њих је коришћење метонимије у сврху деперсонализације главних актера, а друга тзв. *просторизација*, односно, употреба топонима у функцији метонимијских преносника.

Како би оваква анализа метонимије у дискурсу била спроведена у дело, након завршене квалитативне когнитивносемантичке анализе, на једну страну су издвојени обрасци који су за циљни појам имали људе (нпр. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ), а на другу они који су као изворни појам имали неки топоним (нпр. МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ ИНСТИТУЦИЈУ). Прва група образаца узета је у разматрање са стратегијом деперсонализације на уму, а основна намера је била да се покаже какву улогу игра контекст у тумачењу оваквих реализација метонимијских преноса, и како исти обрасци могу да утичу на стварање позитивне слике о себи, али и на стварање негативне слике о другима. Анализа је обављена на неколико парова примера, при чему је посебна пажња била посвећена контрастирању различитих употреба метонимије као средства деперсонализације. Друга група образаца имала је за изворни појам топониме који су идентификовани као метонимијски преносници током ишчитавања и анотације новинских корпуса. У овом делу анализе, акценат је такође био на контрастирању употребе истих топонима, нарочито имајући у виду политичку оријентацију дневних листова из којих су преузети чланци за формирање корпуса. Критичка анализа дискурса примењена на различиту употребу топонима у нашем истраживању, има за примарни циљ да покаже како се латентни идеолошки конструкти преносе кроз текст, што је овде омогућено пажљивим тумачењем циљних појмова анализираних метонимија. У последњем делу истраживања, фокус се пребацује са вербалних на невербалне манифестације метонимијских

преноса, што је захтевало и прикупљање другачије грађе за анализу, а уједно означило и крај обраде првобитно формираних новинских корпуса.

3.5. Визуелна и мултимодална анализа

Као и код критичке анализе дискурса спроведене у овом истраживању, и анализа невербалних метонимија имала је првенствено за циљ да укаже на могућности анализе метонимијских преноса засноване на постулатима теорије појмовне метонимије у другим видовима комуникације. С тиме у виду, а имајући на уму и чињеницу да би комплетна анализа невербалног материјала из периода из којег је прикупљана грађа за примарно проучавање метонимије захтевала читав један овакав рад, анализа невербалних, односно, не искључиво вербалних метонимија, сведена је на разматрање одређеног броја илустративних примера. Тако је формиран мали корпус састављен од фотографија, новинског стрипа и карикатура из истог периода као и код основне когнитивносемантичке анализе, дакле од датума доношења указа о расписивању референдума заостанак или излазак Велике Британије у Европској унији, 28. маја 2015. године, до краја октобра 2016. године, тј. последњег месеца из којег су селектовани чланци за формирање корпуса. Прикупљање примера невербалне метонимије за обраду вршено је по принципу најрепрезентативнијих случајева, како би квалитативном анализом могао да се сагледа што шири спектар могућности које овакав тип истраживања пружа. И у овом случају нису разматрани квантитативни аспекти анализе, осим општих података о учесталости појављивања фотографског и другог графичког материјала у чланцима који се баве темом Бреگزита и, мимо њих, за то посебно предвиђеним рубрикама.

Анализа невербалне грађе у овом истраживању састоји се од два дела и условљена је техничким карактеристикама новинског дискурса. С једне стране имамо чисто визуелне метонимије, у којима се преноси одвијају унутар једног модалитета комуникације (одељак 4.5.1), а с друге мултимодалне метонимије, код којих и визуелни али и вербални канал воде ка намераваном циљном појму (одељак 4.5.2). Како би наша анализа покрила

обе врсте реализација, простом визуелном инспекцијом доступног материјала прво су одабрани одговарајући примери визуелне метонимије, а затим и инстанце мултимодалне или вербално-визуелне метонимије. При одабиру примера, вођено је рачуна да они покрију што је више могуће различитих аспеката ових врсти метонимијских преноса, па је у случају визуелне метонимије то подразумевало сагледавање карактеристика специфичних за овај модалитет, попут боја, графичког приказа или композиције фотографије, док је код мултимодалне метонимије нарочита пажња била посвећена разноврсним односима између два присутна модалитета. Овако прикупљени примери подвргнути су анализи сличној оној код примарног задатка овог истраживања, током које су утврђивани изворни и циљни појмови, обрасци преноса, значај у преношењу целокупне поруке, па и веза са визуелним и мултимодалним метафорама у чијим се основама идентификоване метонимије налазе, а све из угла специфичне природе ових појава, детаљније објашњене у одељку 2.11.

Пошто смо у претходном поглављу поставили теоријски оквир за истраживање спроведено у овом раду, основна сврха овог поглавља била је да покаже које су методе коришћене у анализи прикупљеног материјала и са којим циљем. Као што смо рекли на самом почетку, с методолошке тачке гледишта, ово истраживање је могуће поделити на три главна задатка, од којих је примарни когнитивносемантичка анализа, а секундарни критичка анализа дискурса и анализа невербалних метонимија. Након кратког описа начина на који је прикупљена основна корпусна грађа, у претходним одељцима су детаљно представљени методолошки поступци спроведени при обављању сваког од поменутих задатака. Имајући све ово у виду, сада можемо да пређемо на приказивање резултата истраживања и њихово подробно тумачење.

4. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

4.1. Увод

Након дефинисања теоријског и методолошког оквира, у овом поглављу прелазимо на представљање најзначајнијих налаза нашег истраживања. Приказани резултати су подељени у четири главна потпоглавља, у којима ће истовремено бити пропраћени дискусијом, како би се релевантни закључци спроведених анализа директно надовезали на саме резултате, а све у сврху што прегледнијег увида у целокупно истраживање. Прва два потпоглавља тичу се когнитивносемантичке анализе прикупљеног материјала, при чему ће у првом потпоглављу акценат бити на квантитативној анализи добијених резултата (одељак 4.2), док ће се друго бавити квалитативним аспектима ове анализе (одељак 4.3). Ради се о два најопширнија потпоглавља у овом делу рада, како по обиму тако и по значају за наше истраживање. Након њих следи потпоглавље посвећено сагледавању метонимије кроз призму критичке анализе дискурса (одељак 4.4), а цело ово поглавље приводимо крају последњим потпоглављем у којем се налази анализа невербалних метонимија (одељак 4.5). Представимо укратко и садржај сваког потпоглавља понаособ.

Квантитативна когнитивносемантичка анализа резултата подељена је три веће целине. У првом делу биће представљени идентификовани метонимијски преносници (одељак 4.2.1), чији се комплетни списак налази у прилогу овог рада. Поред општих квантитативних резултата везаних за све преноснике колективно, биће указано и на оне који су најчешће употребљавани у два обрађена новинска корпуса. Након тога следи разматрање дистрибуције метонимијских преносника у засебним чланцима, унутар којег ће, између осталог, бити и расправе о метонимијским скупинама или *кластерима* (одељак 4.2.2). Прво потпоглавље посвећено когнитивносемантичкој анализи завршавамо прегледом дефинисаних образаца метонимијског преноса (одељак 4.2.3), који поред квантитативних

података садржи и по један пример за сваки од наведених образаца, што ће нам послужити као увод у наредно потпоглавље.

Најважнији део другог потпоглавља, посвећеног квалитативној анализи добијених резултата, односи се на класификацију управо представљених метонимијских образаца (одељак 4.3.1). Унутар њега, а по прототипском моделу Персмана и Херартса (2006), сви идентификовани обрасци биће распоређени у четири различита домена: просторни и материјални домен (одељак 4.3.1.1), временски домен (одељак 4.3.1.2), домен радњи/догађаја/процеса (одељак 4.3.1.3) и домен склопова и скупова (одељак 4.3.1.4). Уз то, у овом делу анализе позабавићемо се и инстанцама метонимијског уланчавања откривеним у обрађеним корпусима (одељак 4.3.1.5). Наредна четири одељка квалитативне анализе бавиће се специфичним проблемима нашег истраживања, а то су: употреба топонима као метонимијских преносника (одељак 4.3.2), парови метонимијских преносника уско везаних за Брегзит (одељак 4.3.3), метонимијско проширење значења лексеме *vote* (одељак 4.3.4) и три таутологије пронађене у формираним новинским корпусима (одељак 4.3.5).

Наредна два потпоглавља обрађују секундарне циљеве нашег истраживања, а у првом од њих, које се односи на примену критичке анализе дискурса на прикупљени материјал, посебна пажња биће посвећена метонимији као средству деперсонализације, с једне стране (одељак 4.4.1), и стратегији *просторизације*, тј. употреби топонима као метонимијских преносника, с друге (одељак 4.4.2). Последње потпоглавље овог дела рада бавиће се анализом невербалних манифестација појмовне метонимије у фотографској и графичкој грађи из два обрађена дневна листа. У првом делу, биће представљени илустративни примери визуелне метонимије (одељак 4.5.1), а у другом, примери мултимодалне, односно, вербално-визуелне метонимије (одељак 4.5.2). Прелазимо сада на први конкретни део овог поглавља, у којем ћемо размотрити квантитативне аспекте когнитивносемантичке анализе резултата нашег истраживања.

4.2. Квантитативна анализа резултата

Први део анализе оформљених метонимијских корпуса бави се квантитативним аспектима прикупљеног материјала. Одлучено је да резултати квантитативне анализе претходе резултатима квалитативне анализе како би се од самог почетка емпиријског дела овог рада стекла реална слика о учесталости метонимијских преноса у анализираним корпусима и што бољи увид у дистрибуцију различитих преносника и образаца. Као што смо већ навели при постављању методолошког оквира овог истраживања (одељак 3.2), првобитни план је био да се сакупе два корпуса од по минимално 50 000 речи, који би касније послужили за квантитативну и квалитативну анализу метонимијских образаца. Услед разнолике дужине чланака у два дневна листа анализирана у овом раду, коначни корпуси су били састављени на следећи начин: *Гардијанов* корпус се састојао од 52 чланка са укупно 50 358 речи, док је *Телеграфов* корпус садржао укупно 50 277 речи из 61 чланка. С обзиром да је основни циљ у формирању новинских корпуса био да се сакупи више од 50 000 речи по корпусу, чланци су били додавани корпусима све док у оба случаја та цифра није била премашена. Међутим, имајући у виду да је један од циљева овог истраживања и критичка анализа дискурса у прикупљеним корпусима, са акцентом на упоређивању грађе из *Гардијанових* и *Телеграфових* текстова, чланци су били бирани у паровима, тј. сва 52 чланка из *Гардијановог* корпуса имају своје пандане у *Телеграфовом* корпусу када је реч о темама и догађајима који се у тим чланцима обрађују. Пошто се након тога установило да *Телеграфов* корпус, услед просечно нешто краћих чланака, не достиже жељени обим, одабрано је још девет чланака не би ли укупан број речи премашао задату цифру од 50 000 и омогућио уједначену квантитативну анализу прикупљеног материјала.

Пре него пређемо на конкретне резултате и њихово тумачење, потребно је да дамо одређене смернице у вези са начином идентификације и пребројавања метонимијских образаца у датим корпусима. Као што је већ раније речено (одељак 2.5.3), наша анализа се односи само на инстанце

референцијалне метонимије, па су једино оне и дате у резултатима који следе. Примери пропозиционе метонимије, попут *sit around the Cabinet table with Mr Johnson and Mr Gove* у значењу *work together with Mr Johnson and Mr Gove* (*The Telegraph*, 23 June 2016a), иако изузетно занимљиви сами по себи, неће бити предмет овог истраживања, али ће свакако бити наведени као један од жељених праваца даљег проучавања метонимије у новинском дискурсу (вид. закључно поглавље). Поред ограничења које се тиче манифестација референцијалне метонимије, коначни резултати квантитативне анализе не садрже ни тзв. „граничне“ примере (вид. Биернаска, 2013: Chapter 7), већ су такве инстанце, попут метонимијских преноса омогућених заменицама (али и примера именских речи са суфиксом *-er*, као последице преноса РАДЊА ЗА ВРШИОЦА, или употребе епонима, нпр. *what is lacking today is a Churchill*), такође изостављене. Главни разлог за овакву одлуку лежи у чињеници да се такви примери не уклапају у потпуности у методолошки приступ идентификацији метонимијских преносника, што и сама Биернаска констатује у свом раду (Биернаска, 2013: 139), а нарочито имајући у виду да је у њеном случају укључивање „граничних“ примера довело до огромног повећања укупног броја пронађених преносника за чак 85%. Верујемо да се таквим поступком нарушава права слика о учесталости метонимијских преноса у „живом“ тексту, те стога наши квантитативни резултати садрже само непроблематичне примере референцијалне метонимије, који се јасно уклапају у идентификациону процедуру, као што су:

- (4) That is a **seat** no rational prime minister would willingly vacate. (*The Guardian*, 5 February 2016)
- (5) [...] an outcome that would dismay many **firms** in the City. (*The Telegraph*, 17 September 2016)
- (6) **The Observer** vigorously campaigned for a **Remain** victory [...]. (*The Guardian*, 26 June 2016)

4.2.1. Метонимијски преносници

Са свиме горенаведеним у виду, а након детаљног ишчитавања два новинска корпуса и пажљивог кодирања метонимијских преносника, добијени су следећи квантитативни резултати:

- 1) *Гардијанов* корпус од 50 358 речи садржи 1749 референцијалних метонимија, односно, 34,7 инстанци на 1000 речи, док
- 2) *Телеграфов* корпус од 50 277 речи садржи 1810 референцијалних метонимија, односно, 36 инстанци на 1000 речи.

Наведени бројеви референцијалних метонимија на 1000 речи добијени су решавањем прости пропорције, при чему је укупан број метонимија множен са 1000 а затим дељен бројем речи у датом корпусу. Ради лакшег баратања коначним бројевима метонимија на хиљаду речи, просеци су у раду заокруживани на једну децималу уколико се није радило о приближно целим бројевима. Већ на основу ових почетних резултата, можемо да закључимо да се метонимија у политичком новинском дискурсу јавља далеко чешће него у неким другим врстама дискурса. Поређења ради, Бјернацка (2013) наводи 18 метонимија по 1000 речи у свом корпусу, без „граничних“ случајева, док код Алексићеве (2014) имамо свега 159 реализација на преко 20 хиљада речи у новинском дискурсу другачије врсте, што износи негде око осам метонимија на 1000 речи. Овде свакако треба имати у виду да се у нашем случају ради искључиво о „чистим“ инстанцама референцијалне метонимије, док би укључивање и других облика метонимијским преноса, али и „граничних“ случајева, додатно увећало учесталост метонимије у тексту у поређењу са другим сличним истраживањима. Даље, како је референцијална метонимија, уз ретке изузетке, ограничена на именице, односно, имајући у виду да једино именске речи могу да се нађу у улози референцијалне метонимије (Warren, 2006), те да су „метонимије засноване на глаголима неизоставно предикативне и да није могуће да поседују референцијалну функцију“ (Ruiz de Mendoza Ibáñez & Pérez Hernández, 2003: 35),³⁰ не чуди податак да међу

³⁰ „[...] verb-based metonymies are necessarily predicative and could not possibly function referentially [...]“ (Ruiz de Mendoza Ibáñez & Pérez Hernández, 2003: 35).

метонимијским преносницима идентификованим по примењеној методолошкој процедури има свега седам придева, док су сви остали преносници именице или именичке синтагме (укључујући поименичене глаголе и придеве). Јасно је да би укупан број метонимија био још већи да су и друге врсте речи узете у обзир. На табели 1 приказани су основни квантитативни подаци наше анализе.

Табела 1. Основни квантитативни подаци анализе новинских корпуса

Корпус	Гардијан	Телеграф
Укупан број речи	50 358	50 277
Укупан број метонимија	1749	1810
Број метонимија на 1000 речи	34,7	36
Број преносника	325	346
Број образаца	95	117

Кључни разлог за овако велики број реализација можемо наћи у избору теме при формирању корпуса новинских текстова, чији је геополитички карактер условио огромну употребу топонима у функцији метонимијских преносника. Тако су неки од убедљиво најчешћих преносника у оба корпуса речи *Britain* (укључујући и дужи назив *Great Britain*), *the UK*³¹ и *Europe*, чија збирна употреба чини више од једне петине свих идентификованих инстанци различитих преносника у оба корпуса. Тачније, у *Гардијановом* корпусу имамо укупно 204 инстанце употребе речи *Britain* ван свог примарног значења, уз 92 инстанце употребе именичке фразе *the UK* у сличној функцији и 94 инстанце речи *Europe*, што укупно износи 390 случајева, односно, 22,3% од укупног броја метонимија у *Гардијановом* корпусу. Насупрот томе, у *Телеграфовом* корпусу налазимо 249 инстанци у којима је реч *Britain* употребљена у неком секундарном значењу, уз 56 сличних инстанци именичке синтагме *the UK* и 73 инстанце речи *Europe*, односно, укупно 378 случајева или 20,9% од укупног броја идентификованих метонимија (видети табелу 3 за односе између примарних и метонимијских значења ових топонима). Овоме треба придодати и остале топониме, али ће о

³¹ Унутар којег по Радену и Кевечешу већ имамо метонимијски пренос између две различите форме – *UK* за *United Kingdom*.

броју засебних преносника и образаца бити речи мало касније у овом потпоглављу. Овде би било добро напоменути и да ће о разлици у фаворисању термина *Britain* у односу на термин *the UK* у *Телеграфовом* корпусу, односно, нешто приближнијој наизменичној употреби ова два термина у *Гардијановом* корпусу бити више речи у делу који ће се бавити критичком анализом новинског дискурса, а у којем ћемо покушати да проникнемо у мотивацију такве неуједначене употребе ових топонима, иако се ради о мање-више истоветним метонимијским циљевима на које се ови различити преносници односе (одељак 4.4.2).

Када су у питању преносници који су идентификовани у оба корпуса, као што можемо да видимо на табели 1, у *Гардијановим* чланцима има укупно 325 различитих преносника, док их у *Телеграфовим* чланцима има нешто више, односно, 346. Да поновимо, ради се искључиво о примерима референцијалне метонимије, а у обзир треба узети и следеће смернице којима смо се водили током процедуре идентификације метонимијских преносника. Као засебни преносници рачунате су само именице у једнини, осим у пар случајева где се радило о *плуралији тантум* или о речима које у множини добијају другачије значење од оног које имају у једнини (нпр. *futures* у финансијској терминологији). У случајевима где је једна реч коришћена као исти метонимијски преносник и у једнини и у множини, преносници у множини нису засебно навођени у табели. Уз то, прављена је и разлика у оним инстанцама у којима су именичке синтагме имале улогу преносника. Уколико је читава синтагма била у функцији метонимијског преносника (нпр. *Downing Street* или *Britain Stronger in Europe*), она је као таква и идентификована и наведена у коначној листи преносника. Насупрот томе, уколико се радило о именичким синтагмама у којима је главни члан заправо преузимао на себе улогу преносника, такве су синтагме подвођене под ону врсту преносника која је као кључну реч имала управо главног члана дате синтагме (нпр. и *foreign governments* и *the British government* нашли су се под преносником *government*). Разлог за овакав приступ лежи у чињеници да се без обзира на семантички садржај различитих синтагми са истим главним чланом, као и различите референте, сам метонимијски пренос своди на исти

образац, институција за (ОДГОВОРНЕ) ЉУДЕ У ТОЈ ИНСТИТУЦИЈИ (Rasulić, 2010: 59–60), услед чега сматрамо да се формално ради о једној врсти преносника. Изузетак од овако постављених принципа обраде података чинили су они примери у којима је иста реч имала два или више различитих значења (нпр. *city* као насељено место и *the City* као финансијски центар Лондона и Велике Британије), па су све такве реализације навођене као засебни преносници. Поред тога, приликом анализе забележена су и три случаја таутологије, *Brexit means Brexit, out is out* и *a win is a win*, која ће због својег специфичног статуса и интереса за наше истраживање бити касније засебно размотрена, иако се не налазе на попису преносника (одељак 4.3.5).

Поред горенаведеног, сви нумерички појмови употребљени у анализираним чланцима како би означили број људи (нпр. *some 1.4 million have actually come, with 48% wishing to leave* или *less than two thirds knew*), груписани су у три врсте преносника: *[number]*, *[percentage]* и *[fraction]*, с обзиром да се не ради о фундаментално различитим метонимијским обрасцима, већ о једном те истом облику преноса. Коначно, у случају употребе личних имена као преносника (нпр. *David Cameron* за целу владу Велике Британије), све инстанце које су се односиле на једну особу, без обзира да ли су се у чланцима налазиле као пуно име, само презиме или презиме са одговарајућим хонорификом, такође су при пребројавању сврставане под исти преносник наведен у форми имена и презимена дате особе у списку који се налази у прилогу на самом крају рада. Све су ове одлуке донесене са намером да се коначна класификација метонимијских преносника што је могуће више упрости, наравно уз посвећивање посебне пажње да тиме не дође до компромитовања саме процедуре идентификације или превида суштински различитих образаца метонимијских преноса. Опширна табела која пружа упоредни преглед свих преносника из оба корпуса, са укупним бројем појављивања, као што смо већ рекли, налази се у прилогу овог рада.

Како је већ речено раније, прво квантитативно запажање је везано за доминанту употребу топонима као метонимијских преносника у оба корпуса, који су заправо и заслужни за овако велики број реализација метонимијских

образаца на 1000 речи. Табела 2 даје приказ учешћа топонима у укупном броју метонимијских реализација и преносника у анализираним корпусима.

Табела 2. Топоними као метонимијски преносници у обрађеним корпусима

Корпус	Гардијан			Телеграф		
	укупно	топоними	%	укупно	топоними	%
<i>метонимије</i>	1749	573	32,8	1810	586	32,4
<i>преносници</i>	325	60	18,5	346	63	18,2

Као што можемо да видимо на табели 2, у *Гардијановом* корпусу, од укупно 1749 инстанци метонимијске употребе различитих лексема, чак 573 јесу оне које у основи имају топоним као преносник, односно, 32,8% од укупног броја. Овај налаз добија додатно на значају ако узмемо у обзир да је за скоро трећину свих реализација било заслужно 60 топонимских преносника, од укупног броја од 325 идентификованих преносника у *Гардијановом* корпусу, што износи 18,5%. Што се *Телеграфовог* корпуса тиче, у њему налазимо укупно 63 топонимска преносника, тј. 18,2% од укупног броја од 346 преносника, што је врло сличан резултат ономе везаном за *Гардијанов* корпус. Високу подударност резултата потврђује и податак да су сви ти преносници заједно одговорни за 586 реализација, односно, 32,4% од укупног броја свих инстанци употребе метонимијских преносника у овом новинском корпусу. Занимљиво је да су добијени овако усклађени резултати, иако се унутрашња структура употребе различитих преносника, као што смо већ указали на примеру три најчешће метонимијски употребљавана топонима (*Britain, the UK* и *Europe*), значајно разликује. Разлог можда можемо наћи у чињеници да су текстови упаривани ради касније критичке анализе дискурса, те да су исте обрађиване теме, осим у малом броју чланака који немају своје директне пандане, биле предуслов за добијање скоро идентичних коначних резултата, барем процентуално гледано. Овакви налази могу да говоре у прилог чињеници да се политички новински дискурс, поред јасне слике о великој употреби топонима као метонимијских преносника за различите циљеве, одликује и стабилношћу такве употребе која се огледа у готово истоветним резултатима из два поређена корпуса,

што, верујемо, сведочи о дискурзивној вредности метонимије у проучаваном материјалу.

У корист оваквој тврдњи можемо да наведемо и следећи податак. Уколико поново узмемо у разматрање три најфреквентније коришћена преносника (*Britain, the UK* и *Europe*), и упоредимо њихову метонимијску употребу са употребом у дословном, географском или административном значењу, долазимо до следећих резултата. У *Гардијановом* корпусу, реч *Britain* употребљена је 204 од 271 пута у секундарном, метонимијском значењу, што је чак 75,3% од укупног броја помињања ове речи у целом корпусу. Именичка синтагма *the UK* употребљена је у сличне сврхе 92 од 169 пута, колико се појављује у корпусу, што износи 54,4% од укупног броја, док је реч *Europe* од 151 пута искоришћена као метонимијски преносник у 94 случаја, тј. 62,2%. Када је у питању *Телеграфов* корпус, резултати су следећи: *Britain* – 249 од 342 инстанци, тј. 72,8%; *the UK* – 56 од 103 инстанце, тј. 54,4%; и *Europe* – 73 од 146, тј. тачно 50%. Као што можемо да видимо из ових резултата, метонимијска употреба најзаступљенијих топонима у нашим корпусима креће се од половине до три четвртине укупног броја појављивања, што свакако указује на учесталост, а самим тиме и значај ове врсте метонимијских преносника у политичком новинском дискурсу. Уколико при доношењу оваквог закључка узмемо у обзир и називе главних градова, код којих у оба корпуса заједно имамо 90 инстанци метонимијске употребе од 213 појављивања ових топонима, тј. 42,2%, можемо рећи да у одређеним дискурсима, попут политичког новинског дискурса који је предмет истраживања у овом раду, метонимијски преноси играју веома важну улогу, барем ако је судити по учесталости појаве пренесених значења оваквих лексема у поређењу са њиховом употребом у примарном значењу. Табела 3 сумира горенаведене податке везане за три најчешће употребљавана топонимска преносника.

Табела 3. Однос између примарног и метонимијског значења топонима *Britain, the UK* и *Europe*

Корпус	Гардијан			Телеграф		
	укупно	метонимија	%	укупно	метонимија	%
<i>(Great) Britain</i>	271	204	75,3	342	249	72,8
<i>the UK</i>	169	92	54,4	103	56	54,4
<i>Europe</i>	151	94	62,2	146	73	50

Када је већ реч о учесталости појављивања одређених преносника у два новинска корпуса анализирана о овом раду, насупрот горенаведеним примерима, већина од укупно 507 преносника, колико их заједно има у оба корпуса, омогућава креативне метонимије које се у текстовима појављују једном или два пута. Збир таквих преносника у *Гардијановим* и *Телеграфовим* чланцима износи 330, што је преко 65% од укупног броја свих метонимијских преносника идентификованих у оба новинска корпуса. Иако с једне стране може да делује да оволики проценат *ad hoc* метонимија указује на одређену произвољност употребе метонимијских образаца у новинском дискурсу, сама количина и разноврсност идентификованих преносника, с друге стране, јасно потврђују да је метонимија, између осталог и као појмовни механизам, свеприсутна у проучаваном дискурсу, и да се њој често прибегава, без обзира да ли се ради о устаљенијим облицима, код којих се заправо поставља питање које се од значења прво активира код читалаца, па све до оних, намерних, креативних примера у којима постоји јасан наум новинара да кроз одређено истакнуто својство неког имплицитног ентитета укажу на жељени аспект метонимијског циља који се налази у семантичкој позадини датог исказа.

Што се, пак, тиче метонимијских преносника који се вишеструко појављују у анализираним корпусима, њих можемо поделити у неколико група. Првој групи, свакако, припадају већ поменути топоними, чије континуирано присуство кроз читаве корпусе само по себи указује на њихов велики значај у врсти новинског дискурса проучаваног у овом истраживању. Имајући у виду да новински дискурс, иначе, одликује својеврсна сажетост у изразу, веома често као последица просторних ограничења самог медија,

метонимија се по својој природи одлично уклапа у такве околности, а с обзиром на геополитичку тему изабраних текстова, велика употреба топонима као пречица у различитим врстама метонимијских преноса делује као решење које се само намеће. Иако се не ради о топониму, у ову прву групу често коришћених преносника можемо уврстити и реч *country*, која се најчешће јавља у анафоричкој функцији, при чему задржава метонимијски садржај топонима на који се односи. У донекле сличној ситуацији налази се и реч *state*, премда је њена употреба далеко ређа – укупно 14 појављивања ове лексеме ван својег примарног значења у оба корпуса, насупрот чак 109 инстанци такве употребе речи *country*.

У другу групу преносника који се често појављују у анализираним новинским чланцима спадају сви они примери које је могуће подвести под шири образац институција за (ОДГОВОРНЕ) ЉУДЕ У ТОЈ ИНСТИТУЦИЈИ, у нашем раду раздвојен на неколико подтипова. Почев од преносника попут *the EU*, *government* или *parliament*, који се односе на највише инстанце државног и међудржавног уређења, преко организација и удружења нижег нивоа, попут назива политичких партија или саме лексеме *party*, па све до инстанци тзв. двоструке метонимије (*double metonymy*) (Ruiz de Mendoza Ibáñez & Díez Velasco, 2004), код којих у примерима налик на *No 10* или *Downing Street* имамо метонимију у метонимији, анализирани корпуси садрже велики број реализација овог обрасца, а дати преносници константно фигурирају у датом дискурсу.

Трећу и четврту групу чине преносници који су на неки начин уско повезани са специфичном тематиком анализираног материјала. Тако у трећој групи налазимо појмове својствене сценарију политичких избора, односно, референдума у нашем случају. Само реч *vote* налазимо 77 пута у *Гардијановом* и 58 пута у *Телеграфовом* корпусу у различитим пренесеним значењима, а њено метонимијско проширење завређује посебну пажњу, па ће овај преносник бити размотрен ван оквира опште типологије у одељку 4.3.4. Поред лексеме *vote*, у учесталој метонимијској употреби налазимо и речи попут *camp* и *campaign*, речце *yes* и *no* (које ће такође бити посебно анализирани), али и многе бројеве и проценте, овде дате под заједничким

преносницима [*number*] и [*percentage*]. Честа употреба ових преносника условљена је одабраном темом, а њихова метонимијска природа олакшава посао ауторима чланака, омогућавајући им да на концизан начин пренесу жељене информације читалаштву без угрожавања устаљених формалних норми медија и жанра у којем производе текстове.

Конечно, четврта и последња група преносника са већим бројем реализација у анализираном материјалу даље специјализује појмове везане за дати сценарио тиме што се, за разлику од претходне групе, односи директно на референдум о изласку Велике Британије из Европске уније. Овој групи припадају сам термин *Brexit*, који се у одређеном броју појављивања у корпусима, мимо својег примарног значења, јавља најчешће као реализација метонимијског обрасца ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ, као и поименичени глаголи *leave* и *remain*, који служе као преносници за различите врсте метонимијских преноса, а њихов се значај свакако огледа у чињеници да се у *Гардијановом* корпусу *leave* јавља 47, а *remain* 38 пута у секундарним значењима, док је ситуација у *Телеграфовом* корпусу још израженија, са 63 инстанци метонимијског преносника *leave* и 75 примера сличне употребе речи *remain*. Овде треба придодати и синтагму *Article 50*, као и предлоге *in* и *out*, чије се метонимијске номинализације такође често срећу у овим новинским корпусима. Због изузетне важности за наше истраживање, дихотомије *remain/leave*, *in/out* и *yes/no* неће бити наведене са осталим обрасцима метонимијских преноса, већ ће у делу рада посвећеном квалитативној анализи бити сагледане засебно, јер се у њиховом случају ради о, за анализирани дискурс, специфичним, до сада неидентификованим односима (одељак 4.3.3).

4.2.2. Дистрибуција метонимијских преносника по чланцима

Када је у питању дистрибуција метонимијских преносника у два новинска корпуса анализирана у овом истраживању, услед природе самих корпуса, састављених од засебних чланака, није било могуће пратити фреквентност појављивања одређених преносника у целом корпусу, барем не

онако како је то Ева Бјернацка (2013) успела да спроведе у дело у свом раду, који је за корпус имао једну, непрекидну конверзацију на тему тероризма. Међутим, ова нас чињеница ипак не спречава да покушамо да уочимо одређене правилности и обрасце појављивања различитих метонимијских преносника кроз анализирани корпусе. Такође, иако је тешко говорити о постојању метонимијских скупина (*кластера*), с обзиром да свака таква анализа мора неминовно да буде ограничена на један чланак, приказаћемо да у одређеним дужим чланцима постоје варијације у дистрибуцији метонимијских преносника, које би можда могле да буду окарактерисане као легитимне метонимијске скупине.

Као што је већ раније речено (одељак 3.2), корпуси се састоје од чланака праћених и бираних хронолошки, с тиме да их можемо поделити на две приближно подједнаке групе, где се у првој налазе они објављени пре, а у другој они објављени после самог референдума о изласку Велике Британије из Европске уније. У случају *Гардијановог* корпуса имамо 30 чланака пре, а 22 после референдума, док је у *Телеграфовом* корпусу тај однос 33 према 28 у корист текстова објављених пре референдума. Важно је нагласити да су у разматрање узимане различите врсте новинских чланака, од репортажа и извештаја до тзв. *opinion piece* текстова у којима сазнајемо личне ставове аутора, било да се ради о уредничким уводницима или нарученим делима аутора који нису по професији новинари. Насупрот Маркертовој и Нисимовој (2003: 185), које у својој анализи нису уочиле никакве значајне разлике у дистрибуцији метонимије између имагинативних и информативних текстова, наши резултати дају другачију слику, иако се у нашем случају не ради о драстичној разлици између домена текстова, јер чланке које бисмо овде подвели под имагинативне можемо да третирамо као такве једино у односу на чисто информативне текстове какве срећемо у новинском дискурсу, а не уопштено говорећи. Како год било, покушаћемо да покажемо да је у већини случајева количина метонимијских преносника по једном чланку директно везана за врсту самог чланка.

Пре него кренемо са квантитативном анализом података везаних за дистрибуцију преносника у нашим корпусима, подсетимо се само просечних

вредности учесталости појављивања преносника на 1000 речи, с обзиром да ћемо ту величину и користити у анализи. Просечни број метонимијских реализација на 1000 речи у *Гардијановом* корпусу износи 34,7 инстанци, док је тај број у *Телеграфовом* корпусу нешто већи и износи 36 инстанци. Поред ових података, биће нам важан и просечан број речи по једном чланку јер ћемо покушати да упоредимо краће и дуже чланке у намери да утврдимо да ли сама дужина чланка има некакве везе са бројем метонимија који се у њему јављају. При овоме ћемо се држати претпоставке да се метонимија чешће јавља у краћим, просторно органиченим чланцима, јер се услед своје функције као својеврсне пречице до жељеног циља, а имајући у виду да она најчешће и формално представља елиптирани елемент неке дуже синтагме, метонимија сама намеће као корисно средство у једном оваквом дискурсу. С тиме у виду, треба рећи да *Гардијанови* чланци у просеку имају 968, а *Телеграфови* 824 речи. Илустрације ради, најдужи анализирани чланак из *Гардијана* има 2124, а најкраћи 475 речи, док је ситуација у *Телеграфу* нешто уједначенија, па најдужи чланак има 1383, а најкраћи 373 речи. У табели 4 наводимо најважније податке из овог дела квантитативне анализе.

Табела 4. Преглед дужине обрађених чланака и дистрибуције метонимијских преносника у њима

Корпус	<i>Гардијан</i>	<i>Телеграф</i>
Број чланака	52	61
Просечна дужина чланка (по броју речи)	968	824
Најдужи чланак (по броју речи)	2124	1383
Најкраћи чланак (по броју речи)	475	373
Број метонимија на 1000 речи у целом корпусу	34,7	36
Највише метонимија по чланку (по 1000 речи)	65,9	65,5
Најмање метонимија по чланку (по 1000 речи)	13,4	12,2

Када је у питању *Гардијанов* корпус, као што можемо да видимо на табели 4, чланак са највише метонимија по 1000 речи има чак 65,9 реализација (*The Guardian*, 12 November 2015), док чланак са најмање метонимија има свега 13,4 речи које служе као метонимијски преносници (*The Guardian*, 27 June 2016). У првом се случају ради о репортажи у којој се преносе вести о сукобу између два супротстављена тора, где с једне стране

имамо британског премијера и њему лојалне министре као предводнике кампање за останак Британије у ЕУ, а с друге званичну кампању која се залагала за њен излазак – *Vote Leave*. Услед тога, чланком доминирају прве две групе преносника из горње поделе, тј. топоними и називи институција и организација, чија се употреба веома често јавља у чланку, који иначе има преко 200 речи мање од *Гардијановог* просека. Насупрот томе, чланак са најмањим бројем метонимијских реализација на 1000 речи јесте нека форма путописа, у којој аутор описује своју шетњу од Ливерпула до Лондона, пружајући разлоге за резултат управо завршеног референдума. Један од дужих текстова у корпусу, са 1344 речи, овај чланак је значајно другачији од већине анализираних новинских текстова јер се услед употребе претежно описног стила наратије минимално ослања на метонимију, прибегавајући чешће употреби метафоре. У *Гардијановом* корпусу имамо укупно шест чланака са више од 50 реализација на 1000 речи, а сваки од тих случајева представља извештај о неком политичком дешавању. С друге стране, имамо свега три чланка са мање од 20 реализација на 1000 речи, а занимљиво је да се, уз горенаведени текст, ради о још једном тексту посебно нарученом за новине, уједно једином чланку тога аутора у нашем корпусу, и тексту у којем се објашњава разлика између наизменичне употребе термина *the EU* и *Europe*, који по својој природи јасно не садржи много метонимија јер управо покушава да их изанализира.

Што се оваквих екстрема у *Телеграфовом* корпусу тиче, ситуација је готово иста када су бројке у питању (табела 4). Чланак са највећим бројем метонимијских преноса на 1000 речи има 65,5 инстанци такве употребе (*The Telegraph*, 23 June 2016b), док чланак са најмањим бројем реализација има свега 12,2 метонимије на 1000 речи (*The Telegraph*, 13 July 2016). Као и код *Гардијана*, и овде се с једне стране ради о репортажи, а с друге о личном ставу аутора текста. Што се тиче чланка са највећим бројем метонимија, у питању је први текст објављен након сазнавања резултата референдума, који преноси исход гласања и анализира бирачке изборе различитих области у Уједињеном Краљевству. Чланак, између осталог, обилује реализацијама метонимијског обрасца МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, као и употребом

поименичених глагола *leave* и *remain*, а са 748 речи налази се у групи чланака испод *Телеграфовог* просека. Супротан у свему у односу на претходни чланак јесте текст који са само 12,2 метонимије на 1000 речи представља „најсиромашнији“ чланак у оба корпуса када је учесталост метонимијских преноса у питању. Ради се о тексту који је за скоро 250 речи дужи од просека, што говори у прилог нашој тврдњи да са више дозвољеног простора, број метонимија по чланку опада. Међутим, као и код *Гардијановог* чланка са најмањим бројем метонимија, и овде је кључни фактор сама врста текста. Као што смо већ рекли, ради се о још једном од текстова у којима аутори износе своје личне ставове и запажања, у конкретном случају у вези са одлучношћу нове британске премијерке, Терезе Меј (May), да спроведе жељу народа у дело. Писан у форми савета и препорука упућених председници владе, занимљиво је да сам чланак садржи само један топоним у функцији метонимијског преносника, иако се ради о релативном дугом тексту. У *Телеграфовом* корпусу налазимо укупно девет чланака са више од 50 метонимија на 1000 речи, а њих пет са мање од 20 реализација. Као и код *Гардијана*, и код *Телеграфа* сви чланци са великим бројем метонимија првенствено преносе вести о различитим политичким збивањима и одлука из врха британске власти, док су сви чланци са малим бројем метонимија поново лични ставови њихових аутора, где два од пет чланака имају и личну заменицу првог лица једине у самом наслову. Све у свему, општи утисак је да је, што се броја метонимија на 1000 речи по једном чланку тиче, целокупно гледано *Гардијанов* корпус нешто усклађенији од *Телеграфовог*, што може да буде и последица варијација у стилу или упутстава за писање чланака које сам лист даје својим сарадницима, али оваква тврдња, наравно, за сада остаје само у домену претпоставке, услед недостатка подробније анализе различитих новинских стилова писања у два испитивана корпуса.

Када је реч о тзв. метонимијским *кластерима*, Ева Бјернацка је у својој докторској дисертацији (Biernacka, 2013: Chapter 6.4 & 6.5) показала да услед варирајуће динамике дискурса у одређеним деловима текста (овде мислимо на текст као јединицу дискурса), може да дође до груписања метонимија и формирања одређених скупина, као последице повећања учесталости појаве

метонимијских преносника у датом делу текста. Као што смо већ рекли, услед јединог суштинског ограничења којем су наши корпуси били изложени, а ради се свакако о чињеници да су они састављени од великог броја засебних текстова, а не једног континуираног тока, анализа појаве метонимијских скупина кроз целокупни корпус није била могућа. Још једна велика разлика лежи у чињеници да се у Бјернацкином случају ради о говорном тексту и анализи истог, која је, између осталог, укључивала и параметре интонације, док је у нашем случају реч о искључиво писаним текстовима и корпусима састављеним од таквих јединица. Ипак, оно што је било могуће испитати јесте да ли у неким од чланака, нарочито оних дужих, долази до груписања метонимија или су оне мање-више подједнако дистрибуиране кроз цео текст. Илустрације ради, овде ћемо приказати кратку анализу два најдужа чланка из оба корпуса.

Када је у питању најдужи чланак у *Гардијановом* корпусу (*The Guardian*, 26 June 2016), ради се о тексту који садржи 2124 речи и 57 метонимија, тј. 26,8 метонимија на 1000 речи, што је за скоро девет мање од просека у овом корпусу, али то не треба да чуди јер се ради у уводнику у којем уредништво новина даје свој поглед на тренутну политичку ситуацију након одлуке бирачког тела у корист Бреگزита. На основу визуелне анализе кодираниог текста, лако се уочава да у последњој трећини долази до драстичног пада у употреби метонимијских преносника, а уколико поделимо цео чланак на три оквирно једнака тематска дела (од око 700 речи по сваком делу) добијамо следећи резултат: 1) у првој секцији која се претежно тиче активности вођа две највеће политичке партије у Британији, премијера Дејвида Камерона (Cameron), шефа конзервативаца, и Џеремија Корбина (Corbyn), лидера лабуриста, у припремама за референдум, имамо укупно 18 метонимија; 2) други део чланка, посвећен актуелној социо-економској ситуацији у Великој Британији и последицама њеног изласка из ЕУ, садржи 27 метонимија; док 3) у последњем делу чланка, у којем се аутор дотиче главних фигура у водећој кампањи за излазак из ЕУ, али и водећих европских земаља и њихове потенцијалне реакције на одлуку британског народа, имамо 12 метонимија, тј. више него дупло мање у односу на средишњи део чланка. Овакве

варијације у дистрибуцији метонимија показују да је на дужим текстовима могуће испратити одређене динамичке промене у фреквентности појављивања метонимијских преносника, где долази до груписања преносника у одређеним деловима текста, попут следеће реченице из анализираног чланка која садржи четири различита преносника:

- (7) Blame a **Tory government** that has favoured **the suburban middle classes** and repeatedly cut services and imposed **austerity** programmes at the expense of **the least well-off**. (*The Guardian*, 26 June 2016)

У овом се тренутку нећемо дуже задржавати на анализи самих преносника, која следи у наредном делу овог поглавља, када ћемо се позабавити квалитативним карактеристикама нашег истраживања (одељак 4.3).

Када је у питању *Телеграфов* пандан *Гардијановом* чланку (*The Telegraph*, 26 June 2016), ситуација је другачија у неколико аспеката. Ради се о чланку који садржи укупно 1383 речи са 52 метонимије, тј. 37,6 реализација на 1000 речи што је тек мало изнад просека у *Телеграфовом* корпусу. Чланак се одликује прилично неравноправном дистрибуцијом метонимија, са неколико изузетно „богатих“ пасуса, које бисмо могли назвати и *мини суперкластерима*. Два релативно кратка пасуса која следе, са укупно свега 106 речи, садрже чак 17 метонимија (или огромних 160 инстанци на 1000 речи, тј. свака шеста реч, када би такав тренд био настављен кроз цео текст), што износи трећину свих реализација идентификованих у читавом чланку:

- (8) **The Brexit** reveals how deeply divided our supposed ‘One Nation’ has become, with **Scotland** voting 62 per cent to **Remain**, **Northern Ireland** 56 per cent. **England** – which voted overwhelmingly for Brexit – itself is deeply torn, with **the North**, **the countryside**, older people, and those who did not attend university, determined to leave, with only **the cities**, **parts of the South East**, **the young** and graduates favouring remaining in the EU. I am writing this from Alsace-Lorraine, a land that has been repeatedly fought over by French and Germans, **town** fighting **town**, **village** against

village, and **family** against **family**. What prevents the same fate befalling divided **Britain**? (*The Telegraph*, 26 June 2016)

У чланку постоје још четири, додуше мало скромнија, пасуса, у којима заједно има 20 метонимијских преносника, док је преосталих 15 инстанци разбацано по остатку чланка, са деловима од по стотинак и више речи без иједне метонимије. Остаје питање шта тачно лежи у основи овакве дистрибуције метонимије, и како би се она понашала на дужем тексту у којем би било могуће испратити континуитет употребе на већим узорцима, али сматрамо да и наша анализа даје одређене доказе у корист тврдњи да метонимије у тексту формирају одређене скупине и то не сасвим насумично, већ да их врста текста, стил писања и коначно дати дискурс усмеравају у таквом груписању. Узмемо ли у обзир чланке са великим бројем метонимијских преноса из оба корпуса, можемо јасно да видимо да је управо специфични дискурс тих текстова заслужан за велики број идентификованих реализација, које се у овом случају односе на горенаведене групе најчешћих преносника, почев од топонима до термина уско везаних за одабрану тематику.

За крај овог дела анализе оставили смо нашу претпоставку да краћи чланци садрже више метонимија у просеку, имајући у виду саму природу овог појмовног механизма и његову функцију, како Џенет Литлмор каже, „скривене пречице“. Заиста, на први поглед, а узимајући у обзир овде већ размотрене примере, делује да краћи текстови, првенствено због просторног ограничења, али и своје примарне намене везане за извештавање о разним догађајима без много уплива личних ставова аутора, садрже већи број метонимија, од дужих чланака. Како бисмо установили да ли ово стоји и за целе корпусе, упоредили смо чланке са мање од 800 и више од 1100 речи у *Гардијановом* корпусу, односно, мање од 700 и више од 1000 речи у *Телеграфовом* корпусу. Међутим, испоставило се да резултати везани за раније приказане екстремне случајеве представљају изузетак, те да није могуће извући конкретне закључке на тему ове претпоставке. Осим у случају кратких чланака у *Гардијану*, где је у 11 од 18 текстова број метонимија био

изнад просека за тај корпус, сви други резултати су били готово исти, па је тако у сва три остала случаја, дужих чланака из *Гардијана* и обе врсте чланака из *Телеграфа*, само по један чланак више био изнад или испод просека метонимија на 1000 речи. При овоме нису упоређиване и врсте самих чланака, али смо раније већ видели да тај параметар игра већу улогу у повећаној учесталости метонимијске употребе одређених лексема од саме дужине чланка и просторних или других ограничења.

Међутим, један од занимљивијих налаза, констатованих током ове анализе, јесте упадљива промена броја метонимијских преносника у *Гардијановом* корпусу након завршетка референдума. Већ смо поменули да је корпусе могуће грубо поделити на две половине, где се прва односи на чланке објављене пре, а друга на оне после референдума. Што се тиче *Телеграфовог* корпуса, нису уочене никакве значајне промене у просечном броју метонимија по чланку везано за време објављивања. Кроз цео корпус, чланци са већим бројем метонимија смењују се са оним са мањим бројем, без назнака икакве правилности. Али, у *Гардијановом* корпусу постоји јасна промена, тј. пад у броју метонимија у чланцима објављеним након окончања референдума. Свега 6 од 22 чланка, укључујући и онај одмах по саопштавању резултата, који је очекивано, као што смо већ разматрили, садржао велики број метонимија, садржи већи број метонимија од *Гардијановог* просека. И не само то. У овом другом делу се налазе и два од три чланка са најмањим бројем метонимија у целом корпусу, као и још неколико чланака са драстично мањим бројем преносника од просека у корпусу. Верујемо да разлог за ово лежи у промењеном фокусу дискурса и благом скретању са тема које би захтевале већу употребу горенаведених најчешћих метонимијских преносника. Такође, гледано из перспективе критичке анализе дискурса, претпоставка је да се уредништво *Гардијана*, као дневног листа који се све време залагао за останак Велике Британије у Европској унији, одлучило на такав потез како би указало на, по њиховом мишљењу, недостатке коначне одлуке донесене на референдуму. Промена приступа у извештавању и повећан број *opinion piece* чланака проузроковао је и промену у дистрибуцији метонимије у тексту. Сада, у наредном делу рада, прелазимо

на последњи сегмент квантитативне анализе наших корпуса који се тиче врсти метонимијских образаца идентификованих у чланцима из два дневна листа који су предмет овог истраживања.

4.2.3. Метонимијски обрасци

Након разматрања добијених квантитативних резултата везаних за метонимијске преноснике и њихову дистрибуцију у оформљеним корпусима, у овом делу рада детаљније ћемо се позабавити метонимијским обрасцима из перспективе квантитативне анализе, и видети који се све то обрасци метонимијског преноса и у којој мери јављају у проучаваном материјалу. Имајућу у виду да се у нашем истраживању ради о приступу који је у својој основи отворен, односно, дозвољава да корпус води анализу без унапред одређених ограничења, не би требало да чуди да укупан број идентификованих метонимијских образаца износи чак 146 различитих типова и подтипова преноса.³² Наравно, ради се и о различитим нивоима преноса, који варирају како по питању своје општости, било да се ради о фундаменталним преносима попут ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ или ЦЕЛИНА ЗА ДЕО, али и специјализованијим подтипovima попут ВЕРОВАЊЕ ЗА ЉУДЕ или ГЕСТ ЗА СТАВ, тако и по питању њиховог степена прототипичности и јачине контакта у складу са Персмановим и Херартсовим моделом (2006). У овом се тренутку, међутим, нећемо бавити детаљном класификацијом идентификованих типова метонимијских преноса, већ ћемо ту анализу оставити за наредно поглавље (одељак 4.3.1).

Пре свега тога, квантитативна анализа различитих типова метонимијских преноса послужиће нам као увод у подробније разматрање механизма појмовне метонимије, али и у илустративне сврхе. Наиме, услед великог броја реализација метонимијских преноса у корпусу и немогућности

³² У овај број укључене су и комбинације образаца попут раније поменутих мешовитих преноса где се поред метонимијског задржава и дословно значење дате лексеме, као и парови преноса попут МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ ИНСТИТУЦИЈУ + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО. Међутим, у овај број не улазе и преноси везани за лексеме попут *in* и *out* или *vote*, који ће бити представљени касније, приликом анализе таквих специјалних случајева.

да се сви идентификовани примери представе у тексту без нарушавања формалне концепције рада, искористићемо прилику да у овом делу, у табели која следи, представимо барем по један пример сваког од идентификованих типова и подтипова метонимије. Имајући у виду да сваки покушај састављања једне овако широке типологије са собом носи велику могућност грешке, ни овај списак образаца вероватно не представља апсолутно прецизну поделу свих метонимијских преноса пронађених у два анализирана корпуса. Стога, пре него табеларно представимо наше резултате, ваљало би да се позабавимо разлозима који отежавају овакву класификацију, а који ће се свакако односити и на квалитативну анализу утврђених образаца преноса.

Први од њих лежи у чињеници да је у одређени број идентификованих реализација било укључено више метонимијских преноса истовремено. Примера ради, свака од бројних реализација метонимијског обрасца у којем преносник *Europe* стоји за Европску унију, а који је у нашој типологији означен као МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ ИНСТИТУЦИЈУ, пре тога подразумева и пренос ЦЕЛИНА ЗА ДЕО јер се дати географски ентитет не односи на читав континент већ само на чланице циљне институције. С тиме у виду, неки од наведених образаца садрже и додатни тип преноса, за који каткад није било лако са сигурношћу утврдити да ли претходи првонаведеном преносу или га следи. Примера ради, у реченици *Scotland has been taken out of the European Union despite its vote to remain*, имамо комбинацију образаца МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ + МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, јер топоним *Scotland* стоји и за земљу као политички ентитет, али и људе који су гласали за останак у Европској унији. Као што смо раније видели, Персман и Херартс (2006: 286) ову карактеристику називају вишеструком мотивацијом, а њихов модел метонимије, заснован на теорији протипичности, дозвољава да конкретни примери буду разматрани као инстанце са вишеструком мотивацијом, без постојања обавезе да се такве метонимије подведу под само један образац науштрб других присутних типова метонимијског преноса. Уз то, долазило је и до другачијих примера уланчавања, па тако у нашој типологији постоје и обрасци попут ЕКОНОМСКА РЕГИЈА ЗА ВЛАДУ ЗА ЉУДЕ или ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ, код којих је било могуће испратити ток метонимијског преноса са

једног на други па на трећи ентитет. Међутим, у неким ситуацијама није било једноставно одлучити у којем се правцу креће метонимијски пренос од експлицитног преносника у тексту до крајњег циља, нарочито у оним случајевима када да се чинило да и дословна, примарна значења датих лексема остају укључена у семантички садржај.

Ово нас доводи до другог разлога који је често представљао непрелазну препреку за прецизно дефинисање метонимијског преноса. Ради се о ономе што Сандра Хандл (Handl, 2012) назива недовољно одређеним значењем (*underspecified meaning*), тј. метонимијама у којима преносник задржава и нешто од својег основног значења након што одигра своју улогу и повеже слушаоца са имплицитним циљем метонимијског преноса. Овакви се случајеви врло често налазе у исказима у којима су преносници повезани са два предикта, дајући тако два различита тумачења, а Маркертова и Нисимова у свом раду за овакве примере уводе засебну категорију *mixed* (Markert & Nissim, 2003: 181). Као што ћемо видети нешто касније, у квалитативној анализи ових образаца (одељак 4.3.1.5), управо је због не тако јасно одређеног значења било могуће довести неке од преносника у нашим корпусима у везу са више циљева, нарочито у случају топонима, које је у одређеним приликама било могуће истовремено повезати, рецимо, са институцијама, с једне, и са становништвом, с друге стране, али истовремено и са њиховим примарним значењем (нпр. *Independence may offer Scotland the greatest stability*). Током спровођења своје анализе метонимије у корпусу, Хандлова (2011, 2012) је установила да примери из свакодневних извора, за разлику од интуитивно припреманих илустрација, врло често не представљају јасно разграничене реализације типова које налазимо у разним класификацијама образаца. У то смо се и сами уверили при анализи прикупљеног материјала, па су примери код којих је било немогуће разрешити проблем метонимијске неодређености изостављени из коначне типологије. Неки од њих ће, додуше, бити детаљно размотрени у наредном делу рада, а табела која следи садржи четири примера који јасно задржавају и своје примарно значење, а налазе се под обрасцима МЕСТО ЗА ВЛАДУ + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ и МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ.

Трећи разлог је везан за речничку грађу која је служила при одређивању основних и секундарних значења лексема. Као што смо већ напоменули у поглављу које се тиче методолошког оквира, иако су у истраживању коришћена три интернет речника (*Oxford Dictionaries*, *Cambridge Dictionary* и *Collins English Dictionary*, консултовани тим редом), долазило је до својеврсних дилема по питању значења, те није увек било могуће са сигурношћу донети праву одлуку. Некада су се те одлуке косиле са самим речницима, а некада са радовима других истраживача. Покушаћемо да објаснимо о чему се ради помоћу два следећа примера. Први се тиче речи *charity* и њеног примарног значења. Ова се реч у нашим корпусима користи у значењу хуманитарне организације, али и пренесено за људе који раде у таквим организацијама. У два од три речника, тачније у *Оксфордском* и *Колинсовом*, значење хуманитарне организације наведено је као примарно, док се у *Кембриџу* прво наводи значење везано за систем хуманитарне помоћи. Међутим, етимолошки гледано, али верујемо и у савременом контексту, јасно је да је ово значење настало из примарног значења које се односило на сам чин пружања помоћи, односно, да постоји метонимијска веза која је довела до полисемичног ширења значења ове лексеме. Стога смо два обрасца везана за преносник *charity* насловили са ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ и ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ. Поређења ради, слична ситуација је и са речју *business*, код које се примарни метонимијски пренос дешава између специфичне активности и организације која се таквом активношћу бави, али су за разлику од *charity* значења лексеме *business* тим редоследом и дата у речницима. Насупрот првом примеру у којем смо одступили од речника, други пример је везан за одступање од претходних истраживања на сличну тему и усвајање речничких решења. У питању је убедљиво најучесталије реализовани метонимијски пренос у нашим корпусима – МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ. У својој анализи назива места, Маркертова и Нисимова (2003, 2006, 2009) под дословна значења топонима сврставају и просторни и политички ентитет. Иако констатују поделу на ова два значења у речницима, ауторке наводе да је у њиховим подацима било тешко правити разлику између ових ентитета (2003: 179), те стога одлучују да оба третирају као дословна

значења топонима. С обзиром да сматрамо да се овде не ради о феномену платисемије или широкозначности, који би једини могао да оправда овакву одлуку, те да први од ова два ентита свакако претходи другом, не можемо да прихватимо овакво решење. Иако у нашим корпусима постоје примери где је услед недовољно одређеног значења тешко одредити садржину коју преносник имплицира, у великој је већини случајева јасно о којем се од два ентитета ради, па смо одлучили да у складу са речницима географски ентитет водимо као примарни, а политички као секундарни, тј. метонимију. Иако је првобитна намера била да се овај образац преноса назове ГЕОГРАФСКИ ЕНТИТЕТ ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ, чиме бисмо прецизније одредили разлику између два значења и омогућили даље везивање географског ентитета за друштвени, економски или неки други ентитет, ипак смо одлучили да термин *географски ентитет* заменимо термином *место*, не би ли смо задржали доследност у именовању метонимијских преноса везаних за топониме, са јасном назнаком да се, када је у питању термин *место*, ради о основном просторном значењу. На први поглед може да делује да су овакве одлуке донесене арбитрарно, међутим, верујемо да су оне засноване на коректним претпоставкама, те самим тиме и исправне. Оваква одлука је у складу и са тврдњом Беатрис Ворен (2006) да референцијална метонимија често крши истиносне услове, па стога сматрамо да када је реч, на пример, о Британији која напушта Европу, управо имамо случај једног таквог кршења истиносних услова као последице метонимијског преноса. Ипак, увек има места за даља методолошка побољшања, чему свакако треба тежити у будућим истраживањима.

Коначно, последњи, четврти разлог односи се на слојевитост типологије образаца, тј. одлуку о томе да ли и колико треба уопштавати идентификоване метонимијске преносе. Покушали смо да се придржавамо Раденове и Кевечешове типологије као полазне тачке, и да избегнемо претерано уситњавање одређених типова у бројне подтипове. Трудили смо се да сличне реализације што је више могуће подводимо под прве заједничке обрасце, како наша типологија не би у потпуности изгубила смисао и претворила се у просто навођење засебних парова преносника и циљева.

Упркос томе, али и као последица одлуке да се у анализу корпуса не уђе са унапред припремљеним параметрима за претраживање, идентификовали смо велики број различитих метонимијских преноса које ћемо нешто касније покушати да групишемо у једну задовољавајућу типологију на основу прототипском модела метонимије. Наравно, не постоји никаква намера да се таква типологија прогласи за било шта више од суме резултата једног проучавања метонимије у специфичном дискурсу попут овог анализираниог у нашем раду.

Узимајући све наведено у обзир, табела која следи даје упоредни приказ свих метонимијских образаца идентификованих у два проучавана новинска корпуса. Као што је већ речено, списак садржи укупно 146 различитих типова и подтипова преноса (уз горенаведене изузетке, вид. фн. 32), од којих је 95 реализовано у *Гардијановом*, а 117 у *Телеграфовом* корпусу. Обрасци су у табели наведени по укупном броју реализација у оба корпуса, од највеће ка најмањој учесталости, односно, по азбучном реду када се ради о обрасцима са истим бројем реализација у анализираним корпусима. У горњем левом углу сваког засебног реда табеле стоји назив самог обрасца,³³ док се у десном углу налазе два броја – први је број реализација датог обрасца у чланцима из *Гардијана*, а други број реализација истог обрасца у чланцима из *Телеграфа*. Испод ових података, сваки ред садржи и по један пример датог обрасца, са подебљаним метонимијским преносником. Иако је то понекад пракса, у примерима нису навођени и метонимијски циљеви у загради, јер верујемо да назив обрасца јасно указује на имплицитни циљ назначеног преносника. С обзиром да табела 5 садржи и квантитативне и квалитативне податке, дајемо је при крају овог дела анализе, с тиме да треба имати у виду да ће она бити коришћена и приликом класификације метонимијских образаца у наредном одељку. Пре тога, а одмах након саме табеле, уследиће и завршна разматрања квантитативних аспеката метонимијских образаца идентификованих у наша два новинска корпуса.

³³ Поред назива на српском језику, у загради су дати и називи на енглеском ради лакшег поређења са примерима из консултоване литературе.

Табела 5. Упоредни приказ метонимијских образаца у Гардијановом и Телеграфовом корпусу са бројем реализација и илустративним примерима

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ (PLACE FOR POLITICAL ENTITY) [...] few would have imagined the decision would have such a dramatic impact on the flows of people, or the question of whether Britain remains in Europe. (<i>The Guardian</i> , 10 June 2016)	218	221
МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО (PLACE FOR POPULATION) [...] which is being held up because of resistance from the Belgian region of Wallonia [...]. (<i>The Guardian</i> , 21 October 2016)	150	136
МЕСТО ЗА ВЛАДУ (PLACE FOR GOVERNMENT) EU countries could ban UK citizens from buying second homes in their countries after Brexit [...]. (<i>The Guardian</i> , 7 June 2015)	116	128
ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЉУДЕ (INSTITUTION FOR PEOPLE) The government will also have to think about whether to stop providing student loans and UK-rate tuition fees for EU students. (<i>The Guardian</i> , 31 August 2016)	108	132
ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ (SALIENT PROPERTY FOR CATEGORY) The greys have it. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016c)	89	99
ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ (ORGANIZATION FOR PEOPLE) The official pro-EU campaign Britain Stronger in Europe would not comment on the findings [...]. (<i>The Guardian</i> , 2 December 2015)	77	75
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ ИНСТИТУЦИЈУ (PLACE FOR POLITICAL INSTITUTION) + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) The task of reforming Europe does not end with yesterday's agreement. (<i>The Guardian</i> , 20 February 2016)	70	59
СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА (INSTRUMENT FOR AGENT) The dossier intensifies the Vote Leave campaign by appearing to play on voters' fears. (<i>The Guardian</i> , 29 March 2016)	69	42
ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЧЛАНОВЕ (POLITICAL PARTY FOR MEMBERS) Labour will hold a shadow cabinet meeting on Friday morning to calibrate its response. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016b)	55	50
ОСОБА ЗА ВЛАДУ (PERSON FOR GOVERNMENT) David Cameron is now proposing a renegotiation that will strip away many of the remaining 'good bits' of the EU [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 July 2015)	47	31
ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО (GENERIC FOR SPECIFIC) Things changed dramatically in the late 1980s. (<i>The Guardian</i> , 14 January 2016)	38	37

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (PLACE FOR INSTITUTION) There are senior Labour figures in Westminster and Holyrood privately moving to an 'out' position too. (<i>The Guardian</i> , 14 July 2015)	35	30
ОРГАНИЗОВАНА АКТИВНОСТ ЗА ЉУДЕ (ORGANIZED ACTIVITY FOR PEOPLE) Never again should the In campaign , after the tragic events of last Friday night, say the UK is safer in the EU. (<i>The Guardian</i> , 21 November 2015)	23	29
КОЛИЧИНА ЗА ЉУДЕ (QUANTITY FOR PEOPLE) Hundreds who committed crimes in Britain and then fled to Europe have been returned to face British justice. (<i>The Guardian</i> , 21 November 2015)	23	24
ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ (PART FOR WHOLE) So far, Gove is the biggest Tory name to declare for leaving the EU. (<i>The Guardian</i> , 20 February 2016)	28	15
ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) The pitch of the Brexiters echoes the 'outsider' pose of American politics. (<i>The Guardian</i> , 14 June 2016)	15	23
КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО (CATEGORY FOR SALIENT PROPERTY) George W. Bush may have been the boarding-school-and-Yale son of a president [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 June 2016)	18	14
МЕСТО ЗА ЕКОНОМИЈУ (PLACE FOR ECONOMY) Having finally escaped last year, then, Greece is now back in recession [...]. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	5	27
ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (PREMISES FOR INSTITUTION) The group, which is supported by the mayor of London, Boris Johnson, and other Conservative members of the cabinet [...]. (<i>The Guardian</i> , 29 March 2016)	13	19
ПРОСТОРНА ПОЗИЦИЈА ЗА ЉУДЕ (SPATIAL POSITION FOR PEOPLE) [...] the claims made by both sides range from fanciful to ludicrous [...]. (<i>The Guardian</i> , 30 May 2016)	19	13
ЗАКОНСКИ ПРОПИС ЗА ПРОЦЕС (LEGAL REGULATION FOR PROCESS) It is our elected representatives, in Parliament, who need to determine whether we trigger Article 50 or not. (<i>The Telegraph</i> , 6 July 2016)	14	15
ДРУШТВЕНА КАТЕГОРИЈА ЗА ЉУДЕ (SOCIAL CATEGORY FOR PEOPLE) Blame a Tory government that has favoured the suburban middle classes [...]. (<i>The Guardian</i> , 26 June 2016)	16	12

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (SPATIAL ORIENTATION FOR POLITICAL ORIENTATION FOR PEOPLE) The left's pessimism about the possibility of implementing social reform at home without the help of the EU [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 July 2015)	22	5
ГЛАВНИ ГРАД ЗА ВЛАДУ (CAPITAL FOR GOVERNMENT) Belfast, London and Dublin are all united in the view that the border must not become an impediment for us in terms of movement of people or goods. (<i>The Guardian</i> , 28 October 2016)	13	12
ФИЗИЧКИ ОБЛИК ЗА ЛИЧНОСТ (PHYSICAL SHAPE FOR PERSONALITY) His unequivocal language is likely to infuriate leading figures in Vote Leave [...]. (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	14	11
САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ (CONTAINER FOR CONTENTS) + СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА (INSTRUMENT FOR AGENT) The book also alleges that Michael Gove's wife assured Mr Cameron at a Christmas party that the former Education Secretary would back the Remain campaign. (<i>The Telegraph</i> , 24 September 2016)	18	5
ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (PREMISES FOR INSTITUTION FOR PEOPLE) His shadow cabinet gave him a list of red lines as a condition of their support [...]. (<i>The Telegraph</i> , 16 September 2015)	8	12
ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ (ACT FOR ORGANIZATION) The role played by environmental charities with hundreds of thousands of members has now been called into question [...]. (<i>The Telegraph</i> , 7 March 2016)	3	17
ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (LOCATION FOR INSTITUTION) The claims are contained in a new book by Sir Craig Oliver, who served as Mr Cameron's director of communications in Downing Street. (<i>The Telegraph</i> , 24 September 2016)	17	1
МЕСТО ЗА ФИНАНСИЈСКУ ИНСТИТУЦИЈУ (PLACE FOR FINANCIAL INSTITUTION) Large parts of the City could become a giant tangle of lawsuits. (<i>The Telegraph</i> , 17 August 2016)	2	16
ДЕО ТЕЛА ЗА ОСОБИНУ (BODY PART FOR CHARACTERISTIC) Labour leader wants Brexit may be saying this because they feel they know where his heart really lies [...]. (<i>The Telegraph</i> , 13 May 2016)	4	12
ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (LOCATION FOR INSTITUTION FOR PEOPLE) According to Downing Street, following the cabinet meeting May was to host her first session of the national security council [...]. (<i>The Guardian</i> , 19 July 2016)	8	8

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ (PLACE FOR EVENT) The broadcasters had converted the small patch of grass into a mini-Glastonbury , awash with tents and gazebos, in preparation for results day. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016e)	8	8
ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (ACT FOR ORGANIZATION FOR PEOPLE) [...] barring charities from joining the debate about the referendum. (<i>The Guardian</i> , 7 March 2016)	3	13
АКТИВНОСТ ЗА ВРШИОЦА (ACTIVITY FOR AGENT) I believe in the free movement of labour from the EU. (<i>The Telegraph</i> , 31 August 2016)	8	7
АКТИВНОСТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ (ACTIVITY FOR ORGANIZATION) Industry groups are telling us how they think the outcome of the referendum will affect UK businesses . (<i>The Guardian</i> , 7 March 2016)	5	10
ПРЕДМЕТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ ЗА ОСОБУ (OBJECT FOR POLITICAL POSITION FOR PERSON) Yet he had underestimated the backing Vote Leave would receive on his own backbenches [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016b)	9	5
СПЕЦИФИЧНО ЗА ГЕНЕРИЧКО (SPECIFIC FOR GENERIC) So, while the Polish plumber was the headline grabber, Britain also became a magnet for French financiers, Danish designers and Spanish students. (<i>The Guardian</i> , 10 June 2016)	8	4
МЕСТО ЗА ДРУШТВЕНИ ЕНТИТЕТ (PLACE FOR SOCIAL ENTITY) With bond markets shaky across the Western world [...]. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	7	3
СЕКТОР ЗА ЉУДЕ (SECTOR FOR PEOPLE) He claims that big business does not speak for small business , exporters are far different from domestic merchants. (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015a)	-	10
СИТУАЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКУ МЕРУ (SITUATION FOR ECONOMIC MEASURE) Greece has been bullied into accepting austerity by other eurozone countries, led by Germany. (<i>The Guardian</i> , 4 August 2015)	6	4
ЛОКАЦИЈА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ (LOCATION FOR RESIDENCE) Speaking from outside Downing Street , the prime minister said he had secured a good deal with Brussels to give the UK a special status [...]. (<i>The Guardian</i> , 20 February 2016)	4	5
МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ (MATERIAL FOR OBJECT) [...] not just because of the formal processes like writing policy papers and hiring trade negotiators [...]. (<i>The Telegraph</i> , 17 August 2016)	2	7

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ (PREMISES FOR POLITICAL POSITION) [...] even if he remains in office for a few weeks while the Conservative Party crowns his replacement. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016a)	2	7
ФУНКЦИЈА ЗА ОСОБУ (FUNCTION FOR PERSON) The Labour leadership is preparing to argue that Corbyn was much closer to the centre of gravity of public opinion than Cameron. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016a)	7	2
АДРЕСА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ (ADDRESS FOR RESIDENCE) Some flitted between No 10 and the remain camp party at the Royal Festival Hall on Thursday [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016e)	5	3
ВРЕМЕ ЗА ДОГАЂАЈ (TIME FOR EVENT) UK votes to leave EU after dramatic night divides nation. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016a)	6	2
ПРЕДМЕТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ (OBJECT FOR POLITICAL POSITION) [...] Ukip came second in fifteen seats around the area in the 2015 election. (<i>The Telegraph</i> , 23 June 2016b)	2	6
СРЕДСТВО ЗА АКТИВНОСТ (INSTRUMENT FOR ACTIVITY) [...] ministers had taken their eye off the ball due to the EU referendum. (<i>The Telegraph</i> , 3 April 2016)	5	3
АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (ADDRESS FOR INSTITUTION) Of course politics carries on as normal and, yes, part of that is jockeying for control of Number 10 . (<i>The Telegraph</i> , 25 June 2016b)	4	3
АКТИВНОСТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (ACTIVITY FOR ORGANIZATION FOR PEOPLE) Go and speak to any of the businesses [...]. (<i>The Telegraph</i> , 31 August 2016)	2	5
КОЛИЧИНА ЗА ПРЕДМЕТ (QUANTITY FOR OBJECT) It ran a page 1 piece on the coming release of 'true' immigration statistics [...]. (<i>The Guardian</i> , 4 April 2016)	5	2
МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (PLACE FOR INSTITUTION FOR PEOPLE) [...] once it became clear that Brussels was talking nonsense [...]. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	-	7
ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ (SPATIAL ORIENTATION FOR POLITICAL ORIENTATION) Meanwhile, other people are joining up, many of them leaning to the Left [...]. (<i>The Telegraph</i> , 28 July 2015)	1	6

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ПРОЦЕС ЗА ИСХОД (PROCESS FOR RESULT) That Brexit has delivered an enormous shock to Britain's political system is not in doubt. (<i>The Guardian</i> , 3 July 2016)	7	-
САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ (CONTAINER FOR CONTENTS) They will have balanced their books to ensure they would've won whatever the outcome [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016d)	3	4
СПОСОБНОСТ ЗА ИНФОРМАЦИЈУ (ABILITY FOR INFORMATION) [...] working together through Europol we share intelligence in real time on violent criminals across the EU. (<i>The Guardian</i> , 29 March 2016)	4	3
СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО (CARDINAL DIRECTION FOR PLACE) In this way, moves north of the border for a second Scottish independence vote might also be headed off. (<i>The Guardian</i> , 3 July 2016)	5	2
АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (ADDRESS FOR INSTITUTION FOR PEOPLE) No 10 downplays significance of US president's comments [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 July 2015)	6	-
МЕСТО ЗА ВОЈСКУ (PLACE FOR MILITARY) The USA did not join in until she was attacked by Japan in December 1941 at Pearl Harbor. (<i>The Telegraph</i> , 9 May 2016)	1	5
ПРЕДМЕТ ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (OBJECT FOR INSTITUTION) Want to nationalise the railways ? (<i>The Guardian</i> , 14 July 2015)	6	-
СИСТЕМ ЗА ЉУДЕ (SYSTEM FOR PEOPLE) [...] will enable the Brussels bureaucracy , with its mastery of the legal details, to insert itself more forcefully into the coming talks [...]. (<i>The Telegraph</i> , 9 September 2016)	1	5
СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО (CARDINAL DIRECTION FOR PLACE FOR POPULATION) [...] 58 per cent of the North East backed leaving the EU in the end. (<i>The Telegraph</i> , 23 June 2016b)	-	6
ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ (WHOLE EVENT FOR SUBEVENT) Here, there is a disconcerting lack of clarity because few expected Brexit to happen. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016b)	3	3
МЕСТО ЗА ВРСТУ ОДНОСА (PLACE FOR TYPE OF RELATIONSHIP) [...] since Britain has not yet indicated which of the myriad possible relationships with Europe – Norway, Swiss, Canada , WTO or bespoke – it will press for when it invokes Article 50. (<i>The Telegraph</i> , 23 August 2016)	-	5

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ (PLACE FOR POLITICAL ENTITY) + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) I have a huge amount of respect for America's unrelenting commitment to the patriotic principle of self-governance. (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	3	2
ПРЕДМЕТ ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС (OBJECT FOR LEGAL REGULATION) Whinging on the sidelines and moaning about red tape is beneath us. (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015a)	-	5
ВРЕМЕ ЗА АКТИВНОСТ (TIME FOR ACTIVITY) That's just political game-playing, a matter of how to manage the first days and weeks of the new era of British history that starts today. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016a)	-	4
ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО (GENERIC FOR SPECIFIC) + МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО (PLACE FOR POPULATION) [...] a land that has been repeatedly fought over by French and Germans, town fighting town , village against village , and family against family. (<i>The Telegraph</i> , 26 June 2016)	-	4
МЕСТО ЗА ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЉУДЕ (PLACE FOR PROFESSIONAL PEOPLE) [...] another dire showing from England at the Euro football championships [...]. (<i>The Telegraph</i> , 27 May 2016)	-	4
СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО ЗА ВЛАДУ (CARDINAL DIRECTION FOR PLACE FOR GOVERNMENT) His opponents are already accusing him of being a tool of the west . (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	4	-
ДОГАЂАЈ ЗА ЉУДЕ (EVENT FOR PEOPLE) [...] but as Professor John Curtice, the polling guru from the University of Strathclyde told a meeting at Chatham House this week [...]. (<i>The Telegraph</i> , 27 May 2016)	1	2
ЕКОНОМСКА РЕГИЈА ЗА ВЛАДУ ЗА ЉУДЕ (ECONOMIC REGION FOR GOVERNMENT FOR PEOPLE) But it's not true that the eurozone hasn't shown any solidarity. (<i>The Guardian</i> , 4 August 2015)	3	-
КОНСТРУКТ ЗА МЕНТАЛНУ АКТИВНОСТ (CONSTRUCT FOR MENTAL ACTIVITY) Even Lord Lawson's critics should acknowledge his clarity of thought [...]. (<i>The Telegraph</i> , 9 October 2015)	1	2
МАТЕРИЈАЛ ЗА ИНДУСТРИЈУ (MATERIAL FOR INDUSTRY) If you wanted an object lesson in how the EU wrecks businesses, steel provides it. (<i>The Telegraph</i> , 2 April 2016)	1	2

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ВЛАДУ (PLACE FOR GOVERNMENT) + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) The Budget announcement eased US fears about America's future ability to rely on Britain as a close military ally. (<i>The Telegraph</i> , 23 July 2015)	-	3
ПРЕДМЕТ ЗА АКТИВНОСТ (OBJECT FOR ACTIVITY) In a stark reminder of the challenge Britain faces at the negotiating table [...]. (<i>The Guardian</i> , 17 September 2016)	3	-
ФИЗИЧКИ АТРИБУТ ЗА ЉУДЕ (PHYSICAL ATTRIBUTE FOR PEOPLE) He told me about the attacks on police pensions, about the terrible morale these days in the force . (<i>The Guardian</i> , 27 June 2016)	1	2
АКТИВНОСТ ЗА ИСХОД (ACTIVITY FOR RESULT) When Chairman Mao was asked in the 1950s what lessons could be drawn from the French Revolution [...]. (<i>The Telegraph</i> , 29 October 2016)	-	2
ВАЛУТА ЗА ЕКОНОМСКУ РЕГИЈУ (CURRENCY FOR ECONOMIC REGION) We are not in the euro and, if we pulled out of the EU, that wouldn't help the Greeks one iota. (<i>The Guardian</i> , 4 August 2015)	2	-
ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО (GENERIC FOR SPECIFIC) + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО (WHOLE FOR PART) Europeans , she said, needed 'the will and the ability not to draw any fast and simple conclusions from the referendum in Great Britain'. (<i>The Telegraph</i> , 25 June 2016a)	-	2
ГЕСТ ЗА СТАВ (GESTURE FOR OPINION) [...] all the chest-thumping and finger-pointing , that's what it boils down to. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	1	1
ДОГАЂАЈ ЗА ИСХОД (EVENT FOR RESULT) There are many reasons to believe that the EU referendum will be close. (<i>The Telegraph</i> , 14 April 2016)	-	2
ДОГАЂАЈ ЗА ПОСЛЕДИЦУ (EVENT FOR EFFECT) [...] and the argument that Brexit will stop 'uncontrolled immigration' is being used with increasing frequency [...]. (<i>The Guardian</i> , 10 June 2016)	1	1
ЕКОНОМСКА РЕГИЈА ЗА ЕКОНОМИЈУ (ECONOMIC REGION FOR ECONOMY) There are many reasons the eurozone's recovery remains unconvincing. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	-	2
ЗГРАДА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (BUILDING FOR INSTITUTION FOR PEOPLE) [...] and Buckingham Palace insisted her speech was about Europe as a continent, rather than as a political entity. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2015)	-	2

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ИНСТИТУЦИЈА ЗА ДОГАЂАЈ (INSTITUTION FOR EVENT) With no alternative on the table, it sets the scene for a major row at Thursday's European Council . (<i>The Telegraph</i> , 14 December 2015a)	-	2
ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС (INSTITUTION FOR LEGAL REGULATION) Leaving with no new legal framework or trading deal in place is highly risky for our economy because the EU is thoroughly built into British law. (<i>The Telegraph</i> , 17 August 2016)	-	2
ЉУДИ ЗА ВЛАДУ (PEOPLE FOR GOVERNMENT) Mr Rutte told Mr Cameron during their meeting that the Dutch will 'work to find solutions that could benefit everyone across the European Union'. (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015b)	1	1
МАТЕРИЈА ЗА КАРАКТЕРИСТИКУ (SUBSTANCE FOR CHARACTERISTIC) Britain is part of the US-led coalition that provides training and air support to Iraqi forces. (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	1	1
МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ (MATERIAL FOR OBJECT) + СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА (PRODUCT FOR PRODUCER) Again, the paper is guilty of conflating the plight of Syrian and Iraqi refugees with the EU debate, simply by association. (<i>The Guardian</i> , 4 April 2016)	2	-
МЕСТО ЗА ВЛАДУ (PLACE FOR GOVERNMENT) + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ (LITERAL MEANING) Given the unprecedented scale of the EU enlargement and the fact obvious destinations such as Germany and Austria chose to impose transitional restrictions [...]. (<i>The Guardian</i> , 10 June 2016)	2	-
МЕСТО ЗА ВЛАДУ ЗА ЉУДЕ (PLACE FOR GOVERNMENT FOR PEOPLE) [...] but wants them controlled by EU leaders who, Britain feels, may take a more pragmatic approach. (<i>The Telegraph</i> , 9 September 2016)	-	2
МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ (PLACE FOR EVENT) + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ (LITERAL MEANING) [...] whenever the EU has sought to exert its diplomatic influence, as in the Balkans and, more recently, Ukraine , its meddling has been calamitous. (<i>The Telegraph</i> , 18 June 2016)	-	2
ПОДДОГАЂАЈ ЗА ЦЕО ДОГАЂАЈ (SUBEVENT FOR WHOLE EVENT) Communism was supposed to be discredited forever after the collapse of the Berlin Wall [...]. (<i>The Telegraph</i> , 19 October 2016)	-	2
ПРОИЗВОЂАЧ ЗА ПРОИЗВОД (PRODUCER FOR PRODUCT) [...] why make BWMs and Citroens 10 per cent more expensive for Brits to buy? (<i>The Telegraph</i> , 25 June 2016a)	-	2

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
РАДЊА ЗА ПРЕДМЕТ (ACTION FOR OBJECT) [...] in cases involving defective products, unfair contract terms or flights that are delayed or cancelled. (<i>The Guardian</i> , 7 June 2015)	2	-
СРЕДСТВО ЗА ТЕХНОЛОГИЈУ (INSTRUMENT FOR TECHNOLOGY) The voices that thronged on the airwaves in triumph on the first dawn of the post-Brexit future were those of the Thatcherite past [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016c)	2	-
СТАВ ЗА ВРШИОЦА (OPINION FOR AGENT) [...] and says his legal advice suggests that the European treaties will have to be changed. (<i>The Guardian</i> , 28 May 2015)	1	1
ЧИН ЗА ИСХОД (ACT FOR RESULT) Door-knocking , street-campaigning and – above all – just listening, will be important in mending the link [...]. (<i>The Guardian</i> , 24 June 2016c)	2	-
АКТИВНОСТ ЗА СТАВ (ACTIVITY FOR OPINION) As for the party itself, one reading of the history of the 1970s and 1980s is that divisions over the 1975 European Economic Community referendum contributed significantly to the founding of the SDP in 1981. (<i>The Telegraph</i> , 28 July 2015)	-	1
БЕРОВАЊЕ ЗА ЉУДЕ (BELIEF FOR PEOPLE) Many of our non-Christian faiths think they need protection. (<i>The Telegraph</i> , 26 June 2016)	-	1
ВРЕМЕ ЗА ВРШИОЦА (TIME FOR AGENT) [...] there is something reckless about Tuesday's decision to allow ministers to campaign on whichever side of the argument they choose. (<i>The Guardian</i> , 5 January 2016)	1	-
ГЕСТ ЗА МЕНТАЛНО СТАЊЕ (GESTURE FOR MENTAL STATE) [...] there would meanwhile be much hand-rubbing in Spain and Portugal [...]. (<i>The Telegraph</i> , 6 June 2015)	-	1
ГЛАВНИ ГРАД ЗА ЗЕМЉУ (CAPITAL FOR COUNTRY) [...] since the Spanish will veto anything that might encourage Catalonia to break away from Madrid . (<i>The Telegraph</i> , 23 July 2016)	-	1
ГОРЊИ ДЕО СКАЛЕ ЗА ЦЕЛУ СКАЛУ (UPPER END FOR WHOLE SCALE) It's only 250 words long but has instantly become the defining clause in a war of words between Britain and the EU. (<i>The Guardian</i> , 25 June 2016)	1	-
ДЕО ОДЕЋЕ ЗА ОСОБУ (PIECE OF CLOTHING FOR PERSON) The roll-call of suits droning on about 'business', 'trade' and 'regulation' [...]. (<i>The Guardian</i> , 30 May 2016)	1	-

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ДОГАЂАЈ ЗА ВРЕМЕ (EVENT FOR TIME) We know he will be gone by the next election [...]. (<i>The Guardian</i> , 2 June 2016)	1	-
ЗАКОНСКА ЗАЈЕДНИЦА ЗА ПРАВО (LEGAL UNION FOR RIGHT) [...] on gay marriage I think he was very brave on that and faced down his own party on that. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016d)	-	1
ЗГРАДА ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ (BUILDING FOR POLITICAL POSITION) Similar postures have won the White House more often than not [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 June 2016)	1	-
ИНСТИТУЦИЈА ЗА АКТИВНОСТ (INSTITUTION FOR ACTIVITY) The vote, by 263 to 246, ends the risk of a serious constitutional battle between Commons and peers flaring up in the final week of parliament before Christmas [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 December 2015)	1	-
КОЛИЧИНА ЗА ВРЕМЕ (QUANTITY FOR TIME) [...] thoughts are turning to what will be a critical quarter for the bloc as it makes preparations for divorce talks with Britain [...]. (<i>The Telegraph</i> , 23 August 2016)	-	1
КОНТРОЛИСАНО ЗА КОНТРОЛОРА (CONTROLLED FOR CONTROLLER) [...] where British planes joined the US bombing campaign after the House of Commons voted to back military action in December. (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	1	-
МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ (MATERIAL FOR OBJECT) + САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ (CONTAINER FOR CONTENTS) Or maybe he's had one glass too many of his de-alcoholized, organic, fair-trade, vegan grape juice, and is still feeling the effects. (<i>The Telegraph</i> , 16 September 2015)	-	1
МЕНТАЛНО СТАЊЕ ЗА ВРШИОЦА (MENTAL STATE FOR AGENT) Concern over immigration delivers a 'significant' poll boost to the Leave campaign as voters react to claims over UK border control. (<i>The Telegraph</i> , 31 May 2016)	-	1
МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ ЗА ВРЕМЕ (PLACE FOR EVENT FOR TIME) Cameron, his old Oxford friend, was obliged to demote him [...]. (<i>The Guardian</i> , 3 July 2016)	1	-
МЕСТО ЗА ИНДУСТРИЈУ (PLACE FOR INDUSTRY) Britain has been able to tap into its huge reserves of shale gas and oil [...]. (<i>The Telegraph</i> , 2 June 2015)	-	1
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКЕ ПРЕДСТАВНИКЕ (PLACE FOR POLITICAL REPRESENTATIVES) [...] a day after EU leaders met informally in Bratislava, without Britain [...]. (<i>The Guardian</i> , 17 September 2016)	1	-

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ (PLACE FOR POLITICAL ENTITY) + МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО (PLACE FOR POPULATION) Scotland has been taken out of the European Union despite its vote to remain. (<i>The Telegraph</i> , 23 June 2016b)	-	1
МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ АКТИВНОСТ (PLACE FOR POLITICAL ACTIVITY) [...] after a dinner of scallops, lamb and iced vanilla parfait in Brussels that had been dominated by a tense debate on Russia . (<i>The Guardian</i> , 21 October 2016)	1	-
ОПАЖАЊЕ ЗА ОПАЖЕНУ СТВАР (PERCEPTION FOR THING PERCEIVED) [...] tempts one to just kick back and enjoy the sight of those blustering, cynical toffs at one another's throats. (<i>The Guardian</i> , 30 May 2016)	1	-
ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ВРСТУ ОДНОСА (ORGANIZATION FOR TYPE OF RELATIONSHIP) [...] since Britain has not yet indicated which of the myriad possible relationships with Europe – Norway, Swiss, Canada, WTO or bespoke – it will press for when it invokes Article 50. (<i>The Telegraph</i> , 23 August 2016)	-	1
ОСОБА ЗА ВОЈСКУ (PERSON FOR MILITARY) The EU's clumsy overtures to Ukraine, with the offer of an 'association agreement', gave President Putin added incentive to intervene militarily. (<i>The Telegraph</i> , 18 June 2016)	-	1
ОСОБА ЗА ГРУПУ (PERSON FOR GROUP) In terms of immigration numbers as Home Secretary we did start putting the numbers down. (<i>The Telegraph</i> , 5 September 2016)	-	1
ПОВРШИНА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ (SURFACE AREA FOR INSTITUTION) [...] echoing a thought becoming more widespread in the Square Mile [...]. (<i>The Telegraph</i> , 2 April 2016)	-	1
ПОЛИТИЧКА ИНСТИТУЦИЈА ЗА МЕСТО (POLITICAL INSTITUTION FOR PLACE) [...] a 2014 OECD report concluded that the EU would require 50 million immigrants by 2050. (<i>The Guardian</i> , 30 May 2016)	1	-
ПОЛИТИЧКА ПОЗИЦИЈА ЗА ВРШИОЦА (POLITICAL POSITION FOR AGENT) [...] the opposition's job is to derail the government at every opportunity to snatch power back. (<i>The Telegraph</i> , 19 October 2016)	-	1
ПОСЕДОВАНО ЗА ПОСЕДНИКА (POSSESSED FOR POSSESSOR) He is sure food would be cheaper because our farms are so much more efficient than Europe's [...]. (<i>The Telegraph</i> , 2 April 2016)	-	1
ПРЕДМЕТ ЗА СПОСОБНОСТ (OBJECT FOR ABILITY) It, too, shows how far Mrs Sturgeon's writ actually runs [...]. (<i>The Telegraph</i> , 23 July 2016)	-	1

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ПРОСТОР ЗА ЉУДЕ (SPACE FOR PEOPLE) Several polling stations were forced to move because of flash floods. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016c)	-	1
ПРОСТОРИЈА ЗА АКТИВНОСТ (PREMISES FOR ACTIVITY) It is also why several big firms such as Vodafone and easyJet have muttered darkly about the possibility of shifting their HQs abroad [...]. (<i>The Telegraph</i> , 29 June 2016b)	-	1
ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ДОГАЂАЈ (PREMISES FOR INSTITUTION FOR EVENT) The prime minister, who campaigned to remain in the EU, was to convene her now-completed cabinet for the first time at 9.30 am on Tuesday. (<i>The Guardian</i> , 19 July 2016)	1	-
ПРОЦЕС ЗА ДОГАЂАЈ (PROCESS FOR EVENT) The Brexit reveals how deeply divided our supposed 'One Nation' has become [...]. (<i>The Telegraph</i> , 26 June 2016)	-	1
ПРОЦЕС ЗА ЉУДЕ (PROCESS FOR PEOPLE) David Cameron had 50 of the best civil servants camped out in the Cabinet Office, waging war against Brexit [...]. (<i>The Telegraph</i> , 19 October 2016)	-	1
ПРОЦЕС ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ (PROCESS FOR POLITICAL OPTION) [...] he did not expect to win, believing Brexit would be 'crushed'. (<i>The Guardian</i> , 25 September 2016)	1	-
РАДЊА ЗА ИСХОД (ACTION FOR RESULT) [...] and we could undercut expensive European produce . (<i>The Telegraph</i> , 2 April 2016)	-	1
СИСТЕМ ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ (SYSTEM FOR POLITICAL ENTITY) We have forged a distinctive foreign policy, allied to Europe, but giving due weight to the US, India and other common-law, Anglophone democracies . (<i>The Telegraph</i> , 2 June 2015)	-	1
СПОСОБНОСТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ (ABILITY FOR POLITICAL POSITION) And we are sure that he will work to produce a smooth transition to power and the beginning of negotiations for Brexit. (<i>The Telegraph</i> , 25 June 2016b)	-	1
СРЕДСТВО ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС (INSTRUMENT FOR LEGAL REGULATION) In 1980 a lorry going to Italy from the UK required 55 rubber stamps . (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015a)	-	1
СТАЊЕ ЗА ЉУДЕ (STATE FOR PEOPLE) Friends of the Earth says on its EU referendum page that membership has created 'cleaner beaches and drinking water' [...]. (<i>The Telegraph</i> , 7 March 2016)	-	1

Табела 5. (наставак)

Образац	Гардијан	Телеграф
ЧИН ЗА ВРШИОЦА (ACT FOR AGENT) The Paris terrorist attacks , which left 130 people dead [...]. (<i>The Guardian</i> , 21 November 2016)	1	-
ЧИН ЗА ОСЕЋАЊЕ (ACT FOR EMOTION) They arrived to cheers from supporters [...]. (<i>The Telegraph</i> , 20 February 2016)	-	1
ЧИН ЗА ПРЕДМЕТ (ACT FOR OBJECT) An assessment has circulated in foreign missions in Libya [...]. (<i>The Guardian</i> , 22 April 2016)	1	-
ЧИН ЗА СТАВ (ACT FOR OPINION) Thus one of the most reliable forms of canvassing data is the old-fashioned door slam . (<i>The Telegraph</i> , 9 October 2015)	-	1
ЧИН ЗА ЧУЛНИ ДОЖИВЉАЈ (ACT FOR PERCEPT) [...] citizens feeling disconnected from the powers that be should take a cool look at the powers behind the Brexit push. (<i>The Guardian</i> , 14 June 2016)	1	-
ЧУЛО ЗА АКТИВНОСТ (SENSE FOR ACTIVITY) The legislation infuriated Tory Eurosceptics, who fear it will mean that their case for leaving the EU will not get a fair hearing from the British public. (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015b)	-	1

Прво што можемо да приметимо из података приказаних у табели, а што се могло и очекивати након претходне дискусије о метонимијским преносницима, јесте да овим списком доминирају образци везани за пренос значења са места на друге ентитете који стоје у некој вези са њима на основу принципа контигвитета. Најчешће реализовани образац преноса у оба новинска корпуса јесте већ поменути МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ, са 221 реализацијом у *Гардијановом* и 224 реализација у *Телеграфовом* корпусу (ако укључимо и два наведена обрасца код којих долази до вишеструког пресликавања), што износи 12,5%, односно, тачно једну осмину од укупног броја реализација у оба случаја. Раније је речено да је било одређених проблема у идентификовању овог обрасца, те да је често долазило и до задржавања примарног значења преносника, односно, губитка јасног референта метонимијског преноса, па се тако ови бројеви реализација односе искључиво на оне инстанце за које са великом сигурношћу можемо да

констатујемо да представљају вербалне манифестације дате појмовне метонимије, или да барем неминовно долази до преноса са просторног на политичко значење упркос могућности даљег проширења значења. У свим инстанцама овог преноса ради се о топонимима, чије се, по нама, основно просторно или географско (или административно) значење пресликава на улогу једне земље као политичког ентитета без конкретизације имплицитног циља (да ли се мисли на владу те земље или њене одређене институције или нешто треће). Овоме можемо придодати и образац МЕСТО ЗА политичку институцију, који садржи искључиво реализације преносника *Europe* у значењу Европске уније. Већ смо рекли да овај образац подразумева и пренос са целине на део, имајући у виду да Европска унија не покрива читав континент.

Следећа два веома често реализована обрасца метонимијског преноса припадају групи образаца везаних за употребу назива места у функцији преносника. Ради се о обрасцима МЕСТО ЗА ВЛАДУ и МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, чија је употреба такође прилично усклађена у оба корпуса. Када је у питању први од ова два обрасца (укључујући и две комбинације наведене у табели), у *Гардијановом* корпусу имамо укупно 118 његових реализација, а у *Телеграфовом* корпусу 131 реализацију. За разлику од првог овде размотреног обрасца, код ове врсте преноса јасно је до каквог пресликавања долази на основу датог контекста, па је услед тога и било могуће повезати такве реализације са специфичнијим типом преноса у односу на претходни образац. Додуше, као што можемо да видимо из табеле, постоји и неколико примера у којима је долазило да даљег преношења значења, али смо и њих уврстили у списак јер је ипак било колико-толико могуће испрати пут од преносника до његовог имплицитног референта, наравно захваљујући ширем контексту. С друге стране, образац који се тиче везе између места и његових становника реализован је 150 пута у *Гардијановом*, а 136 пута у *Телеграфовом* корпусу. Код овог типа преноса није било дилеме о каквом се пресликавању ради, али је веома занимљиво пратити на који се део популације називи места односе у различитим инстанцама. При бројењу реализација овог преноса није прављена ова разлика, али ће више речи о њој

бити у наредном делу анализу, нарочито када се ради о употреби овог типа метонимије у чланцима који су извештавали о резултатима референдума, када је скоро у свакој инстанци назив места употребљаван за одређени део популације (нпр. *UK votes to leave EU*). Поред топонима, најчешће употребљавани преносници за овакву врсту пресликавања јесу речи *country* и *state*, које су врло често имале анафоричку функцију у тексту и односиле се на неки раније поменути топоним.

Наредни образац вредан помена у квантитативном смислу, са по преко 100 реализација у оба новинска корпуса јесте ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЉУДЕ. Најчешће употребљавани преносници при оваквом пресликавању јесу *the EU*, *government* и *parliament*, али и мноштво других назива институција. Као што се може видети са списка образаца, прављена је разлика између институција, с једне, и различитих облика организација, с друге стране, које су подведене под такође веома често, и у оба корпуса подједнако, реализован тип метонимије ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ (са по око 70 инстанци употребе). Основа за такву поделу, између осталог, била је примарна афилијација датог ентитета, где су државне и владине установе и испоставе биле третиране као институције, а приватна предузећа и удружења као организације. Уопште, можемо да закључимо да је у политичком новинском дискурсу, какав је анализиран у нашем раду, употреба правног за физичко лице веома учестала појава са стабилном и уједначеном дистрибуцијом, барем ако је судити по обрађеним корпусима.

Остали обрасци са релативно стабилном и уједначеном дистрибуцијом у нашим корпусима јесу: ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ, који обухвата различите врсте преноса, са 89 инстанци у *Гардијановом* и 99 у *Телеграфовом* корпусу; затим ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЧЛАНОВЕ, који се јавља 55 пута у *Гардијановом* и 50 у *Телеграфовом* корпусу; и ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО (са подтиповима), чијих реализација има 38 у *Гардијановом* и 43 у *Телеграфовом* корпусу. Уз њих, можемо навести и следеће обрасце са значајним бројем реализација у анализираним новинским корпусима (по преко 20 у оба корпуса): КОЛИЧИНА ЗА ЉУДЕ, МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ, ОРГАНИЗОВАНА АКТИВНОСТ ЗА

ЉУДЕ И ОСОБА ЗА ВЛАДУ. Подаци о учесталости употребе свих осталих образаца налазе се у самој табели.

За сам крај овог одељка, треба скренути пажњу и на неколико метонимијских образаца са драстично различитим бројем реализација и начином дистрибуције у два анализирана корпуса. Најучесталији од њих јесте образац СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, где у *Гардијановом* корпусу имамо 69 инстанци такве употребе преносника, док код *Телеграфа* имамо 42 таква случаја. Овако велика разлика првенствено је последица *Гардијанове* праксе да често преноси вести и ставове других медија, где чак 48 од ових 69 инстанци јесу називи дневних или недељних листова и осталих форми медијског извештавања употребљених у функцији средства које стоји за право вршиоца радње. Код *Телеграфа* има само 15 таквих случајева, а једино што срећемо унутар овог обрасца у форми преносника јесу лексеме *media*, *programme* и сам *Telegraph*. Поред оваквог „два-према-један“ односа, имамо и случајеве где постоји огромна разлика у броју реализација једног обрасца ако упоредимо податке из оба корпуса. Рецимо, веома интересантна је употреба већ поменутог термина *charity*, која је у оба корпуса практично ограничена на по само један текст у којем се извештава о одлукама везаним за дозволу добротворним организацијама да учествују у финансирању кампања (у *Гардијановом* корпусу постоји још само једна употреба овог преносника изван наведеног текста). Ако узмемо у обзир оба обрасца везана за овај преносник, ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ и ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ, у *Гардијановом* тексту имамо 5 реализација, а у *Телеграфовом* чак 30. Иако је *Гардијанов* текст краћи за скоро 300 речи, тиме се не може оправдати шестоструко већа употреба преносника у *Телеграфовом* чланку. Верујемо да разлог за то лежи у тону и *Телеграфовог* и *Гардијановог* чланка, и чињеници да су у њима хуманитарне организације, с обзиром да су листом подржавале кампању за останак Велике Британије у Европској унији, биле другачије третиране од стране *Телеграфовог* про-Брегзит и *Гардијановог* проевропског уредништва (вид. одељак 4.4.1). Сличну ситуацију по питању односа између броја реализација једног обрасца у два корпуса имамо и код следећих типова преноса: ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ, МЕСТО ЗА ЕКОНОМИЈУ, МЕСТО ЗА ФИНАНСИЈСКУ

ИНСТИТУЦИЈУ И ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ. Покушаћемо да дамо задовољавајуће објашњење оваквих резултата у наредним деловима анализе (одељак 4.3.1).

Овим завршавамо квантитативну анализу резултата чије ћемо најважније налазе сумирати у закључним разматрањима. Верујемо да је овако спроведена анализа дала користан допринос праћењу понашања метонимије у специјализованом корпусу и указала на неке правилности употребе одређених преносника у дискурсу разматраном у нашем раду. Упркос чињеници да је на сваку инстанцу метонимије могуће гледати као на засебан феномен везан за специфичан микроконтекст у којем се појављује, наши резултати потврђују да је учесталост и дистрибуцију метонимијских преноса могуће пратити и на ширем плану, те да одређена врста дискурса претпоставља употребу одређених образаца. Наравно, овакву тврдњу износимо веома пажљиво јер само много обимније и разноврсније истраживање може да да неке уопштеније закључке. Ипак, као једно од ретких проучавања које поред квалитативне укључује и значајнију квантитативну анализу резултата, наша студија даје одређене конкретне смернице у том правцу. По окончању квантитативне анализе, у наредном делу прелазимо на квалитативну анализу резултата, где ћемо, између осталог, покушати да доследно класификујемо све идентификоване образце, али и да се позабавимо како најчешће употребљиваним преносима, тако и за нас најзанимљивим изузецима.

4.3. Квалитативна анализа резултата

Након представљања налаза квантитативне анализе спроведене на прикупљеном материјалу и формираним корпусима, прелазимо на квалитативну анализу која за основни циљ има класификацију идентификованих метонимијских образаца. Као што смо већ нагласили, табела 1 из претходног поглавља послужиће нам као полазна тачка за разврставање образаца преноса приказаних у њој, а по принципима прототипског модела Персмана и Херартса (2006), који смо раније

представили у одељку 2.5.2. Захваљујући својој структури, која дозвољава измене и прилагођавања, као и праћење вишеструке мотивације одређених преносника, оваква класификација метонимијских образаца, заснована на прототипско-теоријском моделу категоризације, омогућила нам је да распоредимо све идентификоване обрасце у одговарајуће категорије, и испратимо разлике и сличности између њих у три димензије које њени аутори наводе у свом раду: јачина контакта, ограниченост и домен. С тиме у виду, први део овог поглавља посвећен је класификацији метонимијских образаца из анализираних корпуса, која ће бити обављена у складу са оригиналном поставком модела, односно, праћењем различитих образаца кроз следеће домене: (1) просторни и материјални домен, (2) временски домен, (3) домен радњи/догађаја/процеса и (4) домен склопова и скупова. За сваки од ових домена, обрасци метонимијског преноса биће представљени у једној табели, пропраћеној одговарајућим коментарима (одељак 4.2.1).

Наредни задатак ове анализе биће разматрање образаца у којима су преносници топоними, као најучесталије врсте метонимијских преноса у нашим новинским корпусима. Као што ћемо видети нешто касније, сви обрасци везани за топониме подељени су у две групе, на основу домена унутар којег се ти преноси одигравају. С једне стране, ради се о просторном домену и преносу са једног на други просторни ентитет, док је с друге стране у питању домен радњи/догађаја/процеса, где, по Персману и Херартсу (2006: 289), долази до преноса са просторног ентитета на неки од датих временских ентитета, тј. до својеврсне фузије просторног и временског домена (одељак 4.2.2).

По завршетку разматрања топонима, прелазимо на анализу метонимијских преноса специфичних за наше истраживање и проучавани новински дискурс. Први од тих случајева односи се на три различите дихотомије – *remain/leave*, *in/out* и *yes/no*, које су уско повезане са тематиком текстова анализираних у нашој студији, а тичу се понуђених политичких опција на референдуму о изласку Велике Британије из Европске уније. Ради се о неуобичајеној номинализацији глагола, предлога и речци, при чијој анализи уводимо и нове обрасце који због своје специфичности нису

представљени у табели 1 (одељак 4.2.3). Затим следи разматрање метонимијског проширења значења лексеме *vote*, која се у нашем корпусу, поред примарног значења као исказивања нечијег избора или мишљења, налази и у секундарним значењима везаним за гласање као засебан догађај, за сâм процес гласања, за исход таквог процеса, па и за право на исказивање нечијег избора (одељак 4.2.4). Ово поглавље, као и целу когнитивносемантичку анализу у нашем раду, пре преласка на критичку анализу дискурса, приводимо крају кратким освртом на три раније поменуте таутологије које смо идентификовали у нашим корпусима: *Brexit means Brexit, out is out* и *a win is a win* (одељак 4.2.5).

4.3.1. Класификација метонимијских образаца

Основни циљ квалитативне анализе метонимијских образаца идентификованих у два новинска корпуса јесте њихова класификација у складу са прототипским моделом метонимијских преноса, који су у свом раду представили Персман и Херартс (2006). Овај модел је изабран као најподеснији зато што омогућава једноставну класификацију нових метонимијских образаца, што је резултат његовог великог капацитета за адаптацију, који доприноси смањењу ограничења присутних у моделима везаним за домене или ИКМ. Као што је већ раније речено (одељак 2.5.2), Персманов и Херартсов модел је заснован на теорији прототипичности категорија, а односи између преносника и њихових циљева праћени су кроз три димензије. „Јачина контакта“ указује на интензитет контигвитета који влада између изворног и циљног појма у једном метонимијском преносу, а Персман и Херартс одређују четири нивоа такве јачине од првог, централног, тј. прототипичног контакта оствареног између два ентитета који стоје у односу део и целина, преко односа садржавања, где један ентитет игра улогу садржатеља, а други његовог садржаја, затим контакта као односа у којем два ентитета стоје у директном, али отуђивом контакту, те такав однос није могуће назвати ни садржавањем ни супостављеношћу, која уједно чини и последњи у низу ових односа, где два ентитета указују један на други чисто

на основу близине у којој се налазе без додира или неке друге врсте неутуђиве припадности. Друга димензија коју ови аутори наводе јесте „ограниченост“, и она се односи на то да ли су контигвитетни ентитети, или барем један од њих, ограничени или не. Примера ради, у обрасцу МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ, материјал представља неограничени, а предмет органичени ентитет, док се насупрот радњама, догађајима и процесима, који представљају временски ограничене ентитете, стања у том домену јављају као неограничени ентитети, па је стога и било потребно испратити метонимијске преносе и у тој димензији. Трећа димензија представља основу за приказ класификације образаца који ускоро следи, а односи се на већ поменуте домене. Први од њих, који је по Персману и Херартсу (2006: 278) и најпрототипичнији, јесте просторни и материјални домен.

4.3.1.1. Просторни и материјални домен

Овај домен заправо представља комбинацију просторног и материјалног домена, а такву одлуку Персман и Херартс (2006: 284) доносе управо због увођења димензије неограничености у свој модел, указујући на чињеницу да су многи истраживачи пре њих занемаривали разлику између ове две врсте односа, тј. постојање неограничених ентитета, и овај метонимијски пренос подводили под просторни домен. Имајући то у виду, прва од четири табеле које следе садржи метонимијске обрасце из нашег корпуса распоређене у две колоне, где се с леве стране налазе обрасци везани за преносе између два ограничена просторна ентитета, а само један образац с десне стране на преносе код којих је један од ентитета неограничен (табела 2). Но, пре него пређемо на саму табелу, потребно је скренути пажњу на једну специфичност наше класификације, која се јавља у свим доменима сем временског. Наиме, као што смо видели у табели 1, у којој су представљени сви обрасци идентификовани у анализираним корпусима, неки од њих својим називом јасно указују на постојање уланчавања, тј. представљају комбинацију најмање два засебна обрасца преноса. У нашој анализи правимо разлику између две такве врсте уланчавања. У првом случају се ради о

„директном“ преносу са једног референта на други, као на примеру обрасца МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ, где се до коначног циља топонимског преносника долази преко „међуциља“, који након првог пресликавања преузима на себе улогу новог преносника и даље води ка жељеном имплицитном циљу целокупне метонимијске екстензије. Други случај је везан за оне обрасце код којих не долази до овакве врсте преноса са примарног на секундарни циљ у процесу уланчавања, већ се више ради о паралелној реализацији различитих метонимијских преноса, попут обрасца САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ + СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, где другачији принцип именована указује на то да се ради о другачијој врсти метонимијског ланца, односно, да се не може увек са сигурношћу тврдити који образац претходи којем. За разлику од првог случаја, у којем коначни циљ метонимијског преноса везујемо за други преносник, па када говоримо о људима као имплицитном циљу преноса у наведеном примеру мислимо искључиво на особе запослене у некој институцији, а не на целокупно становништво неког места, код друге врсте уланчавања у нашој анализи, примарни преносник игра доминантну улогу. Узмемо ли у разматрање пример *the book also alleges*, не можемо да кажемо да након преноса са садржатеља на садржај, садржај постаје искључиво средство које вршилац радње користи и које се метонимијски односи на њу или њега, јер основни преносник јасно задржава то својство – пре ћемо на *књигу* гледати као на средство којим се нека радња врши него на њен садржај.³⁴ Под ову другу врсту примера потпадају и они обрасци који задржавају своје дословно значење. Услед своје специфичне природе, метонимијски ланци се не налазе на доњим табелама, али су зато на њима приказани сви засебни преноси који се у таквим примерима уланчавају, јер смо их и као такве сретали у нашим корпусима. Примери метонимијског уланчавања биће објашњени у посебном одељку након класификације осталих образаца. Такође, сви обрасци у табелама које следе дати су по азбучном реду, који не указује на већи или мањи значај одређених

³⁴ У оваквим случајевима долази до интеракције између метонимије, с једне, и метафоре засноване на персонификацији, с друге стране, те је могуће тумачити их на два различита начина (вид. Littlemore, 2015: Chapter 6).

образаца, већ једино служи да табеле буду прегледније. А, како не бисмо нарушили структуру и прегледност самих табела, примери класификованих образаца биће дати по категоријама након сваке табеле. За почетак, погледајмо табелу 6 и метонимијске обрасце који се у њој налазе.

Табела 6. Метонимијски обрасци у просторном и материјалном домену

	Ограничен	Неограничен
део-целина	1. ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ 2. ЦЕЛИНА ЗА ДЕО 3. ГОРЊИ ДЕО СКАЛЕ ЗА ЦЕЛУ СКАЛУ	1. МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ
садржавање	1. САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ	
контакт	1. АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 2. АДРЕСА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ 3. ГЛАВНИ ГРАД ЗА ВЛАДУ 4. ГЛАВНИ ГРАД ЗА ЗЕМЉУ 5. ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 6. ЛОКАЦИЈА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ 7. МЕСТО ЗА ВЛАДУ 8. МЕСТО ЗА ВОЈСКУ 9. МЕСТО ЗА ДРУШТВЕНИ ЕНТИТЕТ 10. МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 11. МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ 12. МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКЕ ПРЕДСТАВНИКЕ 13. МЕСТО ЗА ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЉУДЕ 14. МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО 15. МЕСТО ЗА ФИНАНСИЈСКУ ИНСТИТУЦИЈУ 16. ПОВРШИНА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 17. ПОЛИТИЧКА ИНСТИТУЦИЈА ЗА МЕСТО 18. ПРОСТОР ЗА ЉУДЕ 19. ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 20. ПРОСТОРНА ПОЗИЦИЈА ЗА ЉУДЕ	
супостављеност	1. ДЕО ОДЕЋЕ ЗА ОСОБУ	

Примери:

део-целина/ограничен

1. Alan Johnson, **the head** of the Labour yes campaign [...]. (*The Guardian*, 17 September 2015)
2. If he believes it would be unacceptable for the **American** people [...]. (*The Telegraph*, 22 April 2016)
3. It's only 250 words **long** but has instantly become the defining clause in a war of words between Britain and the EU. (*The Guardian*, 25 June 2016)

део-целина/неограничен

1. [...] not just because of the formal processes like writing policy **papers** and hiring trade negotiators [...]. (*The Telegraph*, 17 August 2016)

садржавање/ограничен

1. **Article 50** of the Lisbon treaty sets out how an EU country might voluntarily leave the union. (*The Guardian*, 25 June 2016)

контакт/ограничен

1. A **No 10** source said [...]. (*The Guardian*, 24 July 2015)
2. [...] before he addressed the nation from the steps of **Number 10** [...]. (*The Telegraph*, 23 June 2016a)
3. Doncaster, Wakefield and Hull [...] have been abandoned for decades, by **London** far more than by **Brussels**. (*The Guardian*, 24 June 2016c)
4. [...] since the Spanish will veto anything that might encourage Catalonia to break away from **Madrid**. (*The Telegraph*, 23 July 2016)
5. [...] a cynical, careerist head stuck up the backside of the **Downing Street** boss. (*The Guardian*, 5 February 2016)
6. Political warfare doesn't end on the day a new prime minister walks into **Downing Street** [...]. (*The Telegraph*, 19 October 2016)
7. **Germany** would support such discussions, he said. (*The Guardian*, 24 June 2015)
8. [...] he described **Britain's** role in 1940 as being the 'junior partner' to **the US** in World War Two. (*The Telegraph*, 9 May 2016)
9. [...] the possible fall-out on financial markets everywhere has, for a long-time now, stymied investment across Europe and **the broader Western world** [...]. (*The Telegraph*, 6 June 2015)
10. [...] noted the fact that young people are far more committed than their elders to **Brussels**. (*The Guardian*, 4 April 2016)
11. But La Sturgeon says she plans to campaign for both **Scotland** and **the UK** to stay in Europe [...]. (*The Telegraph*, 24 January 2016)
12. [...] a day after EU leaders met informally in Bratislava, without **Britain** [...]. (*The Guardian*, 17 September 2016)
13. [...] **non-EU countries** never build new airports, of course. (*The Telegraph*, 19 October 2016)
14. Yet despite numerous solemn declarations by EU leaders that **Europe** will learn the lessons of the British vote [...]. (*The Guardian*, 26 June 2016)
15. [...] **London's** pre-eminence in finance is 'protected' [...]. (*The Telegraph*, 2 April 2016)
16. [...] echoing a thought becoming more widespread in **the Square Mile** [...]. (*The Telegraph*, 2 April 2016)
17. [...] a 2014 OECD report concluded that **the EU** would require 50 million immigrants by 2050. (*The Guardian*, 30 May 2016)
18. Several **polling stations** were forced to move because of flash floods. (*The Telegraph*, 24 June 2016c)
19. [...] following **the cabinet** meeting May was to host her first session of the national security council [...]. (*The Guardian*, 19 July 2016)
20. **Both sides** of the referendum campaign have been fighting for weeks [...]. (*The Telegraph*, 13 May 2016)

супостављеност/ограничен:

1. The roll-call of **suits** droning on about 'business', 'trade' and 'regulation' [...]. (*The Guardian*, 30 May 2016)

Метонимијски обрасци који у нашем раду припадају просторном и материјалном домену чине трећу најбројнију групу, али је зато ниво јачине контигвитета који се у моделу означава као однос контакта, у овом домену

између локације и лоцираног ентитета, други по укупном броју различитих образаца, првенствено захваљујући метонимијама које за преносник имају место, односно, неки други слични просторни ентитет, што је и било за очекивати.³⁵ Имајући у виду могуће врсте преноса које овај модел предвиђа, типови и подтипови метонимије пронађени у нашим новинским корпусима попуњавају све категорије осим неограниченог садржавања. Што се самих преноса унутар образаца тиче, нисмо уочили никакве битне разлике у поређењу са оригиналним моделом, па сви обрасци пронађени у нашој анализи корпуса одговарају основним поставкама Персмановог и Херартсовог шаблона. Поред најцентралнијих преноса између дела и целине и обрнуто, првом од ограничених типова контакта, тј. оном са најјачим интензитетом, припада још и образац ГОРЊИ ДЕО СКАЛЕ ЗА ЦЕЛУ СКАЛУ, док се на наредном нивоу налазе обрасци који дефинишу преносе између садржатеља и садржаја. Већина образаца у следећој групи јасно показују пренос са локације на оно што је на њој лоцирано, или у мањем броју случајева пренос у супротном смеру. Коначно, на четвртном, најслабијем нивоу контакта налазимо само један образац, ДЕО ОДЕЋЕ ЗА ОСОБУ, који и поменути аутори анализирају у свом раду. Што се тиче неограничених образаца, Персман и Херартс овде наводе две различите јачине контакта, од којих су у нашој анализи само за једну пронађени одговарајући преноси, али се сви они у потпуности уклапају у основни тип МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ.

4.3.1.2. Временски домен

Временски домен је домен са најмањим бројем различитих врсти контигвитета и у нашем случају садржи свега четири различита метонимијска обрасца. Персман и Херартс констатују да се метонимијски преноси између два временска ентитета могу остварити само на три нивоа јачине контакта, и то искључиво између ограничених ентитета, јер у овом домену проширење значења дуж димензије ограничености није могуће. Први

³⁵ Треба имати на уму да се овде ради о броју самих образаца, а не бројности свих њихових реализација у корпусима.

ниво је ниво односа између временског дела и целине, други представља однос између времена као садржатеља и ствари које су се у том периоду дешавале, док трећи ниво описује односе између два временска ентитета који непосредно прате један другог. Табела 7 приказује метонимијске обрасце из временског домена идентификоване у анализираним корпусима.

Табела 7. Метонимијски обрасци у временском домену

Ограничен	
део-целина	
садржавање	1. ВРЕМЕ ЗА ВРШИОЦА 2. ВРЕМЕ ЗА АКТИВНОСТ 3. ВРЕМЕ ЗА ДОГАЂАЈ
контакт	

Примери:

садржавање/ограничен

1. [...] there is something reckless about **Tuesday's** decision to allow ministers to campaign on whichever side of the argument they choose. (*The Guardian*, 5 January 2016)
2. [...] they have remained dormant, preferring shorter **hours** and higher wages in the private sector to fighting for the soul of their party. (*The Telegraph*, 28 July 2015)
3. [...] that would ease the anxieties that many people are feeling after the most momentous **day** of recent times. (*The Telegraph*, 24 June 2016b)

Као што можемо да видимо, међу нашим обрасцима није било оних који су се уклапали у односе део-целина и контакт. Сви обрасци идентификовани у нашем раду стоје за метонимијске преносе између одређеног времена и неког ентитета који је садржан у том периоду. Можемо да приметимо да у оваквим случајевима долази до преклапања између временског односа садржавања и истог тог односа у домену радњи/догађаја/процеса. У свом раду, Персман и Херартс (2006: 294) наводе време као један од пет ентитета који може да се нађе у функцији учесника у некој радњи/догађају/процесу, што такође потпада под однос садржавања, само у другом домену. Једини пример који аутори дају као илустрацију овог односа јесте пропозициона метонимија са лексемом *summer*, што смо већ имали прилике да видимо у Раденовој и Кевечешовој типологији. Сматрамо

да су обрасци референцијалне метонимије који су идентификовани у нашој процедури везани за временски домен, барем када је у питању пренос са времена на неки ентитет, и да су као такви ближи објашњењу и илустрацијама које Персман и Херартс дају у вези са тим доменом. Међутим, у њиховом раду нема примера обрнутог преноса, са неког ентитета на одређено време, те смо стога једину инстанцу таквог преноса пронађену у нашим корпусима (*he will be gone by the next election*) означили као ДОГАЂАЈ ЗА ВРЕМЕ и класификовали унутар домена радњи/догађаја/процеса.

Поред ова четири, у нашем списку образаца постоји још један тип који је везан за време, а односи се на пренос између количине времена и периода коју та количина одређује. С обзиром да Персман и Херартс (2006: 303) на количину гледају као на неограничени ентитет, те односе између количине и других ентитета које она одређује сврставају под однос КАРАКТЕРИСТИКА & ЕНТИТЕТ, одлучили смо да овај образац прикључимо обрасцима КОЛИЧИНА ЗА ЉУДЕ и КОЛИЧИНА ЗА ПРЕДМЕТ, и класификујемо га унутар домена склопова и скупова. Све у свему, како и сами аутори прототипског модела констатују, временски домен је најмање продуктиван од свих домена унутар овог модела, што се показало тачним и у нашој анализи, где је мали број образаца праћен и прилично малим бројем реализација истих, за разлику од наредног домена, који представља најпродуктивнију категорију у овом истраживању.

4.3.1.3. Домен радњи/догађаја/процеса

Како Персман и Херартс (2006: 289) кажу, с обзиром да се ради о комбинацији временских ентитета радњи, догађаја и процеса са њиховим учесницима који претежно представљају просторне ентитете, овај домен је изузетно богат и једини је у прототипском моделу који садржи специфичне преносе на сваком нивоу контигвитета, било да се ради о димензији јачине контакта или ограничености. У нашој анализи нисмо успели да идентификујемо обрасце на само два од ових нивоа, и то нивоу контакта између ограничених ентитета и нивоу супостављености између једног ограниченог и једног неограниченог ентитета. Вреди напоменути да се,

поред тога што се ради о домену са највећим бројем различитих образаца, овде налази и засебна врста контигвитета са највише метонимијских преноса, а ради се о односу садржавања између два ограничена ентитета, који броји 32 од укупно 146 типова и подтипова метонимије, што је више од петине свих идентификованих образаца преноса.

Између осталог, домен радњи/догађаја/процеса представља плодно тло за класификацију пропозиционих метафора, нарочито у односу где неки ентитет игра улога преносника до одређене циљне радње. С обзиром да у нашој анализи такви примери нису регистровани, када је реч о радњама, на овом списку се налазе само два обрасца у којима се радње налазе у улози изворног појма: РАДЊА ЗА ИСХОД и РАДЊА ЗА ПРЕДМЕТ. Упркос томе, метонимијски односи између догађаја и процеса, с једне, и њихових учесника, с друге стране, показали су се као довољни да овај домен садржи убедљиво највише различитих образаца у нашој анализи. Поред образаца који се као такви налазе и у оригиналној класификацији, попут централних преноса ПОДДОГАЂАЈ ЗА ЦЕО ДОГАЂАЈ или ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ, одлучили смо да и неке сличне временске ентитете подведемо под овај домен. Тако су се стања, која и Персман и Херартс помињу, нашла у овом домену, и то као неограничени ентитети, а аналогно њима, овде смо класификовали и оне преносе који садрже различите активности, способности, ставове, чинове и слично, било у функцији преносника или циља неког метонимијског пресликавања. Сви они временски ентитети који су на неки начин могли да буду доведени у везу са оним што су Персман и Херартс означили као радње, догађаје и процесе, налазе се унутар овог домена, јер сматрамо да је он конципиран на тај начин да остави могућност допуњавања различитим временским ентитетима који са три наведена деле одређене карактеристике. Тако смо, на пример, одлучили да политичку позицију као чест ентитет у различитим преносима у нашем корпусу класификујемо као образац који припада овом домену, јер на политичку позицију гледамо као на неограничено стање које се често налази у одређеном односу са неким од његових учесника. Табела 8 даје увид у наше налазе.

Табела 8. Метонимијски обрасци у домену радњи/догађаја/процеса

	Ограничен	Неограничен
део-целина	<ol style="list-style-type: none"> 1. ПОДДОГАЂАЈ ЗА ЦЕО ДОГАЂАЈ 2. ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. АКТИВНОСТ ЗА ИСХОД 2. АКТИВНОСТ ЗА СТАВ 3. ГЕСТ ЗА МЕНТАЛНО СТАЊЕ 4. ГЕСТ ЗА СТАВ 5. КОНСТРУКТ ЗА МЕНТАЛНУ АКТИВНОСТ 6. ОПАЖАЊЕ ЗА ОПАЖЕНУ СТВАР 7. ПРОЦЕС ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ 8. ЧИН ЗА ИСХОД 9. ЧИН ЗА ОСЕЂАЊЕ 10. ЧИН ЗА СТАВ 11. ЧИН ЗА ЧУЛНИ ДОЖИВЉАЈ
садржавање	<ol style="list-style-type: none"> 1. АКТИВНОСТ ЗА ВРШИОЦА 2. АКТИВНОСТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ 3. ДОГАЂАЈ ЗА ВРЕМЕ 4. ДОГАЂАЈ ЗА ИСХОД 5. ДОГАЂАЈ ЗА ЉУДЕ 6. ДОГАЂАЈ ЗА ПОСЛЕДИЦУ 7. ЕКОНОМСКА РЕГИЈА ЗА ЕКОНОМИЈУ 8. ЗАКОНСКИ ПРОПИС ЗА ПРОЦЕС 9. ИНСТИТУЦИЈА ЗА АКТИВНОСТ 10. ИНСТИТУЦИЈА ЗА ДОГАЂАЈ 11. ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС 12. МЕСТО ЗА ВРСТУ ОДНОСА 13. МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ 14. МЕСТО ЗА ЕКОНОМИЈУ 15. МЕСТО ЗА ИНДУСТРИЈУ 16. МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ АКТИВНОСТ 17. ОРГАНИЗОВАНА АКТИВНОСТ ЗА ЉУДЕ 18. ПРЕДМЕТ ЗА АКТИВНОСТ 19. ПРЕДМЕТ ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС 20. ПРОСТОРИЈА ЗА АКТИВНОСТ 21. ПРОЦЕС ЗА ДОГАЂАЈ 22. ПРОЦЕС ЗА ИСХОД 23. ПРОЦЕС ЗА ЉУДЕ 24. РАДЊА ЗА ИСХОД 25. РАДЊА ЗА ПРЕДМЕТ 26. СРЕДСТВО ЗА АКТИВНОСТ 27. СРЕДСТВО ЗА ЗАКОНСКИ ПРОПИС 28. ФУНКЦИЈА ЗА ОСОБУ 29. ЧИН ЗА ВРШИОЦА 30. ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ 31. ЧИН ЗА ПРЕДМЕТ 32. ЧУЛО ЗА АКТИВНОСТ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ЗГРАДА ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ 2. ПОЛИТИЧКА ПОЗИЦИЈА ЗА ВРШИОЦА 3. ПРЕДМЕТ ЗА СПОСОБНОСТ 4. ПРЕДМЕТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ 5. ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ 6. ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ 7. СПОСОБНОСТ ЗА ИНФОРМАЦИЈУ 8. СТАЊЕ ЗА ЉУДЕ
контакт		<ol style="list-style-type: none"> 1. СПОСОБНОСТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ 2. СИТУАЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКУ МЕРУ
супостављеност	<ol style="list-style-type: none"> 1. КОНТРОЛИСАНО ЗА КОНТРОЛОРА 2. ОСОБА ЗА ВОЈСКУ 3. ПОСЕДОВАНО ЗА ПОСЕДНИКА 4. ПРОИЗВОЂАЧ ЗА ПРОИЗВОД 5. СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА 6. СТАВ ЗА ВРШИОЦА 	

Примери:

део-целина/ограничен

1. [...] shaped the continent's geopolitics since **the fall of the Berlin Wall** [...]. (*The Telegraph*, 28 May 2015a)
2. Without **Brexit**, the result of a second independence referendum would be touch and go [...]. (*The Guardian*, 14 January 2016)

део-целина/неограничен

1. They have since gone very quiet on the supposed **lessons** of the EU/Canada deal. (*The Telegraph*, 29 October 2016)
2. As for the party itself, **one reading** of the history of the 1970s and 1980s [...]. (*The Telegraph*, 28 July 2015)
3. [...] there would meanwhile be much **hand-rubbing** in Spain and Portugal [...]. (*The Telegraph*, 6 June 2015)
4. The shouting, **finger-pointing**, backbiting and point-scoring in the House of Commons – that's all got to go [...]. (*The Guardian*, 2 June 2016)
5. After 23 years of careful **thought** about what they would like to do in power... the answer is nothing. (*The Guardian*, 2 June 2016)
6. [...] tempts one to just kick back and enjoy **the sight** of those blustering, cynical toffs at one another's throats. (*The Guardian*, 30 May 2016)
7. [...] he did not expect to win, believing **Brexit** would be 'crushed'. (*The Guardian*, 25 September 2016)
8. **Door-knocking**, street-campaigning and – above all – just listening, will be important in mending the link [...]. (*The Guardian*, 24 June 2016c)
9. They arrived to **cheers** from supporters [...]. (*The Telegraph*, 20 February 2016)
10. Thus one of the most reliable forms of canvassing data is **the old-fashioned door slam**. (*The Telegraph*, 9 October 2015)
11. [...] citizens feeling disconnected from the powers that be should **take a cool look** at the powers behind the Brexit push. (*The Guardian*, 14 June 2016)

садржавање/ограничен

1. [...] particularly low-skilled **work** in areas such as agriculture, food processing and manufacturing. (*The Guardian*, 10 June 2016)
2. Meanwhile, Anna Soubry [...] insisted that retaining access to the single market would be 'absolutely critical' for British **businesses**. (*The Telegraph*, 31 August 2016)
3. We know he will be gone by **the next election** [...]. (*The Guardian*, 2 June 2016)
4. [...] the issue on which **the referendum** may well turn. (*The Telegraph*, 6 January 2016)
5. Addressing an Institute for Public Policy Research **event** [...]. (*The Guardian*, 25 July 2016)
6. The Achilles Heel in the argument that **Brexit** would diminish our security [...]. (*The Telegraph*, 15 December 2015)
7. While **the eurozone** grew by 0.4 pc in the first quarter of 2015 [...]. (*The Telegraph*, 6 June 2015)
8. No country has ever invoked **article 50** – yet. (*The Guardian*, 25 June 2016)
9. The vote, by 263 to 246, ends the risk of a serious constitutional battle between Commons and peers flaring up in the final week of **parliament** before Christmas [...]. (*The Guardian*, 14 December 2015)
10. People couldn't see how leave could possibly win and now, on the eve of the crucial **European council** [...]. (*The Telegraph*, 14 December 2015a)
11. Our approach is in line with **Charity Commission** and other relevant guidance. (*The Telegraph*, 7 March 2016)
12. [...] perhaps based around a **Norway**-style model with significant extra powers over migration [...]. (*The Telegraph*, 29 June 2016b)

13. Obama has described **Libya** as his biggest foreign policy mistake [...]. (*The Guardian*, 22 April 2016)
14. The eventual outcome of this Greek tragedy will impact **the UK** not only because the eurozone remains easily our largest trading partner. (*The Telegraph*, 6 June 2015)
15. **Britain** has been able to tap into its huge reserves of shale gas and oil [...]. (*The Telegraph*, 2 June 2015)
16. [...] after a dinner of scallops, lamb and iced vanilla parfait in Brussels that had been dominated by a tense debate on **Russia**. (*The Guardian*, 21 October 2016)
17. [...] two central promises made by **the successful campaign** to leave the European Union. (*The Guardian*, 5 September 2016)
18. [...] and I am determined to make sure our interests are represented at **the negotiating table**. (*The Guardian*, 28 October 2016)
19. Brussels' **red tape** stifles every one of Britain's 5.4 million businesses [...]. (*The Telegraph*, 15 May 2016)
20. It is also why several big firms such as Vodafone and easyJet have muttered darkly about the possibility of shifting their **HQs** abroad [...]. (*The Telegraph*, 29 June 2016b)
21. **The Brexit** reveals how deeply divided our supposed 'One Nation' has become [...]. (*The Telegraph*, 26 June 2016)
22. Juncker repeatedly miscalculated over **Brexit**. (*The Guardian*, 3 July 2016)
23. David Cameron had 50 of the best civil servants camped out in the Cabinet Office, waging war against **Brexit** [...]. (*The Telegraph*, 19 October 2016)
24. [...] and we could undercut expensive European **produce**. (*The Telegraph*, 2 April 2016)
25. A Mail **spread**, Britain 'will thrive after Brexit', was based on claims [...]. (*The Guardian*, 4 April 2016)
26. [...] other points of potential Euro-confusion that we should keep **an eye** on. (*The Guardian*, 26 October 2015)
27. In 1980 a lorry going to Italy from the UK required **55 rubber stamps**. (*The Telegraph*, 28 May 2015a)
28. And I think that was because of a lack of concerted campaigning by **the leadership** [...]. (*The Guardian*, 7 August 2016)
29. **The Paris terrorist attacks**, which left 130 people dead [...]. (*The Guardian*, 21 November 2016)
30. Why should **charities** representing millions of people be the only sector banned from this debate. (*The Telegraph*, 7 March 2016)
31. **An assessment** has circulated in foreign missions in Libya [...]. (*The Guardian*, 22 April 2016)
32. The legislation infuriated Tory Eurosceptics, who fear it will mean that their case for leaving the EU will not get **a fair hearing** from the British public. (*The Telegraph*, 28 May 2015b)

садржавање/неограничен

1. Similar postures have won **the White House** more often than not [...]. (*The Guardian*, 14 June 2016)
2. [...] **the opposition's** job is to derail the government at every opportunity to snatch power back. (*The Telegraph*, 19 October 2016)
3. It, too, shows how far Mrs Sturgeon's **writ** actually runs [...]. (*The Telegraph*, 23 July 2016)
4. [...] including the loss of our **seat** on the five-nation UN Security Council [...]. (*The Telegraph*, 15 December 2015)
5. [...] technically 'president in **office** of the council of the European Union' [...]. (*The Guardian*, 14 June 2016)
6. For those of us on **the left** who have always been critical of the EU [...]. (*The Guardian*, 14 July 2015)

7. **Intelligence** plays an increasingly crucial role in fighting international crime and thwarting terrorist plots, Orde says. (*The Guardian*, 21 November 2015)
8. Friends of the Earth says on its EU referendum page that **membership** has created 'cleaner beaches and drinking water' [...]. (*The Telegraph*, 7 March 2016)

контакт/неограничен

1. And we are sure that he will work to produce a smooth transition to **power** and the beginning of negotiations for Brexit. (*The Telegraph*, 25 June 2016b)
2. My point was we had to have an alternative to **austerity** and greater resources going into areas where there have been huge changes. (*The Guardian*, 24 June 2016a)

супостављеност/ограничен

1. [...] where **British planes** joined the US bombing campaign after the House of Commons voted to back military action in December. (*The Guardian*, 22 April 2016)
2. The EU's clumsy overtures to Ukraine, with the offer of an 'association agreement', gave **President Putin** added incentive to intervene militarily. (*The Telegraph*, 18 June 2016)
3. He is sure food would be cheaper because our **farms** are so much more efficient than Europe's [...]. (*The Telegraph*, 2 April 2016)
4. [...] why make **BWMs** and **Citroens** 10 per cent more expensive for Brits to buy? (*The Telegraph*, 25 June 2016a)
5. They hurried off stage afterwards without taking questions from **the world's media**. (*The Guardian*, 24 June 2016e)
6. [...] when '**don't knows**' are included 42 per cent of people would vote to stay in the EU, with 41 per cent voting to leave. (*The Telegraph*, 14 December 2015a)

4.3.1.4. Домен склопова и скупова

Коначно, последњи у низу домена који су нам послужили за класификацију идентификованих метонимијских образаца јесте домен склопова и скупова. Као што смо већ раније рекли, склопови и скупови, по Персману и Херартсу (2006: 302), представљају партономске односе између целине и њених делова, при чему су склопови састављени од крајње различитих делова, попут људског тела, док скупове чине слични, а често готово идентични чланови, попут роја пчела. Иако овај домен садржи само по две различите врсте контигвитета, и у димензији јачине контакта и у димензији ограничености, а имајући у виду да у нашем раду нема примера за неограничено садржавање, домен склопова и скупова ипак представља други домен по броју различитих образаца, првенствено захваљујући односу између ентитета и неке његове карактеристике, који се показао веома продуктивним у анализи новинских корпуса у нашем истраживању.

Међутим, и остале врсте контигвитета из овог домена имају значајну улогу у целокупној слици, па он делује као најуједначенији од свих, наравно са изузетком односа између небројивог скупа и појединца, тј. неограниченог садржавања, како је тај однос и представљен на табели 9 која управо следи.

Табела 9. Метонимијски обрасци у домену склопова и скупова

	Ограничен	Неограничен
део-целина	1. ВАЛУТА ЗА ЕКОНОМСКУ РЕГИЈУ 2. ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЉУДЕ 3. ЉУДИ ЗА ВЛАДУ 4. МАТЕРИЈАЛ ЗА ИНДУСТРИЈУ 5. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ 6. ПРЕДМЕТ ЗА ИНСТИТУЦИЈУ 7. СРЕДСТВО ЗА ТЕХНОЛОГИЈУ	1. ВЕРОВАЊЕ ЗА ЉУДЕ 2. ДЕО ТЕЛА ЗА ОСОБИНУ 3. ЗАКОНСКА ЗАЈЕДНИЦА ЗА ПРАВО 4. ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ 5. КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО 6. КОЛИЧИНА ЗА ВРЕМЕ 7. КОЛИЧИНА ЗА ЉУДЕ 8. КОЛИЧИНА ЗА ПРЕДМЕТ 9. МАТЕРИЈА ЗА КАРАКТЕРИСТИКУ 10. МЕНТАЛНО СТАЊЕ ЗА ВРШИОЦА 11. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ВРСТУ ОДНОСА 12. СИСТЕМ ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ 13. СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО 14. ФИЗИЧКИ АТРИБУТ ЗА ЉУДЕ 15. ФИЗИЧКИ ОБЛИК ЗА ЛИЧНОСТ
садржавање	1. ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО 2. ДРУШТВЕНА КАТЕГОРИЈА ЗА ЉУДЕ 3. ОСОБА ЗА ВЛАДУ 4. ОСОБА ЗА ГРУПУ 5. ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЧЛАНОВЕ 6. СЕКТОР ЗА ЉУДЕ 7. СИСТЕМ ЗА ЉУДЕ 8. СПЕЦИФИЧНО ЗА ГЕНЕРИЧКО	

Примери:

део-целина/ограничен

1. Rightwing British Eurosceptics have for long salivated at the prospect that Greece might be expelled from **the euro**. (*The Guardian*, 4 August 2015)
2. In a speech to **the Bundestag** [...]. (*The Guardian*, 28 June 2016)
3. It is not just that **the Americans** refuse to recognise the jurisdiction of the international criminal court [...]. (*The Guardian*, 22 April 2016)
4. [...] EU rules could block **steel** rescue. (*The Guardian*, 4 April 2016)
5. **Vote Leave** claimed the European Union is hanging out the welcome sign to foreign criminals. (*The Telegraph*, 29 March 2016)
6. [...] and having to cope with **the press** we have [...]. (*The Guardian*, 5 January 2016)
7. During the intervening time, Farage was making hay on **the airwaves**, declaring it a victory for Ukip [...]. (*The Guardian*, 24 June 2016e)

део-целина/неограничен

1. Many of our **non-Christian faiths** think they need protection. (*The Telegraph*, 26 June 2016)

2. [...] with the kind of brazen **nerve** that these days costs parents over £30,000 a year [...]. (*The Guardian*, 2 June 2016)
3. [...] on **gay marriage** I think he was very brave on that and faced down his own party on that. (*The Telegraph*, 24 June 2016d)
4. The EU referendum is an internecine dispute among **the privileged** [...].(*The Guardian*, 30 May 2016)
5. These principles [...] are profoundly **Tory**. (*The Telegraph*, 13 July 2016)
6. [...] thoughts are turning to what will be **a critical quarter** for the bloc as it makes preparations for divorce talks with Britain [...]. (*The Telegraph*, 23 August 2016)
7. In London, **59.94%** voted to remain. (*The Guardian*, 24 June 2016a)
8. And the Sun, in **a piece** headlined '1.3m Brexit bombshell' [...]. (*The Guardian*, 4 April 2016)
9. [...] Britain and France are the only European countries making a serious contribution to the **air war**. (*The Telegraph*, 15 December 2015)
10. **Concern** over immigration delivers a 'significant' poll boost to the Leave campaign as voters react to claims over UK border control. (*The Telegraph*, 31 May 2016)
11. [...] since Britain has not yet indicated which of the myriad possible relationships with Europe – Norway, Swiss, Canada, **WTO** or bespoke – it will press for when it invokes Article 50. (*The Telegraph*, 23 August 2016)
12. We have forged a distinctive foreign policy, allied to Europe, but giving due weight to the US, India and other common-law, Anglophone **democracies**. (*The Telegraph*, 2 June 2015)
13. [...] the overall brand damaged by the cruelties that the single currency has meted out on the continent's **south** [...]. (*The Guardian*, 24 June 2016c)
14. [...] Britain's vote for Brexit is adding a significant load to those centrifugal political **forces**. (*The Telegraph*, 23 August 2016)
15. Some senior **figures**, notably Germany's Angela Merkel [...]. (*The Guardian*, 3 July 2016)

садржавање/ограничен

1. **European politicians** are urging us to hurry up and end the uncertainty. (*The Guardian*, 30 June 2016)
2. **The political classes** have a big hard-on for the EU referendum [...]. (*The Guardian*, 30 May 2016)
3. [...] unless **Mrs May** accepted rules allowing the 'freedom of movement' of workers across Europe. (*The Telegraph*, 17 September 2016)
4. In terms of immigration numbers as **Home Secretary** we did start putting the numbers down. (*The Telegraph*, 5 September 2016)
5. [...] **Syriza** and **Podemos** in Spain are trying to change the institution, after all, not leave it. (*The Guardian*, 14 July 2015)
6. [...] led hopefully by **private sector** involvement [...]. (*The Telegraph*, 13 July 2016)
7. **Democracies** do not go to war with each other [...]. (*The Telegraph*, 18 June 2016)
8. To **the new parent** who worries about the air her kids will breathe [...]. (*The Guardian*, 2 June 2016)

Везан за оне односе дела и целине које није могуће једноставно подвести под просторне или временске ентитете, домен склопова и скупова показао се као одличан шаблон за класификацију метонимијских образаца које није било могуће распоредити у остале домене. Ово се првенствено односи на обрасце који су се тицали преноса између истакнутог својства неке категорије и саме те категорије, као и генеричке и специфичне употребе

одређених лексема. Уз то, врста контигвитета коју Персман и Херартс називају ЦЕНТРАЛНИМ ФАКТОРОМ & ИНСТИТУЦИЈОМ, била је од велике користи при класификацији образаца који у себи садрже неку институцију или организацију и неки од њихових најважнијих ентитета, што је био чест случај у анализираним новинским корпусима. Све у свему, као домен који је првенствено фокусиран на прототипске метонимијске односе између дела и целине, што се додатно потврђује чињеницом да уопште не садржи односе контакта или супостављености, домен склопова и скупова представља важан аспект Персмановог и Херартсовог модела, чему свакако иду у прилог и наши налази.

4.3.1.5. Метонимијско уланчавање

За крај првог дела квалитативне анализе резултата, остало нам је да се позабавимо оним обрасцима који се у својем пуном облику нису нашли у представљеној класификацији, али чије су компоненте, као што смо већ напоменули, наведене у горњим табелама. У нашем раду постоје две врсте метонимијских ланаца, које смо представили на почетку овог одељка. Што се прве врсте тиче, идентификовали смо укупно 15 образаца који показују „директно“ уланчавање, и то:

1) АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

No 10 is panicking. (*The Guardian*, 12 November 2015)

2) АКТИВНОСТ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

But it does so to ensure that every **business** that wishes to export [...] face one law in Europe not 28 different bits of paperwork. (*The Telegraph*, 28 May 2015a)

3) ЕКОНОМСКА РЕГИЈА ЗА ВЛАДУ ЗА ЉУДЕ

But didn't **the eurozone**, and especially Germany, trample on the democratically expressed wishes of the people? (*The Guardian*, 4 August 2015)

4) ЗГРАДА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

[...] an unprecedented rejection of the views and threats of an entire class of politicians, business leaders, opinion formers, foreign governments, **the Church**, the CBI, and the IMF. (*The Telegraph*, 24 June 2016b)

5) ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

Downing Street has played down the significance of Barack Obama's comments [...]. (*The Guardian*, 24 July 2015)

6) МЕСТО ЗА ВЛАДУ ЗА ЉУДЕ

[...] yet it now has all the trappings of a superstate, albeit that **the UK** has opted out of some of them. (*The Telegraph*, 18 June 2016)

7) МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ ЗА ВРЕМЕ

Cameron, his old **Oxford** friend, was obliged to demote him [...]. (*The Guardian*, 3 July 2016)

8) МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

These are people who for forty years were happy to let **Brussels** dictate UK legislation. (*The Telegraph*, 15 October 2016)

9) ПРЕДМЕТ ЗА ПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ ЗА ОСОБУ

[...] unlike some suggestions that we could have a deterrent but not actually be willing to use it, which seem to come from the Labour party **frontbench**. (*The Guardian*, 19 July 2016)

10) ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ДОГАЂАЈ

The prime minister, who campaigned to remain in the EU, was to convene her now-completed **cabinet** for the first time at 9.30 am on Tuesday. (*The Guardian*, 19 July 2016)

11) ПРОСТОРИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

He confirmed that **the Cabinet** had backed his plan [...]. (*The Telegraph*, 20 February 2016)

12) ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

[...] due to the growth of Islamophobia prompted by **the far-Right's** response to the Isil threat and incidents of Islamist terrorism. (*The Telegraph*, 26 June 2016)

13) СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО ЗА ВЛАДУ

The west is pressing the new Libyan government to seek permission for the EU's Operation Sophia [...]. (*The Guardian*, 22 April 2016)

14) СТРАНА СВЕТА ЗА МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО

[...] with **the North**, the countryside, older people, and those who did not attend university, determined to leave [...]. (*The Telegraph*, 26 June 2016)

15) ЧИН ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЗА ЉУДЕ

The charities have all insisted that Britain being a member of the EU is vital to protecting Britain's wildlife [...]. (*The Telegraph*, 7 March 2016)

Као што можемо да видимо, у 12 од ових 15 образаца коначни циљ метонимијског преноса јесу људи, с тиме што је и пример 13 блиско везан за овај ентитет, с обзиром да се ради о влади која представља један скуп људи, по Персмановој и Херартсовој терминологији, док се једино примери 7 и 10 не односе директно на људе.

С друге стране, обрасци наведени у форми X + Y, указују на другачију врсту метонимијског уланчавања, где не долази до „директног“ преноса са примарног преносника на примарни циљ, који затим сам постаје преносник и служи како би се стигло до коначног циља. Овде радије имамо случај паралелног активирања метонимијских пресликавања, код којих врло често примарни преносник остаје доминантан у самом преносу значења на коначни циљ, или се заправо ради о случајевима где примарни преносник поред фигуративног значења које поприма, задржава и своје основно, дословно значење (примери 5 и 7). Успели смо да идентификујемо следећих 11 метонимијских ланаца другог типа у анализираном материјалу:

1) ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО + МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО

[...] a land that has been repeatedly fought over by French and Germans, **town** fighting **town**, **village** against **village**, and family against family. (*The Telegraph*, 26 June 2016)

2) ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО

[...] the Home Office is still working on a way to identify the exact number of **Europeans** living in the UK [...]. (*The Telegraph*, 7 October 2016)

3) МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ + САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ

Or maybe he's had one **glass** too many of his de-alcoholized, organic, fair-trade, vegan grape juice, and is still feeling the effects. (*The Telegraph*, 16 September 2015)

4) МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ + СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА

The quiet people – urged on, no doubt, by **the same paper's** corrosive cynicism [...]. (*The Guardian*, 26 June 2016)

5) МЕСТО ЗА ВЛАДУ + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ

Given the unprecedented scale of the EU enlargement and the fact obvious destinations such as **Germany** and **Austria** chose to impose transitional restrictions [...]. (*The Guardian*, 10 June 2016)

6) МЕСТО ЗА ВЛАДУ + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО

The US president said that Britain was **America's** 'best and most important partner' [...]. (*The Telegraph*, 23 July 2015)

7) МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ + ДОСЛОВНО ЗНАЧЕЊЕ

[...] whenever the EU has sought to exert its diplomatic influence, as in **the Balkans** and, more recently, **Ukraine**, its meddling has been calamitous. (*The Telegraph*, 18 June 2016)

8) МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ + МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО

Scotland has been taken out of the European Union despite its vote to remain. (*The Telegraph*, 23 June 2016b)

9) МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО

[...] and having Britain in it was crucial for **America's** 'transatlantic union' both with Britain and the rest of Europe [...]. (*The Telegraph*, 23 July 2015)

10) МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ ИНСТИТУЦИЈУ + ЦЕЛИНА ЗА ДЕО

We believe that Britain is better off staying in **Europe** [...]. (*The Guardian*, 17 September 2015)

11) САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ + СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА

The 'U-turn' was 'a major victory for the Daily Mail', said **the Mail article**. (*The Guardian*, 4 April 2016)

Наш задатак у овом делу рада јесте да проверимо да ли и до каквих промена у квалитету контигвитета долази приликом метонимијског уланчавања и проширења значења које није ограничено на пренос између само два ентитета. Када су у питању инстанце уланчавања, Халверсонова и Енгене (2010: 4) претпостављају да се такво проширење значења или креће у смеру једне или обе димензије унутар једног домена, прелазећи са „ближег“ на „даљи“ степен контакта, или се одиграва на истом нивоу јачине контакта, тј. ограничености, што ови аутори успевају да потврде у свом раду, додуше, на изузетно малом броју примера. И у нашем случају има сличних инстанци уланчавања. Уколико, рецимо, погледамо пример 7 са листе „директних“ образаца, видећемо да у целом метонимијском ланцу нема померања ни по вертикалној ни по хоризонталној оси, тј. први пренос са места на догађај налази се у области садржавања када је јачина контакта у питању, односно, садржи два ограничена ентитета, потпуно исто као и следећи пренос у ланцу, са догађаја на време када се тај догађај збио. Међутим, размотримо ли пример 5 са листе, ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ, као један од образаца са већим бројем реализација у анализираним корпусима, можемо да видимо да прво долази до преноса са локације на ентитет лоциран на њој, што припада ограниченом односу контакта унутар просторног домена, након чега следи пренос са институције на њен централни фактор, чиме остајемо у истој области ограничености, али се контакт између средњег члана и коначног циља у овом ланцу значајно појачава и прелази у однос део-целина, али сада унутар домена склопова и скупова. Овакви примери показују да постављене хипотезе ипак нису исправне.

Одаберемо ли један од случајева са друге листе, попут примера 4, код којег имамо комбинацију образаца МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ И СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, наилазимо на ситуацију која је још удаљенија од предложених хипотеза. Овде имамо кретање од неограниченог односа између дела и целине унутар просторног и материјалног домена до супостављености средства и вршиоца,

која припада домену радњи/догађаја/процеса. Из овог примера је нарочито очигледно да претпоставке Халверсонове и Енгенеа не стоје, јер се ради о повезивању два најудаљенија степена контакта – односа између дела и целине у обрасцу МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРЕДМЕТ и односа супостављености између два учесника једне радње у обрасцу СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, уз неминовну промену домена, али и уз промену димензије ограничености и то у супротном смеру, од периферног ка централном члану категорије. Узмемо ли у обзир да је у овакво метонимијско уланчавање могуће увести још један образац (нпр. када се лексема *raref* користи у значењу академског или другог писаног рада, чиме у комбинацију улази и образац САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ), ситуација се не мења значајно. Наравно, овакви налази не утичу на валидност прототипског модела, јер сами Персман и Херартс у свом раду не тврде да уланчавање функционише по таквим принципима, па је овакве примере могуће описати без напуштања граница самог модела, уз закључак да преноси унутар једног метонимијског ланца нису нужно везани за суседне области контакта или ограничености, нити да се увек крећу у смеру од централног ка периферним члановима категорије.

Када смо већ код обрасца СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, искористили бисмо ову прилику да се позабавимо и разликом између њега и обрасца ПРОИЗВОД ЗА ПРОИЗВОЂАЧА. Ковечеш и Раден (Kövecses & Radden, 1998: 57) тврде да је однос између произвођача и производа једносмеран, и да они нису успели да пронађу примере метонимијског преноса значења где производ има улогу преносника, а произвођач улогу циља. Међутим, у свом прегледу предструктуралистичке литературе, Персман и Херартс (2006: 298) налазе примере који показују да се овде ипак ради о реверзибилном односу, и да је могуће да се и производ користи као преносник у оваквим метонимијама. С тиме у виду, а на основу принципа вишеструке мотивације, који Персман и Херартс уводе у свој модел, верујемо да је могуће сагледати одређене примере преноса СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА и као реализације обрасца ПРОИЗВОД ЗА ПРОИЗВОЂАЧА, што се у нашем специфичном случају углавном односи на писане текстове које посматрамо као производе њихових аутора. Тако, на пример, у реченици *The second book [...] claims May refused to support Cameron's*

hardline approach (*The Guardian*, 25 September 2016), можемо са великом сигурношћу да лексему *књига* узмемо за производ аутора који је користи као посредно средство за изношење својих ставова и тврдњи. Такође, убеђења смо да се овде не ради о персонификацији већ да је реч доиста о метонимији (вид. Lakoff & Johnson, 1980: 35), јер постоји јасна референција на особу која кроз дато средство (или боље речено, сопствени производ) изражава своје мишљење.

Овакви и слични примери употребе принципа вишеструке мотивације, могу бити од помоћи у решавању проблема идентификације метонимијских преноса који настају услед раније поменутог недовољно одређеног значења. Узмимо у разматрање следећи одломак:

(9) Democratic Unionists took the decision to back **the UK's** exit from the EU because we believed it was in the best interests of **the UK** as a whole. You can disagree with us, or regret the fact that we won, but it's time now to move on. It is now essential that we all work together to get the best deal for **the UK**. (*The Guardian*, 28 October 2016)

Постојање ширег контекста игра кључну улогу у доношењу праве одлуке када је одабир адекватног обрасца метонимијског преноса у питању, али понекад ни сам контекст није довољан да би се дошло до прецизног описа намераваног преноса, јер у неким околностима то просто није циљ говорника или писца неког текста. У овом одломку имамо три маркиране употребе топонима *the UK*, и на основу контекста можемо да закључимо да се у првом случају ради о употреби ове именичке синтагме у значењу политичког ентитета. Било да Уједињено Краљевство овде сагледавамо примарно као географски или административни ентитет, јасно је да оно као такво не може да напусти Европску унију, већ да се овде ради о метонимијском преносу значења са географског на политички ентитет. Насупрот томе, ситуација није тако једноставна када је у питању наредна инстанца употребе ове синтагме у тексту. На шта се тачно мисли када се каже *the UK as a whole*? Да ли се мисли на све оно што Уједињено Краљевство чини једном целином (људе,

институције, јавне службе и слично) или на Уједињено Краљевство као целину састављену од различитих земаља, које су на референдуму за излазак из ЕУ заузеле супротне ставове. Уколико обратимо пажњу на шири контекст, приметимо да ово саопштење потиче од припадника Демократске унионистичке партије Северне Ирске, чија је једна од водећих идеја, како им и само име каже, одржавање уније британских земаља, па нам се друго тумачење може чинити прецизнијим. Међутим, ако је у другом случају и било могуће разлучити шта је основна намера говорника или писца текста, у трећем случају можемо подједнако да повежемо ову синтагму у функцији метонимијског преносника са значењима која се односе на политички ентитет, владу, институције или становништво ове земље. Овде коначно долази до изражаја принцип вишеструке мотивисаности, којим је могуће осветлити проблематичну неодређеност разматраног метонимијског преносника и сагледати све аспекте једног овако комплексног метонимијског ланца. А, када је већ реч о топонимима као преносницима у нашем истраживању, у наредном одељку квалитативне анализе бавићемо се управо обрасцима који, попут гореразматреног, у основи имају просторни ентитет места.

4.3.2. Топоними

Већ је више пута речено да топоними играју веома важну улогу у нашем истраживању, како због укупног броја реализација у анализираним новинским корпусима, тако и због разноврсности метонимијских образаца чији су саставни део. Као што можемо да видимо из табела са почетка овог поглавља, топоними се у нашем раду остварују као преносници у просторном домену и домену радњи/догађаја/процеса. Све укупно имамо 16 таквих преноса (укључујући и два везана за главне градове), уз девет додатних метонимијских ланаца чији је примарни преносник неки топоним. Такође, овде ћемо узети у разматрање и називе улица као урбане топониме (Rose-Redwood, Alderman, & Azaryahu, 2018), премда су они у нашем истраживању класификовани унутар образаца у којима је као преносник дата локација или

адреса.³⁶ Задатак овог дела рада је да упоредимо наше налазе са до данас најобухватнијим истраживањем топонима као метонимијских преносника, спроведеном од стране Катје Маркерт и Малвине Нисим (2003, 2009). Имали смо прилике да се у нашем раду упознамо са резултатима анализа које су ове две ауторке спровеле, али ћемо се сада детаљно позабавити њиховом класификацијом образаца и видети како се наши налази уклапају у њихову типологију. Релативно упрошћена, њихова класификација изгледа овако:

1) дословно значење:

- а) просторни ентитет
- б) политички ентитет

2) метонимијско значење:

а) физички предмет

- i) предмет за приказ
- ii) предмет за име

б) локација

i) место за људе

- главни град
- званична администрација
- организација
- становништво

ii) место за догађај

iii) место за производ

iv) друго

3) мешовито значење.

Занимљиво је да ћемо на самом почетку ове кратке компаративне анализе наићи на најзначајнију разлику између рада две поменуте ауторке и нашег истраживања. Већ смо скренули пажњу на проблематично одређивање дословног значења топонима у раду Маркертове и Нисимове, и указали на разлику између просторне и политичке референције, као и на наш став да се

³⁶ Ради се о називима улица *Downing Street* и *Fleet Street*, које припадају обрасцима ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ или ЛОКАЦИЈА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ, као и метонимијском ланцу ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ, и адреси *No 10* која служи као преносник у обрасцима АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ или АДРЕСА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ и метонимијском ланцу АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ ЗА ЉУДЕ.

овде не ради о широкозначности топонимских лексема која би некако могла да оправда такву њихову одлуку. Уз то, чињеница да није све топониме могуће одмах повезати са политичким ентитетима који се у њима налазе (а одређене врсте топонима и немају никакве додирне тачке са таквим политичким тумачењем), додатно иде у прилог тврдњи да је потребно раздвојити ова два значења и третирати оно које се односи на место као на географски ентитет као примарно, а оно везано за место као политички ентитет као метонимију. Маркертова и Нисимова (2003: 179) и саме кажу да речници праве разлику између ова два значења, али да је приликом аотирања њиховог корпуса, из одређених разлога, долазило до потешкоћа у раздвајању ових значења, те су зато ауторке и одлучиле да подведу и једно и друго под дословно значење, с чиме се налази нашег истраживања у потпуности не слажу, па овде значење политичког ентитета наводимо као засебну метонимијску екстензију, која не припада ниједном од понуђених типова.

Што се даље тиче оних значења које Маркертова и Нисимова обележавају као метонимијска, у нашим корпусима нисмо забележили инстанце употребе топонима као физичких предмета, где прва од ове две употребе и није била могућа јер се радило искључиво о писаним текстовима.³⁷ Насупрот томе, остали су обрасци метонимијских преноса везани са место као локацију, са изузетком типа МЕСТО ЗА ПРОИЗВОД, присутни у нашој класификацији, па ћемо их сада и распоредити по горепредстављеној типологији (укључујући и метонимијске обрасце везане за урбане топониме):

і) место за људе

- главни град:

ГЛАВНИ ГРАД ЗА ВЛАДУ

[...] and vast sums were pledged to **Ankara** to stop the flow of refugees into Europe. (*The Telegraph*, 18 June 2016)

³⁷ Што, наравно, није случај и са визуелном метонимијом, у којој је оваква употреба веома честа, о чему ће више речи бити у одељку посвећеном овом феномену (одељак 4.5.1).

ГЛАВНИ ГРАД ЗА ЗЕМЉУ

[...] since the Spanish will veto anything that might encourage Catalonia to break away from **Madrid**. (*The Telegraph*, 23 July 2016)

- званична администрација:

АДРЕСА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ

A **No 10** insider insisted the mood was 'buoyant' last night [...]. (*The Guardian*, 22 June 2016)

ЛОКАЦИЈА ЗА ИНСТИТУЦИЈУ

[...] what lies behind the flag-waving certainties that are currently being served up by so much of **Fleet Street**. (*The Guardian*, 14 June 2016)

МЕСТО ЗА ВЛАДУ

Slovakia, Hungary, Poland and **Czech Republic** are ready to protect rights of citizens to live and work in the UK. (*The Guardian*, 17 September 2016)

МЕСТО ЗА ВОЈСКУ

Britain is part of the US-led coalition that provides training and air support to Iraqi forces. (*The Guardian*, 22 April 2016)

МЕСТО ЗА ИНСТИТУЦИЈУ

The full scale of the task facing **Whitehall** will become clear. (*The Guardian*, 22 April 2016)

МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКЕ ПРЕДСТАВНИКЕ

[...] a day after EU leaders met informally in Bratislava, without **Britain** [...]. (*The Guardian*, 17 September 2016)

МЕСТО ЗА ФИНАНСИЈСКУ ИНСТИТУЦИЈУ

Canary Wharf alone does more business than **Frankfurt** and we are Europe's financial outlet to the world. (*The Telegraph*, 15 May 2016)

- организација:

МЕСТО ЗА ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЉУДЕ

It took **Britain** four years to build an Olympic stadium [...]. (*The Telegraph*, 17 August 2016)

- СТАНОВНИШТВО:

МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО

Yorkshire and **the Humber** gave one of the highest eurosceptic results in the country [...]. (*The Telegraph*, 23 June 2016b)

ii) место за догађај:

МЕСТО ЗА ДОГАЂАЈ

[...] while **Hillsborough** reminds us that when our establishment conspires against its own citizens [...]. (*The Guardian*, 30 May 2016)

МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКУ АКТИВНОСТ

[...] after a dinner of scallops, lamb and iced vanilla parfait in Brussels that had been dominated by a tense debate on **Russia**. (*The Guardian*, 21 October 2016)

iii) место за производ (нису идентификовани обрасци овог типа)

iv) друго:

АДРЕСА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ

[...] a visibly emotional Cameron, standing outside **Number 10** on Friday morning alongside his wife, Samantha [...]. (*The Guardian*, 24 June 2016b)

ЛОКАЦИЈА ЗА РЕЗИДЕНЦИЈУ

The 'One Nation' that a defeated Prime Minister spoke about on the steps of **Downing Street** on Friday morning [...]. (*The Telegraph*, 26 June 2016)

МЕСТО ЗА ВРСТУ ОДНОСА

Is a **Norway**-style arrangement, with restrictions on migration, her starting point, or is it something more radical? (*The Telegraph*, 13 July 2016)

МЕСТО ЗА ДРУШТВЕНИ ЕНТИТЕТ

They don't want to see a Britain cut off from **the world**. (*The Guardian*, 29 March 2016)

МЕСТО ЗА ЕКОНОМИЈУ

His report stresses the importance of China as a growing economic power, and how well-placed Britain is to take advantage of **China's** rise [...]. (*The Telegraph*, 2 April 2016)

МЕСТО ЗА ИНДУСТРИЈУ

Britain has been able to tap into its huge reserves of shale gas and oil [...]. (*The Telegraph*, 2 June 2015)

Као што можемо да видимо, у овом се делу резултати два истраживања поклапају, а чињеница да Маркертова и Нисимова остављају простор у свом раду за неконвенционалне или креативне метонимије формирањем типа *друго*, омогућила нам је да распоредимо све обрасце идентификоване у нашем раду без остатка.

На све ово треба додати и метонимијске ланце, који се надовезују на ове преносе, а најчешће као коначни циљ имају људе, при чему код примарног преношења значења у оваквим уланчавањима углавном за циљ имамо институције на које се топоними првенствено односе, па их нема потребе посебно наводити у списку. Међутим, за нас су овде од већег значаја два обрасца, у којима топонимски преносници, поред преузимања метонимијског значења, задржавају и своје дословно значење, па као такви потпадају под последњи тип који Маркертова и Нисимова дају у свом раду. Овакви „мешовити“ примери метонимије одликују се постојањем два различита предикта, оба везана за исти преносник, при чему један активира дословно, а други фигуративно значење. У нашем истраживању није било много оваквих примера (свега четири), што је највероватније последица специфичног дискурса који је проучаван у нашој анализи, али без обзира на то верујемо да овај тип метонимије није тако редак у језику, и да његово проучавање завређује више пажње.

Као што можемо да видимо, употреба топонима као преносника у нашем корпусу указује на веома разнолико проширење значења. Једна од претпоставки је да захтеви проучаваног новинског дискурса за сведеност израза умногоне одговарају самој природи метонимије, и да то може да буде пресудан фактор за овако често употребу топонима као средстава метонимијског преноса. Подсетимо се само чињенице да се у оба наша корпуса реч *Britain* појављује као метонимијски преносник у више од 70% случајева укупне употребе ове лексеме у свим анализираним текстовима. Колико знамо, такви резултати до сада нису забележени. Међутим, оваква

употреба доводи и до онога што Катарина Расулић назива „дискурзивном инверзијом улоге метонимије као појмовне и језичке пречице“ (Rasulić, 2015: 47), чиме се повећава неодређеност значења преносника и „компликује“ приступ циљним појмовима. Таквих је случајева било и у нашем истраживању, а неке од њих смо и видели у претходном одељку. Проучавање метонимије у дискурсу, и иначе у свакодневном језику насупрот интуитивних, посебно припремљених примера, захтева другачији приступ и спремност на то да велики број реализација у проучаваном дискурсу поседује недовољно одређено значење, или барем на први поглед тешко уочива проширења. У таквим је случајевима контекст од пресудног значаја, а мноштво примера везаних за топониме, од којих се неки налазе у табели 1, потврђује комплексност анализе метонимије у дискурсу и потребу за, како Расулићева каже, њеним систематичнијим проучавањем. Коначно, као што смо видели на примеру у претходном одељку, често ни контекст није довољан како би се прецизно утврдио имплицитни циљ одређеног преносника, па тачно значење, уколико је уопште и постојала намера да се оно пренесе, остаје у мислима говорника или, у нашем случају, аутора текстова.

4.3.3. Дихотомије *remain/leave, in/out* и *yes/no*

Током анализе прикупљеног новинског материјала, нарочиту пажњу привукли су одређени преносници, који су у уској вези са проучаваним дискурсом и тематиком оформљених корпуса, а које као такве до сада нисмо сретали у литератури, барем колико нам је познато. У наредна три одељка, позабавићемо се овим специфичним преносницима, а крећемо од три дихотомије које представљају различите називе политичких опција понуђених гласачком телу у Великој Британији пред референдум за доношење одлуке о останки или изласку из Европске уније. На првом месту, ради се о употреби глагола *remain* и *leave*, затим су у питању предлози *in* и *out*, а овај први одељак завршавамо анализом речци *yes* и *no*. Да појаснимо, прве опције из ових парова, тј. *remain, in* и *yes*, означавале су одлуку останка у

ЕУ, а друге опције, тј. *leave, out* и *no*, односиле су се на избор изласка из ове политичке институције. У сва три случаја, долази до поименичавања ових речи, које резултира њиховом специфичном употребом у анализираном материјалу, што је и био основни разлог за неукључивање ових речи у општи преглед метонимијских образаца, иако се све оне, као и лексема *vote* о којој ћемо говорити у наредном одељку, налазе на списку метонимијских преносника у прилогу овог рада и улазе у коначну квантификацију података. Прелазимо на разматрање прве од ове три дихотомије.

4.3.3.1. *Remain/leave*

Од самог почетка кампање за референдум о судбини Велике Британије у Европској унији, речи *remain* и *leave* доминирале су дискурсом везаним за овај тада предстојећи догађај. Употреба номинализованих глагола као метонимијских преносника није ништа ново у когнитивнолингвистичкој анализи, а још јој Раден и Кевечеш при постављању своје теорије посвећују цео један ИКМ, који садржи четири преноса где радња има улогу изворног појма, а то су: РАДЊА ЗА ВРШИОЦА, РАДЊА ЗА СРЕДСТВО, РАДЊА ЗА ПРЕДМЕТ НА КОЈЕМ СЕ ВРШИ РАДЊА И РАДЊА ЗА ИСХОД. Међутим, ниједан од ова четири обрасца не одговара у потпуности ономе што се у овим преносима и дешава. У нашем корпусу постоје примери обрасца РАДЊА ЗА ВРШИОЦА, који су везани за ове преноснике, те релативно често срећемо термине *retainer* и *leaver* (неретко и са великим почетним словом), који се односе на поборнике једне или друге референдумске опције, али смо ипак одлучили да овакве примере не уврстимо у нашу анализу јер промене облика речи представљају проблематичне случајеве, што и сам Кевечеш (2010: 182) констатује при каснијем намерном избегавању примера који показују трагове деривационих процеса или инфлексције. Такође, можда бисмо могли да кажемо да је последњи од горенаведених образаца, РАДЊА ЗА ИСХОД, најприближнији метонимијском преносу који се среће у нашој анализи, али ни он није довољан да објасни својеврсно проширење значења, нарочито у случају уланчавања када долази и до додатног преноса са политичке опције на људе

који се за њу залажу. У форми табеле 1, у којој су представљени сви обрасци идентификовани у нашем раду, наравно осим ових које сада спомињемо, дајемо кратак приказ два нова обрасца који се односе на преноснике *remain* и *leave*, са бројем њихових реализација у два новинска корпуса и по једним примером:³⁸

Образац	Гардијан	Телеграф
РАДЊА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ (ACTION FOR POLITICAL OPTION) Younger voters and progressive Labour voters favour remain [...]. (<i>The Telegraph</i> , 27 May 2016)	66	127
РАДЊА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ ЗА ЉУДЕ (ACTION FOR POLITICAL OPTION FOR PEOPLE) Leave's victory here can be seen as a sign that they successfully appealed to working-class voters. (<i>The Telegraph</i> , 23 June 2016b)	22	16

Иако бисмо први пример могли да окарактеришемо као РАДЊУ ЗА ИСХОД, и на *remain* гледамо као на коначан резултат референдума, сматрамо да се овде ипак не ради о таквом проширењу и да назив *политичка опција* више одговара метонимијском преносу који се одиграва између два појма. Наиме, *remain* се у таквом значењу односи и на исход гласања, али и на све оно што том исходу претходи и следује. Поред тога, јасна подела британских политичара, али и других јавних личности, на два супротстављена тора, за које су ови преносници коришћени и пре и после референдума, показује да се ради о преносу који са собом носи већи семантички садржај од онога што имамо у преносу са радње на њен исход. И *remain* и *leave* се, поред самосталног појављивања у тексту, често срећу и у синтагмама са речима *camp*, *campaign* или *side*, а једино је у комбинацији ових лексема са лексемом *vote*, у значењу коначних резултата референдума, могуће говорити о преносу какав Раден и Кевечеш наводе у својој типологији.

³⁸ Укупни збир реализација наведен уз ове обрасце садржи и веома мали број других преносника, и то: *leaving* са четири реализације, *staying* са две, и по једном *go* и *stay*, који сви иначе припадају првом обрасцу. Услед готово акциденталног појављивања, ови преносници неће овде бити даље разматрани. Ваља још констатовати огромну разлику у броју реализација првог од ова два обрасца између анализираних корпуса, где имамо скоро дупло више инстанци ових метонимијских преноса у *Телеграфовом* корпусу.

Поред овако дефинисаног обрасца преноса, који је иначе један од најучесталијих у целокупном корпусу, уз очекивано бројне преносе везане за топониме и однос између институција/организација и људи, у нашој анализи се јавља и један метонимијски ланац, унутар којег долази до додатног преноса са политичке опције на људе који је заступају и промовишу. Као што можемо да видимо на наведеном примеру, у таквим је случајевима често сâм преносник написан са великим почетним словом (иако се у наведеном примеру конкретно ради о почетку реченице), а анафоричка заменица *they* јасно указује на имплицитни циљ садржан у референцији преносника. Овде би такође могао да уђе у разматрање један од образаца које Раден и Кевечеш дају, РАДЊА ЗА ВРШИОЦА, уколико сагледамо овај пренос као директан прелаз са примарног преносника на коначни циљ без међуфазе. Ипак, ни овакво решење није адекватно, јер особе које имплицитно стоје иза овог преносника нису вршиоци те радње већ промотери једне од двеју опција понуђених гласачком телу, метонимијск повезаних са потенцијалним политичким процесом напуштања Европске уније. Погледајмо сада какав је случај са другом дихотомијом коју чине предлози *in* и *out*.

4.3.3.2. *In/out*

Иако консултовани речници препознају могућност поименичене употребе предлога *in* и *out*, она се ипак разликује од примера које срећемо у нашој анализи. У обрађеним новинским корпусима, ова дихотомија представља другу најчешће коришћену могућност за описивање понуђених политичких опција на британском референдуму, и она се у многим аспектима поклапа са претходним паром (чак се у анализираним корпусима, додуше веома ретко, могу срести и лексеме *inner* и *outer*, које у потпуности одговарају терминима *remainer* и *leaver*). Врло често предлоге *in* и *out* налазимо у комбинацији са речима *campaign* или *vote*, као што можемо и да видимо на примеру који следи:

Образац

Гардијан Телеграф

ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ
(SPATIAL ORIENTATION FOR POLITICAL OPTION)

29

29

[...] while new poll shows Boris Johnson is crucial to **in** vote's chances. (*The Guardian*, 12 November 2015)

Одлучили смо да овај специфичан пренос назовемо ПРОСТОРНОМ ОРИЈЕНТАЦИЈОМ ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ, јер се доиста ради о питању оријентације у простору, тј. могућности да Велика Британија или остане *унутар* или се нађе *изван* граница Европске уније након резултата референдума. Раније смо видели (табела 1) да у нашем арсеналу већ постоји сличан образац који се тиче преноса између просторне и политичке оријентације, првенствено када су у питању лексеме *left* и *right*. Сматрамо да се овде ради о другачијој врсти преноса из два разлога. Први се тиче поклапања са осталим паровима речи наведеним у овом одељку, јер све три дихотомије јасно указују на исту ствар, а то је однос између две понуђене опције на референдуму који је тема наше анализе. Други разлог је прагматичке природе, а односи се на чињеницу да су чланови партија, било да се оне налазе лево, централно или десно у политичком спектру, углавном могли да независно од званичне политике партије агитују за једну или другу опцију. Ово је у пракси значило да се политичка оријентација није нужно поклапала са политичком опцијом, када је референдум у питању, што је нарочито било изражено међу конзервативцима. Имајући све ово у виду, донесена је одлука да се поименичени предлози *in* и *out* подведу под засебан образац.

Колико нам је познато, у литератури до сада није забележена оваква употреба предлога у функцији референцијалних преносника, што, верујемо, указује на предности анализе корпуса употребом приступа вођеног корпусом (*corpus-driven*). Свакако да претпоставке које истраживач мора да постави пре анализе неког корпуса применом приступа заснованог на корпусу (*corpus-based*) не могу да сагледају све могуће обрасце преноса, а нарочито оне којих као веома ретких или нема у ранијим студијама или је до њихових преседана тешко доћи. Отвореност приступа коришћеног у овом истраживању, дозволила нам је да сагледамо већи број различитих

реализација неголи што би то био случај да смо корпус анализирали у потрази за унапред одређеним циљним појмовима. Уз то, овај пример показује, као и други већ поменути у раду, да сваки дискурс има своје специфичности и када је једна појава попут метонимије у питању, и да је потребно окренути се од „лабораторијских“ услова проучавања метонимије ка њеном сагледавању у реалним дискурсима, не би ли основне поставке теорије појмовне метонимије добиле на снази. За крај овог одељка, представићемо и трећу уочену дихотомију.

4.3.3.3. *Yes/no*

Последњи пар лексема у овом низу било је најтеже дефинисати и уклопити у одговарајући образац, упркос чињеници да сви консултовани речници садрже и уносе везане за речце *yes* и *no* у функцији именица, и то управо као „потврдни одговор или одлук[у], нарочито при гласању“ (*Oxford Dictionaries*, 2018),³⁹ када је у питању речца *yes*, или обрнуто када се ради о речци *no*. Као и код претходна два пара, и лексеме *yes* и *no* често се јављају у комбинацији са речима *campaign* или *vote*, али налазимо и примере попут овог који ће нам тренутно послужити као илустрација:

Образац	Гардијан	Телеграф
УОБИЧАЈЕНИ ОДГОВОР ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ (COMMON RESPONSE FOR POLITICAL OPTION)	16	9
David Cameron has been careless in calling such a vote and blithely assuming he can rely on Labour backing yes solidly. (<i>The Guardian</i> , 4 August 2015)		

Приликом доношења одлуке о коначном називу обрасца метонимијског преноса који се одвија између речца *yes* и *no* и циљног појма, покушали смо да задржимо шаблон који смо имали у прва два примера, и повежемо ове преноснике са циљем на који се, као и њихови претходници, односе. Стога и ово инсистирање на именовању обрасца иако је врло тешко

³⁹ „An affirmative answer or decision, especially in voting“ (*Oxford Dictionaries*, 2018). Преузето са <https://en.oxforddictionaries.com/definition/yes>.

са сигурношћу тврдити о каквој се заправо врсти преноса ради. Јасно је да констатација нечијег политичког става у форми *да* или *не* овде подразумева много више од простог изјашњавања по питању референдума о судбини Велике Британије у Европској унији, те имплицитни семантички садржај ових речци у нашем случају укључује низ различитих слојева које можемо да подведемо под заједнички именилац *политичка опција*. С тиме у виду, на крају смо се одлучили за форму УОБИЧАЈЕНИ ОДГОВОР ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ, јер се *одговор* и наводи као примарно значење у два од три консултована речника (*Oxford Dictionaries* и *Collins English Dictionary*). И у овом случају, као код малопре поменутог пара *in* и *out*, анализирани дискурс игра пресудну улогу у идентификацији разматраног метонимијског преноса. Као што и речнички уноси потврђују, оваква употреба речци *yes* и *no* може се наћи у одговарајућем контексту, везаном за процес гласања, нарочито када се ради о референдумима који гласачком телу нуде само две опције, што и омогућава овакву употребу лексема о којима говоримо.

Све у свему, ова три примера нам показују да анализа метонимије у специфичном дискурсу може да да и неке неочекиване резултате, до каквих је тешко доћи у вештачким условима. Такође, корпусна анализа стварних текстова отвара многе могућности и даје бољи увид у то како се заправо метонимија као појмовни механизам манифестује у језику. Чињеница да се истраживачи све више окрећу корпусној анализи метонимије, као и њеном проучавању у специфичним дискурсима, као што смо видели на представљеним примерима приликом постављања теоријског оквира овог истраживања (одељци 2.8. и 2.9), указује на пораст свести о потреби верификације налаза формалних проучавања метонимије у конкретним дискурсима. Наредни пример у овом поглављу додатно промовише такав даљи правац истраживања.

4.3.4. Метонимијско проширење значења лексеме *vote*

Поред топонима, током наше анализе јавила се још једна реч са неуобичајено великим бројем метонимијских екстензија. Као и у случају

дихотомија описаних у претходном одељку, и овде се радило о речи специфичној за проучавани дискурс и тему прикупљених новинских корпуса, па смо стога и одлучили да је представимо засебно унутар квалитативне анализе података, због чега се и она, попут горенаведених парова, не налази на табели 1, али је укупан број њених метонимијских реализација дат на списку преносника у прилогу. У питању је лексема *vote*, коју један од коришћених онлајн речника примарно дефинише као „формалну назнаку избора између два или више кандидата или поступака, обично исказану путем гласачког листића или подизања руку“ (*Oxford Dictionaries*, 2018),⁴⁰ са чиме се и остали консултовани речници слажу. Основно значење лексеме *vote* налазимо у примерима попут следећег:

- (10) [B]ecause, with my **vote**, with my expressed opinions, I contributed to it, and I shall be sorry every day. (*The Telegraph*, 6 July 2016)

Оваква употреба релативно је уједначена кроз оба корпуса, са нешто већом дистрибуцијом у чланцима објављеним у периоду непосредно пре и после самог референдума, што је и било за очекивати.

Такође смо рачунали и на то да ће ова реч и у својим секундарним значењима бити често употребљавана у анализираним корпусима, захваљујући специфичној теми чланака од којих су корпуси и формиран. Ипак, морамо да признамо да је број различитих метонимијских екстензија ове лексеме премашио наша очекивања. Показало се да је *vote* веома продуктиван преносник, а аутори обрађених новинских чланака успели су да га употребе у чак пет различитих метонимијских преноса, што је одмах иза речи *Britain* по броју образаца у којима се једна лексема јавља у нашој анализи. Све заједно, као што смо већ раније поменули, у *Гардијановом* корпусу имамо 77 реализација лексеме *vote* у функцији метонимијског преносника, уз 58 инстанци у *Телеграфовом* корпусу, а доминирају преноси везани за циљне појмове догађаја и исхода. На листи која следи можемо да

⁴⁰ „A formal indication of a choice between two or more candidates or courses of action, expressed typically through a ballot or a show of hands“ (*Oxford Dictionaries*, 2018). Преузето са <https://en.oxforddictionaries.com/definition/vote>.

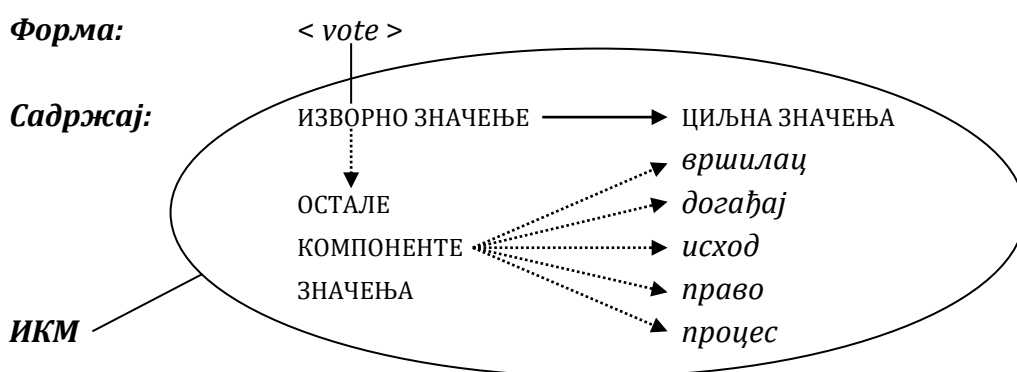
видимо поменуте обрасце метонимијског преноса у којима реч *vote* учествује, уз илустративне примере:

Образац	Гардијан	Телеграф
<i>VOTE</i> КАО ВРШИЛАЦ 'Elections are decided by the people who turn up,' she will add, in what will be interpreted as a warning that the remain camp could lose if it fails to mobilise its vote . (<i>The Guardian</i> , 29 March 2016)	5	2
<i>VOTE</i> КАО ДОГАЂАЈ Mr Cameron gave his clearest indication yet that he is planning a reconciliation – rather than revenge – reshuffle after the vote . (<i>The Telegraph</i> , 23 June 2016a)	25	27
<i>VOTE</i> КАО ИСХОД The Leave side secured the highest popular vote in British history [...]. (<i>The Telegraph</i> , 24 June 2016b)	38	25
<i>VOTE</i> КАО ПРАВО Sixteen- and 17-year-olds will not be given the vote in the the planned EU referendum [...]. (<i>The Guardian</i> , 14 December 2015)	5	1
<i>VOTE</i> КАО ПРОЦЕС Nigel Farage, the Ukip leader, warned that 'Cameron's EU referendum bill doesn't guarantee a fair vote '. (<i>The Telegraph</i> , 28 May 2015b)	4	3

Имајући у виду да је било тешко са сигурношћу констатовати шта заправо основно значење речи *vote* представља, у поређењу са осталим обрасцима у нашој анализи, тј. да ли се односи на сам чин гласања или на став на основу којег се гласа,⁴¹ одлучили смо да једноставно искористимо форму речи *vote* и њу повежемо са секундарним значењима идентификованим у анализираним текстовима. Иако смо се у највећем делу наше квалитативне анализе придржавали прототипског модела метонимије, на овом примеру можемо да видимо и предности приступа проучавању метонимије који је заснован на идеализованим когнитивним моделима и

⁴¹ Поред овога, у обзир је долазила и опција да *vote* првенствено представља радњу гласања, те да сви метонимијски преноси у којима ова реч учествује потпадају под обрасце типа РАДЊА ЗА... Међутим, иако кембрички речник и наводи функцију глагола као примарну, у друга два речника то није случај, а консултовани етимолошки речник енглеског језика показује да је реч *vote* у савременом значењу најпре коришћена само као именица, а да њена употреба у функцији глагола креће отприлике један век касније (*Online Etymology Dictionary*, 2018). Преузето са <https://www.etymonline.com/word/vote>.

пресликавањима унутар њих. Када сагледамо горенаведене примере, можемо да створимо јасну слику о томе како се метонимијски односи успостављају између различитих чланова једног ИКМ, у нашем случају специфичног модела гласања. Ради поједностављења приказа наших налаза, а по угледу на графички приказ Пантера и Торнбургове (2004), уз одговарајуће модификације, метонимијски односи између лексеме *vote* као преносника и њених различитих циљних појмова могу да буду представљени и на следећи начин:

Слика 3. Метонимијски односи између преносника *vote* и његових циљних значења у анализираним новинским корпусима

Као што можемо да видимо на дијаграму, сама форма речи *vote* стоји као означивач за оно што означава, а то је изворно значење ове речи. Унутар једног ИКМ, изворно значење ступа у контакт са осталим компонентама значења и по потреби активира одговарајуће метонимијске везе, успостављајући жељени однос између изворног и циљног значења заснован на принципу контигвитета. Активација намераваних преноса зависи од самог контекста. Тако у првом од примера, лексема *vote* стоји за вршиоце радње, тј. за људе који треба да гласају, па је једино у том смислу и могуће разумети реченицу у датом контексту, где се *vote* налази на позицији објекта глагола *to mobilise*. У другом примеру, *vote* представља целокупан догађај гласања, који подразумева све поддогађаје, након којих ће, као једне целине, британски премијер донети одговарајућу одлуку. У трећем примеру, придев

highest указује на резултат гласања, тј. сам чин исказивања избора као почетне фазе овог процеса стоји за његову завршну фазу – коначни исход. У примеру из текста који извештава о одлуци везаној за давање дозволе малолетним лицама да гласају на референдуму, поново на основу специфичног контекста долази до прагматичког закључивања и постаје јасно да се *vote* у овом случају односи на право гласа, а не на своје основно значење. Коначно, именичка синтаagma која се налази у последњем примеру, активира оне компоненте значења лексеме *vote* за које би се могло рећи да могу да буду „поштене“, што би у датом случају био сам процес гласања.

Верујемо да метонимијско проширење значења речи *vote*, онако како је забележено у нашем истраживању, указује на велики значај проучавања метонимије као кључног појмовног механизма. С једне стране, на горенаведеним примерима можемо да видимо сво богатство метонимијских преноса, што нам даје за право да на метонимију гледамо као на веома активан механизам, који осветљавањем различитих аспеката одређених преносника омогућава брз и ефикасан приступ намераваним циљним појмовима. С друге стране, детаљна анализа једне овакве лексеме поткрепљује тврдње да метонимија у језику функционише као средство чија мотивисаност не би требало да се доводи у питање, а праћење метонимијског преноса код сваког од наведених примера то и показује. Као што смо већ неколико пута раније навели, чини се да корпусно проучавање метонимије, по могућству у одређеном дискурсу, представља праву основу за даље потврђивање основних начела теорије појмовне метонимије.

4.3.5. Таутологије *Brexit means Brexit, out is out* и *a win is a win*

На самом крају квалитативне анализе података, чиме и завршавамо целокупну когнитивносемантичку анализу у нашем раду, остало нам је још да се позабавимо примерима таутологије на које смо наишли при ишчитавању и аотирању новинских корпуса. О таутологији је већ било речи у поглављу 2.5, када смо говорили о примеру *Boys will be boys*, који су Раден и Кевечеш касније подвели под образац КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО. Као

што смо видели, сагледавање таутологија кроз призму метонимијских преноса омогућава адекватно тумачење ових наизглед излишних конструкција. У нашем истраживању смо забележили појаву три различите таутологије, од којих је једна постала важан слоган у политичком деловању нове премијерке Велике Британије, Терезе Меј, која је након референдума заменила дотадашњег премијера, Дејвида Камерона. У питању је таутологија *Brexit means Brexit*, коју у анализираним корпусима срећемо укупно осам пута, а за коју критичари рада британске премијерке кажу да не представља ништа друго до испразне поштапалице (*The Guardian*, 25 July 2016; 31 August 2016). Уз овај слоган, забележено је и по једно појављивање фраза *out is out* и *a win is a win*, али у овом случају квантитативни аспекти нису од превеликог значаја. Погледајмо сада да ли је и како могуће објаснити употребу ових таутологија кроз метонимијске преносе потенцијално садржане у њима.

Када је у питању први пример, фразу *Brexit means Brexit* Тереза Меј изговара пре почетка првог заседања новог кабинета, када окупљеним новинарима и јавности саопштава: ***Brexit means Brexit*** – *and we're going to make a success of it* (између осталог у: *The Telegraph*, 19 July 2016). Упркос наведеним критикама у којима се тврди да премијерка Меј користи овај слоган како би прикрила недостатак јасне представе о томе шта Брежит заправо значи за Велику Британију, могуће је понудити и другачији одговор, барем када је у питању метонимијски пренос за који верујемо да се дешава унутар ове таутологије. Као неко ко се пре доласка на место председника владе залагао за останак Уједињеног Краљевства у Европској унији, Тереза Меј под овим исказом мисли да она неће утицати на то да одлука која је донесена на референдуму буде поништена, нити да такав исход гласања подразумева ишта друго до спровођења воље народа у дело. На табели 2 смо већ видели да се термин *Brexit* у неколико случајева користи као метонимијски преносник у обрасцу ЦЕО ДОГАЂАЈ ЗА ПОДДОГАЂАЈ или, прецизније речено, цео политички и економски процес изласка из ЕУ за његову почетну фазу, што резултат референдума и представља. Тако схваћен, овај слоган британске премијерке добија на јасноћи, јер прва употреба речи *Brexit* у овој

фрази заправо означава горенаведену метонимију, док друга употреба представља примарно значење овог портмантоа.

Што се наредног примера тиче, он се умногоме наслања на прву таутологију, а у нашим корпусима се појављује као изјава немачког министра финансија, Волфганфа Шојблеа (Schäuble), коју *Телеграф* преноси у следећој форми:

- (11) Wolfgang Schaeuble, the German finance minister, has said that ‘**out is out**’ – implying that Brexit Britain would be granted no favours. (*The Telegraph*, 25 June 2016a)

Већ смо у овом поглављу видели како предлог *out* стоји за једну од две понуђене политичке опције на референдуму о Брегзиту, па на ову таутологију можемо у старту да гледамо као на конструкцију која у себи садржи метонимијске преносе. Иако *out* као преносник не подразумева аутоматски све оно што термин *Brexit* носи са собом, коначно разумевање ове таутологије се своди мање-више на исту ствар. Одлука британског народа да одабере опцију *out* и самим тиме крене у напуштање Европске уније, није нешто што по министру Шојблеу може да буде промењено. Додуше, за разлику од првог случаја, овде имамо и одређену дозу резигнације, што видимо из наставка реченице, који нам појашњава да се на овакву одлуку гледа прилично негативно. Рекли бисмо да је на ову таутологију могуће применити метонимијски образац УЗРОК ЗА ПОСЛЕДИЦУ, али тек након сагледавања примарног метонимијског преноса ПРОСТОРНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ЗА ПОЛИТИЧКУ ОПЦИЈУ, након чега бисмо понуђену политичку опцију повезали са коначним исходом процеса који је зависио од ње. Тиме добијамо да лексема *out* у првом помињању има улогу узрока, док се у другом налази у функцији последице коначне одлуке гласачког тела на референдуму.

Последњи пример у овом одељку односи се такође на поменути исход гласања, а потиче из једног од чланака у *Гардијановом* корпусу:

- (12) It is incontestable that the Brexiteers won the referendum, albeit by a small margin. **A win is a win.** (*The Guardian*, 30 June 2016)

На основу ширег контекста, који је овде и дат с том намером, а уз поновно скретање пажње на његов значај у тумачењу метонимије у дискурсу, можемо да закључимо да се ова таутологија односи на чињеницу да је свака победа, каква год она била, неминовно победа. Овде ћемо се још једном послужити принципом вишеструке мотивације, који Персман и Херартс уводе у свој прототипски модел, и покушати да објаснимо метонимијски пренос унутар ове таутологије на, по нама, два могућа начина. Први образац преноса који можемо да применимо на овај случај јесте КАТЕГОРИЈА ЗА ЧЛАНА КАТЕГОРИЈЕ. Уколико на прву употребу лексеме *win* гледамо као на један од могућих облика побеђивања, тј. *a small-margin win*, цела таутологија постаје јаснија и веза између првог, метонимијског, и другог, дословног значења речи *win* даје дубљи смисао читавој конструкцији. Насупрот томе, можда бисмо могли ову таутологију да посматрамо и кроз образац ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО, при чему би прва употреба лексеме *win* била метонимијска и односила се на конкретну победу о којој је реч, док би друга употреба поново имала дословно, сада генеричко значење. И у једном и у другом случају, откривање метонимијске природе овог израза разрешава дилему око његове наизглед семантички сиромашне садржине.

Без обзира на раније констатоване проблеме у вези са тумачењем колоквијалних таутологија (одељак 2.5), када су у питању случајеви које смо у нашем истраживању пронашли у анализираном материјалу, основни принципи појмовне теорије метонимије показали су се као више него адекватни за појашњавање ових проблематичних конструкција. Иако ни у једном случају нисмо користили већ помињани образац КАТЕГОРИЈА ЗА ИСТАКНУТО СВОЈСТВО, верујемо да смо успели да решимо све недоумице око разумевања ових фраза у намеравању значењу. Такав резултат ове кратке анализе наводи нас на закључак да метонимијски преноси, неvezано за конкретан тип, представљају одличан алат за проучавање различитих језичких појава. Наредна поглавља имају првенствено за циљ да покажу да

метонимија игра важну улогу и изван своје „природне“ околине, односно, као основ за критичку анализу дискурса и, касније, за проучавање различитих модалитета невербалне комуникације, и да барем у малој мери допринесу додатној афирмацији овог суштински важног појмовног механизма.

4.4. Критичка анализа метонимије у новинском дискурсу

Једна од почетних идеја овог истраживања, поред управо представљене когнитивносемантичке анализе, јесте да покаже да је фундаменталне поставке теорије појмовне метонимије могуће применити и на друге области проучавања ове појаве, како би се показало да законитости функционисања метонимијских преноса нису ограничене само на поље из којег потичу, чиме би се потврдила основна претпоставка да метонимија као појмовни механизам прожима све облике њених манифестација у различитим видовима комуникације. Како бисмо остварили своју намеру, у наредна два поглавља прво ћемо покушати да сагледамо метонимијске преносе у прикупљеном материјалу са позиције критичке анализе дискурса, а затим посветити пажњу и невербалним манифестацијама појмовне метонимије (њеним визуелним и мултимодалним реализацијама), анализирајући примере који су се у одабраним дневним листовима појавили у истом периоду у којем су објављени и чланци коришћени у формирању наших текстуалних корпуса. С обзиром да се ипак ради о задацима који се у односу на главни део анализе налазе у другом плану, представљени резултати и дискусија која следи неће бити тако исцрпни као у претходним одељцима, али верујемо да су сасвим довољни да испуне нашу основну намеру и подстакну даља истраживања у тим правцима.

Критичка анализа дискурса има за циљ да проникне у начине на које се латентни идеолошки садржај дистрибуира путем дискурса, и укаже на такву праксу у различитим формама текста као јединице дискурса. Припремајући новинске корпусе за когнитивносемантичку анализу, један од основних принципа одабира, како дневних листова из којих ће чланци бити прикупљени, тако и самих чланака, била је могућност каснијег спровођења

критичке анализе дискурса на истом материјалу. С тиме у виду, одабрана су два листа са супротних страна политичког спектра – *Гардијан*, као лево оријентисани, либерално настројени поборник останка Велике Британије у Европској унији, и *Телеграф*, као десно оријентисани, про-конзервативни заступник Бреگزита. Уз то, као што смо и напоменули на самом почетку квантитативне анализе, учињен је и напор да се чланци бирају у паровима, тј. да сваки *Гардијанов* чланак на одређену тему у *Телеграфовом* корпусу има својег пандана, како бисмо касније лакше могли да упоредимо различита решења у ова два листа при критичкој анализи дискурса, што је и учињено уз одређена прилагођавања услед краће просечне дужине чланака у *Телеграфу*. Све у свему, што се тиче идентификованих метонимијских преносника у нашим корпусима и примене критичке анализе дискурса на њих, у овом поглављу ћемо покушати да пружимо одговор на два важна питања која произлазе из резултата наше примарне анализе: функционисање метонимије као средства деперсонализације главних актера и *просторизација*, односно, употреба топонима као метонимијских преносника. У ове две кључне теме, размотрићемо неколицину специфичних примера, који би требало додатно да поткрепе оправданост комбиновања два теоријска оквира о којима је овде реч.

4.4.1. Метонимија као средство деперсонализације

Раније смо већ видели (одељак 2.10) да је једна од основних функција метонимије у дискурсу деперсонализација актера догађаја, што подаци из наше анализе свакако потврђују, јер 47 образаца из табеле 2 за циљни појам има људе, што је практично трећина свих образаца идентификованих у два новинска корпуса, и далеко више од било којег другог имплицитног циља преноса. Посматрано кроз број реализација ових образаца у текстовима, тај проценат је далеко већи, јер се ради о обрасцима који се у корпусима јављају врло често, а најучесталији од њих јесу: ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЉУДЕ, МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ и њен подтип ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЧЛАНОВЕ, као и СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА. У наредним пасусима илустроваћемо ове и

друге сличне обрасце одговарајућим примерима, и видети како то метонимија задржава циљне појмове у семантичкој позадини и зашто. Једино ће образац МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО бити остављен за касније и размотрен у наредном делу овог одељка који се бави топонимима као метонимијским преносницима. Почнимо са два примера у којима је деперсонализација вршилаца радње остварена на готово идентичан начин, али из другачије намере и са обрнутим ефектом:

- (13) Downing Street sources said that in total, across Syria and Iraq, **coalition airstrikes had killed** more than 25,000 fighters and destroyed or damaged more than 22,000 targets. (*The Guardian*, 22 April 2016)

У првом случају имамо покушај одржавања позитивне слике о себи кроз уклањање људских актера из првог плана исказа. Цитирани одломак потиче из чланка који извештава о заједничкој конференцији за штампу коју су премијер Дејвид Камерон и председник Барак Обама (Обама) одржали након састанка на којем је, између осталог, расправљано и о наставку учествовања војних снага Уједињеног Краљевства у ратним дејствима у Сирији и Ираку. Како би се избегло икакво директно повезивање људског фактора са убијањем, а нарочито имајући у виду да се о рату који се одвија у овим земљама Блиског истока све време говори као о кампањи, с јасном намером да се избегне чињеница да Уједињено Краљевство заправо активно учествује у рату, метонимијски преносник *airstrikes* на први поглед успешно прикрива циљни појам и ублажава бројчане податке који следе, што свакако чине и лексеме *fighters* и *targets* на које се те цифре односе. Иако се и даље може закључити да се у овом исказу ради о великом страдању и уништењу, оваква употреба метонимијског преносника наводи нас на утисак да се овде ради о чисто статистичким информацијама, што сигурно не би било могуће да су прави вршиоци радње употребљени уместо њиховог средства.

- (14) If you look at the number of Americans **killed since 9/11 by terrorism**, it's less than 100. If you look at the number that have been **killed by gun**

violence, it's in the tens of thousands, he said. (*The Telegraph*, 23 July 2015)

За разлику од првог случаја, деперсонализација главних актера у другом примеру има потпуно супротну намену. У горенаведеном одломку који преноси став америчког председника Обаме о растућем броју убистава ватреним оружјем у САД, наизглед имамо потпуно исту ситуацију као и у првом примеру. Поново су вршиоци радње задржани у семантичкој позадини, употребљен је исти глагол као и у претходној реченици, с тиме што је једина разлика у самим преносницима, с обзиром да се овде ради о активности коју вршиоци обављају, а не о средству којим се нека радња врши. Међутим, склањање главних актера, тј. особа које су извршиле злочине о којима се говори, из фокуса исказа нема за циљ прикривање њихове одговорности, већ скретање пажње на прави узрок проблема – могућност легалне набавке ватреног оружја без икакве контроле. Председник Обама наводи ову чињеницу као један од највећих пропуста његове администрације, признајући да је немогућност регулисања продаје ватреног оружја, а самим тим и спречавања насиља проузрокованог њиме, нешто што га веома брине. Такође, упоређивање ове врсте насиља са тероризмом, као једним од кључних проблема с којима се САД суочавају након напада од 11. септембра 2001. године, има за циљ да додатно укаже на озбиљност ситуације и њене размере. Оваквом употребом метонимијског преносника *gun violence* кривица се пребацује на оне особе које се заправо сматрају одговорним за ескалацију злочина почињених ватреним оружјем и њихову неспремност да се тај проблем реши.

Као што можемо да видимо из ова два примера, сагледана са позиције критичке анализе дискурса, метонимија добија додатну димензију јер се мотивисаност њене употребе преноси са појмовног на ниво дискурзивне праксе. У таквом светлу, метонимија се показује као веома ефектно средство за изношење жељених ставова, а тврдње о њеној насумичности делују крајње неосновано. Верујемо да примери који следе адекватно поткрепљују овакав став.

Кад год се укаже потреба да се институцијама једног система дâ на значају, нарочито од стране владајућих структура, оне се издижу на виши ниво тиме што у дискурсу престају да буду скуп својих саставних делова, односно, људи који их чине. У наредном одломку из *Телеграфа* можемо да видимо како се један текст служи метонимијом у те сврхе:

- (15) The plan is working: the aim is to demoralise **the UK establishment**, encourage **the Government** to be unambitious in its negotiations and rattle **the business and financial establishment**, thus undermining popular support for leaving. (*The Telegraph*, 19 October 2016)

Гледано из конзервативног угла, како то уредништво *Телеграфа* чини, традиционалне институције једне државе представљају ослонац сваког друштва и омогућавају, иначе несавршеним, појединцима да функционишу на адекватан начин. Имајући то у виду, кроз деперсонализацију институција, иако глаголи *demoralise* и *encourage*, као и придев *unambitious* јасно указују на циљни појам овог метонимијског преноса, наведени одломак покушава да покаже да фактори који се залажу за останак Велике Британије у Европској унији, а који и сами припадају наведеним институцијама, не утичу само на њихове супарнике у парламенту већ подривају читав државни апарат Уједињеног Краљевства. Пребацавањем акцента са појединца на институцију, овакве оптужбе добијају на тежини, те активности које страна супротна оној коју *Телеграф* подржава не делују само као другачије мишљење већ као озбиљан покушај дестабилизације, по конзервативној идеологији, камена темељца једног друштва и државе. Овакве тврдње добијају на снази тиме што су јукстапозиране синтагми *popular support for leaving*, чиме се указује и на то да наведене активности иду и против воље народа, иако је дискутабилно причати о таквој подршци, барем ако је судити по коначним резултатима референдума који су показали малу разлику између две понуђене опције. Оваква употреба лексеме *government* иначе је честа у *Телеграфовом* корпусу, а занимљиво је и то да се за разлику од *Гардијана*, у којем се могу наћи синтагме *British* или *UK government*, у

Телеграфу искључиво говори о *the Government*, са великим почетним словом, без обзира да ли се реч користи у својем примарном или неком пренесеном значењу, чиме се, верујемо, константно реafirмише значај саме институције. Међутим, слични метонимијски преноси могу бити коришћени и у другачије сврхе:

- (16) [D]on't blame Poles or Bulgarians and other EU immigrants. Don't blame Syrian refugees or similar unfortunates. Blame **a Tory government** that has favoured the suburban middle classes and repeatedly cut services and imposed austerity programmes at the expense of the least well-off. (*The Guardian*, 26 June 2016)

Само пар дана након окончања референдума, у једном од уредничких текстова на *Гардијановом* сајту, појавила се горња оптужба на рачун владе под вођством Конзервативне партије, упркос чињеници да су и премијер и већина министара водили кампању за останак Велике Британије у Европској унији. Генерално негативан став уредништва према Торијевцима и њиховој политици, али и према млаком залагању лабуриста предвођених Џеремијем Корбином, кулминира у наведеном цитату, у којем се права одговорност за коначан исход референдума преусмерава са свих оних фактора за које се тврдило да могу да буду преломна тачка, и сваљује на владу и њене непопуларне мере које су довеле до револта радничке класе и коначног изгласавања Бреgzита. Као што одмах можемо да видимо, за разлику од *Телеграфовог* чланка, овде као метонимијски преносник имамо синтагму *a Tory government*, за коју можемо да кажемо да поред основног преноса институција за људе садржи и додатни пренос ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО, чија употреба, верујемо, има за циљ да покаже да је свака конзервативна влада иста, и да је понашање садашње владе не чини другачијом од претходних, а вероватно не ни од будућих, имајући у виду да се у том тренутку ишчекује смена Камерона и долазак другог премијера из редова исте странке, за шта се даље у тексту каже да „предаја кључева Броја 10 из руку једног старог Етонца другом тешко може да представља прекор упућен политичкој елити“ (*The*

Guardian, 26 June 2016).⁴² Премештање одговорности са појединаца на читаву институцију, уз јасну назнаку политичке оријентације, у овом случају има за циљ критику комплетног актуелног естаблишмента, који *Телеграф* сличном употребом истог метонимијског преносника покушава да одбрани. Већ је неколико пута у овом раду наглашено да контекст игра веома важну улогу у тумачењу метонимијских преноса. Као што можемо да видимо на управо представљеним примерима, (критичка) анализа метонимије у специфичном дискурсу подиже тај значај на виши ниво, јер не само да указује на мотивисаност основног појмовног преноса већ пружа увид и у могућности манипулисања истом врстом преноса за различите идеолошке циљеве.

Поред представљених примера, оба корпуса обилују метонимијама типа СРЕДСТВО ЗА ВРШИОЦА, попут оне коју смо имали прилике да видимо код Харта (2010: 28), а у улози преносника се налазе лексеме попут *bill, directive, policy, treaty* и слично. Како и сâм Харт објашњава, употреба овакве врсте преносника која за циљни појам има своје ауторе, обично води ка преусмеравању фокуса са људских актера на безличну документацију, чиме се прави вршиоци радње, барем привидно, ослобађају одговорности за евентуалне неповољне последице. Приметили смо да је у нашим корпусима, када је у питању деперсонализација условљена метонимијом о којој је овде реч, такође честа употреба назива организација за људе који су њихови чланови или овлашћени представници. Конструкције попут *Lord Mandelson also told the BBC (The Guardian, 7 August 2016)* или *Nissan's confirmation that it will stay in Sunderland (The Telegraph, 29 October 2016)*, између осталог показују и да је на организације могуће гледати као на ентитете који имају сопствену свест и могућност доношења одлука, нарочито када се ради о етаблираним компанијама са дугом традицијом и јасном пословном политиком. Измештање у семантичку позадину појединаца који воде разговор са Лордом Менделсоном или оних који обећавају да неће повући производњу аутомобила из Сандерленда, поред тога што у први план ставља најпрепознатљивији аспект једне организације, између осталог може да

⁴² „[...] the transferring of the keys to Number 10 from one old Etonian to another hardly represents a rebuke to the political elite.“ (*The Guardian*, 26 June 2016)

указује и на моћ великих корпоративних система, који у већини случајева функционишу по унапред зацртаним правилима без обзира на то ко их заправо спроводи у дело.

Служећи се управо једним од специфичних примера метонимијског обрасца ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ, показаћемо да критичка анализа дискурса, како Ферклаф (1995а) констатује, нема за циљ само тумачење онога што се у тексту налази, већ да њена права вредност лежи у анализи онога што је из текста изостављено. Формирање корпуса на основу парова чланака са истом темом из два дневна листа, омогућило нам је компаративну анализу њихових садржаја, као у случају лексеме *charity*, о којој је већ било речи у одељку 4.2.3, а која ће нам овом приликом послужити да илуструјемо Ферклафову тврдњу. Овај преносник се у читавом корпусу практично појављује у само два чланка (уз тек још једну реализацију изван њих), а то су *Телеграфова* критика учествовања добротворних еколошких организација у финансирању кампање за останак Велике Британије у Европској унији (*The Telegraph*, 7 March 2016) и *Гардијанов* одговору на *Телеграфов* чланак, у којем се брани одлука таквих организација да подрже било коју страну на референдуму (*The Guardian*, 7 March 2016). Шири политички контекст је овде потпуно јасан: као заступник идеје да Велика Британија треба да напусти ЕУ, *Телеграф* осуђује понашање ових добротворних организација, док га *Гардијан* са своје позиције поборника останка у ЕУ подржава и покушава да оправда, истовремено критикујући мешање супарничког листа у ову проблематику. Имајући ово у виду, метонимијска употреба лексеме *charity* сама по себи вероватно не би указивала на ишта више од закључака које смо навели горе у вези са овим типом преноса. Међутим, огромна разлика у броју реализација између два чланка, подстакла нас је на пажљивију анализу ових текстова. Иако дужи за скоро 300 речи, *Телеграфов* чланак садржи чак шест пута више реализација овог метонимијског преноса у односу на *Гардијанов* одговор. Ближом анализом дистрибуције реализација кроз текст, уочено је да је у *Телеграфовом* чланку преносник *charity* подједнако распоређен кроз читав текст, док се у *Гардијановом* одговору овај преносник налази само у прва три пасуса, након чега се више не помиње. Објашњење за овако различиту

реализацију датог метонимијског обрасца можемо да нађемо у следећем. С једне стране, циљ аутора *Телеграфовог* чланка јесте да све време указује на одговорност добротворних организација у, како то овај лист види, некоректном ангажовању њених чланова у давању подршке кампањи заостанак Велике Британије у ЕУ. Како би успео у тој намери, аутор изнова враћа актере ове ситуације у фокус, и скреће пажњу на њихове активности које су изазвале одређене примедбе од стране лица задужених за контролу рада добротворних организација и кретање њихових финансијских средстава. С друге стране, *Гардијан* оправдава такво понашање, тврдећи да и ове организације, као и све друге, имају право да искажу свој став по питању предстојећег референдума. Међутим, за разлику од *Телеграфа*, аутор *Гардијановог* чланка одлучује да пребаци фокус свог текста са самих организација и њихових запослених на општеприхваћене озбиљне проблеме којима се оне баве. Концетришући се готово искључиво на еколошке потешкоће које прете Великој Британији у случају изласка из ЕУ, аутор покушава да указивањем на „више циљеве“ скрене пажњу са потенцијално нелегалних активности организација које се тим циљевима баве и тако индиректно оправда њихов политички ангажман. Њихово непомињање у великом делу чланка стога има јасну мотивацију, а управо нам је праћење реализација поменутог метонимијског преносника кроз текст омогућило да дођемо до таквог закључка.

На крају овог првог дела наше критичке анализе метонимије у проучаваном дискурсу, навешћемо и један од ретких примера разоткривања метонимијског преноса у самом тексту. Наиме, ради се о *Телеграфовом* чланку са почетка кампање за референдум о ЕУ, који се бави потенцијалном улогом Џеремија Корбина у победи опције за излазак Велике Британије из Европске уније. Као што смо већ раније напоменули, једна од замерки упућених вођи лабуриста од стране проевропских, либералних снага у Уједињеном Краљевству била је недовољно залагање у кампањи коју је његова странка водила против Брексита. Управо је у том недостатку Корбиновог јасног става по овом питању, а имајући на уму да је он од раније познат као евроскептик, аутор овог чланка препознао шансу за победу

опције коју је овај дневни лист подржавао. У расправи о томе како се Лабуристичка партија временом променила, аутор текста каже следеће:

- (17) For now, we can make a few immediate observations about the Corbyn moment, and guess its consequences. One is very obvious: **Labour has changed**, and continues to change. By that, I mean **the people who comprise the party have changed**. (The Telegraph, 28 July 2015)

Већ смо рекли да је образац политичка партија за чланове један од најчешће реализованих метонимијских преноса у анализираним новинским корпусима у којима долази до деперсонализације главних актера. За разлику од огромне већине сличних примера, у овом случају имамо веома занимљиво увођење циљног појма непосредно након употребе његовог метонимијског преносника у претходној реченици. Разлог за овакву одлуку вероватно лежи у чињеници да би без додатног објашњења постојала могућност да значење лексеме *Labour* у датом контексту остане недовољно одређено. Ипак, с обзиром да се не ради о транскрипту неког излагања или цитату из интервјуа, већ о тексту над којим је аутор имао потпуну контролу, верујемо да је у питању нешто више од тога. Прецизније речено, деконструкција управо употребљене метонимије додатно скреће пажњу на њен имплицитни циљ, који тако постаје експлицитни главни члан новонастале синтагме. Оваквим се поступком чланови партије означавају као искључиви носиоци промена унутар ње, у чему аутор текста и види основ за своје предвиђање, очекујући да ће свеже придошлице повести странку дубље у евроскептицизам. Уз то, промена састава партије, за потребе аутора овог чланка, представља далеко значајније померање од промене става већ постојећих чланова, што он иначе наглашава даље у тексту. „Реперсонализација“ циљног појма метонимије представља изврсну полазну тачку за такву намеру. Овим примером приводимо крају први од два главна задатака у овом поглављу, док се у наредном делу још једном враћамо на најучесталију врсту преносника у нашим корпусима – топониме.

4.4.2. Просторизација

По теорији критичке анализе дискурса (одељак 2.10), *просторизација* представља један од облика *референцијалне* стратегије за представљање себе и других у тексту, а огледа се у употреби топонима у функцији метонимијских преносника. У овом одељку посветићемо пажњу анализи топонимских метонимија у обрађеним новинским текстовима, са посебним освртом на употребу лексеме *Europe* у значењу Европске уније, као и на образац МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, који смо већ поменули у претходном делу рада. Покушаћемо да идентификујемо идеолошку позадину избора двају новина и укажемо на разлике које из њих проистичу и које је било могуће констатовати у анализи.

После лексеме *Britain*, *Europe* је други најзаступљенији преносник у анализираним чланцима са 167 реализација у оба корпуса, од којих се 129 у комбинацији са преносом ЦЕЛИНА ЗА ДЕО односи на Европску унију као политичку институцију. Иако се не ради о значајној разлици између два дневна листа (70 реализација у *Гардијановом* корпусу наспрам 59 у *Телеграфовом*), став двају уредништава по питању употребе назива географског ентитета за политичку институцију која обухвата један његов део, не може да буде супротнији. За основу анализе овакве употребе преносника *Europe* узећемо по један чланак из *Гардијана* (*The Guardian*, 26 October 2015) и *Телеграфа* (*The Telegraph*, 14 August 2015), који отворено говоре о овом проблему. Иако се ни у једном од ова два чланка не помиње појава метонимије као таква, јасно је да се управо о њој расправља. Кренимо од *Гардијановог* чланка.

С обзиром да се уредништво *Гардијана*, као што смо већ више пута поновили, залагало за останак Велике Британије у Европској унији, једна од његових стратегија када је употреба топонима у питању била је да политички конструкт какав је заправо Европска унија повеже са целим европским континентом и на тај начин излазак из ЕУ обележи као напуштање Европе и европских вредности. На самом почетку чланка, аутор покушава да скрене пажњу са овог питања тиме што преусмерава расправу о

употреби топонима *Europe* на друге ствари које читаоце могу да доведу до забуне:

- (18) Does it matter if we write 'Europe' when we mean 'the EU'? Perhaps not, but as the referendum approaches there are other points of potential Euro-confusion that we should keep an eye on. (*The Guardian*, 26 October 2015)

Као што можемо да видимо из овог уводног одломка, аутор суптилно преусмерава пажњу читалаца на оно чиме ће се текст у већој мери бавити, а то су различите европске институције и организације које могу лако проузроковати конфузију код читалаштва, попут Савета Европе и Европског савета. На констатацију једног од читалаца да употреба лексеме *Europe* у значењу Европске уније, као и називање различитих страна на предстојећем референдуму про- и анти-Европљанима, није одлика квалитетног новинарства већ указује на намерну манипулацију „мемовима“, што и представља повод за објављивање овог чланка, аутор одговара на следећи начин, бранећи поступке своје бранше, али истовремено, вероватно несвесно, дајући и увид у функционисање метонимијских преноса:

- (19) I responded – on reflection, a little brusquely – by saying that 'It is a perfectly reasonable headline convention to summarise the EU as Europe'. It would have been better to say that it is part of a journalist's shorthand to use the word Europe in this way; a journalistic convention that we believe readers understand and is acceptable to them. (*The Guardian*, 26 October 2015)

Саопштено на овај начин, резонување које лежи у основи употребе преносника *Europe* чини се сасвим оправданим, потврђујући улогу метонимије као својеврсне скраћенице у новинском дискурсу, о чему је већ раније било речи у овом раду. Након ове констатације, аутор текста прелази на подробно објашњавање назива и делатности различитих европских институција и докумената, цитирајући делове *Гардијановог* упутства за

новинаре, које поред стилских смерница даје и јасна разграничења термина који могу да проузрокују дилеме како код самих новинара тако и код конзументата текстова који се у овом листу објављују. Највећи део овог чланка бива посвећен управо овим појашњењима, а аутор се тек на самом крају поново враћа на проблем употребе лексеме *Europe* у њеном пренесеном значењу:

- (20) While we haven't seen evidence of widescale confusion among readers about the difference between Europe and the EU – certainly not in our inbox – as the passion that will undoubtedly accompany the referendum builds, journalists should reacquaint themselves with the style guide. (*The Guardian*, 26 October 2015)

Као што можемо да видимо из последњег одломка из овог *Гардијановог* чланка, аутор текста на крају ипак прихвата чињеницу да постоји објективна могућност да ова, раније сигурно не тако важна, дискрепанција између изворног и циљног појма може да постане далеко значајнија у дискурсу који ће пратити припрему и спровођење референдума о Брегзиту.

Ако се све ове ствари аутору *Гардијановог* чланка нису чиниле пресудним, иако је мало вероватно да он није био свестан тежине разлике између „напуштања Европе“ и „напуштања Европске уније“, његов колега из *Телеграфа* у самом наслову свог чланка који гласи *Obviously Britain can't leave Europe, but it can leave the EU*, експлицитно скреће пажњу на проблем овакве употребе топонима. Са позиције поборника изласка из ЕУ, *Телеграфов* аутор тврди да се оваквим метонимијским преносом завашава јавност и да кампања за останак Велике Британије у ЕУ покушава на тај начин да збуни гласаче и утиче на коначан резултат референдума. Ево како то и аутор овог текста објашњава:

- (21) The distinction between 'Europe' and 'the EU' should not be underestimated. While this conflation is perhaps innocuous to some, it has

the potential to seriously skew voters' understanding of the debate as they weigh up what Britain's future relationship with the EU should look like. Using 'the EU' and 'Europe' as interchangeable is accidental by some, but for others though it is part of a concerted effort to muddy the waters by campaigners determined to keep Britain in the EU whatever the cost. (The Telegraph, 14 August 2015)

Овај одломак нам указује на сву потенцијалну дискурзивну моћ коју метонимија може да поседује. За разлику од аутора *Гардијановог* чланка, а наравно са позиције где оваква употребе лексеме *Europe* може да има штетне последице, аутор *Телеграфовог* чланка скреће пажњу на то како један метонимијски пренос може да ствара позитивну или негативну слику о својем циљном појму зависно од тога с каквом се намером реализује у тексту. Аутор констатује да иако безопасна и случајна код неких, оваква употреба може да има озбиљне реперкусије на свест бирачког тела о опцијама које му се нуде на референдуму, што заправо и представља веома честу појаву у политичком дискурсу, али се на њу овде јасно указује јер се ради о нечему што може да нашкоди позицију коју *Телеграф* подржава. Аутор даље објашњава с каквом се намером употребљава овај метонимијски пренос:

(22) The use of the word 'Europe' rather than 'EU' was deliberate and represents an attempt to scare the electorate into thinking that a potential referendum 'No' vote would mean leaving Europe and cutting the UK off from the world, rather than the reality of it meaning leaving an unreformed European Union and opening ourselves up to a globalised world, not restricting Britain to a regionalised one. (The Telegraph, 14 August 2015)

Иако на тренутке звучи као веома детаљна и прецизна анализа дискурса, не смемо заборавити да је и сâм овај текст један првенствено идеолошки продукт, и да критика у њему нема само за циљ да се бори против хегемонистичких сила које покушавају да структуришу конвенционално мишљење, већ и да читаоцима наметне свој поглед на свет. Управо је то разлог за следеће упозорење које аутор чланка даје својим колегама:

(23) While the claims published by the 'In' side on their websites may only reach a relatively small portion of the electorate at the moment, they have the ability to gain far more traction if repeated by print and broadcast media outlets. Journalists themselves must be careful not to fall into the trap of treating 'Europe' and 'the EU' as simply interchangeable terms. (The Telegraph, 14 August 2015)

Поред поновног наглашавања важне улоге коју метонимија игра у људској концептуализацији, овај пасус индиректно указује и на значај њеног проучавања у дискурсу, у нашем случају, новинском, јер се тиме заправо најбоље потврђује снага метонимије као појмовног механизма. Различита тумачења размотреног метонимијског преноса откривају сву флексибилност метонимије, приказујући је у другачијем светлу – не као круту замену имена једне ствари именом друге, већ као живо појмовно пресликавање које може да има пресудан значај у датом дискурсу. На крају можемо да констатујемо да се поред свега, па и оваквих конкретних упозорења, употреба преносника *Europe* у значењу Европске уније не разликује много у два анализирана корпуса, што је вероватно последица њене специфичне употребе у новинском дискурсу.

Други главни задатак овог одељка јесте анализа обрасца МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, а нарочито таквог метонимијског проширења значења лексема *Britain* и *the UK*. Као што можемо да видимо у прилогу, *Britain* се много чешће употребљава од *the UK* у анализираним корпусима, мада је таква употреба нешто уједначенија у *Гардијановом* корпусу – разлика је у неких четрдесетак реализација мање када је у питању *Britain*, тј. исто толико више када је у питању *the UK*. Нисмо успели да утврдимо одакле потиче ова разлика и да ли се ради о нечему значајнијем од прости конвенције (нпр. намерно изостављање Северне Ирске као једне од регија са највећом подршком останку Уједињеног Краљевства у ЕУ). Ипак, када је у питању понашање ове две лексеме као најучесталијих преносника у обрасцу МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, нема много разлике у њиховој употреби. За нашу критичку анализу дискурса, најзначајнија је чињеница да се у огромној већини

реализација овог обрасца место заправо односи само на део становништва, додуше, најчешће на већину. Погледајмо неке од примера:

- (24) David Cameron makes final plea for **Britain** to vote to remain in the EU. (*The Guardian*, 22 June 2016)
- (25) More than 300 business leaders are calling on **Britain** to vote to leave the European Union [...]. (*The Telegraph*, 22 April 2016)
- (26) [...] Donald Trump and the poets of Ukip may be among those who benefit from **the UK's** momentous decision. (*The Guardian*, 24 June 2016d)
- (27) For while **Scotland** may have agreed with Mr Cameron on the EU, by going against **the UK** verdict on Brexit [...]. (*The Telegraph*, 22 April 2016)

У прва два примера имамо ситуацију у којој се топоним, наизглед, односи на читаву популацију. И Дејвид Камерон и бизнис лидери обраћају се читавом бирачком телу Велике Британије са молбом да гласа за останак, односно, излазак њихове земље из Европске уније. Међутим, познавање околности под којима са такве радње дешавају, открива нам да се овде ипак не ради о целокупној популацији британског острва, већ о оном њеном делу које има право гласа. Поред тога, знајући које су циљне групе и једне и друге стране у овом политичком сукобљавању, можемо да претпоставимо да се у ова два случаја имплицитни референти оваквог преноса у ствари разликују, те да се говорници више обраћају припадницима једне или друге опције, а највероватније обе стране првенствено имају на уму неодлучне бираче који могу значајно да допринесу коначном исходу.

Друга два случаја показују још израженије присуство обрасца ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ УНУТАР ПРЕНОСА МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, јер када говоримо о великој одлуци Уједињеног Краљевства која је донесена већином од 51,9% гласачког тела, од кога је 72,2% изашло на гласање, јасно је да никако не може да се ради о целокупном становништву Уједињеног Краљевства. У последњем случају је једино метонимија та која даје икакав смисао самом исказу, имајући у виду да није могуће да је Шкотска као део Уједињеног Краљевства донела одлуку супротну оној коју доноси њен претпостављени ентитет. И

обрнуто, уколико се одлука Уједињеног Краљевства као целине коси са одлуком Шкотске као њеног дела, онда таква не може да стоји, а једино би имало смисла рећи да се одлука Шкотске не подудара са одлуком Енглеске. У овако замршеној ситуацији, метонимијски преноси са топонима на становништво које живи на тим локацијама, омогућавају нам да разумемо да је већина оних који су изашли на гласање у Шкотској подржала остатак Велике Британије у ЕУ, што је у супротности са укупном већином гласачког тела на територији читавог Уједињеног Краљевства, укључујући дакле и сâму Шкотску, које се изјаснило за Брегзит. Између осталог, оваква употреба топонима, коју срећемо равноправно у оба корпуса, невезано за њихову идеолошку подлогу, има за циљ да легитимише резултате једног демократског изборног процеса као вољу читавог народа, како би се избегло евентуално довођење истих у питање, нарочито кроз сагледавање реалних процената оних који су дали свој глас у односу на укупну популацију земље.

Поред овакве мање-више уобичајене употребе топонима, у корпусима смо наилазили и на пасусе који су представљали прави изазов за анализу, попут наредног одломка у којем се преносе речи бившег британског премијера Гордона Брауна (Brown) са скупа на којем је пружио подршку свом дојучерашњем противнику Дејвиду Камерону, а све у склопу кампање за остатак Велике Британије у ЕУ:

(28) ‘This is not **the Britain** I know, this is not **the Britain** I love. **The Britain** I know is better than **the Britain** of these debates, of insults, of posters,’ he said. ‘**The Britain** I know is a **Britain** of Jo Cox. **The Britain** where people are tolerant, and not prejudiced, and where people hate hate.’ (*The Guardian*, 22 June 2016)

Константно померање референције са једног циљног појма на други, односно, укључивање различитих компоненти значења у игру, омогућава говорнику да коришћењем само једног преносника, што чини у сврху постизања снажног реторичког ефекта, покрије читав спектар пренесених значења топонима *Britain* уз задржавање дословног. Такође, употребом

једног те истог метонимијског преносника, Браун успева да створи слику о две супротстављене Британије, користећи, између осталог, политички мотивисано убиство лабуристичке посланице Џо Кокс (Cox) као линију демаркације. С једне стране, Браун говори о Британији у којој владају увреде, нетолеранција и мржња, и у којој кампања која се води достиже погибелне размере, док, с друге стране, он жуди за Британијом коју сâм познаје и воли, и у којој се поштују принципи људи попут Џо Кокс, увек спремних за разговор и сарадњу, а не за даље поделе. По Брауну, таква Британија је Британија која остаје у Европској унији и наставља да ради заједно са својим суседима. Различита тумачења преносника који нас усмерава кроз ово излагање коначно кулминирају у стварању тзв. унутрашње групе којој би сви желели да припадају.

Овим примером заокружујемо илустративну примену основних принципа критичке анализе дискурса на неке од метонимијских образаца и преносника идентификованих у обради новинских корпуса. Надамо се да смо у овом поглављу успели да укажемо на потенцијал овакве анализе када се ради о метонимији као предмету испитивања. Видели смо како тумачење једних те истих преноса може да варира зависно од контекста у којем се налазе, али тек ако такве преноснике сагледамо на нивоу дискурса. Заиста, анализа метонимије на овом плану, омогућила нам је да уочимо неке њене карактеристике, које није могуће лако констатовати на основу интуитивних примера. Коришћење корпуса састављених од стварних текстова уноси нову димензију у проучавање метонимије, и верујемо да у том правцу вреди наставити истраживања. У наредном поглављу видећемо како то изгледа на примерима невербалних метонимија, преузетих из анализираних дневних листова.

4.5. Анализа невербалних метонимија

Иако најчешће тестирана на вербалним примерима, појмовна теорија метонимије представља подлогу за проучавање овог феномена и у разним другим облицима изражавања и комуникације. Штавише, како би фундаменталне премисе ове теорије и биле потврђене, неопходно је да она изађе из оквира лингвистичких истраживања и буде примењена на невербалне манифестације метонимије. На основу досадашњих проучавања визуелних и мултимодалних реализација ове фигуре, чији се преглед налази у одељку 2.11, у последњем засебном делу анализе у нашем раду позабавићемо се невербалним метонимијама какве је било могуће срести при формирању корпуса новинских чланака из два обрађена дневна листа. С обзиром да су чланци били прикупљани са интернет страница *Гардијана* и *Телеграфа*, оваквог је материјала било у изобиљу, јер је сваки од чланака садржао најмање по једну фотографију или неку другу врсту графичког приказа.⁴³ Уз то, посебна пажња била је посвећена новинском стрипу и карикатурама, које неретко садрже метонимијске преносе, било у функцији крајње визуелне поруке или, веома често, као основу за даља метафоричка пресликавања.⁴⁴ Сама реч *карикатура* потиче од италијанског *caricare*, што између осталог значи и *претерати*, а као графички приказ одликује се управо преувеличавањем, најчешће, делова лица, што додатно наглашава њену метонимијску природу. По уобичајеној новинској пракси, стрип и карикатуре се и на интернет страницама ових листова могу наћи у засебним рубрикама (тзв. *opinion cartoons*), а треба напоменути да и *Гардијан* и *Телеграф* имају своје резидентне ауторе, и да дневно објављују најмање један стрип или карикатуру, који се најчешће односе на главну вест тога дана.

⁴³ Треба напоменути да није сав фотографски материјал који се налази на интернет страницама ова два листа оригиналан, већ да има и фотографија преузетих из других извора, али контекстуализованих на одговарајући начин.

⁴⁴ Послужимо ли се Раденовим и Кевечешовим ИКМ референције, који повезује једну форму-појам са неком ствари или догађајем, или, пак, обрасцем *obj-for-rep* Маркертове и Нисимове, у којем се име односи на приказ стандардног референта на фотографији или слици, могли бисмо чак рећи да метонимија прожима сваки аспект визуелног садржаја у новинском дискурсу (уп. Korzybski, 1994: 58).

Анализа која следи садржи инстанце свих поменутих облика визуелне комуникације.

Имајућу у виду његове продукцијске карактеристике, у новинском дискурсу можемо срести две врсте невербалних, или не искључиво вербалних, манифестација појмовног пресликавања. С једне стране имамо визуелне (сликовне) метонимије, које садрже само елементе овог типа комуникације, и у којима се жељена порука преноси путем слике, тј. изворни појмови су увек чисто графичке природе. С друге стране, такав визуелни садржај може да буде комбинован са вербалним садржајем, што резултира метонимијама које на намеравани начин функционишу једино кроз интеракцију ова два модалитета комуникације, те се стога и називају мултимодалним метонимијама. Наравно, као што смо раније видели (одељак 2.11), мултимодалност обухвата коришћење великог броја различитих видова изражавања, па врсту мултимодалне метонимије специфичну новинском дискурсу, о којој ће овде и бити речи, можемо приближније да дефинишемо као вербално-визуелну. Анализа одабраних примера невербалне метонимије у наставку текста биће подељена управо на ове две категорије.

Као и код претходног одељка у којем смо применили основне поставке критичке анализе дискурса на неке од истакнутијих аспеката метонимијских образаца и преносника из обрађених новинских корпуса, и овде је главни задатак истраживања спровођење анализе оваквог материјала превасходно у илустративне сврхе. Попут резултата и дискусије из одељака 4.2. и 4.3, могуће је на сличан начин проучити и визуелне и мултимодалне манифестације метонимијских преноса, што би само по себи било довољно за још један овакав рад, па су из тог разлога у овом одељку занемарени квантитативни аспекти, а сва пажња је посвећена квалитативној анализи селектованих инстанци невербалне метонимије. Чврсто верујемо да би једна таква студија дала значајне резултате и да је то свакако нешто чиме се треба више бавити у будућим истраживањима. Ипак, за потребе нашег рада, сматрамо да је довољно представити могућности проучавања метонимије изван оквира њених вербалних реализација, што ћемо, надамо се, адекватно

и урадити на овде пробраним примерима. Када је већ о њима реч, примери који следе објављивани су у периоду из којег потичу и чланци од којих су састављена наша два корпуса, а неки од њих се и налазе у самим тим чланцима. При издвајању примера за анализу, њихова тема је као и у случају вербалних корпуса била Брегзит, па су поред визуелног материјала који се већ налазио у обрађеним чланцима, у обзир узимани само они примери који се експлицитно баве овом тематиком. Прво ћемо размотрити неколико визуелних реализација појмовних метонимија у анализираном новинском дискурсу, а након тога преусмерити фокус на мултимодалне манифестације.

4.5.1. Визуелна метонимија

Прво потпоглавље има за циљ да прикаже и протумачи неколико примера визуелне метонимије из обрађених дневних листова, како би се стекао општи утисак о начину функционисања метонимијских преноса у визуелним медијима попут фотографије, новинског стрипа или карикатуре. Почећемо једним од најчешћих визуелних преносника у анализираном материјалу – заставом, која се, као можда најпрепознатљивије обележје неке државе, врло често налази у функцији изворног појма у визуелним метонимијама идентификованим у проучаваном новинском материјалу. Први пример у овом одељку преузет је из листа *Гардијан*.

Слика 4. Заставе као падобрани.

Извор: Bell, 2016 (*The Guardian*, 25 October 2016)

На слици 4 централно, видимо британску премијерку Терезу Меј, обучену у клоновско одело и са препознатљивим дезеном ципела (које се и саме понекад налазе у улози преносника), како отвара падобрански ранац из којег, уместо падобрана, испадају вође осталих нација са британских острва. С обзиром да су њихова лица прилично мала и да не носу специфичну одећу по којој би били препознатљиви, попут премијерке Меј, аутор карикатуре одлучује да искористи заставе ових земаља како би указао на саме земље којима те заставе припадају, и повезао их са њиховим вођама. Тако сваки од падобрана представља по једну од осталих чланица Уједињеног Краљевства, уз додатак Републике Ирске, чији су падобрански конопци испреплетани са конопцима Северне Ирске, што даље може да указује на потенцијално уједињење ове две земље по неуспешном окончању процеса изласка Уједињеног Краљевства из Европске уније, које се дâ наслутити из безизлазне ситуације у којој се Тереза Меј налази без падобрана.

Поред застава, у анализираном материјалу налазили смо и друга истакнута знамења у функцији метонимијских преносника који воде до

земаља као циљних појмова. На следећем примеру имамо комбинацију већ поменуте заставе и једног архитектонског симбола.

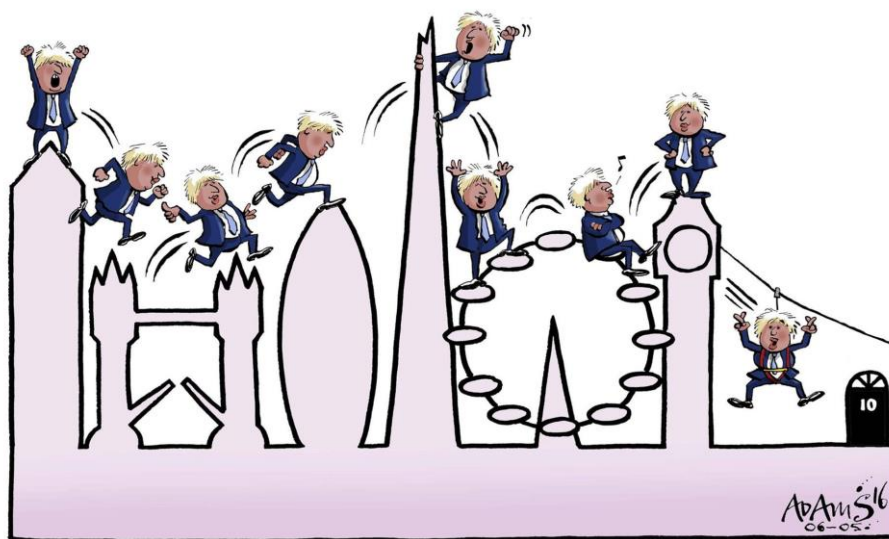
Слика 5. Застава ЕУ и Биг Бен.

Извор: Leal-Olivas, 2016 (*The Guardian*, 4 August 2016)

Фотографија на слици 5 прати текст у којем се говори о односу између Велике Британије и неких од чланица Европске уније, односно, њихових становника, који сматрају да Британији треба понудити неповољне услове приликом склапања договора око Брексита. Композиција фотографије је усклађена са темом чланка кроз јукстапозицију два метонимијска преносника, који се првенствено односе на географске и политичке ентитете чији су део, а даље ланчано и на њихово анкетирано становништво. С једне стране имамо заставу Европске уније која, као и заставе у претходном случају, стоји за ову политичку институцију као целину, али и за њене делове, тј. земље чланице, док с друге стране имамо чувену сат-кулу Биг Бен, која јасно стоји како за Лондон, тако и за Уједињено Краљевство чији је овај град престоница. Занимљиво је да је и сâм назив Биг Бен метонимија, јер се примарно односи на звоник (тачније, највеће од пет звона) унутар куле чије је званично име од 2012. године Кула Елизабет. У сваком случају, сагледана у оквиру ширег контекста, ова фотографија јасно не представља само дослован

приказ једне заставе и куле са сатом, иако је то све што видимо на њој, већ се значење фотографисаних објеката лако преноси на њихове циљне појмове.

Наредни пример (слика 6) даље се надовезује на претходни, а поново су у питању препознатљиви архитектонски симболи Лондона, али овога пута дати као контуре, те тако имамо двоструки метонимијски пренос: примарно са облика на саму грађевину, а онда секундарно и на град у којем се те грађевине налазе.

Слика 6. Борис Џонсон на путу ка Даунинг стриту.

Извор: Adams, 2016 (*The Telegraph*, 6 May 2016)

На илустрацији видимо тадашњег градоначелника Лондона, Бориса Џонсона (Johnson), препознатљивог по својој фризури, како намерава да преко актуелног политичког ангажмана дође до највише државничке позиције у земљи. Овај новински стрип обилује визуелном метонимијом, а можемо да кажемо да постоје три кључна преноса за разумевање поруке аутора. На првом месту је карикатура градоначелника Лондона, која, појачавањем одређених карактеристика личности коју приказује, омогућава лакши приступ циљном појму, тј. осигурава препознавање нацртане фигуре. Можемо да кажемо да у основи карикатуре стоји метонимијски пренос ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ јер је управо то механизам којим се ова

графичка форма служи како би скренула пажњу на жељени аспект личности која се на карикатури налази. Иако понекад, као на примеру који овде разматрамо, видимо целу фигуру, па не можемо баш рећи да се ради о метонимијском преносу ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ, управо је карикатуром наглашено својство то које нам омогућава приступ жељеном циљу преноса. Наредна кључна метонимија је већ поменута употреба контура препознатљивих лондонских грађевина (попут Тауербриџа, облакодера Шард или Лондонског ока) преко којих Борис Џонсон напредује ка улици Даунинг бр. 10, при чему долази до уланчавања преноса. Коначно, последња метонимија у овом низу јесте коначна дестинација Бориса Џонсона, у којој имамо још један метонимијски ланац, чији је почетак сличица улазних врата са нацртаним бројем десет. Ако разложимо овај ланац на „алке“, прва би повезивала улазна врата са објектом на којем се налазе, друга сâм објекат са оним што је у њему смештено, и коначно то што је у објекту смештено са позицијом која омогућава приступ томе. Тако ове три метонимије обезбеђују даље интегрално тумачење илустрације и представљају основу за разумевање целокупног визуелног садржаја.

Наредни пар фотографија приказује оно што Фенг (2017: 453) дефинише метонимијским обрасцем РЕАКЦИЈА ЗА ЕМОЦИЈУ, у којем се реакције у понашању, а најчешће се ради о изразу лица, користе у сврху изображења емотивног значења. Две фотографије које следе приказују припаднике два супротстављена тора на референдуму непосредно након сазнавања резултата.

Слика 7. Славље присталица опције *Leave*.
Извор: Melville, 2016 (*The Guardian*, 24 June 2016)

Слика 8. Туга присталица опције *Remain*.
Извор: Stothard, 2016 (*The Guardian*, 24 June 2016)

На сликама 7 и 8 можемо да видимо учеснике кампања за излазак, односно, останак Велике Британије у Европској унији, при чему једни славе након победе опције за Брегзит, а други тугују. Метонимијски пренос у оба случаја у потпуности одговара Фенговом обрасцу, при чему мимика и

гестикулација приказаних ликова служе као визуелни метонимијски преносник који за свој циљни појам има њихово емотивно стање. Образац РЕАКЦИЈА ЗА ЕМОЦИЈУ припада узрочно-последичној метонимијској вези, а гледалац на основу познавања емоција које доводе до оваквих физичких реакција лако закључује о каквом се осећању ради, па је и без натписа који додатно објашњавају да се ради о припадницима једне или друге опције, сасвим јасно о коме је на којој слици реч. Такво тумачењу помаже и присуство заставица Уједињеног Краљевства које симпатизери кампање за излазак из ЕУ држе у рукама на слици 7, што представља још једну визуелну метонимијску везу. Уз то, и сам наслов текста у којем се ове фотографије налазе, *Tears and cheers: Brexit reactions around the UK*, садржи метонимијске односе између осећања и њихових физичких последица, што само доприноси адекватном тумачењу фотографског материјала.

Последњи пример у овом одељку анализе невербалне метонимије односи се на употребу боје као својеврсног метонимијског преносника, који се наравно у визуелној комуникацији користи на специфичан начин што му сâм модалитет израза омогућава.

Слика 9. Коначни исход референдума.

Извор: EU referendum: full results and analysis (*The Guardian*, 23 June 2016)

Поред специфичне употребе мимике и gestiкулација објашњене на претходном примеру, коју поново можемо да видимо на слици 9, овога пута, додуше, у форми карикатуре, пажњу нам скреће и коришћење боје као метонимијског преносника на илустрацији која прати графички приказ резултата референдума. На њој, Дејвид Камерон, као водећи заговорник опције за останак у ЕУ, носи светлије плаво оделу и жуту кравату, а Борис Џонсон, као један од најватренијих поборника напуштања Уније, носи

тамније плаво одело и црвену кравату, а обе одевне комбинације, тј. њихове боје, јасно симболизују заставу Европске уније, односно, Уједињеног Краљевства. На овом примеру, боја служи као окидач метонимијског уланчавања, које нас преко симбола уније или земље, даље води ка самој унији или земљи, а коначно и ка опцијама на референдуму које су биле уско везане за те ентитете. На крају крајева, и саме личности представљају метонимијске преноснике, јер најистакнутији чланови ових кампања стоје као изворни појмови за све оно што те кампање заправо представљају. Поред тога, а као увод у наредни одељак, на овој се илустрацији јавља и текст, који је пре везан за статистичке податке, а не за саму карикатуру, па бисмо смо с тиме у виду рекли да он може да учествује у тумачењу реализације датог метонимијског преноса, али не на начин и у мери као на примерима који следе.

4.5.2. Мултимодална метонимија

У нашем случају, мултимодална метонимија представља комбинацију слике и текста која функционише као једна симбиотичка веза. Унутар ње, слика и текст могу да интерагују на различите начине како би довели до жељеног ефекта. Могуће је да слика буде доминантни канал, а текст служи више као пропратни аспект који допуњује визуелни садржај, али и обрнуто. Такође, понекад није могуће лако дефинисати који од два присутна модалитета има значајнију улогу, а ни на који тачно начин они ступају у међусобни однос и резултирају једном истински мултимодалном реализацијом. Погледајмо одабране примере како бисмо приближније објаснили о чему је овде реч. Почињемо поново премијерком Меј и заставама.

Слика 10. Тереза Меј на путу ка изласку из ЕУ.
Извор: Moran, 2016 (*The Telegraph*, 24 July 2016)

На слици 10 видимо Терезу Меј како вози бицикл носећи две заставе Уједињеног Краљевства у рукама. Као што смо већ показали код визуелних метонимија, на основу застава које носи, можемо да претпоставимо да Тереза Меј стоји у некој вези са британском нацијом, и да је њен лик у овом стрипу могуће тумачити као метонимијски преносник који се односи или на сâму земљу или на њено становништво. Међутим, такав метонимијски однос постаје јаснији када у тумачење слике убацимо и натпис *sortie* (фр. *излаз*), који се налази на једном знаку покрај пута, чиме асоцијација на Брегзит постаје недвосмислена, а тиме и метонимијски пренос са државног лидера на народ којим руководи. Дакле, и текст и слика директно учествују у формирању метонимијског преноса, и служе као референтне тачке које воде до коначног циљног појма. Занимљиво је напоменути да је сâма реч *sortie* у ствари метонимија, јер је примарно значење ове лексеме „чин излажења“, а Персман и Херартс (2006: 293) је наводе као пример за образац РАДЊА/ДОГАЂАЈ/ПРОЦЕС ЗА ЛОКАЦИЈУ. Тако једна вербална метонимија у комбинацији са визуелним материјалом омогућава специфичан мултимодални пренос значења.

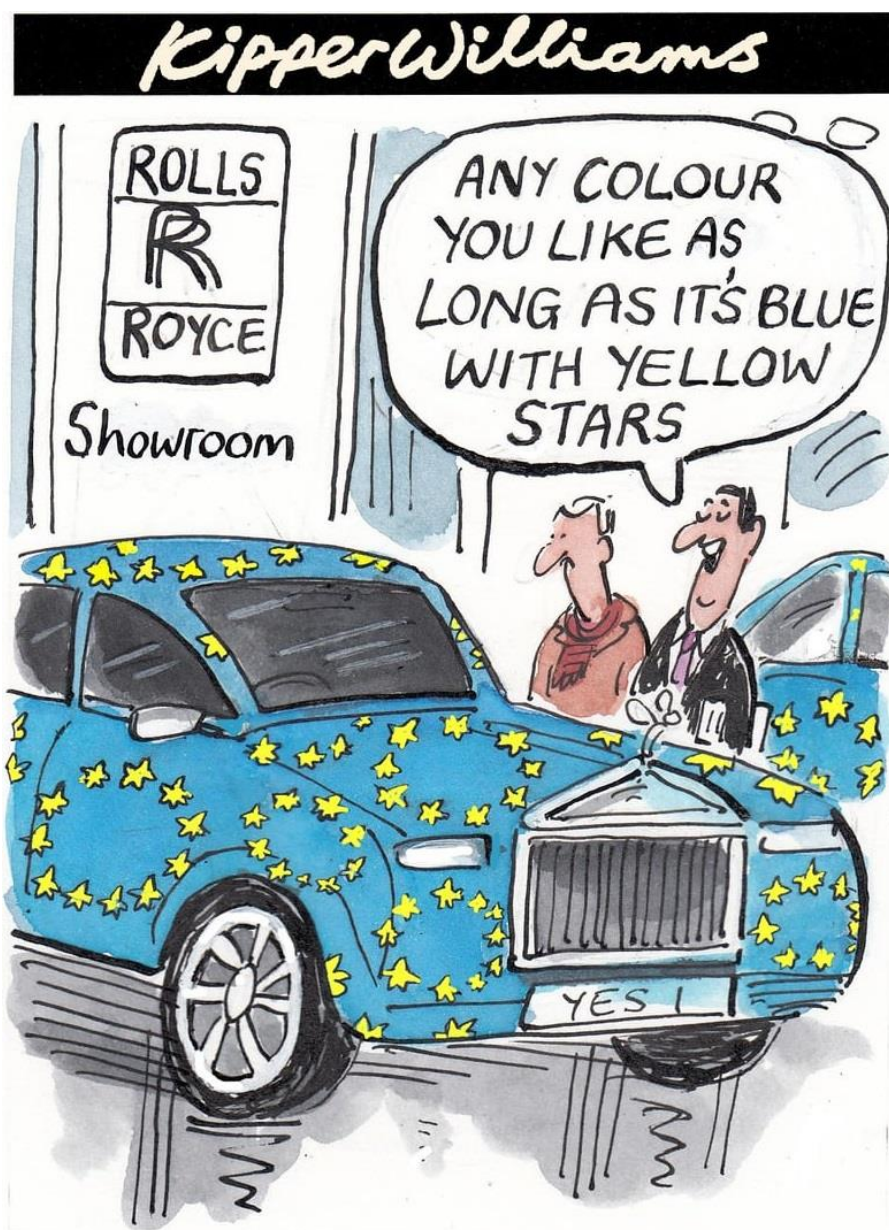

Слика 11. Гласачка кутија.

Извор: Vieira, 2016 (*The Guardian*, 19 June 2016)

Фотографија на слици 11 односи се на добро познат преносник, о којем је већ било пуно речи у одељку 4.3.4. У питању је наравно појам гласања, чије се значење у овом случају метонимијски проширује кроз један мултимодални приказ. Горња фотографија се налази у тексту у којем аутор објашњава како ће се гласови на референдуму бројати, указујући на разлику између таквог типа гласања, где се сваки појединачни глас броји, и гласања на општим изборима у Великој Британији, који функционишу по другачијем принципу. Упоредимо ли ову мултимодалну метонимију са различитим врстама метонимијског преноса какав смо имали код вербалних реализација лексеме *vote*, могли бисмо да констатујемо да у овом случају долази до нешто другачијег преноса значења, који најприближније можемо да објаснимо обрасцем ПОДДОГАЂАЈ ЗА ЦЕО ДОГАЂАЈ. Наиме, с обзиром да се у чланку објашњава начин гласања, као и касније сабирање гласова и тумачење потенцијалних исхода, сâм чин гласања приказан на фотографији можемо да тумачимо као један од поддогађаја који сачињавају целокупан процес гласања. За разлику од првог примера у овом одељку, односи унутар мултимодалног метонимијског преноса на слици 11 функционишу другачије, тј. текст чини подређени део доминантнијег визуелног канала комуникације, али без обзира на то, оба модалитета функционишу заједно као

метонимијски преносник, без потребе да сваки по себи буде јасно дефинисана метонимија. Посматрајући гласачку кутију као један од најупечатљивијих предмета у процесу гласања, гледалац може без потешкоћа да закључи да се дословно значење овог предмета на фотографији преноси на његов имплицитни циљни појам. На наредне две слике, прелазимо са процеса гласања на референдуму на опције које су на њему биле понуђене.

Слика 12. Европски Ролс-Ројс.
Извор: Williams, 2016 (*The Guardian*, 3 March 2016)

На првој од две слике које се метонимијски односе на опције понуђене на референдуму, имамо новински стрип на тему одлуке руководства немачког ауто произвођача БМВ, иначе већинског власника британског Ролс-Ројса, да укаже својим британским радницима на опасности с којима њихова матична фирма може да се суочи уколико буде дошло до изласка Велике Британије из Европске уније, индиректно наговештавајући да се од радника очекује да својим гласовима подрже кампању за останак у ЕУ. Аутор стрипа користи ову информацију како би у свом делу показао да немачки власници заправо остављају својим радницима само један избор, а мултимодалност илустрације указује на ту опцију на неколико начина. С једне стране, аутомобили су на слици офарбани у боје заставе Европске уније, а с друге, текст у облачићу додатно потврђује да је то једини избор који произвођач нуди. Као трећи елемент ове мултимодалне метонимије имамо натпис на регистарској табlici аутомобила који гласи „YES I“, што је такође једна од понуђених опција на референдуму (вид. одељак 4.2.3.3), чиме се комплетира слика о жељеном метонимијском преносу. На другој слици везаној за понуђене опције на референдуму, имамо мултимодални приказ такође раније представљене дихотомије *in/out* (одељак 4.2.3.2).

Слика 13. Брегзит шоље.

Извор: Kitwood, 2016 (*The Telegraph*, 20 June 2016)

На први поглед, сагледано у датом контексту, вероватно би било сасвим довољно да шоље на слици 13 садрже само натписе *IN* и *OUT*, и на тај начин остваре метонимијски пренос онако како смо то већ раније и описали. Међутим, ситуација би свакако била другачија уколико бисмо ове предмете извукли из контекста, па додатни графички садржај појачава метонимијски пренос и чини овакву реализацију суштински мултимодалном, али са специфичним односом између два канала комуникације. За разлику од ранијих примера, могли бисмо да кажемо да се овде ради о метонимији у којој је вербални модалитет доминантнији и онај који првенствено указује на пренесено значење, а да визуелни модалитет допуњује и потпомаже прецизно исказивање жељеног садржаја. Овакви и слични примери показују разноврсност односа унутар једног мултимодалног израза, где могуће комбинације превазилазе прости збир његових саставних делова. За сам крај разматрања невербалних метонимија, а самим тиме и целокупне анализе у нашем раду, оставили смо пример који нас фигуративно доводи до самог излаза.

Слика 14. Излаз.

Извор: Adams, 2016 (*The Telegraph*, 18 October 2016)

Поигравајући се самом формом визуелног израза, узимајући за своју основу препознатљиви знак који означава излаз из неког објекта и обично стоји изнад врата која воде напоље, с тиме што сада уместо натписа *Exit* имамо натпис *Brexit*, аутор ове илустрације омогућава даље метонимијске преносе унутар ње. На слици су премијерка Меј, која хита ка излазу, и британски министар финансија Филип Хамонд (Hammond), иначе осведочени противник Брегзита, који покушава да је саплете и спречи у томе да коначно дође до излаза. И у основи представљања главних актера ове кратке приче, као и целокупне илустрације, лежи метонимија. Наиме, поред већ поменутих одлика карикатуре, на слици се реализује и образац ДЕО ЗА ЦЕЛИНУ, јер читаоци закључују о коме се ради само на основу глава ових ликова, пошто су њихова тела графички решена у духу знака који служи као шаблон за целу поставку. Иначе, ради се о веома честом поступку метонимијског приказивања личности у визуелним медијима, којима и стрип припада, а о чему је у овом раду било речи још код Јакобсоновог тумачења употребе метонимије у филму кроз кадрирање и друге технике (одељак 2.3). Овако припремљена метонимијска подлога служи за развијање метафоре којом се напуштање просторије повезује са напуштањем Европске уније од стране Велике Британије, што чини само још једну у низу ситуација у којима невербалне метонимије, као што смо могли да видимо у овом поглављу, учествују у новинском дискурсу.

Остаје нам још да на основу приказаних примера констатујемо да као и код вербалне метонимије, невербалне манифестације овог феномена умногоме зависе од контекста у којем се налазе, што се нарочито може приметити у случајевима реконтекстуализације постојећег визуелног и мултимодалног материјала у чланцима, као што је, на пример, случај са сликом 11. Чак и када се ради о оригиналним делима са јасном намером, контекст створен новинским дискурсом у којем се налазе диктира како сâм чин креације тако и каснија тумачења креативног производа. Проучавање невербалних облика метонимијских преноса указује на значај овог појмовног механизма за сналажење у свету који нас окружује, без обзира на средства или облике комуникације, отварајући нове видике за даља истраживања

метонимије. Верујемо да такав искорак може само позитивно да утиче на додатну афирмацију основних постулата појмовне теорије метонимије. Овом тврдњом приводимо крају целокупну анализу у нашем раду, и у последњем поглављу прелазимо на закључна разматрања.

5. ЗАКЉУЧАК

Последње поглавље ове дисертације биће посвећено сумирању представљених резултата и давању предлога за даља истраживања. Пре него пређемо на завршна разматрања, подсетимо се четири основна циља постављена на самом почетку овог рада. Први циљ је био теоријске природе и односио се постављање одговарајућег теоријског и методолошког оквира за емпиријска проучавања која су чинила саставни део истраживања. Други, уједно и најобимнији, циљ је био везан за примарни емпиријски задатак, односно, спровођење когнитивносемантичке анализе формираних новинских корпуса са подједнаким фокусом на квантитативне и квалитативне аспекте таквог испитивања. Након тога, трећи циљ се директно надовезивао на резултате претходне анализе, тиме што су на идентификоване метонимијске преноснике и обрасце примењени одређени поступци критичке анализе дискурса, како би се видело да ли постоје разлике у материјалу из два новинска корпуса чији оригинални извори поседују различите политичке оријентације. На крају, четврти циљ овог истраживања тицао се анализе невербалних метонимија пронађених у визуелном и мултимодалном садржају обрађених новина, и заједно са критичком анализом дискурса представљао секундарне емпиријске задатке које је требало обавити у овом раду. Управо ћемо на основу ових циљева сумирати резултате из претходних поглавља и представити коначне закључке нашег истраживања.

1. Када је први циљ у питању, иако се у овој дисертацији метонимија посматра са когнитивносемантичког гледишта, сматрали смо да је за стицање комплетне слике о њој као фигури која је кроз историју проучавана на три нивоа: појмовном, лексичком и поетском, потребно посветити пажњу различитим студијама метонимије, у којима је она и сагледана на сваком од ових нивоа. Додатна мотивација за фокусирање на преткогнитивистичке теорије налазила се и у чињеници да је прототипски модел Персмана и Херартса, који је коришћен као основа за коначну класификацију идентификованих метонимијских образаца у квалитативној анализи,

првенствено заснован на појму контигвитета какав можемо срести у ранијим истраживањима, док метонимија још увек није била уско повезана са доменима и идеализованим когнитивним моделима, као кључним факторима у метонимијском пресликавању по теорији појмовне метонимије. С тиме у виду, након кратког прегледа првих дефиниција и проучавања метонимије још из античког доба, позабавили смо се и студијама посвећеним овом феномену изван оквира когнитивне лингвистике, при чему је за нас од нарочитог значаја било да видимо и како је метонимија третирана у домаћој лингвистици.

По окончању овог дела теоријског приказа, прешло се на дефинисање метонимије унутар когнитивне лингвистике, где је за почетну тачку узета Раденова и Кевечешова дефиниција метонимије, а детаљно је размотрена и њихова типологија метонимијских преноса, која нам је касније послужила за препознавање и именовање образаца из анализираних новинских корпуса. Поред ових аутора, представљени су и радови других истраживача који су се значајније бавили метонимијом у когнитивистичкој парадигми, и допринели даљем усавршавању теорије појмовне метонимије, са посебним освртом на корпусна проучавања метонимије и испитивање понашања ове фигуре у дискурсу, с обзиром да је наше истраживање било засновано управо на овим емпиријским поступцима. Уз све ово, укратко смо се позабавили и интеракцијом метонимије и њој сродних појава метафоре и синегдохе, а најзначајнији закључак за даље истраживање био је подвођење односа између дела и целине, који се и даље ван оквира когнитивне лингвистике тумаче као примери синегдохе, под различите обрасце метонимијских преноса.

Пошто је дефинисан оквир за примарну анализу, било је потребно посветити пажњу и постављању теоријске подлоге за спровођење секундарних анализа у овом истраживању, па се приступило представљању основних поставки критичке анализе дискурса и анализе невербалних, у нашем случају визуелних и мултимодалних, метонимија, при чему су посебно истакнути примери комбинације кључних елемената ових дисциплина и фундаменталних принципа теорије појмовне метонимије, а све из разлога

што су такве студије касније коришћене као полазна тачка за наше анализе. Овако постављен теоријски оквир послужио је за одређивање најподобнијих метода за остваривање осталих циљева овог истраживања, чија се својеврсна интердисциплинарност огледа у тако конципираном методолошком оквиру, који је коначно омогућио добијање резултата представљених у наредном поглављу овог рада.

2. Други циљ овог истраживања састојао се из два дела. Први се односио на квантитативне аспекте когнитивносемантичке анализе формираних новинских корпуса, а други на квалитативну обраду добијених података. Што се првог дела тиче, по прикупљању корпусне грађе спроведена је детаљна анализа новинских чланака од којих су два корпуса била састављена и дошло се до следећих значајних резултата. Имајући у виду да су у овом истраживању у разматрање узимане само инстанце референцијалне метонимије, тј. односа између два ентитета, можемо да констатујемо да је број идентификованих метонимијских преносника у оба корпуса, 34,7 реализација на хиљаду речи у *Гардијановом* и 36 реализација у *Телеграфовом* корпусу, већи од очекиваног, с напоменом да би тај број додатно порастао када би у обзир били узети и други облици метонимијских преноса. У поређењу са сличним квантитативним анализама у литератури, на основу наших налаза можемо да закључимо да је новински дискурс, барем када су у питању геополитичке теме, изузетно богат метонимијом, и да као такав представља одлично окружење за изучавање овог појмовног механизма. Убедљиво најприсутнији метонимијски преносници у обрађеним корпусима, од чак 507 различитих идентификованих преносника, били су топоними, чија збирна употреба чини безмало трећину укупног броја метонимијских реализација у оба корпуса. Важно је нагласити значај топонима као метонимијских преносника у анализираном дискурсу, јер су упркос различитој унутрашњој структури, процентуални подаци који се односе на топониме у два обрађена корпуса готово идентични, што указује на постојану и учесталу употребу оваквих лексема у разним облицима метонимијских преноса, а што је анализа дистрибуције преносника и показала.

Поред тога, ова анализа нам је указала и на нешто већу употребу метонимије у чланцима информативног типа, за разлику од оних који су као основу имали лични став аутора текста. Показало се да су чланци у којима је у просеку било преко 50 преносника по хиљаду речи, што је сматрано изузетно фреквентном употребом, искључиво били информативне садржине, док су они са мање од 20 преносника по хиљаду речи, што је узимано за релативно слабо присуство метонимије у тексту, били тзв. *opinion pieces* чланци. Такође, анализа дистрибуције метонимијских преносника омогућила је праћење стварања метонимијских скупина или кластера, иако је сама природа анализираниог материјала ограничавала налазе такве анализе јер је неминовно морала да буде сведена на оно што се дешавало унутар једног чланка. Ипак, при разматрању оваквог понашања метонимије у најдужим чланцима у оба корпуса, успели смо да установимо да метонимија поседује одређену тенденцију груписања, што је кулминирало у два узастопна пасуса у најдужем *Телеграфовом* чланку, у којем је од 106 речи било чак 17 метонимија, што би у просеку на 1000 речи, уколико би такав тренд био задржан у неком дужем тексту, износило чак 160 метонимија по 1000 речи. Међутим, упркос нашој претпоставци да ће краћи чланци, због своје концизности и потребе да са што мање речи искажу што више информација, бити и богатији метонимијом од дужих чланака, показало се да то није био случај у обрађеним корпусима, и да просечни број метонимија пре зависи од врсте самог чланка него од његове дужине.

Последњи део квантитативне анализе односио се на обрасце метонимијских преноса, а утврђено је да се у обрађеним корпусима укупно налази 146 различитих типова и подтипова преноса, из чега су били искључени специфични типови преноса о којима је било речи у квалитативном делу анализе, чиме је овај број заправо нешто већи. Одлука да се одређени подтипови дају засебно у табели 1, на којој су иначе приказани сви обрасци уз по један илустративни пример, донесена је због изузетног значаја таквих подтипова за анализирани дискурс, који се огледа у великом броју њихових реализација у обрађеним корпусима. Установљено је да је МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ најчешће реализован метонимијски образац

преноса у нашим корпусима, са преко 200 инстанци и у *Гардијановим* и у *Телеграфовим* чланцима. Поред овога обрасца, а у складу са подацима везаним за метонимијске преносе, остали најчешће реализовани обрасци такођу су за изворни појам имали неки топоним, док су поред њих веома често били реализовани и следећи типови преноса (дати овде по броју реализација у корпусима): ИНСТИТУЦИЈА ЗА ЉУДЕ, ИСТАКНУТО СВОЈСТВО ЗА КАТЕГОРИЈУ, ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЉУДЕ, ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЗА ЧЛАНОВЕ И ГЕНЕРИЧКО ЗА СПЕЦИФИЧНО. У овом делу анализе скренута је пажња и на размимоилажења у дистрибуцији и учесталости употребе одређених образаца, чији су разлози објашњени у наредним емпиријским фазама овог истраживања. Све у свему, квантитативна анализа је показала да референцијална метонимија игра запажену улогу у политичком новинском дискурсу, и да се аутори (првенствено новинари, али и друге личности који пишу за новине), често служе њоме не би ли исказали своје ставове или пренели примарне изворе информација кроз новинске чланке као секундарне текстове.

Други део когнитивносемантичке анализе био је посвећен разматрању квалитативних аспеката идентификованих преносника и образаца. Основни задатак у овом делу био је класификација метонимијских образаца по прототипском моделу Персмана и Херартса (2006), изабраном као најподеснијем за нашу анализу, у којем су сви пронађени обрасци распоређени по различитим доменима метонимијских преноса везаним за специфичне облике контигвитета који се односе на везе између (1) просторних и материјалних ентитета, (2) временских ентитета, (3) радњи, догађаја и процеса, као и (4) система тзв. склопова и скупова. Показало се да је могуће анализирати све обрасце према овом моделу, узимајући у обзир димензије „јачине контакта“ и „ограничености“ ентитета у метонимијској вези. Такође, на основу ових образаца објаснили смо и случајеве метонимијског уланчавања, односно, комбинације више основних преноса у једно сложено метонимијско проширење значења дате лексеме, а посебна пажња је посвећена и оним инстанцама у којима је изворни појам у коначном тумачењу, поред стицања секундарног, задржавао и своје примарно, дословно значење.

Потом се приступило детаљној анализи образаца код којих су топоними имали функцију метонимијског преносника. Као далеко најучесталија врста преносника у анализираним корпусима, топоними су захтевали додатно испитивање, које је било спроведено у складу са типологијом Катје Маркерт и Малвине Нисим (2003). У овом делу анализе допунили смо почетну типологију увођењем обрасца МЕСТО ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ, или прецизније ГЕОГРАФСКИ/АДМИНИСТРАТИВНИ ЕНТИТЕТ ЗА ПОЛИТИЧКИ ЕНТИТЕТ, који као такав раније није био препознат у литератури из разлога описаних у раду Маркертове и Нисимове, а за који са великом сигурношћу тврдимо да представља један од основних метонимијских преноса када су топоними у питању.

Остатак квалитативне анализе био је посвећен специјалним случајевима метонимијског преноса директно повезаним са темом која је одабрана за формирање корпуса и специфичним дискурсом унутар којег је наше истраживање и спроведено. На првом месту размотрене су три дихотомије у којима су различити преносници коришћени како би се дошло до имплицитног циља који се односио на једну те исту ствар – политичке опције на предстојећем референдуму о изласку Уједињеног Краљевства из Европске уније. Анализа парова преносника *remain/leave*, *in/out* и *yes/no*, открила је, поред два глагола који чине први пар, неуобичајене реализације метонимијских преноса у којима поименичени предлози и речце имају улогу преносника којима се долази до циљног појма. Овакви преноси дефинисани су обрасцима који, колико је нама познато, нису утврђени у ранијим истраживањима, што је, између осталог, и последица малог броја студија које се директно баве метонимијом у дискурсу на основу стварних текстова. Затим је представљено метонимијско проширење значења лексеме *vote*, које нам је указало на разне правце овакве екстензије и опште функционисање метонимије као механизма полисемије у језику. Један од важних закључака сагледавања овог феномена јесте и пресудни значај контекста за правилно тумачење метонимијских преноса када једна лексема исказује специфичну метонимијску поливалентност. Квалитативна анализа метонимијских преносника и образаца у овом истраживању приведена је крају разматрањем

три случаја таутологије, од којих је једна *Brexit means Brexit* директан производ датог дискурса, при чему је показано да овакви наизглед семантички празни искази, протумачени у светлу теорије појмовне метонимије, откривају јасну мотивацију за употребу у говору. Мотивисаност метонимијских преноса и јесте један од кључних закључака квалитативног дела когнитивносемантичке анализе, који до нарочитог изражаја долази у одговору на трећи основни циљ овог истраживања.

3. Примена одређених елемената критичке анализе дискурса на материјал обрађен у когнитивносемантичкој анализи односила се првенствено на сагледавање метонимије као механизма деперсонализације главних актера у дискурсу и употребу топонима као метонимијских преносника, познатију и као стратегију *просторизације*. У првом случају, посматрани су они обрасци који су за циљни појам имали људе, а главна замисао критичке анализе таквих примера била је да покаже како се једни те исти обрасци могу користити у идеолошки различито мотивисане сврхе. Видели смо како се метонимија користи за деперсонализацију главних актера неког догађаја ради креирања позитивне слике о самом говорнику и групи којој она или он припадају, али и с идејом стварања негативне слике о другима. Један од важнијих закључака овог дела истраживања јесте и потврда претпоставке да ће другачије политичке оријентације анализираних дневних листова довести до различите употребе одређених метонимија са крајњим циљем преношења жељених идеолошких ставова на читалаштво, што се у нашем раду најбоље огледа на примерима у којима конзервативно уредништво и новинари *Телеграфа* афирмишу владу и друге државне институције као нешто више од скупине њихових чланова, док их истовремено либерално окренути аутори *Гардијана* критикују, с намером да се одговорност пребаци на појединца. Ови и други примери представљени у делу рада посвећеном критичкој анализи дискурса оправдавају њену примену у проучавању прикупљене грађе, јер указују на то да мотивисаност метонимијских преноса не лежи само у потреби да се намеравамо исказе у што мање речи, већ да метонимија може да игра и улоге које резултирају

далекосежним последицама, нарочито када је у питању политички новински дискурс какав се и налази у основи овог истраживања.

Поред овога, у критичкој анализи дискурса још једном смо се вратили на топониме као најзначајније метонимијске преноснике у обрађеним новинским корпусима. Посебна пажња била је посвећена употреби лексеме *Europe* у значењу Европске уније, а два паралелна чланка из оба корпуса, чији се садржај директно тичао овог проблема, послужила су за тумачење идеолошке позадине коришћења овог преносника. Видели смо како се аутори супротстављених чланака другачије односе према оваквој употреби, те како њихово политичко опредељење гради другачију слику о Европи и Европској унији о којима је становништво Велике Британије и одлучивало на референдуму. Уз то је констатована и специфична употреба обрасца МЕСТО ЗА СТАНОВНИШТВО, при којој се у огромној већини примера радило о одређеном делу становништва неког места, а не целокупној популацији, а акценат је такође бачен и на видљиву разлику у дистрибуцији топонима *Britain* и *the UK* између два корпуса, премда није било могуће извући неке уопштеније закључке без увида у обимнију корпусну грађу из обрађених дневних листова. Без обзира на то, критичка анализа дискурса примењена у нашем истраживању на један сведен начин, каква је и била првобитна намера јер се ипак радило о секундарном циљу, дала је конкретне резултате, и потврдила да комбиновање теоријских оквира когнитивне семантике и критичке анализе дискурса може итекако да уроди плодом, те да му треба посветити више пажње у будућности.

4. Најзад, у последњем циљу овог истраживања уведен је додатни материјал за анализу, а фокус је пребачен са чисто вербалних на невербалне манифестације метонимијских преноса. Имајући у виду стару изреку да слика говори више од хиљаду речи, али и да метонимија представља својеврсну појмовну скраћеницу, визуелна комуникација се сама намеће као изврстан канал за преношење порука помоћу метонимије. Резултати наше анализе визуелних и мултимодалних метонимија спроведене на прикупљеној грађи из обрађених дневних листова, која се састојала од фотографија, новинских стрипова и карикатура, у потпуности оправдавају примену основних

постулата теорије појмовне метонимије на невербалне реализације метонимијских преноса. Што се мономодалних, визуелних метонимија тиче, показано је како специфичне особености оваквог вида комуникације, попут употребе боје, стилизованог графичког приказа или одређене фотографске композиције, дају другачији карактер овој врсти метонимија, чиме их издвајају од њихових вербалних пандана. Тако смо на примеру метонимијског обрасца РЕАКЦИЈА ЗА ЕМОЦИЈУ могли да видимо да се појмовна метонимија која се налази у основи овог обрасца реализује у визуелном материјалу на начин који није могуће једноставно описати речима, или барем не помоћу одговарајуће вербалне метонимије. Анализом осталих карактеристика визуелне метонимије, овај закључак је само додатно потврђен.

Када је, с друге стране, реч о мултимодалној метонимији, анализирани новински дискурс омогућио је да у разматрање буду узете инстанце вербално-визуелне метонимије, јер се ови модалитети и користе у датом дискурсу. Највећа пажња била је посвећена интеракцији између два модалитета и различитим начинима на које они заједнички граде метонимијски пренос заснован на мултимодалној природи исказа. Имали смо прилике да видимо примере у којима доминира визуелни канал, што је и чешће случај код оваквих метонимија, али и један пример код којег је разумевање метонимијског преноса првенствено зависило од вербалног канала. Уз то, на последњем од анализираних примера видели смо и како метонимија представља основу из које се касније развија мултимодална метафора. У сваком случају, проучавање невербалних метонимија јесте даљи корак у примени теорије појмовне метонимије у пракси и њеној дубљој афирмацији.

На основу сведених резултата и закључака овог истраживања, можемо да констатујемо да будућност когнитивносемантичких проучавања метонимије лежи у корпусним проучавањима стварног језика у специфичним дискурсима, те да се мора искорачити из окружења интуитивних примера чија анализа постаје полако редундантна. Стога као

непосредан наставак истраживања представљеног у овој дисертацији предлагемо следеће правце даљих испитивања:

- 1) Увођење у анализу и других врста метонимије, попут пропозиционих и илокуционих, као и сагледавање граничних случајева, не би ли се стекла што свеобухватнија слика о понашању различитих метонимијских преноса у одређеним дискурсима.
- 2) Проширивање представљене анализе на веће корпусе и другачије дискурсе (нпр. економски, спортски и др.), са могућношћу упоређивања резултата таквих студија са референтним општим корпусима попут Британског националног корпуса (*British National Corpus – BNC*) или Корпуса савременог америчког енглеског језика (*Corpus of Contemporary American English – COCA*).
- 3) Спровођење контрастивне анализе новинских корпуса, на пример, на енглеском и српском језику, у коју би поред горенаведених процедура било укључено и праћење сличности и разлика у реализацији метонимијских образаца у два језика, како на основу њихових специфичних карактеристика, тако и у светлу различитих културних модела који пружају шири контекст за испитивани дискурс.
- 4) Реализовање детаљније критичке анализе дискурса, у којој би били размотрени сви идентификовани преносници и обрасци, и донесени конкретнији закључци о понашању метонимије у дискурзивним праксама продукције и интерпретације различито идеолошки постављених актера.
- 5) Прикупљање обимне визуелне и мултимодалне корпусне грађе, и вршење исцрпних квантитативних и квалитативних анализа, којима би се ови облици комуникације увели у центар проучавања заснованих на теорији појмовне метонимије.

Сви предложени даљи правци истраживања имају један заједнички циљ, а то је проучавање метонимије у реалним комуникациониом ситуацијама. Уверења смо да је ово истраживање барем донекле показало велики потенцијал таквог проучавања метонимије, и да је наредни прави потез за когнитивну семантику, и когнитивну лингвистику уопште, када је

метонимија у питању, окретање ка студијама заснованим на корпусној грађи, са посебним освртом на дискурс из којег је таква грађа прикупљана. Такође верујемо да је неопходно проучавати метонимију и у другим видовима комуникације, а пораст интересовања за визуелну, а све више и мултимодалну метонимију, може да има једино позитивне последице по теорију појмовне метонимије, чиме би се овај појмовни механизам и дефинитивно афирмисао као такав. Као што смо, надамо се, успели да прикажемо у овом истраживању, метонимија заиста представља фундаментално оруђе концептуализације, и свакако јој треба посветити заслужену пажњу у даљим когнитивистичким проучавањима, без обзира на модалитете или комбинацију истих у којима се она налази. А, налази се свуда.

ЛИТЕРАТУРА

- Алексић, И. В. (2014). Појмовна метонимија у српском журналистичком дискурсу. *Речи*, 7, 13–25.
- Allan, K. (2008). *Metaphor and metonymy: A diachronic approach*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Al-Sharafi, A. G. M. (2004). *Textual metonymy: A semiotic approach*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Anthony, L. (2016). AntConc (Version 3.4.4) [Computer Software]. Tokyo: Waseda University. Available from <http://www.laurenceanthony.net/software>.
- Апресян, Ю. Д. (1995). Лексическая семантика: Синонимические средства языка. *Избранные труды* (2. изд., том I). Москва: Восточная литература.
- Arato, A., & Gebhardt, E. (Eds.). (1982). *The essential Frankfurt School reader*. New York: Continuum.
- Barcelona, A. (Ed.). (2000a). *Metaphor and metonymy at the crossroads: A cognitive perspective*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Barcelona, A. (2000b). On the plausibility of claiming metonymic motivation for conceptual metaphor. In A. Barcelona (Ed.), *Metaphor and metonymy at the crossroads: A cognitive perspective* (pp. 31–58). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Barcelona, A. (2003a). Clarifying and applying the notions of metaphor and metonymy within cognitive linguistics: An update. In R. Dirven, & R. Pörings (Eds.), *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (pp. 207–278). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Barcelona, A. (2003b). Metonymy in cognitive linguistics. An analysis and a few modest proposals. In H. Cuyskens, T. Berg, R. Dirven, & K.-U. Panther (Eds.), *Motivation in language: Studies in honor of Günter Radden* (pp. 223–255). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Barcelona, A. (2013). Metonymy is not just a lexical phenomenon: On the operation of metonymy in grammar and discourse. In N.-L. Johannesson & D. Minugh

- (Eds.), *Selected papers from the Stockholm 2008 Metaphor Festival* (pp. 13–46). Stockholm: Stockholm University Press.
- Bateman, J., Wildfeuer, J., & Hiippala, T. (2017). *Multimodality: Foundations, research and analysis – A problem-oriented introduction*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
- Benczes, R., Barcelona, A., & Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J. (Eds.) (2011). *Defining metonymy in cognitive linguistics: Towards a consensus view*. Amsterdam: John Benjamins.
- Biernacka, E. (2013). *A discourse-dynamics investigation of metonymy in talk*. (Unpublished doctoral dissertation). The Open University, Milton Keynes.
- Bierwiazzonek, B. (2013). *Metonymy in language, thought and brain*. London: Equinox.
- Bounegru, L., & Forceville, C. (2011). Metaphors in editorial cartoons representing the global financial crisis. *Visual Communication*, 10(2), 209–229.
- Brdar, M. (2007a). Topic-continuity, metonymy and locative adverbials: A cognitive-functional account. *Suvremena lingvistika*, 63(1), 13–29.
- Brdar, M. (2007b). *Metonymy in grammar: Towards motivating extensions of grammatical categories and constructions*. Osijek: Faculty of Philosophy.
- Brdar, M., & Brdar-Szabó, R. (2003). Metonymic coding of linguistic action in English, Croatian and Hungarian. In K.-U. Panther & L. Thornburg (Eds.), *Metonymy and pragmatic inferencing* (pp. 241–266). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brdar, M., & Brdar-Szabó, R. (2009). The (non-)metonymic use of place names in English, German, Hungarian, and Croatian. In K.-U. Panther, L. Thornburg, & A. Barcelona (Eds.), *Metonymy and metaphor in grammar* (pp. 229–257). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brdar, M., & Brdar-Szabó, R. (2017). How metonymy and grammar interact: Some effects and constraints in a cross-linguistic perspective. In A. Athanasiadou (Ed.), *Studies in figurative thought and language* (pp. 126–149). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brdar-Szabó, R. (2009). Metonymy in indirect directives: Stand-alone conditionals in English, German, Hungarian, and Croatian. In K.-U. Panther, L. Thornburg,

- & A. Barcelona (Eds.), *Metonymy and metaphor in grammar* (pp. 323–336). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brdar-Szabó, R., & Brdar, M. (2004). Predicative adjectives and grammatical-relational polysemy: The role of metonymic processes in motivating cross-linguistic differences. In G. Radden & K.-U. Panther (Eds.), *Studies in linguistic motivation* (pp. 321–355). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Brdar-Szabó, R., & Brdar, M. (2012). The problem of data in the cognitive linguistic research on metonymy: A cross-linguistic perspective. *Language Sciences*, 34(6), 728–745.
- Bredin, H. (1984). Metonymy. *Poetics Today*, 5(1), 45–58.
- Burke, K. (1941). Four master tropes. *The Kenyon Review*, 3(4), 421–438.
- Cameron, L. (2010). The discourse dynamics framework for metaphor. In L. Cameron & R. Maslen (Eds.), *Metaphor analysis: Research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities* (pp. 77–94). London: Equinox.
- Cameron, L., & Deignan, A. (2003). Combining large and small corpora to investigate tuning devices around metaphor in spoken discourse. *Metaphor and Symbol*, 18(3), 149–160.
- Carroll, N. (1996). A note on film metaphor. *Journal of Pragmatics*, 26(6), 809–822.
- Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Basingstoke/New York: Palgrave Macmillan.
- Chilton, P. A. (1996). *Security metaphors: Cold war discourse from containment to common house*. New York: Peter Lang.
- Cienki, A. (2007). Frames, Idealized Cognitive Models, and domains. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 170–187). Oxford: Oxford University Press.
- Cohn, N. (2013). *The visual language of comics: Introduction to the structure and cognition of sequential images*. London/New York: Bloomsbury.
- Cooper, W. E., & Ross, J. R. (1975). World order. In R. E. Grossman et al., (Eds.), *Papers from the parasession on functionalism* (pp. 63–109). Chicago: Chicago Linguistic Society.

- Coulson, S., & Oakley, T. (2003). Metonymy and conceptual blending. In K.-U. Panther & L. Thornburg (Eds.), *Metonymy and pragmatic inferencing* (pp. 51–79). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Croft, W. (1993). The role of domains in the interpretation of metaphors and metonymies. *Cognitive Linguistics*, 4, 335–370.
- Ćirić, M. (2016). Metonimijska konceptualizacija VREMENA u srpskom i španskom jeziku. U S. Gudurić & M. Stefanović (Ur.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru V* (str. 75–84). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Ćirić, M., & Đurić, Lj. (2017). Pojmovni obrasci stvaranja nadimaka u srpskom jeziku. U S. Gudurić & B. Radić-Bojanić (Ur.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru VI* (str. 317–327). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Dancygier, B., & Sweetser, E. (2014). *Figurative language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Deignan, A. (2005). *Metaphor and corpus linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Deignan, A., Littlemore, J., & Semino, E. (2013). *Figurative language, genre and register*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Denroche, C. (2015). *Metonymy and language: A new theory of linguistic processing*. London/New York: Routledge.
- Díaz-Vera, J. E. (Ed.). (2015). *Metaphor and metonymy across time and culture*. Berlin/Munich/Boston: De Gruyter Mouton.
- Dirven, R. (1999). Conversion as a conceptual metonymy of event schemata. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 275–287). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Dirven, R., & Pörings, R. (eds.). (2003). *Metaphor and metonymy in comparison and contrast*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Драгићевић, Р. (2005). Метафтонимија. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 34(3), 185–191.
- Драгићевић, Р. (2010). *Лексикологија српског језика* (2. изд.). Београд: Завод за уџбенике.
- Đurić, Lj., & Ćirić, M. (2014). Metaforička i metonimijska konceptualizacija LJUBAVI u tekstovima turbofolk pesama ženskih izvođača. U S. Gudurić & M. Stefanović

- (Ur.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru IV/1* (str. 55–67). Novi Sad: Filozofski fakultet.
- El Refaie, E. 2003. Understanding visual metaphor: The example of newspaper cartoons. *Visual Communication*, 2(1), 75–95.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London/New York: Longman.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- Fairclough, N. (1995a). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London/New York: Longman.
- Fairclough, N. (1995b). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Fauconnier, G. (1985). *Mental spaces: Aspects of meaning construction in natural language*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (1994). Conceptual projection and middle spaces. *UCSD Cognitive Science Technical Report 9401*. San Diego.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (1996). Blending as a central process of grammar. In A. Goldberg (Ed.), *Discourse and cognition: Bridging the Gap* (pp. 113–130). Stanford: Center for the Study of Language and Information.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (1998). Conceptual integration networks. *Cognitive Science*, 22(2), 133–187.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (1999). Metonymy and conceptual integration. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 77–90). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (2002). *The way we think*. New York: Basic Books.
- Feng, W. D. (2017). Metonymy and visual representation: Towards a social semiotic framework of visual metonymy. *Visual Communication*, 16(4), 441–466.
- Feng, D., & O'Halloran, K. L. (2012). Representing emotive meaning in visual images: A social semiotic approach. *Journal of Pragmatics*, 44(14), 2067–2084.
- Filipović-Kovačević, S. (2013). *Implicirana značenja u reklamama na engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Fillmore, C. J. (1976). Frame semantics and the nature of language. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 280, 20–32.

- Fillmore, C. J. (1982). Frame semantics. In Linguistic Society of Korea (Ed.), *Linguistics in the morning calm* (pp. 111–137). Seoul: Hanshin.
- Fillmore, C. J. (1985). Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*, 6(2), 222–254.
- Forceville, C. (1994). Pictorial metaphor in advertisements. *Metaphor and Symbolic Activity*, 9(1), 1–29.
- Forceville, C. (1995). IBM is a tuning fork: Degrees of freedom in the interpretation of pictorial metaphors. *Poetics*, 23, 189–218.
- Forceville, C. (1996). *Pictorial metaphor in advertising*. London/New York: Routledge.
- Forceville, C. (2008). Pictorial and multimodal metaphor in commercials. In E. F. McQuarrie & B. J. Phillips (Eds.), *Go figure! New directions in advertising rhetoric* (pp. 272–310). Armonk, NY: ME Sharpe.
- Forceville, C. (2009). Metonymy in visual and audiovisual discourse. In E. Ventola & A. J. Moya Guijarro (Eds.), *The world told and the world shown: Multisemiotic issues* (pp. 56–74). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Forceville, C. (2011). Pictorial runes in *Tintin and the Picaros*. *Journal of Pragmatics*, 43(3), 875–890.
- Forceville, C., & Urios-Aparisi, E. (Eds.). (2009). *Multimodal metaphor*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- Fowler, R. (1996). On critical linguistics. In C. R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and practices* (pp. 3–14). London/New York: Routledge.
- Fowler, R., Hodge, R., Kress, G., & Trew, T. (1979). *Language and control*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Foucault, M. (1981). The order of discourse. In R. Young (Ed.), *Untying the text* (pp. 51–77). Boston/London: Routledge and Kegan Paul.
- Gabrielatos, C., & Baker, P. (2008). Fleeing, sneaking, flooding: A corpus analysis of discursive constructions of refugees and asylum seekers in the UK press 1996–2005. *Journal of English Linguistics*, 36(1), 5–38.
- Geeraerts, D. (2010). *Theories of lexical semantics*. Oxford: Oxford University Press.

- Gibbs, R. (1994). *The poetics of mind: Figurative thought, language and understanding*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gibbs, R. (1999). Speaking and thinking with metonymy. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 61–76). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Goossens, L. (1990). Metaphtonymy: The interaction of metaphor and metonymy in figurative expressions for linguistic action. *Cognitive Linguistics*, 1, 323–340.
- Гортан-Премк, Д. (2004). *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику* (2. изд.). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics, Vol. 3: Speech acts*, (pp. 41–58). New York: Academic Press.
- Грицкат, И. (1967). Стилске фигуре у светлу језичких анализа. *Наш језик*, 16(4), 217–235.
- Group μ (1981). *A general rhetoric*. (P. B. Burrell & E. M. Slotkin, Trans.). Baltimore, MD: John Hopkins University Press.
- Халас Поповић, А. (2017). *Увод у лексичку полисемију*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. London: Edward Arnold.
- Halverson, S. (2012). Metonymic extension and vagueness: *Schengen* and *Kyoto* in Norwegian newspaper discourse. In G. Andersen (Ed.), *Exploring newspaper language: Using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian* (pp. 285–306). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Halverson, S., & Engene, J. O. (2010). Domains and dimensions in metonymy: A corpus-based study of *Schengen* and *Maastricht*. *Metaphor and Symbol*, 25(1), 1–18.
- Handl, S. (2011). *The conventionality of figurative language: A usage-based study*. Tübingen: Narr Verlag.

- Handl, S. (2012, July). *From FOR to AND: Metonymic underspecification as a test case for linguistic theory*. Paper presented at RaAM 9 Conference: Metaphor in Mind and Society, Lancaster, United Kingdom.
- Hart, C. (2005). Analysing political discourse: Toward a cognitive approach. *Critical Discourse Studies*, 2(2), 189–201.
- Hart, C. (2008). Critical discourse analysis and metaphor: Toward a theoretical framework. *Critical Discourse Studies*, 5(2), 91–106.
- Hart, C. (2010). *Critical discourse analysis and cognitive science: New perspectives on immigration discourse*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hart, C. (Ed.) (2011). *Critical discourse studies in context and cognition*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Hart, C., & Lukeš, D. (Eds.) (2010). *Cognitive linguistics in critical discourse analysis: Application and theory*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Henry, A. (1971). *Métonymie et métaphore*. Paris: Klincksieck.
- Hidalgo Downing, L., & Kraljevic Mujic, B. (2011). Multimodal metonymy and metaphor as complex discourse resources for creativity in ICT advertising discourse. *Review of Cognitive Linguistics*, 9(1), 153–178.
- Hilpert, M. (2006). Keeping an eye on the data: Metonymies and their patterns. In A. Stefanowitsch & S. T. Gries (Eds.), *Corpus-based approaches to metaphor and metonymy* (pp. 123–151). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Householder, F. (1995). Plato and his predecessors. In E. F. K. Koerner & R. E. Asher (Eds.), *Concise history of language sciences: From the Sumerians to the cognitivists* (pp. 90–93). London: Pergamon.
- Hunston, S. (2002). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jackendoff, R., & Aaron, D. (1991). Review of the book *More than cool reason: A field guide to poetic metaphor*, by G. Lakoff & M. Turner. *Language*, 67(2), 320–338.
- Jakobson, R. (1956). Two aspects of language and two types of aphasic disturbances. In R. Jakobson & M. Halle (Eds.), *Fundamentals of language* (pp. 53–82). The Hague: Mouton & Co.

- Jewitt, C. (Ed.). (2009). *The Routledge handbook of multimodal analysis*. London/New York: Routledge.
- Jewitt, C., Bezemer, J., & O'Halloran, K. (2016). *Introducing multimodality*. London/New York: Routledge.
- Kennedy, J. M., Green, C. D., & Vervaeke, J. (1993). Metaphoric thought and devices in pictures. *Metaphor and Symbolic Activity*, 8(3), 243–255.
- Klikovac, D. (2000). *Semantika predloga: Studija iz kognitivne lingvistike*. Beograd: Filološki fakultet.
- Koester, A. (2010). Building small specialised corpora. In A. O'Keeffe & M. McCarthy (Eds.), *The Routledge handbook of corpus linguistics* (pp. 66–79). London/New York: Routledge.
- Koller, V. (2004). *Metaphor and gender in business media discourse: A critical cognitive study*. Basingstoke: Palgrave.
- Korzybski, A. (1994). *Science and sanity: An introduction to non-Aristotelian systems and general semantics* (5th ed.). New York: Institute of General Semantics.
- Ковачевић, М. (2000). *Стилистика и граматика стилских фигура* (3. изд.). Крагујевац: Кантакузин.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Z., & Radden, G. (1998) Metonymy: Developing a cognitive linguistic view. *Cognitive Linguistics*, 9(1), 37–77.
- Kraljevic Mujic, B. (2009). Linguistic and pictorial metonymy in advertising. In J. Valenzuela, A. Rojo, & C. Soriano (Eds.), *Trends in cognitive linguistics: Theoretical and applied models* (pp. 13–28). Frankfurt: Peter Lang.
- Kress, G. (1985). *Linguistic processes in sociocultural practice*. Victoria: Deakin University Press.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London/New York: Routledge.
- Kress, G., & Hodge, R. (1979). *Language as ideology*. London: Routledge and Kegan Paul.

- Lakoff, G. (1977). Linguistic gestalts. In W. A. Beach, S. E. Fox, & S. Philosoph (Eds.), *Papers from the Thirteenth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, (pp. 236–87). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Lakoff, G. (1987a). *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1987b). Cognitive models and prototype theory. In U. Neisser (ed.), *Concepts and conceptual development: Ecological and intellectual factors in categorization* (pp. 63–100). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. (1992). Metaphors and war: The metaphor system used to justify the Gulf War. In M. Pütz (Ed.), *Thirty years of linguistic evolution: Studies in honour of René Dirven on the occasion of his sixtieth birthday* (pp. 463–482). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to Western thought*. New York: Basic Books.
- Lakoff, G., & Turner, M. (1989). *More than cool reason: A field guide to poetic metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.
- Langacker, R. (1984). Active zones. *Proceedings of the Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 10, 172–188.
- Langacker, R. (1987). *Foundations of cognitive grammar. Vol. I: Theoretical prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. (1993). Reference-point constructions. *Cognitive Linguistics*, 4(1), 1–38.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lin, T. Y-Y., & Chiang, W-Y. (2015). Multimodal fusion in analyzing political cartoons: Debates on U.S. beef imports into Taiwan. *Metaphor and Symbol*, 30(2), 137–161.
- Littlemore, J. (2015). *Metonymy: Hidden shortcuts in language, thought and communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lodge, D. (1977). *The modes of modern writing: Metaphor, metonymy, and the typology of modern literature*. London: Edward Arnold.

- Marín-Arrese, J. I. (2008). Cognition and culture in political cartoons. *Intercultural Pragmatics*, 5(1), 1–18.
- Markert, K., & Hahn, U. (2002). Understanding metonymies in discourse. *Artificial Intelligence*, 135, 145–198.
- Markert, K., & Nissim, M. (2002). Towards a corpus annotated for metonymies: The case of location names. *Proceedings of LREC 2002*, 1385–1392.
- Markert, K., & Nissim, M. (2003). Corpus-based metonymy analysis. *Metaphor and Symbol*, 18(3), 175–188.
- Markert, K., & Nissim, M. (2006). Metonymic proper names: A corpus-based account. In A. Stefanowitsch & S. T. Gries (Eds.), *Corpus-based approaches to metaphor and metonymy* (pp. 152–174). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Markert, K., & Nissim, M. (2009). Data and models for metonymy resolution. *Language Resources and Evaluation*, 43(2), 123–138.
- Moore, K. E. (2014). *The spatial language of time*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Negro Alousque, I. (2014). Pictorial and verbo-pictorial metaphor in Spanish political cartooning. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, 57, 59–84.
- Nerlich, B., & Clarke, D. (2001). Serial metonymy: A study of reference-based polysemisation. *Journal of Historical Pragmatics*, 2(2), 245–272.
- Nunberg, G. (1978). *The pragmatics of reference*. Bloomington, IN: Indiana University Linguistics Club.
- Nunberg, G. (1979) The non-uniqueness of semantic solutions: Polysemy. *Linguistics and Philosophy*, 3, 143–184.
- O'Halloran, K. L. (Ed.) (2004). *Multimodal discourse analysis: Systemic functional perspectives*. London/New York: Continuum.
- Page, R. (Ed.) (2010). *New perspectives on narrative and multimodality*. London/New York: Routledge.
- Panther, K.-U., & Radden G. (Eds.). (1999). *Metonymy in language and thought*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (1998). A cognitive approach to inferencing in conversation. *Journal of Pragmatics*, 30: 755–769.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (1999). The potentiality for actuality metonymy in English and Hungarian. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 333–357). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (2000). The EFFECT FOR CAUSE metonymy in English grammar. In A. Barcelona (Ed.), *Metaphor and metonymy at the crossroads: A cognitive perspective* (pp. 215–231). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (2003a). The roles of metaphor and metonymy in English –er nominals. In R. Dirven & R. Porings (Eds.), *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (pp. 279–322). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (Eds.). (2003b). *Metonymy and pragmatic inferencing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (2004). The role of conceptual metonymy in meaning construction. *Metaphorik.de*, 6, 91–116.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (2007). Metonymy. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 236–262). Oxford: Oxford University Press.
- Panther, K.-U., & Thornburg, L. (2009). Introduction: On figuration in grammar. In K.-U. Panther, L. Thornburg, & A. Barcelona (Eds.), *Metonymy and metaphor in grammar* (pp. 1–44). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Panther, K.-U., Thornburg, L., & Barcelona, A. (Eds.). (2009). *Metonymy and metaphor in grammar*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Papafragou, A. (1995). Metonymy and relevance. *UCL Working Papers in Linguistics*, 7, 141–175.
- Papafragou, A. (1996). On metonymy. *Lingua*, 99, 169–195.
- Pauwels, P. (1999). Putting metonymy in its place. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 255–273). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Peirce, C. S. (1902/1955). Logic as semiotic: The theory of signs. In J. Buchler (Ed.), *Philosophical writings of Peirce* (pp. 98–119). New York: Dover.
- Peirsman, Y., & Geeraerts, D. (2006). Metonymy as a prototypical category. *Cognitive Linguistics*, 17(3), 269–316.
- Pérez Sobrino, P. (2016). Multimodal metaphor and metonymy in advertising: A corpus-based account. *Metaphor and Symbol*, 31(2), 73–90.
- Pérez Sobrino, P. (2017). *Multimodal metaphor and metonymy in advertising*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Polzenhagen, F., Kövecses, Z., Vogelbacher, S., & Kleinke, S. (Eds.). (2014). *Cognitive explorations into metaphor and metonymy*. Frankfurt: Peter Lang.
- Pragglejaz Group (2007). MIP: A method for identifying metaphorically used words in discourse. *Metaphor and Symbol*, 22(1), 1–39.
- Qiu, Y. (2013). Interaction of multimodal metaphor and metonymy in public service advertising: A case study. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(9), 1584–1589.
- Radden, G., & Kövecses, Z. (1999). Towards a theory of metonymy. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 17–59). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Radden, G., & Kövecses, Z. (2007). Towards a theory of metonymy. In V. Evans, B. K. Bergen, & J. Zinken (Eds.), *The cognitive linguistics reader* (pp. 335–359). London: Equinox.
- Radden, G., & Panther, K.-U. (Eds.). (2004). *Studies in linguistic motivation*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Rasulić, K. (2006). “This could be you”: Metonymy as conceptual integration. In K. Rasulić & I. Trbojević (Eds.), *ELLSII75 Proceedings: International Conference to Mark the 75th Anniversary of the English Department, Faculty of Philology, University of Belgrade – English Language and Literature Studies: Interfaces and Integrations, Volume I* (pp. 307–317). Belgrade: Faculty of Philology.
- Rasulić, K. (2008). On the conceptualization of the European Union across EU boundaries. In K. Rasulić & I. Trbojević (Eds.), *ELLSSAC Proceedings: International Conference English Language and Literature Studies: Structures Across Cultures, Volume I* (pp. 315–327). Belgrade: Faculty of Philology.

- Rasulić, K. (2010). Aspekti metonimije u jeziku i mišljenju. *Theoria*, 53(3), 49–70.
- Rasulić, K. (2015). "Hiding behind Bologna": Metonymy, metaphor and conceptual blurring in the Bologna process discourse. In M. Mišković-Luković & B. Vlašković Ilić (Eds.), *English language and literature: Contemporary perspectives* [Special issue]. *Nasleđe*, 32, 37–50.
- Rasulić, K. (2017). Shakespeare on the shelf, Blue Helmets on the move: Human-related metonymic conceptualization in English and Serbian. In A. Athanasiadou (Ed.), *Studies in figurative thought and language* (pp. 199–229). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Расулић, К., & Кликовац, Д. (Ур.). (2014). *Језик и сазнање: Хрестоматија из когнитивне лингвистике*. Београд: Филолошки факултет.
- Reisigl, M., & Wodak, R. (2001). *Discourse and discrimination: Rhetorics of racism and antisemitism*. London/New York: Routledge.
- Richardson, J. E. (2007). *Analysing newspapers: An approach from critical discourse analysis*. Basingstoke/New York: Palgrave Macmillan.
- Rose-Redwood, R., Alderman, D., & Azaryahu, M. (Eds.) (2018). *The political life of urban streetscapes: Naming, politics, and place*. London/New York: Routledge.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J. (2000). The role of mappings and domains in understanding metonymy. In A. Barcelona (Ed.), *Metaphor and metonymy at the crossroads: A cognitive perspective* (pp. 109–132). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Díez Velasco, O. I. (2003). Patterns of conceptual interaction. In R. Dirven & R. Porings (Eds.), *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (pp. 489–532). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Díez Velasco, O. I. (2004). Metonymic motivation in anaphoric reference. In G. Radden & K.-U. Panther (Eds.), *Studies in linguistic motivation* (pp. 293–320). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Pérez Hernández, L. (2001). Metonymy and the grammar: motivation, constraints and interaction. *Language and Communication*, 21(4), 321–357.

- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Pérez Hernández, L. (2003). Cognitive operations and pragmatic implication. In K.-U. Panther & L. Thornburg (Eds.), *Metonymy and pragmatic inferencing* (pp. 23–50). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Saussure, F. de (1959). *Course in general linguistics* (W. Baskin, Trans.). New York: Philosophical Library.
- Semino, E. (2008). *Metaphor in discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Seto, K. (1999). Distinguishing metonymy from synecdoche. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (pp. 91–120). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Shinohara, K., & Matsunaka, Y. (2009). Pictorial metaphors of emotion in Japanese comics. In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 265–293). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1986) *Relevance: Communication and cognition*. Oxford: Blackwell.
- Steen, G. (2008). The paradox of metaphor: Why we need a three-dimensional model of metaphor. *Metaphor and Symbol*, 23(4), 213–241.
- Steen, G. (2011). The contemporary theory of metaphor – now new and improved! *Review of Cognitive Linguistics*, 9(1), 26–64.
- Steen, G. (2013). Deliberate metaphor affords conscious metaphorical cognition. *Cognitive Semiotics*, 5(1-2), 179–197.
- Stefanowitsch, A. (2005) The function of metaphor: Developing a corpus-based perspective. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10, 161–198.
- Stefanowitsch, A. (2006). Corpus-based approaches to metaphor and metonymy. In A. Stefanowitsch & S. T. Gries (Eds.), *Corpus-based approaches to metaphor and metonymy* (pp. 1–16). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Stefanowitsch, A., & Gries, S. T. (Eds.). (2006). *Corpus-based approaches to metaphor and metonymy*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Stefanowitsch, A. (2011). Cognitive linguistics as a cognitive science. In M. Callies, W. R. Keller & A. Lohöfer (Eds.), *Bi-directionality in the cognitive sciences* (pp. 296–309). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Stockwell, P. (2001). Towards a critical cognitive linguistics? In A. Combrink & I. Bierman (Eds.), *Poetics, linguistics and history: Discourses of war and conflict* (pp. 510–528). Potchefstroom: Potchefstroom University Press.
- Stojičić, V., & Stamenković, D. (2018). *A practical lexicology for EFL students*. Niš: Filozofski fakultet.
- Tasić, M., & Stamenković, D. (2014). Metonimija: Od marginalizovanog tropa do centralnog pojmovnog mehanizma. U B. Mišić Ilić & V. Lopičić (Ur.), *Jezič, književnost, marginalizacija: Jezička istraživanja* (str. 251–262). Niš: Filozofski fakultet.
- Tasić, M., & Stamenković, D. (2017). Exploring pictorial runes in Luca Enoch's comic book series *Gea. Facta Universitatis – Series: Linguistics and Literature*, 15(2), 123–141.
- Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Turner, M. (2007). Conceptual integration. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 377–393). Oxford: Oxford University Press.
- Turner, M., & Fauconnier, G. (1995). Conceptual integration and formal expression. *Metaphor and Symbolic Activity*, 10(3), 183–203.
- Ullmann, S. (1967). *The principles of semantics* (2nd ed.). Oxford: Basil Blackwell.
- Ullmann, S. (1972). *Semantics: An introduction to the science of meaning*. Oxford: Basil Blackwell.
- Urios-Aparisi, E. (2009). Interaction of multimodal metaphor and metonymy in TV commercials: Four case studies. In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 95–117). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- van Dijk, T. A. (1995). Discourse analysis as ideology analysis. In C. Schäffner & A. I. Wenden (Eds.), *Language and peace* (pp. 17–36). Amsterdam: Harwood Academic Publishers.
- van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. London: Sage.
- van Dijk, T. A. (2002). Ideology: Political discourse and cognition. In P. Chilton & C. Schäffner (Eds.), *Politics as text and talk: Analytic approaches to political discourse* (pp. 203–238). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Warren, B. (1999). Aspects of referential metonymy. In K.-U. Panther & G. Radden (Eds.), *Metonymy in language and thought* (121–137). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Warren, B. (2006). *Referential metonymy*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Wierzbicka, A. (1987). Boys will be boys: “Radical semantics” vs “radical pragmatics.” *Language*, 63, 95–114.
- Wodak, R. (1996). *Disorders of discourse*. London/New York: Longman.
- Wodak, R. (2001a). What is CDA about: A summary of its history, important concepts and its developments. In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis* (pp. 1–13). London: Sage.
- Wodak, R. (2001b). The discourse-historical approach. In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis* (pp. 63–94). London: Sage.
- Wodak, R. (2011). *The discourse of politics in action: Politics as usual* (2nd rev. ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2001). *Methods of critical discourse analysis*. London: Sage.
- Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). London: Sage.
- Yu, N. (2009). Nonverbal and multimodal manifestations of metaphors and metonymies: A case study. In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 119–143). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Zhao, X., & Feng, D. (2017). Duōmó tài yǐn zhuǎnyù duì Zhōngguó xíngxiàng de jiàngòu: yǐ “jīngjìxué rén” shè huá zhèngzhì màn huà yǔ piān wéi lì [Multimodal metaphonymy and the construction of China image: A case of China-related political cartoon discourses in the Economist]. *Journal of Xi’an International Studies University*, 2017-2. Преузето са http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTotat-XAWX201702007.htm.

Новински чланци:

Корпус састављен од чланака из *Гардијана* (по хронолошком редоследу)

The Guardian, 28 May 2015: Editorial. (2015, May 28). The Guardian view on Cameron's European diplomacy: Tilting at windmills. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 29 May 2015: Watt, N., & Chrisafis, A. (2015, May 29). David Cameron stance on EU 'dangerous', warns France. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 7 June 2015: Peers, S. (2015, June 7). Ten ways in which life could change if the UK left the EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 24 June 2015: Connolly, K. (2015, June 24). The Queen hints at desire for Britain to remain in European Union. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 14 July 2015: Jones, O. (2015, July 14). The left must put Britain's EU withdrawal on the agenda. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 24 July 2015: Wintour, P., & Sparrow, A. (2015, July 24). Obama's remarks on UK remaining in EU get hostile Eurosceptic reaction. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 4 August 2015: Dixon, H. (2015, August 4). Leftwing Eurosceptics are wrong to use Greece as a reason to leave the EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 1 September 2015: Mason, R. (2015, September 1). Nigel Farage: I don't want to lead EU no campaign. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 17 September 2015: Wintour, P. (2015, September 17). Jeremy Corbyn: Labour will campaign for UK to stay in the EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

- The Guardian, 8 October 2015:*** Watt, N. (2015, October 8). Boris Johnson wanted as figurehead by both sides in EU referendum campaign. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 26 October 2015:*** Elliott, C. (2015, October 26). Matters of style and substance in reporting on the EU and Europe. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 12 November 2015:*** Watt, N. (2015, November 12). No 10 in row with Vote Leave over group's anti-EU campaign role. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 21 November 2015:*** Helm, T. (2015, November 21). Terrorist threat will increase if Britain quits EU, says Hugh Orde. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 2 December 2015:*** Carrell, S. (2015, December 2). EU referendum: English votes to leave could be offset by rest of UK. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 14 December 2015:*** Wintour, P. (2015, December 14). Lords reject attempt to lower EU referendum voting age to 16. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 5 January 2016:*** Editorial. (2016, January 5). The Guardian view on ministers and Europe: Country before party. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 14 January 2016:*** Kidd, C. (2016, January 14). Brexit: The golden opportunity that could become Sturgeon's nightmare. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 5 February 2016:*** Editorial. (2016, February 5). The Guardian view on the Tories and Europe: A test of courage and conscience. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 20 February 2016:*** Mason, R., Watt, N., Traynor, I., & Rankin, J. (2016, February 20). EU referendum to take place on 23 June, David Cameron confirms. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 7 March 2016: Sauven, J. (2016, March 7). Why green groups have a right to be heard on the EU referendum. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 11 March 2016: Weaver, M. (2016, March 11). Tony Blair calls for more passion in pro-EU campaign. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 29 March 2016: Asthana, A. (2016, March 29). Vote Leave releases list of serious crimes by EU citizens in Britain. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 4 April 2016: Greenslade, R. (2016, April 4). National newspapers continue to act as Brexit propagandists. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 22 April 2016: Stewart, H., Stephen, C., & Wintour, P. (2016, April 22). Barack Obama urges UK voters to 'stick together' with EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 9 May 2016: Editorial. (2016, May 9). The Guardian view on the EU debate: David Cameron makes a serious case. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 30 May 2016: Welsh, I. (2016, May 30). However we vote, the elites will win the EU referendum. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 2 June 2016: Harris, J. (2016, June 2). We're now witnessing the tragic decline of David Cameron. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 10 June 2016: Sriskandarajah, D. (2016, June 10). Leaving the EU would not bring immigration under control. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 14 June 2016: Editorial. (2016, June 14). The Guardian view on the leave campaign: Anatomy of another elite. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

- The Guardian, 22 June 2016:*** Stewart, H., Syal, R., & Mason, R. (2016, June 22). David Cameron makes final plea for Britain to vote to remain in the EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 24 June 2016a:*** Asthana, A., Quinn, B., & Mason, R. (2016, June 24). UK votes to leave EU after dramatic night divides nation. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 24 June 2016b:*** Stewart, H., Mason, R., & Syal, R. (2016, June 24). David Cameron resigns after UK votes to leave European Union. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 24 June 2016c:*** Editorial. (2016, June 24). The Guardian view on the EU referendum: The vote is in, now we must face the consequences. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 24 June 2016d:*** Lyons, K. (2016, June 24). So who are the winners from Brexit? *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 24 June 2016e:*** Mason, R., Asthana, A., & Grierson, J. (2016, June 24). David Cameron thought victory was his at 10pm on Brexit eve. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 25 June 2016:*** Rankin, J., Borger, J., & Rice-Oxley, M. (2016, June 25). What is article 50 and why is it so central to the Brexit debate? *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 26 June 2016:*** Observer editorial. (2016, June 26). The Observer view on the EU referendum. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 27 June 2016:*** Carter, M. (2016, June 27). I walked from Liverpool to London. Brexit was no surprise. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 28 June 2016:*** Connolly, K., Harding, L., Stewart, H., Henley, J. & Rankin, J. (2016, June 28). Angela Merkel: No special favours for UK over single market. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

- The Guardian, 30 June 2016:*** Powell, J. (2016, June 30). It's not too late to negotiate a way out of this disaster. But it'll take courage. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 3 July 2016:*** Observer editorial. (2016, July 3). The Observer view on Brexit and the EU. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 19 July 2016:*** Walker, P. (2016, July 19). Theresa May vows to make success of Brexit as cabinet meets for first time. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 25 July 2016:*** Brooks, L. (2016, July 25). Sturgeon: Independence may be best for Scotland amid Brexit upheaval. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 7 August 2016:*** Boffey, D. (2016, August 7). Jeremy Corbyn rules out second referendum on Brexit. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 22 August 2016:*** Henley, J. (2016, August 22). 'This is the beginning of a new Europe' say Merkel, Renzi and Hollande. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 31 August 2016:*** Asthana, A., & Mason, R. (2016, August 31). Brexit divisions emerge as Whitehall draws up leave scenarios. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 5 September 2016:*** Mason, R. (2016, September 5). Theresa May refuses to commit to Brexit pledges on immigration and NHS. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 17 September 2016:*** Henley, J. (2016, September 17). EU states set to veto any Brexit deal threatening free movement. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>
- The Guardian, 25 September 2016:*** Tapper, J. (2016, September 25). Books accuse May of leaving Cameron to fight Brexit campaign alone. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 13 October 2016: Rankin, J. (2016, October 13). How much will Brexit cost Britain? *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 21 October 2016: Weaver, M., & Asthana, A. (2016, October 21). May: UK will remain at centre of EU decision-making until Brexit. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

The Guardian, 28 October 2016: Foster, A. (2016, October 28). The UK joined Europe as one nation, and that's how we'll leave. *The Guardian*. Преузето са <https://www.theguardian.com/uk>

Корпус састављен од чланака из *Телеграфа* (по хронолошком редоследу)

The Telegraph, 28 May 2015a: Wilding, P. (2015, May 28). Does Britain want to be a leader or loser in Europe? *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 28 May 2015b: Swinford, S., & Holehouse, M. (2015, May 28). France accuses David Cameron of trying to 'dismantle' European Union. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 2 June 2015: Hannan, D. (2015, June 2). A vision of Britain outside the EU – confident, successful and free. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 6 June 2015: Halligan, L. (2015, June 6). The never-ending Greek drama will help the Brexit supporters. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 June 2015: Rayner, G., & Swinford, S. (2015, June 24). Queen wades into Europe debate as she says division is 'dangerous'. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 23 July 2015: Henderson, B. (2015, July 23). Barack Obama says Britain must stay in EU. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 28 July 2015: Kirkup, J. (2015, July 28). How Jeremy Corbyn could lead Britain out of Europe. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 14 August 2015: Elliott, M. (2015, August 14). Obviously Britain can't leave Europe, but it can leave the EU. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 1 September 2015: Wilkinson, M. (2015, September 1). Nigel Farage: EU has opened doors to migration exodus of biblical proportions. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 16 September 2015: Nuttall, P. (2015, September 16). Jeremy Corbyn should have the courage to say no to the EU. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 9 October 2015: Maxwell Scott, M. (2015, October 9). As a lifelong Tory, I always knew what to vote – until the EU referendum. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 14 November 2015: Ross, T. (2015, November 14). Tories plot against Cameron's EU referendum plan. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 14 December 2015a: Dominiczak, P. (2015, December 14). UK exit from European Union on a knife edge, as poll shows British public are now 50/50 over leaving. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 14 December 2015b: Deacon, M. (2015, December 14). Bad news for the young (and the In campaign): There'll be no votes at 16 in the EU referendum. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 15 December 2015: Coughlin, C. (2015, December 15). Britain would be perfectly safe outside the EU. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 6 January 2016: Telegraph editorial. (2016, January 6). Right to give Tories a free vote on Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 January 2016: Cochrane, A. (2016, January 24). If Sturgeon really wants independence why does she oppose Brexit? *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 9 February 2016: Hague, W. (2016, February 9). Every good Conservative should feel torn on the EU referendum. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 20 February 2016: Wilkinson, M. (2016, February 20). An extraordinary 24 hours in politics – Cabinet divided moments after historic EU referendum vote called. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 7 March 2016: Riley-Smith, B. (2016, March 7). EU referendum Britain's biggest environmental charities using public cash to call for In vote. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 11 March 2016: McCann, K. (2016, March 11). Tony Blair admits he would be toxic to the EU remain campaign. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 29 March 2016: Swinford, S., & Hughes, L. (2016, March 29). Fifty of Europe's most dangerous offenders have slipped into Britain undetected. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 2 April 2016: Heffer, S. (2016, April 2). It's a lie to suggest that Brexit would ruin us. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 3 April 2016: Riley-Smith, B. (2016, April 3). True scale of EU immigration to be revealed just weeks before referendum. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 14 April 2016: McTernan, J. (2016, April 14). It's up to Jeremy Corbyn to stop Brexit. Here's what he needs to do. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 22 April 2016: Dominiczak, P. (2015, April 22). Barack Obama: Britain must vote to remain in the European Union. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

- The Telegraph, 9 May 2016:*** Jones, N. (2016, May 9). The EU does not preserve peace in Europe – instead it has brought us closer to war. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 13 May 2016:*** Bennett, A. (2016, May 13). Referendum? What referendum? Lots of people have no idea what politicians actually think about Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 15 May 2016:*** Dominiczak, P. (2016, May 15). EU referendum: More than 300 business leaders back a Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 27 May 2016:*** Foster, P. (2016, May 27). Five reasons why it's still worth a punt on Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 29 May 2016:*** Ross, T. (2016, May 29). Senior Tory MP Andrew Bridgen says David Cameron is 'finished' as party leader. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 31 May 2016:*** Hope, C. (2016, May 31). EU referendum: Concern over immigration delivers a 'significant' poll boost to the Leave campaign as voters react to claims over UK border control. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 18 June 2016:*** Sunday Telegraph editorial. (2016, June 18). We must vote Leave to create a Britain fit for the future. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 23 June 2016a:*** Dominiczak, P. (2016, June 23). David Cameron interview: Britain will push for freedom of movement reforms if we stay in the EU. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 23 June 2016b:*** Coles, M., & Kirk, A. (2016, June 23). EU referendum results and maps: Full breakdown and find out how your area voted. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>
- The Telegraph, 24 June 2016a:*** Kirkup, J. (2016, June 24). David Cameron is finished. His failure over Europe will define his place in history. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 June 2016b: Telegraph editorial. (2016, June 24). A time for optimism and a new beginning. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 June 2016c: Dunford, D., & Kirk, A. (2016, June 24). How did turnout affect the EU referendum result? *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 June 2016d: Morgan, T. (2016, June 24). David Cameron resignation reaction: 'One of the most extraordinary politicians of our age,' says Boris Johnson. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 25 June 2016a: Nelson, F. (2016, June 25). The EU's obstinacy has cost it dear and shown other nations the way. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 25 June 2016b: Telegraph editorial. (2016, June 25). Britons must make this journey together. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 26 June 2016: Seldon, A. (2016, June 26). A disunited Kingdom... why Brexit Britain is as divided as Europe in 1914. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 29 June 2016a: Reuters. (2016, June 29). Angela Merkel sees no chance of British U-turn on Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 29 June 2016b: Heath, A. (2016, June 29). Radical change is never without risk. But I truly believe that history will thank us for Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 29 June 2016c: Telegraph editorial. (2016, June 29). Britain remains a great country with a great future. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 6 July 2016: Vardag, A. (2016, July 6). I voted for Brexit, but now I regret the terrifying chaos I have unleashed. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 13 July 2016: Heath, A. (2016, July 13). Theresa May has proved she is serious about Brexit. Here's what she must do to deliver. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 19 July 2016: Swinford, S. (2016, July 19). Theresa May says 'Britain must not be defined by Brexit'. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 23 July 2016: Heffer, S. (2016, July 23). Nicola Sturgeon takes political fantasy to new heights. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 9 August 2016: Bennett, A. (2016, August 9). Brexit is not Jeremy Corbyn's cross to bear, but that of the Europhile elite. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 17 August 2016: Samuel, J. (2016, August 17). Ignore the Brexit speed freaks – this is something which cannot be rushed. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 23 August 2016: Foster, P. (2016, August 23). EU leaders want their own army, but can't agree on much else – five things we learned from the Renzi-Hollande-Merkel summit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 31 August 2016: Wilkinson, M. (2016, August 31). Theresa May's Brexit warning: Britain cannot stay in the EU 'through the back door'. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 5 September 2016: Swinford, S. (2016, September 5). Theresa May considers banning EU migrants from coming to Britain unless they have a job. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 9 September 2016: Foster, P. (2016, September 9). Britain is completely lost after Brexit and will beg for a deal, Brussels believes. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 17 September 2016: Ross, T. (2016, September 17). Brexit deal threatened with veto by four countries unless Theresa May guarantees their citizens right to work in Britain. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 24 September 2016: Dominiczak, P. (2016, September 24).

Theresa May accused of leaving David Cameron to 'fight alone' during the EU Referendum, according to former No 10 director. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 7 October 2016: Dominiczak, P. (2016, October 7). Every EU

migrant can stay in UK after Brexit: All 3.6 million to have residency rules or get amnesty. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 15 October 2016: Stanley, T. (2016, October 15). Brexit means

we're leaving the EU. It's not a crisis. It's an exercise in democracy. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 19 October 2016: Heath, A. (2016, October 19). Why it's time for

a new campaign for Brexit. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

The Telegraph, 29 October 2016: Pollard, S. (2016, October 29). The week Brexit

Britain showed it means business. *The Telegraph*. Преузето са <https://www.telegraph.co.uk>

Фотографска и графичка грађа:

Adams, C. (2016, May 6). [Untitled Cartoon]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.telegraph.co.uk>

Adams, C. (2016, October 18). [Untitled Cartoon]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.telegraph.co.uk>

Bell, S. (2016, October 25). Steve Bell on Brexit and state of the union [Cartoon]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>

EU referendum: full results and analysis [Online image]. (2016, June 23). Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>

Kitwood, D. (2016, June 20). [Untitled photograph]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>

Leal-Olivas, D. (2016, August 4). [Untitled photograph]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>

- Melville, T. (2016, June 24). Leave supporters cheer results at a Leave.eu party [Photograph]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>
- Moran, B. (2016, July 24). [Untitled Cartoon]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.telegraph.co.uk>
- Stothard, R. (2016, June 24). Campaigners await the referendum results at the Royal Festival Hall in London [Photograph]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>
- Vieira, R. (2016, June 19). [Untitled photograph]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>
- Williams, K. (2016, March 3). Kipper Williams on Rolls-Royce's EU referendum fears [Cartoon]. Преузето 4. марта 2018. са <https://www.theguardian.com>

Консултовани електронски речници:

- Cambridge Dictionary: English Dictionary.* Преузето са <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>
- Collins Dictionary: English Dictionary.* Преузето са <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
- Oxford Dictionaries: English.* Преузето са <https://en.oxforddictionaries.com>

ПРИЛОГ. Упоредни приказ метонимијских преносника у *Гардијановом* и *Телеграфовом* корпусу (са посебно назначеним придевским преносницима)

Преносник	Гардијан	Телеграф
21 st century	1	–
account	–	2
administration	2	–
advice	1	–
age	–	1
agency	–	1
air	1	1
airstrike	1	–
airwaves	2	–
America	7	12
American	4	5
American (прид.)	6	5
Ankara	–	1
anti-European	3	1
area	3	6
arrival	1	–
article	4	1
article 50	16	17
assessment	1	–
association	1	–
Athens	2	3
attack	1	–
austerity	6	4
Australia	3	2
Austria	1	1
Austrian	–	2
authority	3	2
backbench	1	–
backbencher	2	4
backside	1	–
Balkans	–	1
ban	–	1
bank	2	4
Bank of England	3	2
Barack Obama	7	–
barrel	–	1
BBC	5	4
Belfast	1	–
Belgium	1	–
bent banana	–	1
Berlin	1	–
Berlin wall	–	2
best	1	3
bill	–	2
bloc	4	1
Bloody Sunday	–	1
BMW	–	1
boarding-school-and-Yale (прид.)	1	–

Преносник	Гардијан	Телеграф
bomb	–	1
book	4	3
Brazil	1	–
Bretton Woods	–	1
Brexit	15	19
briefing	1	–
Britain Stronger in Europe	2	–
British (прид.)	–	1
British voter	1	–
broadcaster	–	1
Brussels	24	30
Buckingham Palace	–	1
bunch	1	–
Bundestag	1	–
bureacrasy	–	1
business	7	23
Business for Britain	3	–
cabinet	22	31
camp	9	8
campaign	21	25
Canada	–	2
Canary Wharf	–	1
capital	–	2
Catalonia	–	1
Catholic	–	1
CBI	–	2
cell	–	2
centre ground	3	2
Ceredigion	1	–
chair	5	1
charity	6	30
chat show	1	–
cheer	–	1
child	2	–
China	3	9
church	–	1
Citigroup	–	1
Citroen	–	1
citizen	1	–
City	2	6
city	2	1
class	9	4
coalition	1	–
commission	2	10
committee	–	2
common sense	1	–
Commons	9	11
company	3	5
ComRes	1	–
concern	–	1
congress	–	1
Conservative	4	9
continent	5	3

Преносник	Гардијан	Телеграф
Copenhagen	–	1
corporation	2	–
council	2	2
country	45	64
countryside	–	1
Cuba	1	–
Czech Republic	2	1
Daesh	1	–
Daily Express	1	–
Daily Mail	3	–
(Daily) Telegraph	5	6
David Cameron	34	25
day	3	2
deal	1	1
decency	1	–
defence	1	1
democracy	–	4
democrat	–	1
Denmark	–	2
department	2	3
Der Spiegel	–	1
dictatorship	–	1
directive	1	3
document	2	–
Doncaster	1	–
don't knows	–	1
door slam	–	1
door-knocking	1	–
dossier	1	–
Downing Street	28	14
Dublin	1	1
Dutch	–	1
east	1	1
eastern Europe	1	–
editorial	5	–
education	1	–
elderly	–	1
election	1	–
email	1	–
embassy	–	1
emotion	–	1
energy	1	–
England	6	7
English	–	1
enterprise	1	–
environment	–	6
establishment	7	9
estate	1	–
EU	29	41
euro	3	–
Europe	94	73
European	3	2
European (прид.)	1	1

Преносник	Гардијан	Телеграф
Europhobic hardcore	1	–
Eurosceptic	2	3
eurozone	3	2
event	1	–
eye	1	1
faith	–	1
family	–	2
farm	–	1
few	1	3
figure	14	11
Financial Times	1	–
finger-pointing	1	1
Finland	–	1
firm	2	2
Fleet Street	1	–
flight	1	–
force	1	2
forecast	–	1
foreign (прид.)	12	11
[fraction]	–	2
France	7	5
Frankfurt	–	3
French	–	2
Friends of the Earth	–	3
frontbench	1	–
future	4	–
futures	1	–
gay marriage	–	1
German	–	2
German [language]	–	1
Germany	14	12
glass	–	1
Glastonbury	1	1
go	–	1
Goldman Sachs	–	1
government	32	47
(Great) Britain	204	249
Greece	12	11
Greenpeace	–	2
grey	–	1
group	7	–
growth	3	5
Guardian	11	–
guidance	–	1
gun violence	–	1
hand	1	–
hand-rubbing	–	1
have-nots	–	1
haves	–	1
head	10	6
health	–	1
hearing	–	1
heart	4	2

Преносник	Гардијан	Телеграф
hierarchy	1	–
Hillsborough	1	–
HMRC	–	1
holiday	1	–
Holyrood	1	–
home (прид.)	8	9
Home Office	–	2
Hong Kong	–	1
hour	1	1
house	5	–
House of Commons	1	1
House of Lords	–	2
HQs	–	1
Hull	1	1
Humber	–	1
Hungary	2	1
ICM	–	1
IMF	2	5
in	16	13
in/out	–	2
incompetence	1	–
India	–	3
instinct	–	1
institute	–	1
institution	1	1
intelligence	4	3
Ipsos-Mori	–	1
Ireland	1	4
Isis	2	–
Italian	–	1
Japan	3	2
Jeremy Corbyn	–	1
John Hutton	–	1
John Major	–	1
JP Morgan	–	1
judgment	1	–
judiciary	–	1
justice	1	–
kid	1	–
Labour	22	16
labour	2	3
land	1	–
law	–	1
leadership	7	2
leave	47	63
leaving	1	3
left	17	7
left-behind	2	–
lesson	–	2
letter	1	1
Lib Dem	2	–
Liberal	–	1
Libya	2	–

Преносник	Гардијан	Телеграф
Liechtenstein	–	1
life	2	–
Little Englander	1	–
living	1	–
local	–	1
London	7	8
long (прид.)	1	–
look	1	–
Lords	1	1
lorry	–	1
lot	–	1
Maastricht	–	2
Madrid	–	1
magazine	1	–
man	–	1
many	–	1
Margaret Thatcher	–	1
market	–	4
media	3	6
meeting	–	1
membership	–	1
Mexico	1	1
middle	1	–
middle England	1	–
migration	1	–
mind	3	10
mobile	1	–
Monmouthshire	1	–
Morgan Stanley	–	1
Mosul	1	–
motor	–	1
movement	1	1
name	1	1
Nat	–	6
Nato	–	1
negative	1	3
nerve	1	–
Netherlands	1	3
network	–	1
New York	–	1
New Zealand	–	1
news	–	1
newspaper	3	–
NHS	1	–
Nicola Sturgeon	5	–
Nissan	–	8
night	3	–
no	12	5
No 10	15	6
north	–	2
north east	–	1
north of England	1	–
north of the border	2	–

Преносник	Гардијан	Телеграф
north west	–	1
Northern Ireland	2	4
Norway	2	4
note	1	–
number	2	2
[number]	8	6
OBR	2	1
Observer	5	–
OECD	1	–
office	2	7
old	–	1
ONS	–	1
Operation Sophia	1	–
opposition	–	1
order	1	–
organisation	–	1
out	13	14
Oxford	1	–
package	–	1
page	1	–
paper	2	7
paperwork	–	1
parent	1	–
Paris	2	1
parliament	15	8
part	1	–
party	21	23
people	3	–
[percent]	13	9
person	1	–
picking fruit	–	1
piece	5	–
pitch	1	–
plane	1	–
Podemos	1	–
Poland	4	1
police	1	2
Police Federation	1	–
policy	–	2
Polish plumber	1	–
politician	1	–
politics	2	1
poll	6	7
polling station	–	1
poor	2	2
poorest	1	–
Portugal	1	–
positive	1	2
power	2	1
press	5	–
prime minister	2	–
private sector	–	1
privileged	1	–

Преносник	Гардијан	Телеграф
pro-European	7	2
produce	–	1
programme	7	6
progressive	5	–
Project Fear	2	1
Protestant	–	1
quarter	1	–
question mark	–	1
race	–	1
railway	1	–
rank	1	–
rank and file	1	–
reading	–	1
red line	1	–
red tape	–	3
referendum	–	2
region	2	4
regulation	–	1
remain	38	75
report	1	1
Republic	–	1
republican	–	2
research	1	2
resolution	–	1
response	1	–
rich	–	1
right	3	2
Russia	2	1
Schengen	–	1
school	1	–
Scotland	17	18
sea	1	–
seat	1	6
secretary	–	1
set	–	1
service	1	–
shop	1	–
shore	–	1
side	16	13
sight	1	–
Sinn Féin	1	1
Slovakia	2	–
SNP	5	1
Socialist International	–	1
SoftBank	–	1
some	–	1
south	1	1
south east	–	1
southern Europe	–	1
Spain	–	1
spread	1	–
Square Mile	–	1
stamp	–	1

Преносник	Гардијан	Телеграф
state	8	6
statement	3	–
stay	–	1
staying	2	–
steel	1	2
steel worker	1	–
street-campaigning	1	–
substance	–	1
Suez	–	1
suit	1	–
sum	–	2
Sun	6	–
sunshine	–	1
survey	–	1
Sweden	1	2
Swiss	–	1
Switzerland	1	2
Syriza	3	4
table	3	–
terror	1	–
terrorism	–	2
text	1	–
Theresa May	–	4
thing	6	2
thought	1	2
threat	1	–
time	1	3
Times	3	–
title	2	–
Tokyo	2	–
Tory	–	1
town	2	2
transport	1	–
Treasury	1	1
treaty	2	–
Tuesday	1	–
Turkey	2	2
UK	92	56
Ukip	3	5
Ukraine	–	2
underpaid	–	1
unemployed	–	1
unfortunate	1	–
union	–	1
Universities for Europe	–	1
university	–	2
unnegotiable	–	3
Upper House	–	1
US	16	12
Vale of Glamorgan	1	–
Versailles	1	–
village	–	2
Visegrad	1	–

Преносник	Гардијан	Телеграф
Vladimir Putin	–	1
voice	10	6
vote	77	58
Vote Leave	19	6
voter	–	1
vulnerable	1	–
Wakefield	1	–
Wales	2	4
Wallonia	1	–
Washington	1	2
water	2	–
week	–	1
welfare	1	–
well-off	2	–
west	4	1
West Midlands	–	1
western help	1	–
Westminster	6	6
Westminster forest	1	–
White House	1	–
Whitehall	2	1
Wildlife Trusts	–	4
work	1	–
world	9	8
worst	1	2
worthy	–	1
writ	–	1
WTO	–	1
year	–	1
year-old	9	1
yes	4	4
Yorkshire	–	1
young	–	3
youth	1	3
Укупно:	1749	1810

Биографија аутора

Милош Тасић је рођен 20. 12. 1979. године у Нишу. Основне академске студије англистике завршио је на Филозофском факултету Универзитета у Нишу 2006. године, са просечном оценом 7,95 у току студија и оценом 8,50 на дипломском испиту. Октобра 2009. године уписао је мастер академске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду (студијски програм Енглески језик и књижевност) и завршио их у јуну 2010. године, са просечном оценом 9,17 у току студија, одбранивши са одличном оценом мастер рад под називом „Утицај енглеског језика на стручну машинску терминологију у српском језику“ (ментор: проф. др Биљана Ђорић-Француски), чиме је стекао академски назив мастер професор језика и књижевности. Докторске академске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, модул Језик, уписао је школске 2010/2011. године, и у међувремену положио све испите у оквиру одабраног студијског програма са просечном оценом 10,00.

Од априла 2005. до новембра 2006. године радио је у приватној школи за стране језике “Foreign Language Studio” у Нишу. У октобру 2008. године почео је да ради на Машинском факултету Универзитета у Нишу, најпре као хонорарни сарадник у настави, а потом као стручни сарадник за међународну кореспонденцију и протокол од септембра 2009, при чему је и даље држао наставу на предметима из енглеског језика. У марту 2012. године изабран је за наставника енглеског језика на истом факултету, и на тој позицији се налази и данас. Тренутно предаје шест предмета на студијским програмима Машинско инжењерство и Инжењерски менаџмент на основним академским студијама.

Научна и стручна интересовања Милоша Тасића крећу се у областима когнитивне семантике, студија стрипа, мултимодалности и примењене лингвистике. Објавио је 36 самосталних и коауторских научних и стручних радова, и учествовао на двадесетак конференција у земљи и иностранству (Енглеска, Немачка, Румунија, Босна и Херцеговина, Шведска, Шпанија).

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписани-а Милош Тасић

број уписа 10104/1

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

МЕТОДИЦИЈА У БРИТАНСКОМ НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, 29. 3. 2018.

Милош Тасић

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Милош Тасић
Број уписа 10104/D
Студијски програм ДАС, МОДУЛ: ЈЕЗИК
Наслов рада МЕТОНИМИЈА У БРИТАНСКОМ НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ
Ментор ДР КАТАРИНА РАСУЛИЋ, ВАНРЕДНИ ПРОФЕСОР

Потписани Милош Тасић

изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

У Београду, 29. 3. 2018.

Потпис докторанда

Милош Тасић

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

МЕТОНИМИЈА У БРИТАНСКОМ НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

У Београду, 29. 3. 2018.

Потпис докторанда

